SOC. ARHITECŢILOR ROMÂNI

SOCIETATEA ARHITECTILOR ROMÂNI
S. A.
FONDATA ÎN ANUL
1891
26 FEBRUARIE

ARHITECTVRA

ANVL IV

1925

COMITETUL SOCIETĂŢEI ARHITECŢILOR ROMÂNI PE ANUL 1925

SP. CEGANEANU, Preşedinte

I. D. TRAJANESCU	Vice-Preşedinţi
I. D. ENESCU	
C. POMPONIU	Secretari
C. CANANĂU	
SIM. VASILESCU	Casier
T. T. SOCOLESCU	Censor
EUG. GROSSU	Bibliotecar
ST. BURCUŞ	Membrii
I. BERINDEI	
ST. CIORTAN	
C. IOTZU	

COMITETUL SOCIETĂŢEI ARHITECŢILOR ROMÂNI
PE ANUL 1924

ST. BURCUŞ, Preşedinte

ST. CIORTAN I. D. TRAJANESCU	Vice-Preşedinţi
SIM. VASILESCU	Casier
FL. STANCULESCU V. RĂDULESCU	Secretari
NIC. GEORGESCU	Bibliotecar
N. STANESCU	Cenzor
I. BERINDEI C. NANESCU GH. SIMOTTA R. BOLOMEI	Membrii

COMITETUL DE REDACŢIE AL REVISTEI:

Se compune din Comitetul Societăţei. Secretar: ARH. N. GEORGESCU

JUBILEUL DE 25 ANI AL ȘCOALEI SUPERIOARE DE ARHITECTURĂ

ARH. PROF. I. D. TRAJANESCU: DIPLOMAȚI AI
ARHITECT CONST. N. POPESCU: ȘCOALEI SUP. DE ARHITECTURĂ

1897–1922

ASTĂ-ZI 9 MARTIE 1924 SĂRBĂTORIM 25 ANI IMPLINIȚI DELA INTEMEIEREA DE CĂTRE STATUL ROMÂNESC A ȘCOALEI SUPER: DE ARHITECTURĂ DIN BUCUREȘTI IN ANUL 1897 IN URMA STRĂDUINȚELOR NECONTENITE ALE SOC: ARH: ROMÂNI INCUNUNATE DE IZBÂNDĂ PRIN MIJLOCIREA INIMOȘILOR ȘI NEOBOSIȚILOR PROFESORI D-NII: ERMIL PANGRATI GRIGORE CERKEZ ȘI REPAUZATUL MAESTRU ARH: ION MINCU CUM ȘI CU SPRIJINUL PUTERNIC AL MINISTRULUI SP. HARET.

IN CURSUL VREMII DE UN SFERT DE VEAC S'AU PERINDAT PRIN ACEASTĂ ȘCOALĂ MULTE RÂNDURI DE ELEVI PRIMIND LUMINA INVĂȚĂTURII IN ARTA DE A CLĂDI ATÂT DUPĂ NORMELE CLASICE CÂT MAI ALES DUPĂ DATINA STRĂMOȘEASCĂ IMPLETIND MAI DEPARTE FIRUL TRADIȚIONAL AL ARTEI PĂMÂNTENE; ȘI RECHEMÂND LA O NOUĂ VIEAȚĂ VECHEA ARHITECTURĂ ROMÂNEASCĂ; ADORMITĂ DE VEACURI PRIN TOT CUPRINSUL ȚINUTURILOR ROMÂNEȘTI.

DUPĂ ACEST RĂSTIMP PRIVIND IN URMĂ ȘI VĂZÂND ROADELE UNEI MUNCI INCORDATE PE TĂRÂMUL ARHITECTURII NAȚIONALE; ADUCEM PRINOSUL NOSTRU DE ADMIRAȚIE ȘI RECUNOȘTINȚĂ TUTUROR CARI AU PUS O PIATRĂ LA TEMELIA ACESTEI INSTITUȚII DE CULTURĂ ROMÂNEASCĂ; ATÂT CELOR CE AU INFRUNTAT GREUTĂȚILE INCEPUTULUI ȘI MAI ALES CELOR CARI CU CREDINȚĂ AU ADUS ȘCOALA NOASTRĂ DE ARHITECTURĂ IN STAREA INFLORITOARE DE AZI:

IN ACEASTĂ ZI DE SĂRBĂTOARE UN GÂND PIOS ȘI DE INALTĂ VENERAȚIE SE INALȚĂ SPRE MEMORIA ABSOLVENȚILOR ȘI ELEVILOR ACESTEI ȘCOLI CARI ȘI-AU JERTFIT VIEAȚA PE CÂMPUL DE ONOARE IN RĂSBOIUL DIN 1916–1918 PENTRU INTREGIREA NEAMULUI ROMÂNESC:

DREPT AMINTIRE ȘI MĂRTURIE A CELOR CARI AU LUAT PARTE LA ACEASTĂ INĂLȚĂTOARE SERBARE AM INCHEIAT ȘI SEMNAT ACEST DOCUMENT IN ZILELE DOMNIEI GLORIOSULUI NOSTRU REGE FERDINAND I ȘI A STRĂLUCITEI REGINE MARIA; MINISTRU AL CULTELOR ȘI ARTELOR FIIND D-L PROFESOR UNIV. AL. LĂPEDATU. DIRECTOR AL ȘCOALEI FIIND HARNICUL ȘI LUMINATUL PROFESOR UNIVERSITAR ERMIL PANGRATI INCONJURAT DE INTREGUL CONSILIU PROFESORAL: PETRE ANTONESCU: D. BUNGEȚIANU: ȘTEFAN BURCUȘ. GRIGORE CERKEZ: GR. CAPȘA: STATIE CIORTAN: N. GHIKA-BUDEȘTI: DIMITRIE HERJEU: CONST. IOTZU: ERACLE LĂZĂRESCU: FILIP MARIN: NICOLAE MIHĂESCU: ȘTEFAN MIREA: SCARLAT PETCULESCU: IOAN POMPILIAN: PAUL SMĂRĂNDESCU: C. SFINȚESCU: IOAN D. TRAJANESCU.

FIE CA ȘCOALA NAȚIONALĂ DE ARHITECTURĂ SĂ CREASCĂ ȘI SĂ INFLOREASCĂ IN VIITOR CA PRIN MONUMENTELE CE SE VOR RIDICA DE CĂTRE ABSOLVENȚII EI SĂ SE SCRIE PAGINI DE GLORIE A NEAMULUI ROMÂNESC DE-A PURURI LIBER MARE ȘI PUTERNIC:

Pergamentul comemorativ al Jubileului de 25 ani al Școalei Superioare de Arhitectură din București

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

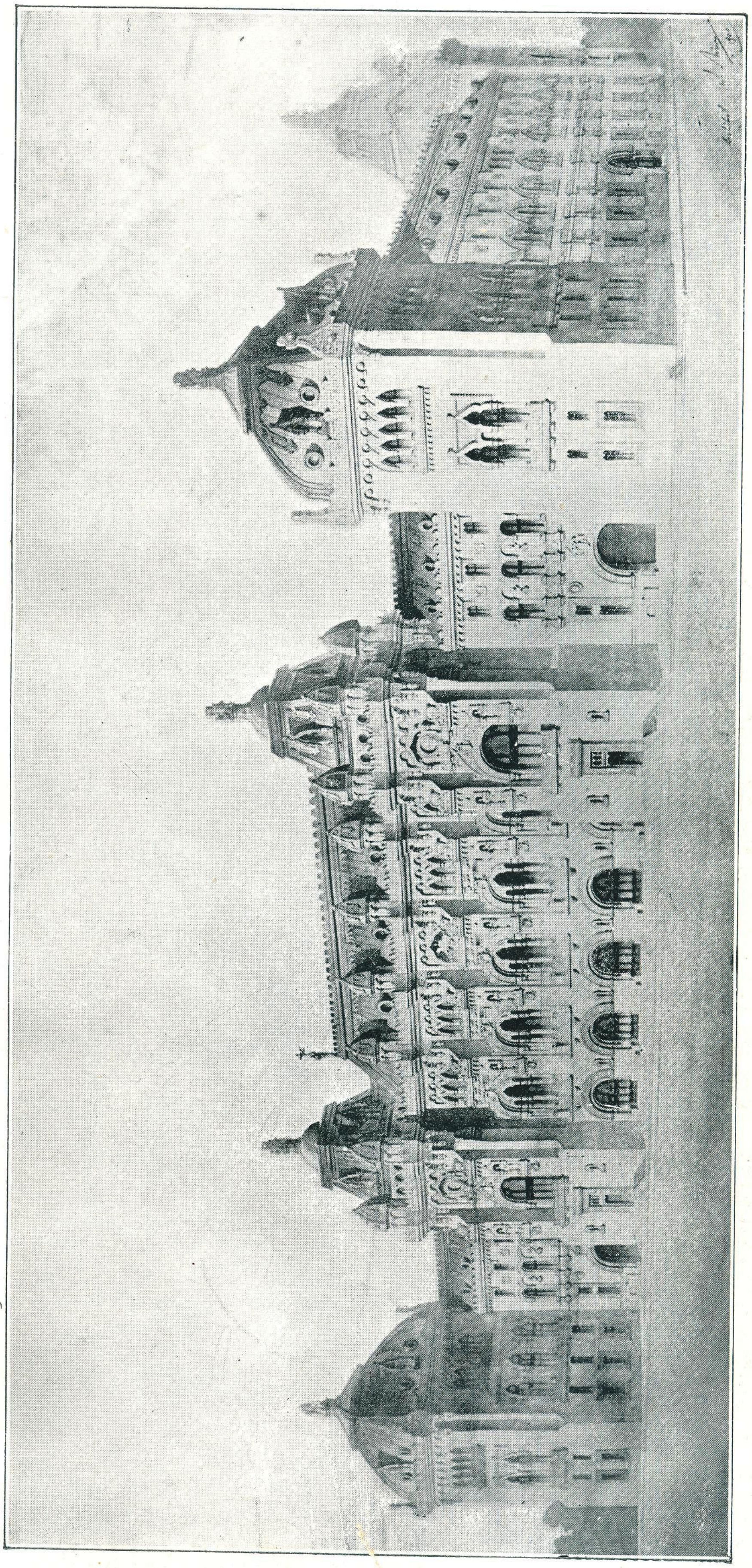

Proectul Palatului Comunal — Perspectiva.

Arhitect I. Mincu

PALATUL COMUNAL

PROECTUL I. MINCU

Neapărat că nu în aceste câteva note voi putea reda, aceia ce este așa de greu, marea personalitate artistică a maestrului I. Mincu, puterea lui creatoare, înfățișată atât de bine prin „schițele" întocmite pentru Primăria Capitalei cu un sfert de veac în urmă. O monografie completă cu întreg ansamblul operelor sale va trebuì să arate țărei acestia pe cel mai complex, mai desăvârșit și mai bogat talent al arhitecturei românești moderne.

E poate cel care a construit mai puțin, dar și cel care a adâncit mai mult și de aceia, cel mai greu de înțeles, de caracterizat și chiar de imitat. Cei cari încercăm să răspundem cu ceva la apelul Primăriei Capitalei de acum, pentru schițele Palatului comunal, ne dăm seama odată mai mult de marile dificultăți ce a avut să învingă maestrul Mincu la întocmirea acestui proect și cât de greu e să te apropii de el, să încerci a schimba ceva din această lucrare, care pare că a fost închegată așa de mâna veșniciei.

Până la el nu am avut o mare primărie și încă una românească și el a înfăptuit-o creind în acelaș timp arhitectura monumentală modernă, a stilului nostru.

Primăria este un monument de „tradiție și de simbolism istoric" cum îi zice Guadet. In trecut primăriile au fost centrul de acțiune, simbolul puterii și între primele instituțiuni de libertate publică, după căderea imperiului roman; nici una dintre clădirile civile nu a luat o mai mare dezvoltare și nu a fost mai bogat decorată. Turnul, pe unde se anunța deschiderea marilor adunări populare sau de unde se chemau „*burghezii*" să ia armele contra inamicului care amenința cetatea, precum și marea sală de adunări și festivități de la etaj, erau caracteristicele acestor primării și dacă turnul azi nu ar mai putea servi de cât cel mult ca să poți avea o vedere frumoasă deasupra orașului și ca simbol al trecutului, sala de festivități însă este de cea mai mare utilitate și azi și cu atât mai mult la noi unde nu avem nici o sală potrivită pentru o mare recepție sau pentru o festivitate impunătoare. Acestei săli de recepție cu saloanele care o completează, cu scările de onoare și vestibulul dela parter atât de necesar ca degajament și care în timpul marilor festivități servește și ca vestiar, le-a dat toată importanța Maestrul Mincu în anteproectul său care și ca plan și ca fațadă redă întreg caracterul unei mari primării, așa cum i-au fost fixate trăsăturile principale încă din evul mediu.

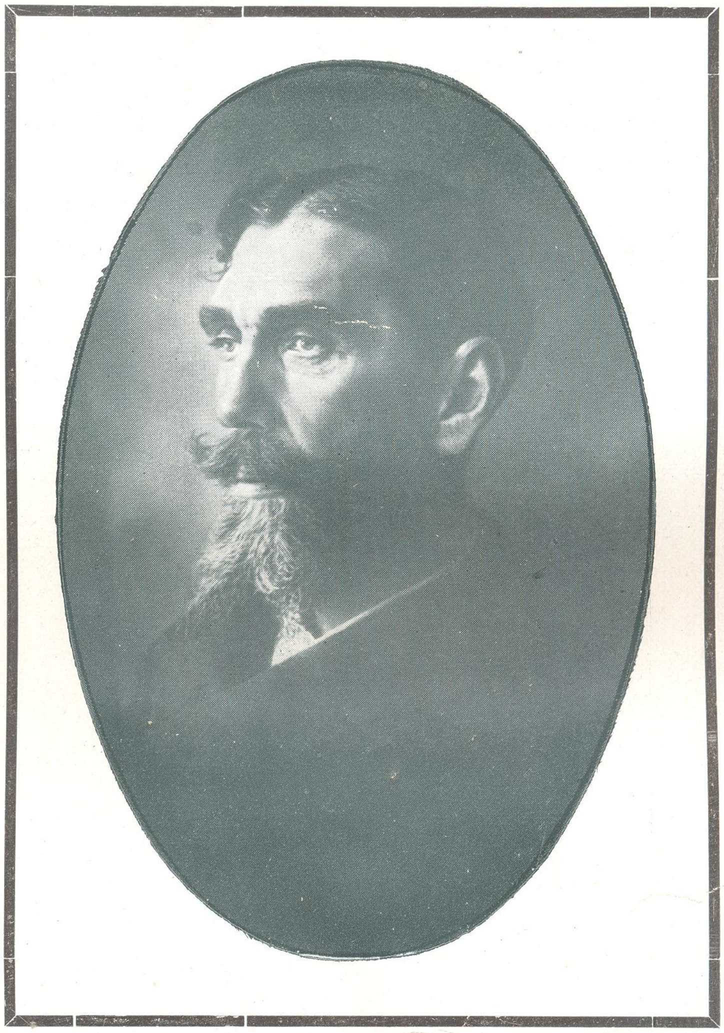

I. MINCU

Unitatea de stil a acestei fațade, bogăția și eleganța detaliilor cari o compun, monumentalitatea și desăvârșita originalitate a ansamblului, acea impresie triumfală pe care o ai privind acest proect, care te poartă cu gândul la bogăția sclipitoare de altădată a artei venețiene, care utilizează și împrospătează tot ce a produs mai de seamă arta byzanțului, fiind totuși monumentul nostru național cel mai caracteristic, — acea viguroasă ordonanță, de un efect măreț, a motivelor despărțite cu pilonii-contraforți terminați cu acele turele dantelate cari dacă amintesc,–cum s'a spus,– turnulețul bisericei Bucur sunt însă și legătura cea mai nimerită cu arta evului mediu, de la care a plecat, acest monument de tradiție.

Este singurul nostru monument — *clasic* — pot zice, și care pentru mândria și demnitatea noastră ar trebui înfăptuit, contra tuturor apetiturilor de câștig ale unora, ignoranței pretențioase a altora și a lipsei de orice înțelegere, interesată sau nu, a uzurpatorilor.

Arhitect TOMA T. SOCOLESCU

DONAŢIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

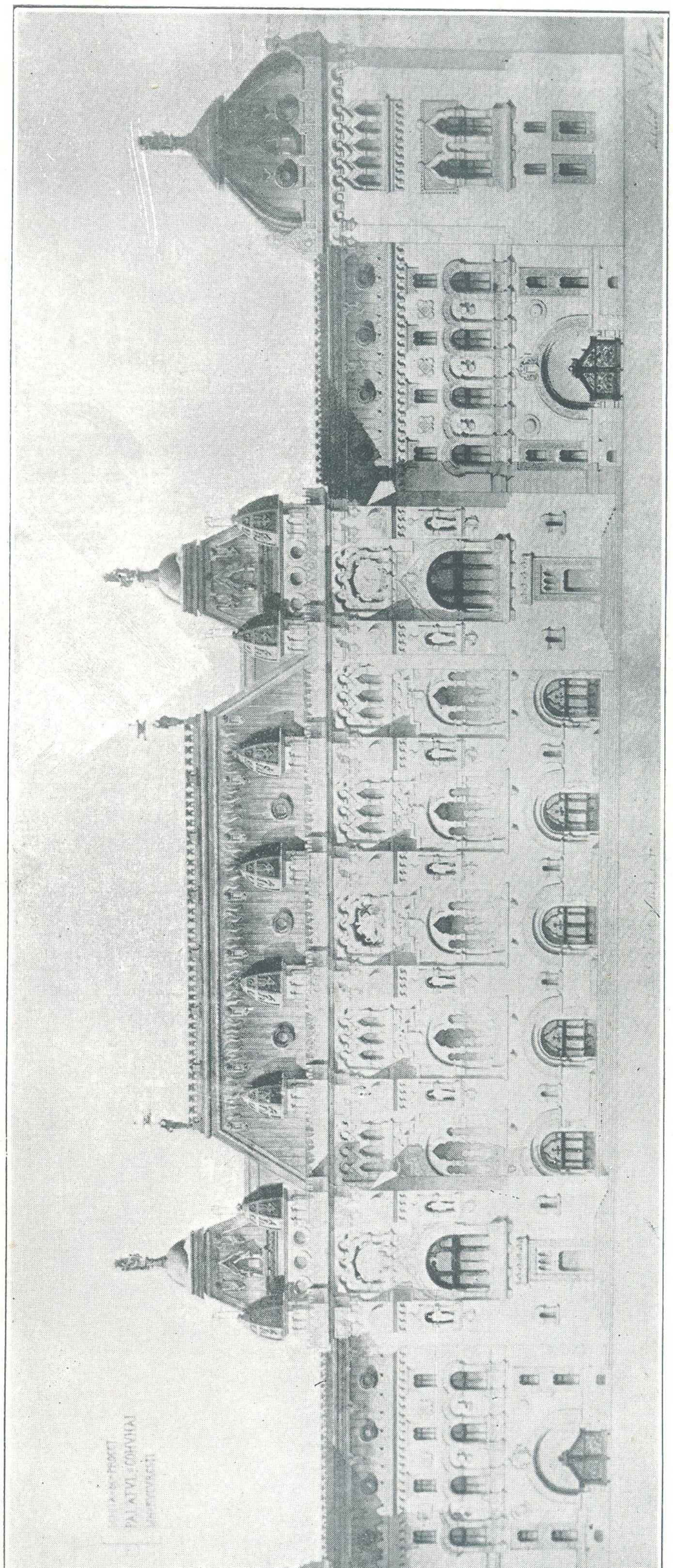

Proectul Palatului comunal — Faţada principală.

Arhitect I. Mincu

BIBLIOTECA

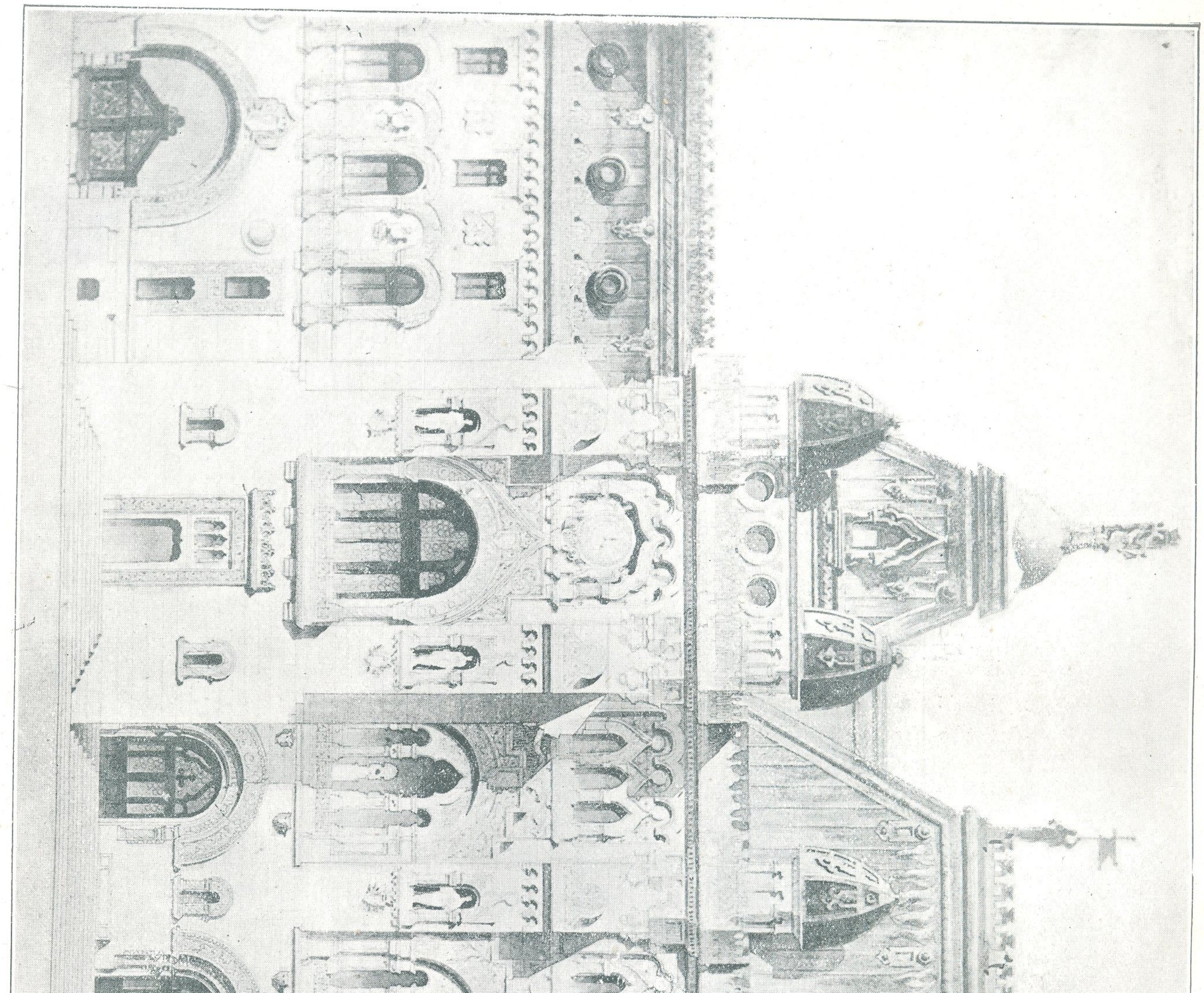

Proectul Palatului Comunal — Detaliul faţadei principale.

Arhitect I. Mincu

DONAȚIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

CONTRIBUȚIUNI LA ISTORICUL INVĂȚĂMÂNTULUI ARHITECTURAL

ACADEMIA DE ARHITECTURĂ ... BIBLIOTECA

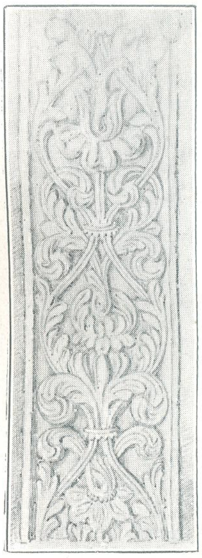

Arh. C. Nănescu

Chenar la Biserica Stavropoleos

Este vorba de învățământul de Stat, cel practic datând de când e lumea. Și istoricul acestui învățământ practic este destul de interesant. A fost studiat din punct de vedere general de alții, aiurea. Din punctul nostru de vedere, cel românesc, așteaptă încă. Ceeace vreau să arăt aici este însă că înainte de actuala școală de arhitectură au mai fost încercări de a se forma arhitecți prin școală. Prima încercare a fost la înființarea Școalei de Bellearte, când s'au prevăzut 4 secțiuni: Pictură, sculptură, gravură și arhitectură. Secțiunea de pictură și sculptură s'a menținut, arhitectura și gravura au dispărut, după ce arhitectura a durat câtăva vreme, scoțând și o serie da absolvenți, între care este demn de citat regretatul Toma Socolescu, tatăl colegului nostru T. T. Socolescu și fratele arhitectului decedat anul trecut I. Socolescu. Secțiunea aceasta a dispărut.

In anul 1893, arhitecții de curând veniți din străinătate și anume: Mincu, Negrescu, Ciocârlan, Maimarol, Socolescu, Săvulescu, Sterian, Dobrescu, Michăescu, ca și cei mai bătrâni ca: Orăscu, Beneș, etc., văzând cum din lipsa unei școli care să scoată noui elemente cari alături de cei bătrâni să satisfacă toate nevoile țării, și să înlăture toate elementele străine sau autoctone nepregătite, arhitectura merge din ce în ce mai prost, s'a hotărît ca pe propriile lor mijloace să înființeze o școală de arhitectură.

Profesorii predau în mod gratuit, iar celelalte cheltueli ca, material didactic, chirie, combustibil, etc., le suportă societatea, de fapt însă cei câțiva membri cari alcătuiau societatea. Școala a durat 5 ani, scoțând prima serie de arhitecți: D-nii Burcuș și regretatul Georgescu, un element de talent, care s'a prăpădit în ajun de a absolvi. După cinci ani, Haret, pe vremea acea ministru de instrucție publică, văzând nevoia din ce în ce mai mare de arhitecți, s'a hotărît să reînființeze Secțiunea de Arhitectură, pe lângă Școala de Bellearte. Prin înființarea Școalei de Stat, Școala Societății nemai având rost, elevilor ei, indiferent de studiile făcute la vechea școală, li s'a admis grația de a concura alături de ceilalți, spre a fi primiți în anul I al nouii școale. Școala Statului, s'a deschis deci cu elevi reușiți la examene, din care majoritatea o formau elevii vechei școale.

Profesorii erau d-nii: G. Cerchez, E. Pangrati, Kirilof și I. Georgescu. Nefiind nici unul din ei profesori de arhitectură, elevii vechii școale au expus directorului de pe acea vreme d-l Mirea, situația lor de elevi în parte formați în vechea școală și că ei ar dori să lucreze proecte. Atunci D-l Mirea a luat înțelegere cu D-l Gr. Cerchez și d-sa a dat o serie de programe în cursul anului cu scopul de a se convinge de ce pot lucra acești elevi. In anul următor a fost numit profesor de proecte regretatul Mincu, care imediat după deschiderea anului școlar a aranjat o expoziție a proectelor executate subt conducerea d-lui Gr. Cerchez, spre a se convinge de ceeace s'a lucrat în vechea școală și a face clasificările cuvenite aprobate și de Ministerul Instrucției Publice. Mincu a făcut clasificările necesare conform proectelor prezentate de fiecare elev și în anul următor școala a început a funcționa cu toți anii.

Grație acestei clasificări, sau mai bine zis grație școalei Societății Arhitecților Români, Mincu a putut să pue bazele arhitecturei românești printr'o muncă asiduă și ordonată.

Și dacă a fost o mare nenorocire faptul că Mincu, care de pe la 1911 nu mai avea sănătatea necesară spre a se putea ocupa serios de școală, cum o făcuse până atunci, ce ar fi fost dacă n'ar fi avut o serie de elevi deja formați, cari să-i permită scoaterea unei serii de arhitecți încă din 1904?[1]).

SP. CEGĂNEANU

1) Iată lista arhitecților foști elevii cei vechi ai școalei: St. Burcuș, Hârjeu G., Hârjeu D., Ioanid M., Luca Teodor, Manea C-tin, Maxențian Mih., Mayer I. G.. Mihăilescu I., Mihăilescu Iamandi, Nicolau Gr., Petculescu Sc., Radu Ștefan, Secara V., Ștefănescu V. V., Trajanescu I., Vasilescu Simion, Balaban N., Mihăilescu Z., Udrescu N., Cegăneanu Sp., Niculescu A

ION SOCOLESCU

— CUVÂNTARE ROSTITĂ LA PARASTASUL DE 1 AN DELA MOARTEA LUI —

S'a scurs un an de zile de când a dispărut din mijlocul nostru, pe nesimțite, fratele Socolescu, cel mai bun prieten ce am avut pe acest pământ.

Socolescu a fost un entusiast, un perfect altruist, Socolescu a fost un om superior.

In ziua de 26 Februarie 1941 atunci când Societatea Arhitecților Români va împlini 50 de ani dela înființarea ei, când liniștea va domni în inimile generației de azi, lui Socolescu în deosebi i se va aduce cuvenita slavă, de care el, bietul om o zi, o singură zi, nu s'a putut bucura în viața lui, unde n'a avut să sufere în mare parte decât amărăciuni.

Sunt 45 de ani de când la Paris printre colegii Români de la Școala de Bellearte, Socolescu a căutat să arunce întâia sămânță de unire sufletească pentru tot ceeace era să se făurească mai târziu.

ION SOCOLESCU

Intors în țară, el a luat inițiativa de a se face întruniri, de a se alcătui un program de lucrări, program, care în parte a fost adus la îndeplinire, grație mai cu seamă sacrificiilor dela care nu s'a dat înlături o clipă.

A înființa o revistă cum a fost *Analele architecturii*, și a o ține *ungiubus et rostro* timp de 4 ani de zile și aceasta, *când?* acum 35 de ani!

...a înființa o societate care astăzi a împlinit 34 de ani, a lupta în *contra celor mari* pentru chestia monumentelor istorice, a combate pentru nedreptățile ce se aduceau tineretului architectonic de pe atunci, a înființa o școală de arhitectură, a lupta pentru alcătuirea unei administrații speciale a artelor în ministerul de instrucțiune... astăzi după atâta vreme, avem un minister al artelor... mă opresc... oricine, doritor de a cunoaște activitatea lui Socolescu, o găsește pe fiecare pagină a *Analelor Architecturii*... o găsește în Presa de *acum 4 decenii.*

Fratele Socolescu a dispărut dintre noi, opera a rămas, ea este vie, ea a rămas pentrucă obșinuită prin sacrificii, prin muncă, prin devotament, va vorbi generațiilor viitoare, de ceeace a fost omul entusiast, omul de inițiativă, omul superior.

ST. CIOCÂRLAN

PALATUL SENATULUI

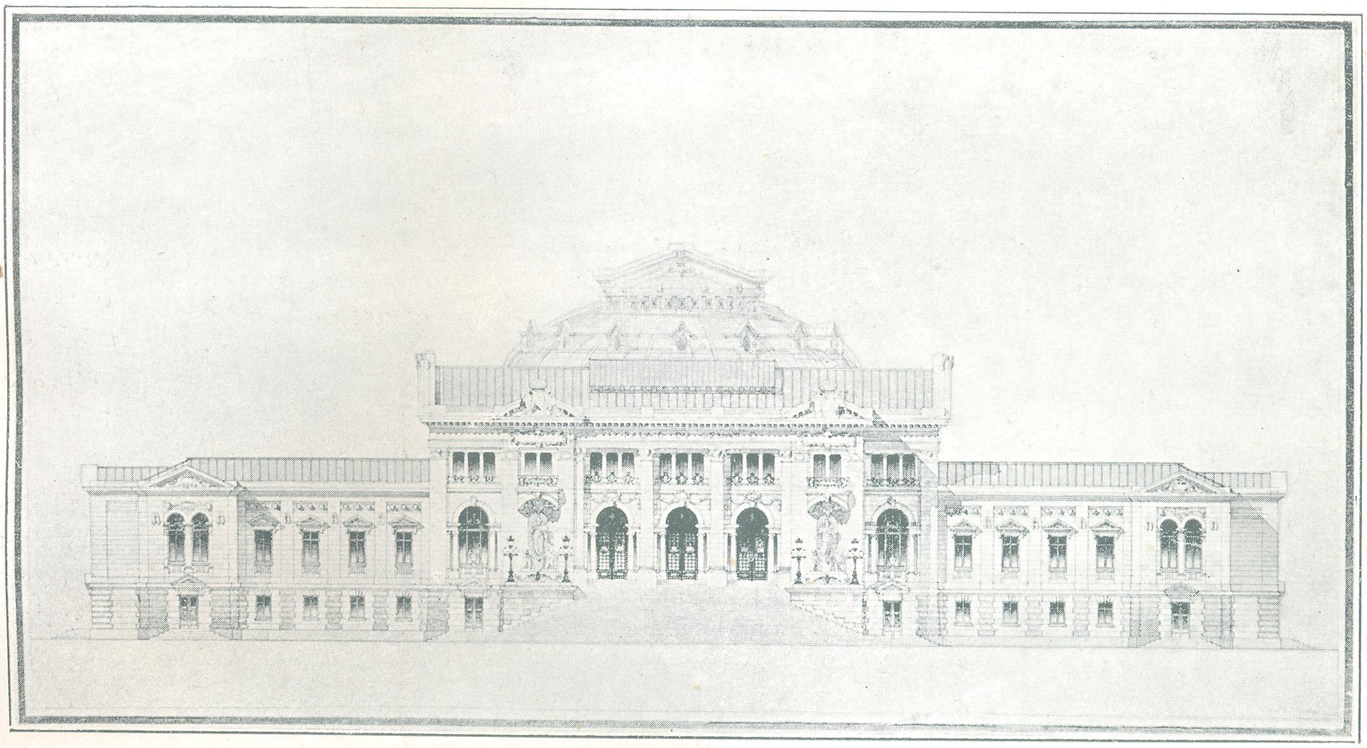

Faţada.

Arhitect I. N. Socolescu

Acest anteproect a obţinut premiul III-lea la concursul internaţional „ad hoc“ şi întâiul între românii concurenţi.

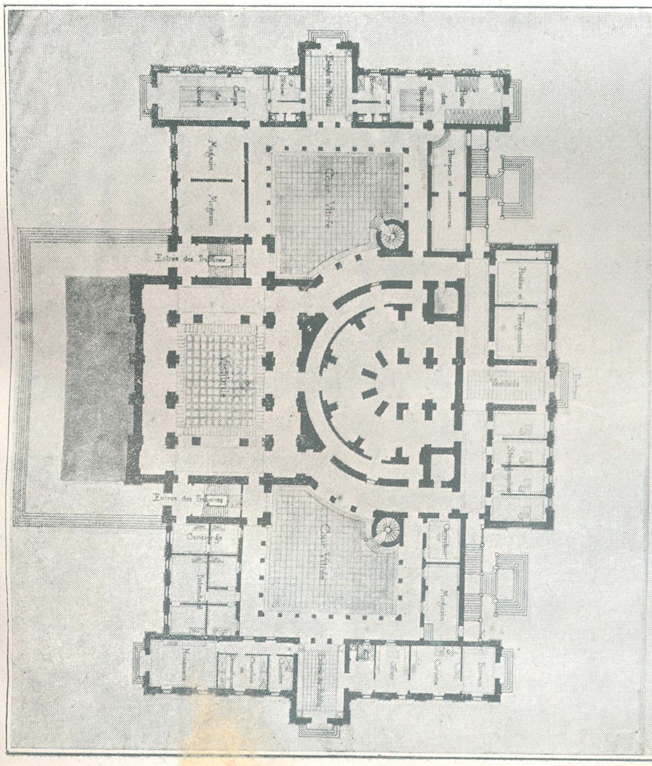

Planul subsolului.

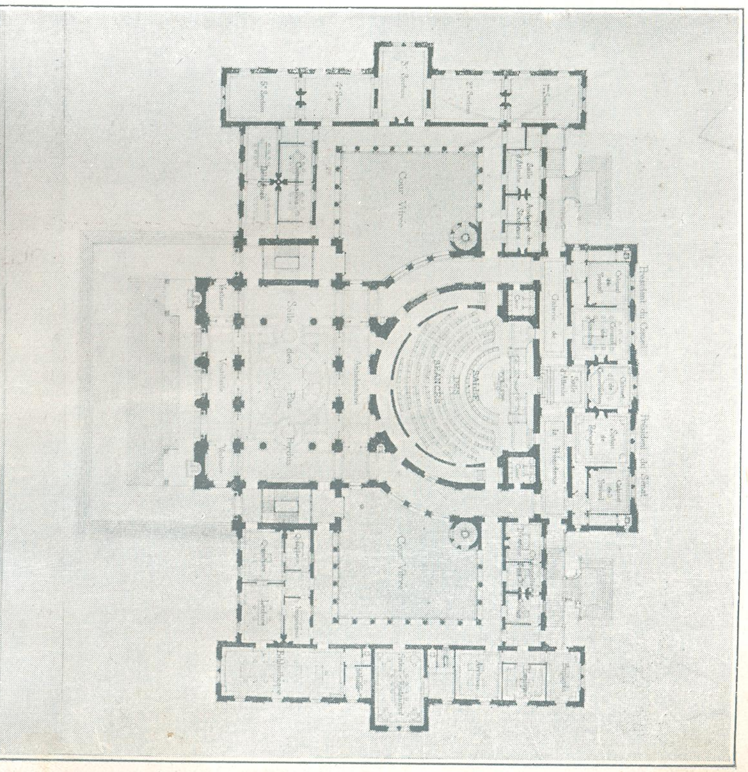

Planul parterului.

Casa Ionescu-Gion. Arhitect I. N Socolescu

Cavoul familiei Naumescu — Ploeşti. Arhitect I. N. Socolescu

ŞCOALA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

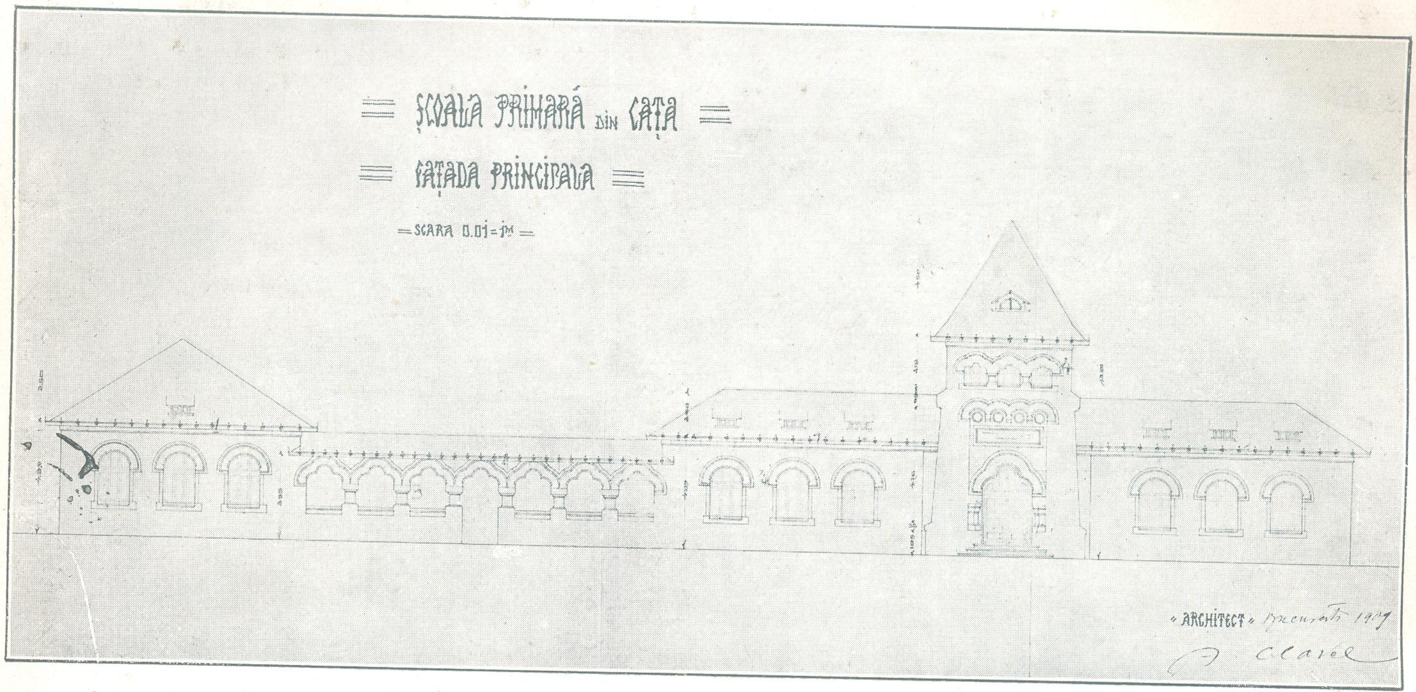

Această şcoală s'a construit în anul 1910 în comuna Caţa — pe vremea când Ardealul se găsea sub stăpânire Ungurească — de către „Reuniunea Frăţia“ a Românilor din Caţa sub preşidenţia D-lui Ig. Mircea senator după planurile arhitectului A. Clavel.

A. CLAVEL

Câteva note

L-am cunoscut dar nu atât ca să pot da note biografice asupra vieţei şi activităţei lui. Ce ştiu sunt lucruri relativ recente, cam după vremea când conducea serviciul de arhitectură al Poştei Centrale, unde întâmplarea a făcut să lucrez şi eu cu el câteva luni. Fusese adus acolo de către d-l profesor Gr. Cerchez pe atunci director general al acelei instituţii. A executat multe localuri de poştă în ţară pe cari noi arhitecţii le cunoaştem şi le apreciem pentru originalitatea caracteristică a concepţiei lor şi mai ales pentru frumuseţea detaliilor, unele pot zice impecabile.

A fost un autodidact, dar poate cel mai talentat şi mai sârguitor, care a căutat să-şi apropie şi o cultură artistică aleasă mai ales asupra artei byzantine pe care a înţeles-o şi a interpretat-o cu mult talent, cu multă abilitate.

A fost şi un desenator fără pereche şi din activitatea lui variată cunoaştem acele frumoase mărci poştale, cele dintâi şi cele mai reuşite, — crucea lui Mihai Viteazul de la Călugăreni, partea lui de contribuţie în colaborare cu d-l I. Pompilian la mobilierul mânăstirei din Sinaia şi la reclădirea Hotelului Caraiman care în ciuda multora rămâne şi azi cel mai reuşit hotel în stilul nostru, cu tăeturi în lemn de o bogăţie şi noutate nebănuite până la el.

De asemeni se poate cita acel Palat al Funcţionarilor Publici din Piaţa Victoriei precum şi casa din Bulev. Colţei la întretăierea cu str. D. Alexandrescu la cari a colaborat, sub direcţia d. arhitect N. Mihăescu, lucrări dintre cele mai răuşite şi mai originale ale arhitecturii româneşti moderne. Uitam să amintesc şi splendidul cavou al lui Luigi Cazzavilan dela Cimitirul Belu admirat şi de Maestrul Mincu care, aşa sgârcit cum erà la recunoaşterea şi a calităţilor lui dar şi la ale altora, faţă fiind mai mulţi arhitecţi, a declarat textual că „acest

cavou are foarte multe calităţi". A executat de asemeni un cavou destul de răuşit la Craiova şi câte alte lucrări cari îmi scapă.

Dar meritul lui cel mare şi care este numai al lui fiindcă a fost, poate, primul care a încercat — este de a fi căutat şi reuşit să utilizeze arta noastră populară îmbogăţind astfel patrimoniul artei româneşti moderne şi dându-i noi motive de inspiraţie.

Incercările lui se văd la mobilierul şi arhitectura localurilor de poştă, la mobilierul bisericesc, căci cu toţii ne amintim de o tâmplă de biserică pentru Calafat care a fost expusă şi la Ateneu în Bucureşti şi care este concepută în întregime cu motivele artei noastre populare. A avut o viziune clară şi a înfăptuit ceva care a prins şi în urmă a dat roade tot mai frumoase, legându-i numele definitiv de începuturile redeşteptărei noastre artistice.

Arhitect TOMA T. SOCOLESCU

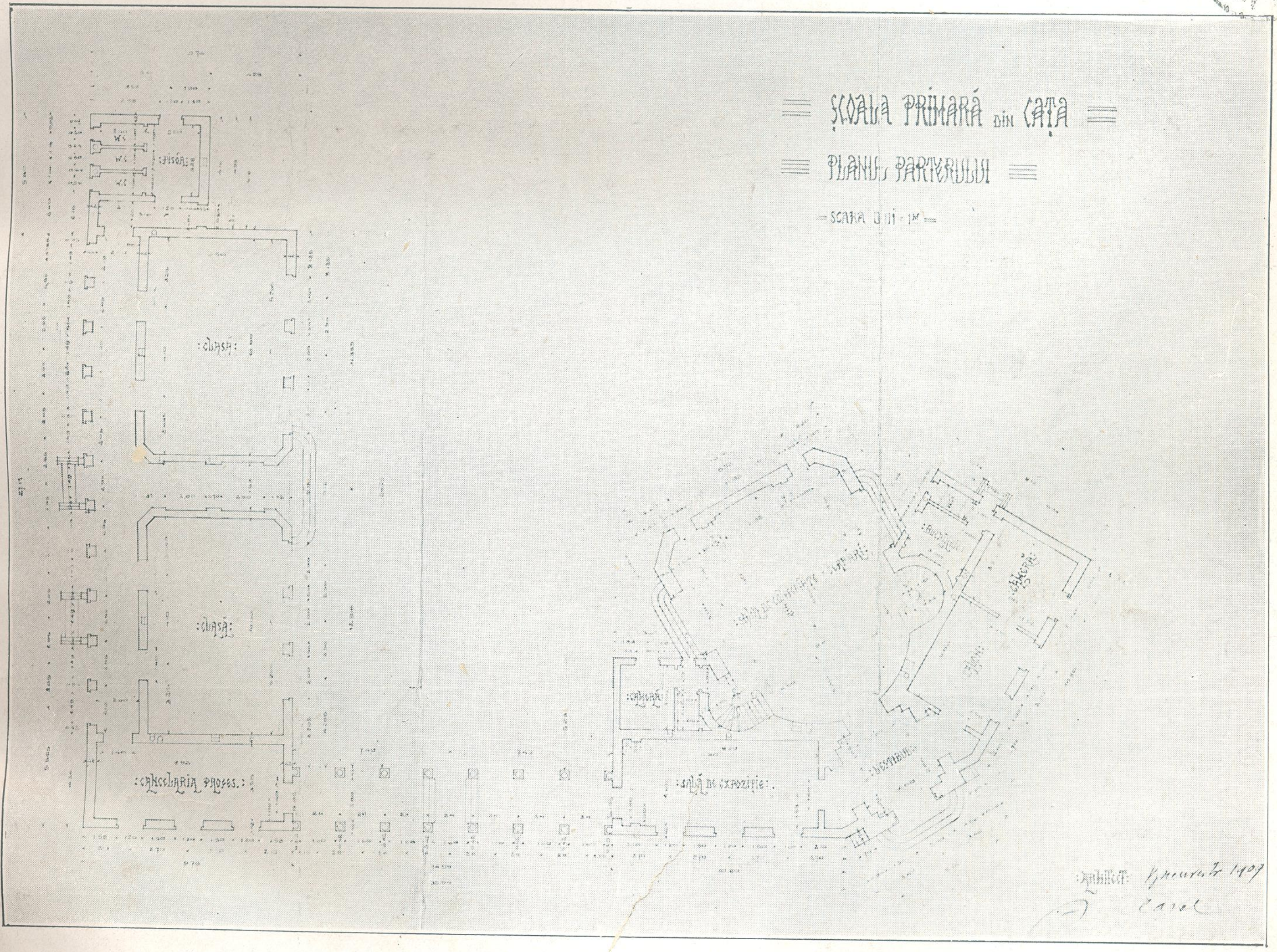

Vatră românească.

Aquarelă de pictorul G. Chirovici

GR. CERCHEZ — ER. PANGRATI — I. MINCU

JUBILEUL DE 25 ANI

AL ŞCOALEI SUPERIOARE DE ARHITECTURĂ DIN BUCUREŞTI

In ziua de 9 Martie 1924 a avut loc în aula Fundaţiunii universitare Carol I, sărbătorirea jubileului de 25 ani dela fondarea şcoalei de arhitectură, sub preşedinţia D-lor Miniştri : Al. Lapedatu, al cultelor şi artelor, şi Dr. C. Anghelescu, al instrucţiunii publice.

La orele 10, sala amfiteatrului era complectamente ocupată de o numeroasă asistenţă, compusă din persoanele oficiale învitate, profesori, ziarişti, artişti, arhitecţi — în mare parte absolvenţi ai şcoalei naţionale — şi elevii şcoalei.

Pe estradă au luat loc d-nii Miniştri : Al. Lapedatu, Dr. C. Anghelescu, I. G. Duca, şi D-l E. Pangrati, directorul şcoalei.

Potrivit programului întocmit de comitetul de iniţiativă ales din sânul ,,Soc. arhitecţilor români" şi ,,Cercul Ioan Mincu", solemnitatea s'a deschis prin cuvântarea D-lui *St. Burcus*, preşedintele Soc. Arhitecţilor români.

D-sa face un luminos istoric al existenţei acestei şcoale de la înfiinţarea ei în 1892 de către Societatea arhitecţilor români, fazele prin care a trecut şcoala, trecând în 1897 în organizaţia şcoalei de Bellearte, ca apoi în 1904, şcoala să fie de sine stătătoare, mergând pe calea progresului până astăzi.

Aduce elogii d-lui E. Pangrati, directorul şcoalei, care cu înţelepciune şi energie a condus şcoala pe calea cea bună, reuşind să strângă în jurul său elemente de valoare şi de muncă şi însuflând prin exemplul său, simţul datoriei în viaţa de toate zilele a şcoalei.

D-l *Ion D. Trajanescu*, ca delegat al cercului ,,Ion Mincu", aminteşte de începutul greu al şcoalei din prima ei formaţiune — ca unul ce a făcut parte din prima serie de elevi — când profesiunea de arhitect era abia cunoscută. Din această ,,epocă eroică" reliefează figurile antemergătorilor : *Ioan Socolescu, Gh. Sterian, Gh. Mandrea, St. Ciocârlan*, cum şi figura profetică a maestrului profesor *Ion Mincu*, care cel dintâiu a sădit în sufletele elevilor săi sământa ,,frumosului românesc" în arhitectură.

Aduce prinosul de recunoştinţă al absolvenţilor şcoalei româneşti de arhitectură, d-lui E. Pangrati şi întregului corp profesoral, pentru felul cum a ştiut să dea şcoalei din Bucureşti strălucirea de astăzi, stând pe un picior de egalitate cu cele mai superioare şcoale din străinătate.

D-l *Al. Lapedatu*, ministrul cultelor şi artelor, îşi exprimă mulţumirea că şcoala de arhitectură a trecut sub d-sa, dela Ministerul Instrucţiei, la acela al artelor, la un loc cu celelalte arte plastice surori : pictura, sculptura, gravura şi artele decorative.

Urează şcoalei naţionale de arhitectură să meargă mai departe pe calea progresului sub înţeleapta şi energica conducere a d-lui E. Pangrati directorul şcoalei, dimpreună cu întregul corp profesoral ; iar cu privire la terminarea noului

local al şcoalei, promite tot sprijinul său. Inchee cu clasica şi tradiţionala urare : „Crescat, floreat".

D-l *Dr. C. Anghelescu*, ministrul instrucţiei publice, în cuvinte spirituale regretă că „fiica sa adoptivă" Arhitectura a trecut după un lung şir de ani dela Ministerul Instrucţiei, alături, la acela al artelor şi îi urează ca în curând să-şi sărbătorească „nunta" în noul local ce se află aproape de terminare.

Cu privire la învăţământul arhitecturii în această şcoală, recunoaşte cu satisfacţie, că el se află la nivelul academic al universităţilor ţării.

Felicită pe D-l E. Pangrati şi pe profesorii şcoalei, pentru râvna ce pun în misiunea lor înaltă.

D-l *E. A. Pangrati*, directorul şcoalei de arhitectură, răspunzând, mulţumeşte pentru cuvintele bune ce i s'au adresat, spunând că nu şi-a făcut decât datoria.

Relevă meritele primilor săi colaboratori, ale regretatului maestru — profesor Ioan Mincu — care prin operele sale şi prin învăţământul său în şcoală, a îndreptat privirile elevilor săi spre arta strămoşească, păstrată de veacuri prin mânăstirile şi satele ţării — cum şi meritul profesorului Grigorie Cerchez — autorul noului local al şcoalei — care neîntrerupt a călăuzit toate generaţiile de arhitecţi de până azi, în arta de a construi. Mulţumeşte şi actualilor săi colaboratori de toate zilele — profesorii şcoalei, pentru munca rodnică ce depun alături de D-sa, în conducerea şcoalei.

Roagă pe d-l Ministru al artelor să dea şcoalei cât mai curând noul local, pentru ca şcoala de arhitectură să-şi poată lua avântul său firesc, oprit oarecum în actualul local, cu totul impropriu pentru nevoile tot crescânde ale şcoalei.

D-l *Inginer Stratilescu*, ca delegat al Asociaţiunii Inginerilor, aduce salutul său şcoalei de arhitectură, stabilind strânsa legătură ce există între profesiunile de arhitect şi inginer.

* * *

După terminarea cuvântărilor, D-l *I. G. Duca* ministru de externe, remite d-lui Profesor Gr. Cerchez distincţiunea „Ordinul Steaua României cu cordon" în aplauzele asistenţei.

Apoi se distribue plachetele comemorative în bronz, şi se semnează pergamentul comemorativ al jubileului.

* * *

Solemnitatea luând sfârşit, asistenţa în corpore se îndreaptă spre Ateneu, unde are loc deschiderea „Expoziţiei jubiliare" a şcoalei, compusă din numeroase lucrări, aparţinând absolvenţilor şi elevilor şcoalei.

Seara a avut loc un banchet în saloanele dela Athenée Palace, la care au participat d-nii Miniştri : Al. Lapedatu, Dr. C. Anghelescu, Moşoi, cum şi peste 150 arhitecţi.

S'a toastat pentru D-l E. Pangrati directorul şcoalei, şi pentru prosperarea şcoalei naţionale de arhitectură.

* * *

In seara de 27 Martie 1924, s'a dat în saloanele de marmură ale hotelului Boulevard, un banchet în onoarea D-lui E. Pangrati, de către corpul profesoral al şcoalei, şi foştii săi elevi.

D-l Profesor D. Bungeţianu a rostit o emoţionantă cuvântare, arătând marile merite ale sărbătoritului, ca om de iniţiativă, de acţiune, şi ca profesor erudit.

Astfel s'a încheiat această sărbătoare a şcoalei de arhitectură, printr'o manifestare înălţătoare şi plină de avânt spre viitor.

ARHITECTURA

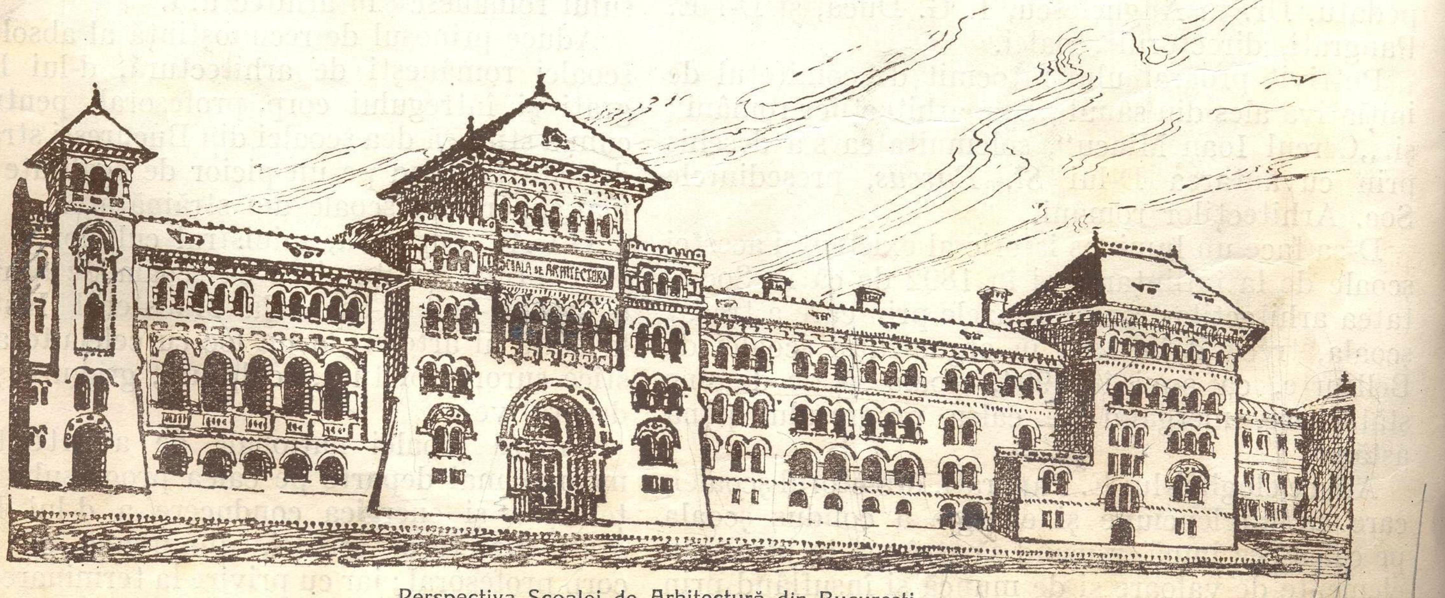

Perspectiva Şcoalei de Arhitectură din Bucureşti

Cuvântarea D-lui Ion D. Trajanescu

ţinută la Fundaţia Carol I în ziua de 27 Martie 1924 cu ocazia jubileului de 25 ani al şcoalei superioare de arhitectură din Bucureşti, în numele cercului „Ioan Mincu"

Onorat auditor,

Era în toamna anului 1892 — acum 32 ani — când S. A. R., înfiinţată abià de un an, îşi deschidea cursurile *şcoalei proprii de arhitectură* cu un număr restrâns de elevi, printre cari mă aflam şi eu.

Eram cu toţii vre-o 25 tineri liceeni, cari ascultând de chemarea acestei noui şcoale, ne încredinţam destinele unei cariere artistice, abia cunoscută până atunci la noi.

Şi cu entusiasmul tinereţei, am parcurs cei 5 ani de existenţă ai şcoalei, înfruntând voioşi neajunsurile unei şcoale particulare, susţinută doar de fondurile modeste ale unei tinere societăţi, sau din donaţiunile benevole ale membrilor ei — mutându-ne localul de mai multe ori şi simţind adeseori, rigorile iernelor.

Totuşi, în viaţa noastră şcolară, la cursuri şi 'n ateliere mai ales, domnia o caldă atmosferă de muncă, de înfrăţire artistică, de speranţe în viitor, căci numărul colegilor creştea din an în an şi cu el credinţa că mergeam pe o cale bună, deşi nu ştiam şi nici nu voiam să ştim unde vom ajunge !

Interior la Palatul Cotroceni. Arhitect Gr. Cerchez

Şi nici nu puteam fi altfel, când cei ce ne chemaseră la ei, spre a ne îndruma spre o cale nouă ; ne dau zilnic exemplul muncei lor dezinteresate, însufleţindu-ne cu entusiasmul lor, atât la cursuri cât şi în ateliere !

Profesori şi elevi alcătuiam un suflet, un gând : acela al artei căreia ne jertfeam zilele şi nopţile până târziu la lumina lumânărilor.

Din această epocă eroică a învăţământului arhitecturei la noi, apar — învăluite în nimbul mistic al primilor prooroci — figurile hotărîte ale celor ce au luat iniţiativa înfiinţării acestui aşezământ naţional.

De aceea, în această zi de sărbătoare a şcoalei noastre, se cade să evocăm cu recunoştinţă, figurile acelor antemergători : arhitecţii *Mandrea* şi *Socolescu*, Pictorul *Pompilian*, sculptorii *Georgescu* şi *Valbudea*, trecuţi în lumea drepţilor ; şi a d-lor arhitecţi : *Sterian, Ciocârlan, Michăescu, Atanasiu* şi ing. *Popescu-Pascan.*

Aceştia au fost primii îndrumători ai noştri în învăţământul arhitecturii în timp de 5 ani, dela 1892 la 1897, când şcoala de Arhitectură a Soc. Arhitecţilor Români încetează, spre a contribui cu elementele şcolare pregătite de ea la înfiinţarea şcoalei de Arhitectură a Statului.

Văzuţi prin prisma timpului, din grupul iniţiatorilor 2 luptători nedespărţiţi : *Socolescu* şi *Ciocârlan.* Inteligenţa sclipitoare, spiritul de iniţiativă şi de organizare al unuia, însufleţite, înaripate de exuberanţa şi entuziasmul celuilalt.

In jurul acestor două energii, s'au grupat celelalte forţe morale şi materiale, ca să se poată înfăptui prima şcoală de arhitectură în ţară şi să provoace mai târziu realizarea şcoalei de arhitectură de Stat, prevăzută în regulamentul din 1864 al şcoalelor de Bellearte din Iaşi şi Bucureşti.

* * *

Intr'adevăr, numărul tot crescând al elevilor şi progresul făcut în decursul celor 5 ani, au atras atenţia organelor de stat, încât în toamna lui 1897 s'a înfiinţat pe lângă şcoala de Bellearte din Bucureşti, secţia de Arhitectură prevăzută în regulamentul din 1864, rămasă până atunci nerealizată, din lipsă de elevi.

Aşa dar, după un interval de 33 ani, luă fiinţă prima şcoală de arhitectură de Stat, cu elementele şcoalei de arhitectură particulare a Societăţei Arhitecţilor Români, căci, cei ce doreau să-şi continue mai departe studiile, fură clasaţi în noua şcoală, în urma unui examen de admitere.

Acum, apar în viaţa învăţământului, arhitecturii cele trei mari figuri, cari au dus şcoala noastră de arhitectură în starea înfloritoare de azi : Neuitatul maestru prof. *Mincu* şi d-nii Profesori *Pangrati* şi *Cerchez.*

Acest strălucit triumvirat, a strâns în jurul său elemente de valoare — profesori şi elevi — şi într'un ansamblu armonic, au pregătit numeroase serii de elevi, pentru cunoaşterea frumuseţilor clasice, îndrumându-i mai ales pe calea arhitecturii naţionale, care ascundea frumuseţi neştiute până atunci.

Este pentru prima oară când în viaţa noastră

artistică se vorbeşte de posibilitatea creiării unui *stil românesc*, după cum pe timpul lui Gh. Lazăr şi Eliade Rădulescu se făceau primele începuturi de literatură în limba românească.

Dacă în prima fază a şcoalei de arhitectură, preocuparea principală era de a câştiga cunoştinţele strict necesare ale profesiunei de arhitect sau conducător de lucrări, apoi, în această a doua fază, orizontul artistic se lărgeşte din ce în ce şi tot mai mult se face lumină asupra comorilor de artă strămoşească răspândită din belşug în tot cuprinsul ţării, prin sate şi mânăstiri.

Noi, cari am avut norocul să fim elevii maestrului Mincu — acest Michel Angelo al vremurilor noastre — simţiam zi cu zi, cum marea lui învăţătură ne întăria sufleteşte şi ne pregătia pe nesimţite pentru epoca cea mare a renaşterii arhitecturii româneşti.

Ne sunt încă vii acele neuitate şedinţe de atelier când venia Maestrul să ne corecteze lucrările! Par'că ar fi ieri! Ne strângeam roată în jurul lui şi-i ascultam cu credinţă cuvântul! Cu glas domol, respicat, profetic, ne purta prin frumuseţile artei universale, apoi se pogorà pe plaiurile româneşti şi se apropia cu evlavie de vre-o bisericuţă, de vre-o casă ţărănească cu cerdac şi poartă împodobită, de vre-o candelă sau jeţ domnesc, comori nestimate de artă străbună, adunate de veacuri prin văile munţilor şi date uitării şi lăsate în părăgină.

Apoi, apropiind lucrările noastre de atelier de unele elemente ale artei noastre vechi, cât de fericit era când i se da ocaziunea să vadă că vreunul dintre noi a realizat cât pe de departe o lucrare inspirată din monumentele noastre istorice.

Cu câtă modestie ne opria să întrebuinţăm în lucrările noastre elementele întrebuinţate de el în lucrări personale, cărora le spunea că sunt „fleacuri" sau simple „încercări".

Combătea cu o fină ironie tendinţa începătorilor, de a copia elemente arhitecturale din operele publicate, sau de a întrebuinţa „aidoma" unele motive luate dela monumentele cunoscute din ţară.

Lăsà fiecărui elev posibilitatea să-şi desvolte propria-i personalitate, încurajând lucrările originale în cari principiile frumosului etern erau respectate, şi ridiculizând prin comparaţiuni glumeţe pe cele ce cădeau în „bizar" sau „nefiresc".

De aceea ne sunt încă vii acele neuitate ore de atelier, când venia „Maestrul Mincu", să ne corecteze lucrările şi când făcând cerc în jurul lui îi ascultam cu credinţă cuvântul lui domol, respicat, profetic.

* * *

Şi aşa, firul artei clasice şi româneşti se împletia mai departe la cursuri şi ateliere, şi serii după serii, primind lumina învăţăturii, o răspândiau mai departe.

Faima şcoalei crescând într'una, cu ea a crescut şi numărul elevilor, iar şcoala din an în an lua o desvoltare mai mare.

Fiind însă atârnată administrativ de şcoala de Bellearte, mersul ei firesc tot înainte era împiedicat, până în anul 1904, când şcoala îşi câştiga independenţa deplină, devenind şcoala naţională superioară de arhitectură de azi, sub conducerea efectivă şi luminoasă a d-lui Profesor universitar *Ermil Pangrati*.

In epoca înfloritoare dela 1904 până astăzi, şcoala se aşează pe temelii solide, creindu-şi singură drumul, alături de şcoalele superioare ale Statului. De o vigoare tot crescând, îşi complectează cursurile cerute de desvoltarea ei firească, înzestrându-şi an cu an utilajul necesar atelierelor şi bibliotecii.

Probleme noui frământă programele proectelor de arhitectură din atelierele şcoalei, potrivit cu cerinţele ivite mai ales acum după răsboiu.

Buna tradiţie a învăţământului teoretic şi acelui artistic, clasic şi naţional se continuă mai departe, cu acelaş cald apostolat, de către întregul corp profesoral, grupat în jurul d-lui Director Pangrati, care timp de 25 ani a stat sentinelă neadormită la postul de onoare, ţinând şcoala la un înalt nivel cultural şi artistic, şi îndrumând-o mereu tot înainte pe calea progresului.

D-sa, prin statornicia de peste un sfert de veac în conducerea şcoalei, pe lângă latura ştiinţifică a învăţăturii sale ca profesor, a reuşit să înfăptuiască o trăsătură de unire sufletească între toate seriile de elevi şi absolvenţi ai şcoalei, încât tinerii arhitecţi, intraţi în şcoală cu dorinţa firească de a-şi face o carieră, la terminarea studiilor, au constatat cu sufletească mulţumire, că pe lângă aceasta, au dobândit în atmosfera şcoalei şi *darul unei misiuni nobile*, de a predica mai departe, fiecare în mediul său, preceptele frumosului conceput după normele clasicismului sau cel spus în graiu românesc.

D-sa a încetăţenit în şcoală principiul *îndeplinirii datoriei* până în cele mai mici amănunte, principiul *muncii dezinteresate* şi al *sacrificiului necondiţionat*. Aceste principii de o înaltă moralitate, mai ales acum după răsboiu, au avut darul să *oţelească caracterele*, să *învioreze voinţele*, să *risipească nourii dihoniei veniţi de aiurea*, să *descreţească frunţile*, şi cu toate la olaltă, profesori şi elevi, să dea la lumină fructul unei munci încununate de succes.

De aceea, în această zi de sărbătoare, absolvenţii şcoalei, — foştii d-sale elevi — strânşi în jurul „cercului Ioan Mincu" aduc prin glasul meu omagiul de admiraţie şi recunoştinţă aceluia care

timp de 25 ani a condus cu părintească dragoste destinele școalei noastre.

De asemenea, aceluia, care în acest timp a colaborat în arta de a clădi, d-l *Grigore Cerchez.*

De asemenea bunului nostru profesor în studiile matematice, d-l *D. Bungețianu.*

De asemenea d-lui profesor *N. Michaescu*, care a făcut legătura de unire între școala veche și cea nouă.

Cum și maestrului nostru în arta desenului, d-l *Filip Marin.*

Cum și maeștrilor noștri de ateliere, d-nii profesori : *Antonescu, Ghica, Burcuș, Ciortan, Harjeu, Iotzu.*

Cum și profesorilor noștri de studii teoretice, d-nii profesori : *Lăzărescu, Petculescu, Smarandescu, Capșa, Mirea* și *Sfințescu.*

Aducem prinosul nostru de admirație și recunoștință tuturor cari au pus o piatră la temelia instituțiunii naționale de cultură și de artă, care este școala superioară de arhitectură de azi.

Dorim din tot sufletul ca în curând să inaugurăm noul local al școalei, operă arhitecturală a d-lui Prof. Gr. Cerkez, ca sub adăpostul ei, arhitectura națională să crească, să înflorească deapururi, spre mândria neamului românesc !

Cuvântarea d-lui Prof. univers. D. Bungetzianu

Rostită în numele profesorilor școalei superioare de Arhitectură din București, la banchetul dat în onoarea D-lui E. PANGRATI, directorul acestei școale, cu prilejul serbării jubileului de 25 de ani dela înființare

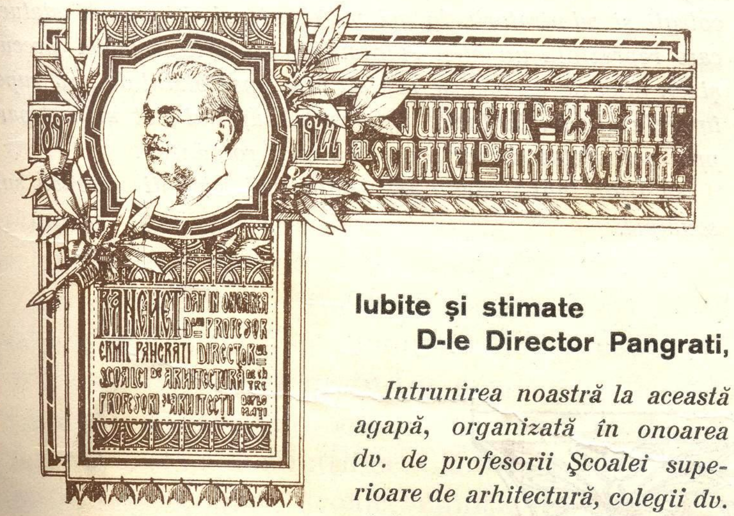

Iubite și stimate
D-le Director Pangrati,

Intrunirea noastră la această agapă, organizată în onoarea dv. de profesorii Școalei superioare de arhitectură, colegii dv. și de admiratorii dv. din cercul arhitecților, venită ca un corolar al jubileului de 25 de ani ai acestei școale, este o mărturie de dragoste și recunoștință, pe care acești colegi și admiratori le nutresc pentru dv.

Multiplele și însemnatele dv. calități personale, precum și meritele pe care le-ați câștigat cu conducerea acestei școale, vă dau dreptul la aceste sentimente. Ar fi prea greu a enumăra toate aceste calități și merite.

In frumoasa sa cuvântare, ținută la solemnitatea aniversării de 25 de ani ai școalei noastre, d-l Ministru al Cultelor, voind a caracteriza prin câteva trăsături generale personalitatea dv., v'a prezentat ca un om de cultură și autoritate, cu simț practic și just, cu sentimentul ordinii și al legalității, care grupând energiile, organizând mijloacele și dirijând activitatea celor din jurul dv. a știut să dea Școalei superioare de Arhitectură importanța ei de astăzi.

Această caracterizare este dreaptă dar nu e completă. Dv., pe lângă omul cu cultură multilaterală, respectuos de ordine și legalitate, sunteți și un mare ambițios, ambițios nu pentru laude deșarte sau popularitate trecătoare, ci pentru isprăvi mari și durabile, pentru inițiative frumoase și folositoare.

In realizarea ambițiunii dv. știți să puneți o stăruință și un tact, pe care le-ar invidia mulți diplomați politici. Când urmăriți îndeplinirea unui scop fixat, dovediți o voință și o hotărîre, care dărâmă orice piedică.

Pentrucă nu sunteți presumțios, ascultați în toate împrejurările mai întâiu părerile altora pentru a vă formula la urmă pe a dv., totdeauna bine documentată.

In raporturile cu colegii dv. dovediți o bunăvoință și o amabilitate, care se confundă adesea cu solidaritatea.

Față de datorie sunteți o santinelă totdeauna trează la postul său și severitatea, pe care însărcinările dv. v'o impun câteodată, ascunde cum se știe și o mare bunătate de inimă.

Talentul dv. de a vorbi și de a convinge este totdeauna însoțit de înțelepciunea de a îndruma pe calea cea bună, iar respectul de dreptate constitue pentru sufletul dv. un principiu fundamental, care domină orice altă considerație.

Dar câte alte calități nu împodobesc persoana dv. Este însă, una rară, care împreună cu talentul, ilustrează somitățile unei societăți, este puterea dv. de muncă neobosită și extraordinară, pusă întotdeauna în serviciul cauzelor mari de ordin social, cultural și național.

Pentru muritorii de rând, când îndatoririle care li se pun pe umeri se înmulțesc prea mult, energia lor scade, se obosește.

La dv. însă este altfel: cu cât însărcinările și îndatoririle se multiplică cu atât și rezistența și energia dv. se mărește. Rezervele dv. de energie s'ar zice că sunt inepuisabile!

Pe când erați în liceu unul din eminenții dv. profesori, admirând puterea dv. de muncă și diversitatea capacității dv. propusese să vi se schimbe numele de Pangrati în Paucratus, care înseamnă puternic întru toate. Manifestările dv. ulterioare au justificat cu prisosință această frumoasă poreclă.

Anii, care se adaugă, departe de a obosi bărbăția dv., o oțelesc. Dovezile există pe toate terenurile.

Toate aceste calități și altele, care vă ilustrează în toate manifestările dv., le-ați pus mai cu seamă în serviciul și în folosul școalei noastre de arhitectură.

Ați fost printre cei dintâiu factori importanți la începuturile ei plăpânde. Ați luat mai târziu direcțiunea ei în condițiuni foarte puțin prielnice. Credința însă, că nu localul sau confortul, ci munca și entuziasmul însuflețesc o instituție v'a hotărît să depuneți tot zelul și tot devotamentul dv. pentru așezarea ei pe baze serioase și într'o perspectivă de prosperitate. Și ați reușit!

Colegii dv. nu uită cum la 1912, fiind ministru al Lucrărilor publice, ați dat acestei școli ființă legală și i-ați asigurat

mijloace de propăşire în viitor, organizându-i cursuri şi lucrări grafice după modelul şcoalelor celor mai înalte din străinătate şi adăogându-i şi o secţie de conductori desemnatori.

Convins că numai cu elemente tinere şi valoroase, o instituţie poate să-şi asigure o desvoltare din ce în ce mai desăvârşită aţi mijlocit completarea învăţământului cu catedre noi şi cu secţiuni noi de ateliere ocupându-le cu elemente distinse pe al căror zel şi destoinicie vă puteţi bizui.

Aceşti colegi apreciază colaborarea armonioasă din această şcoală şi ştiu că aci disciplina pentru elevi este asigurată nu atât prin severitatea regulamentului, cât prin exemplul demnităţii şi prin poveţile ce li se dau în toate ocaziile, dar mai ales prin acele cuvântări — excelente modele de elocinţă didacică — de la începutul anului şcolar rostite de dv., Domnule Director, cu atâta inimă şi pricepere şi prin care le daţi sfaturi înţelepte de purtare şi hărnicie, căutând a stârni de o parte ambiţiunea în elevi de a-şi încorda toate puterile pentru o pregătire cât mai completă a carierii, ce au îmbrăţişat; iar, pe de altă parte, emulaţia în profesori de a corespunde cât mai mult misiunii lor.

Colegii dv. în fine nu uită stăruinţa şi devotamentul, ce aţi depus pentru a le creea un onorar demn de o şcoală superioară şi a le asigura la acest onorar şi dreptul de gradaţie, care să-i egaleze cu colegii lor de la celelalte şcoli superioare ale Statului.

Şi pentrucă d-l Ministru al Cultelor a binevoit a aproba şi a susţine cu autoritatea d-sale stăruinţele dv. pentru îndeplinirea acestor îmbunătăţiri, să-mi fie îngăduit de a profita de prezenţa d-sale la acest banchet pontru a-i exprima via şi întreaga noastră recunoştinţă.

Pentru unii dintre noi există şi alte motive speciale de a vă fi recunoscători, D-le Director, gândindu-ne la acea frumoasă distincţiune — benemerenti clasa I — cea mai înaltă răsplată morală a slujbaşilor din învăţământ, ce ne-a fost acordată în urma recomandării dv. Ne simţim obligaţi cu această ocazie a mulţumi de asemenea foarte călduros şi d-lui Ministru al Instrucţiunii, care a susţinut cu înalta-i bunăvoinţă pe lângă M. S. Regele, la picioarele căruia depunem omagiul gratitudinii noastre, aprobarea acestor distincţiuni.

Cum reese din aceste diverse fapte, solicitudinea dv. pentru şcoală şi colegii dv. s'a manifestat cu însufleţirea în toate împrejurările şi deci le creiază puternice motive de adâncă recunoştinţă pentru persoana dv.

La dragostea dv. ei vă răspund cu dragostea lor întreagă şi respectoasă; la interesul ce le dovediţi ei vă răspund cu gratitudinea lor vie şi sinceră. Şcoala astfel prin organizaţia ei actuală dată de dv. şi prin contribuţia elementelor tinere, calcă acum sigur spre o activitate rodnică şi lăudabilă. Insufleţirea ce aţi ştiut să-i imprimaţi prin eminentele dv. calităţi i-a adus deja un renume, al cărui merit vă revine dv. celui dântâiu. Expoziţia de la Ateneu atât de bogată şi reprezentativă consacră acest renume.

Iubite Domnule Director, acum 12 ani la un banchet dat în aceiaş sală de colegii şi admiratorii dv., cu prilejul numirii dv. ca ministru al Lucrărilor Publice, un distins prieten al dv. fost secretar general de Minister, luând parte la banchet şi ridicând o urare în cinstea dv. a zis între altele: „Nu felicit pe Pangrati că este Directorul şcoalei dv. ci vă felicit pe dv. că aveţi un director ca Pangrati".

Intr'adevăr după mai bine de un deceniu de la această dată constatăm cu plăcere că avem toate motivele de a ne felicita şi de a fi mândri de a vă fi avut şi de a vă aveà pe dv. conducătorul şcoalei şi de a fi modeşti colaboratori ai operii dv. N'am puteà mai bine exprima sentimentele noastre de admiraţie şi respect pentru persoana dv. cu prilejul amintirii atâtor servicii aduse şcoalei noastre de dv., de cât dorindu-vă din inimă să vă avem încă mulţi ani în fruntea şcoalei noastre tot atât de tânăr şi de entuziast ca în trecut şi ca astăzi.

Aţi prezidat solemnitatea nunţii de argint a şcoalei noastre. Vă urăm să prezidaţi şi serbarea nunţii ei de aur şi multe, multe alte serbări în viitor înconjurat de dragostea şi respectul atâtor generaţiuni formate sub egida dv.

Şi acum ca o amintire trainică a sărbătorii dv. de astă seară, colegii şi admiratorii dv. vă roagă să primiţi această statuetă care reprezintă un atlet sfărâmând lanţurile sclaviei precum şi dv. atlet de asemenea, căutaţi prin apostolatul dv., să rupeţi împrejurul dv. lanţurile ignoranţei lărgind tot mai departe prin activitatea dv. orizontul culturii româneşti.

Să trăiţi ani îndelungaţi împreună cu toţi care vă sunt scumpi!.

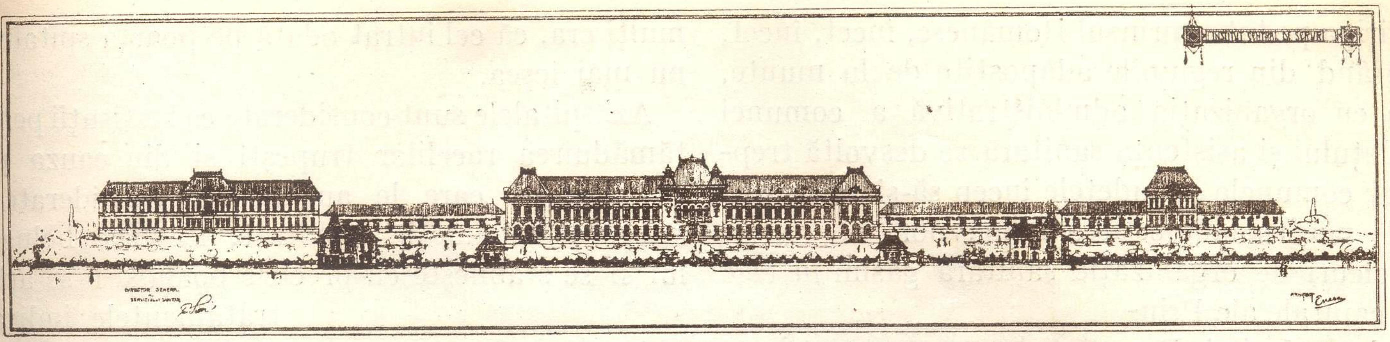

Institut central de seruri. Arhitect I. D. Enescu

CLĂDIRI SANITARE

Arta de a clădi a fost totdeauna strâns legată de manifestările spiritului uman, oglindind pas cu pas desvoltarea sau decadenţa popoarelor.

Giganticele piramide din valea Nilului, sub cari puternicii Faraoni îşi dorm somnul de veci şi grandioasele temple şi palate din aceiaşi epocă, ne poartă cu gândul către un popor liniştit, muncitor şi destul de supus suveranului său, care întrupa suprema putere politică şi spirituală. Cetăţile Asiro-Babilonene, ne indică un popor de răsboinici. Splenditele monumente ale Greciei păgâne ne arată gradul de desvoltare artistică la care ajunsese acest popor, ca rezultat al unui grad de cultură cu totul superior. Monumentele romane, arată foarte plastic calităţile practice de admirabili organizatori pe care le-au păstrat chiar şi în epoca de decadenţă dacă cercetăm lucrările târzii ale guvernatorilor provinciali.

Majestoasele catedrale ale Evului Mediu, sunt dovadă netăgăduită a tendinţei de emancipare a municipalităţei de subt tutela feudală.

Cu schimbarea structurei sociale şi cu nouile descoperiri ştiinţifice, monumente şi clădiri de ordin utilitar, apar peste tot locul, şi se desvoltă treptat cu cerinţele impuse de condiţiunile economico-sociale şi ştiinţifice. Clădirile pentru burse, pieţe, teatre, gări, şcoale, clinici, spitale, azile, sanatorii, etc., iau locul monumentalelor clădiri consacrate Religiei.

Fiecare din aceste clădiri, îşi are, din punct de vedere arhitectonic, evoluţia sa, care se confundă adesea cu evoluţia ramurei de activitate căreia erà consacrată.

Clădirile sanitare nu s'au putut, nici ele, sustrage acestei influenţe, şi s'au desvoltat paralel cu progresele făcute pe de o parte de ştiinţa medicală, pe de alta de Asistenţa Medicală şi Organizaţia sanitară de Stat.

Aproape în toate Statele, Organizaţii Sanitare de Stat bine definite, găsim abia târziu, în epoca modernă contimporană.

Ţara noastră, aşezată la răspântia drumurilor de trecere a tuturor hoardelor barbare, sau a drumurilor pe care mai târziu se încrucişà interesele vecinilor dela sud, răsărit sau apus, a cunoscut din plin urgia vremurilor de năvăliri barbare şi a vremurilor de răsboaie, cu tot convoiul de nenorociri abătute asupra locuitorilor săi.

In aceste vremuri tulburi, Românii în locuri adăpostite îşi continuau firul existenţei ca naţiune organizată, în timp ce flăcăii lor luptau vitejeşte aruncând peste Dunăre sau Nistru pe năvălitori. Boerii plecaţi, în fruntea oştenilor să apere ţara de cotropirea vrăjmaşe îşi lăsau familiile în mănăstiri. In aceste mânăstiri, aşezate mai totdeauna în locuri ferite, pe văile munţilor, s'a păstrat vie credinţa strămoşească şi ele au fost nu numai leagănul literaturei şi artei româneşti, dar şi primele aşezăminte de asistenţă medicală. La multe din mânăstiri găsim Bolniţa (casă de boală) într'una din aripile chiliilor, compusă din una sau mai multe camere de bolnavi, cu o mică încăpere pentru medicamente, bine aprovizionată de către jupâniţele boierilor, cu tot felul de leacuri pentru tămăduirea, fie a soborului mânăstirei, fie a celor răniţi, pribegiţi sau aduşi aci de o trecătoare neisbândă în luptă cu vrăjmaşii ţărei.

Mai târziu, când oarecare siguranţă începuse a

se înfiripa pe tot cuprinsul Românesc, încet, încet, scoborând din regiunile adăpostite de la munte, odată cu organizaţia administrativă a comunei şi judeţului şi asistenţa sanitară se desvoltă treptat, iar comunele şi judeţele încep să-şi clădească spitale pentru adăpostirea bolnavilor.

Nucleuri de organizaţie sanitară găsim în cele două capitale ale Principatelor: Iaşi şi Bucureşti, însghebate de Eforiile şi Epitropiile spitalelor, dintre cari cea mai veche, aceia a spitalului Colţea, datează de la 1695.

Spitalul trece de la Bolniţa cu 2 — 3 camere pentru bolnavi, la o clădire mai încăpătoare, cari cu mici variaţiuni, de la localitate la localitate, adaptându-se nevoilor locale, se compune din două saloane de câte 8—20 paturi, unul pentru bărbaţi şi altul pentru femei, legate între ele prin 4—5 camere destinate serviciilor anexe şi deservite de un coridor.

Planul acesta a evoluat apoi, desvoltându-se paralel cu organizarea serviciilor sanitare; şi pe lângă clădirea arătată mai sus, au mai apărut şi altele în care s'au instalat dependinţele: bucătăria, spălătoria, etc.; sau pavilioane pentru izolarea bolnavilor pe categorii de boale.

Cu progresele făcute de ştiinţă, s'a schimbat odată cu organizaţia spitalicească şi credinţa poporului faţă de spitale. Inainte spitalele erau considerate ca adăposturi, în care oamenii săraci şi cu boale de netămăduit, erau aduşi ca să-şi sfârşească restul zilelor; încât credinţa celor mai mulţi era, că cel intrat odată pe poarta spitalului, nu mai ieşea.

Azi spitalele sunt considerate ca instituţii pentru tămăduirea răcelilor trupeşti şi din cauza proporţiilor pe care le au, pot fi considerate ca adevărate uzini de sănătate, în care bolnavului îi se stabileşte cu precizie boala şi îi se aplică tratamentele indicate.

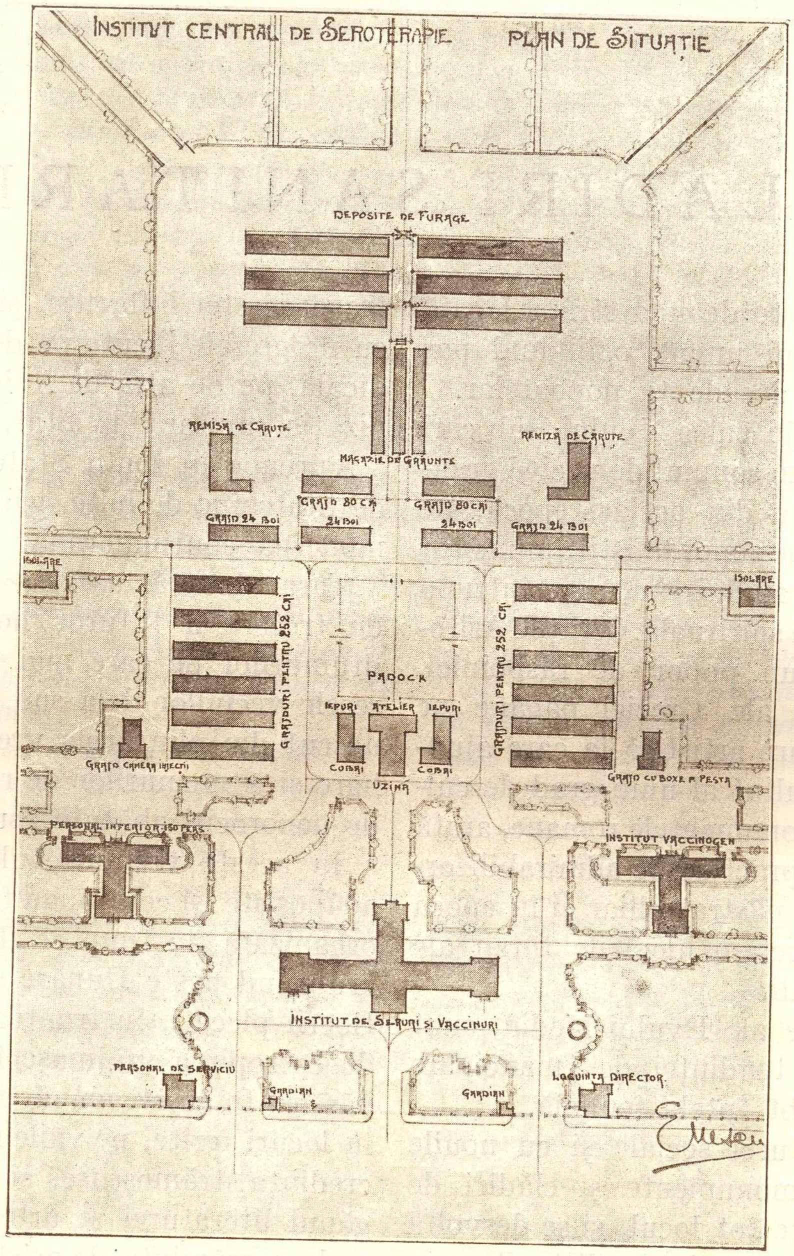

Arhitect I. D. Enescu

Azi Bacteriologia pune la îndemâna medicului mijloace sigure pentru descoperirea agentului provocator de rele; iar electricitatea pe lângă că vindecă unele boale, descoperă prin razele „Röntgen" organele în suferinţă, care nu poate fi văzute şi precizate cu mijloacele de până acum. Mecanica a ajuns la un grad de perfecţie, care permite construirea celor mai gingaşe şi precise instrumente medicale.

Spitalul de azi, cu pavilioanele sale, ia proporţia unui mic oraşel, în care fiecare pavilion anume construit îşi are destinaţia sa bine definită.

Planul unui astfel de spital se întinde uneori pe mai multe hectare, având pe cât posibil, de jur împrejur străzi pentru comunicaţie lesnicioasă, atât în interior de la pavilion la pavilion, cât şi în exterior comunicaţie directă — pentru unele servicii. Fiecare pavilion poate avea proporţii impunătoare, cuprinzând săli de bolnavi, de rezerve, de convalescenţă, de băi, terase de soare, etc., etc. Numărul pavilioanelor poate fi mai mare sau mai mic, după cum se concentrează mai multe sau mai puţine servicii medicale în acelaş centru.

Spitalul central de copii „Principesa Elena". Arhitecţi: I. D. Enescu şi Eug. Grosu

In genere pavilioanele cu serviciile cari alcătuesc un spital modern ar fi după cum urmează :

1. Un pavilion de Administraţie, cu locuinţă pentru medicul director şi ajutorul său, flancat în dreapta şi stânga de câte un pavilion, cuprinzând :

2. Serviciul de primire cu băi, deparazitare, depozit de efecte, şi

3. Serviciul de consultaţii, cu săli de pansamente mici intervenţii chirurgicale şi cu Farmacie.

Acest serviciu poate lua uneori mare desvoltare, dacă se divide în servicii speciale de consultaţii pentru fiecare gen de boală.

Vin apoi :

4. Un pavilion sau mai multe pentru boale interne.

5. Pavilion de chirurgie cu săli de operaţii, sterilizare, preparare, cu instalaţii, cari nici n'ar fi putut măcar fi bănuite acum 50 ani.

6. Pavilion de boale dermato-sifilitice.

7. Pavilion sau pavilioane pentru Maternitate şi boale de femei.

8. Pavilion pentru boale de copii.

9. Un pavilion sau mai multe pentru boale contagioase.

10. Pavilion pentru laboratoare de analiză, culturi, experienţe şi radiografie — cu depozite şi grajduri pentru animale de experienţă.

11. Pavilion de Neurologie.

12. Pavilion pentru dependinţe : spălătorie şi bucătărie.

13. Morgă cu depozit, săli de disecţie, frigorifer şi muzău anatomic şi antropologic.

14. Pavilion pentru personal : administrator, intendent, etc.

15. Uzina centrală pentru încălzire, apă şi lumină.

16. In centre universitare, pavilion sau pavilioane cu amfiteatru şi săli de preparare pentru cursuri.

Tendinţa actuală, nu numai la noi dar în toate ţările, este ca astfel de spitale complete, să se creeze pe cât posibil în centre mari regionale, în oraşe sau aproape de oraşe, cari dispun de instalaţii de apă, lumină, electricitate, şi mijloace de transport lesnicioase pentru aprovizionarea cu tot ce trebue unui astfel de spital.

Acestea sunt, pe scurt, fazele prin cari au trecut clădirile sanitare, ajungând la desvoltarea de astăzi.

Arhitect I. D. ENESCU

Schiţă de fântână. I. D. Enescu

SISTEMATIZAREA ORAŞULUI MĂRĂŞEŞTI

Oraşul Mărăşeşti a devenit în actualul răsboiu fala neamului şi mormântul celor mai bravi ostaşi ai ţării. Fiecare fărâmă de pământ aci vorbeşte prin sângele ce a stropit-o şi i-a dat viaţă. Fiecare român trebuie să simtă la Mărăşeşti vibrarea unui neam întreg de mândrie şi durere. In fiecare colţişor e imprimată o victorie, peste tot presărate

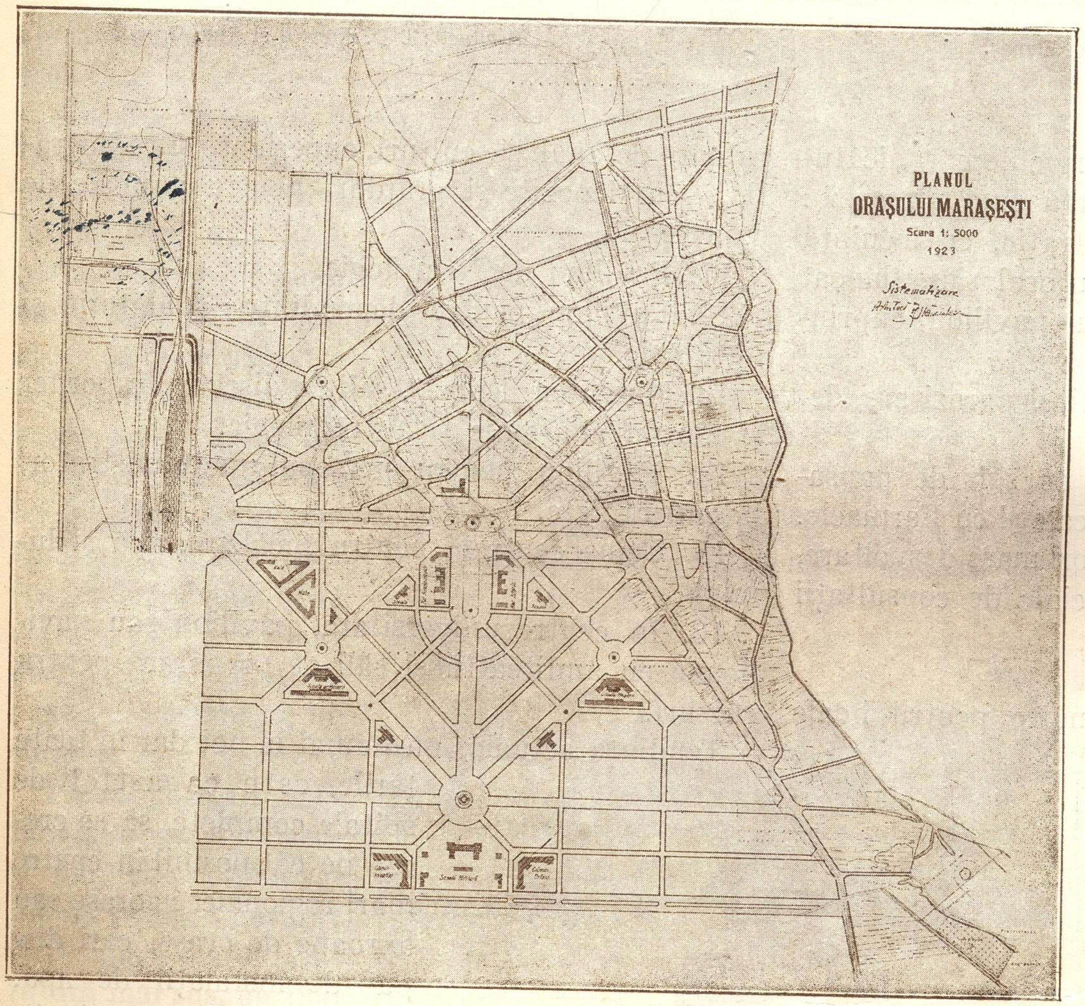

Arhitect Fl. Stănculescu

sunt morminte de eroi. Parcă oraşul acesta e făcut să concentreze în el tot sbuciumul, toată durerea şi totdeodată toată răsvrătirea şi tăria unui neam. El a fost stânca de netrecut în dosul căreia s'a făcut unirea, mult cântată, visata unire.

Peste şanţuri şi tranşee, azi, cresc buruenele grase, se surpă zi de zi şi se transformă în lanuri mănoase de grâu, care să hrănească o nouă generaţie din sângele vărsat în belşug.

Oraşul se reface pe ruinele lui şi începe a-şi trăi viaţa necăjită a oamenilor de pretutindeni.

O mână de oameni care au luptat şi sângerat aci s'au gândit să facă din oraşul acesta un simbol şi să-l impună neamului ca o doctrină.

Aci este Golgota românească, unde a murit fiul românului pentru a aduce desrobirea neamului, şi-a adus-o. Trebue să-l avem ca un simbol şi în viaţă să ne rămâe ca o doctrină: „pe aicea nu se trece".

Societatea Mărăşeşti de buni şi bravi români au luat iniţiativa de a transforma oraşul Mărăşeşti dintr'un orăşel nenorocit de provincie, într'o localitate istorică, ridicând aci farul de educaţie naţională.

Locul se potriveşte de minune, aci e aproape centrul României mărite, pe aci se încrucişează drumurile ce vin dinspre Cluj către Galaţi; din jos dela Bucureşti şi celelalte părţi către Cernăuţi şi Iaşi-Chişinău. Nu se găseşte o încrucişare mai nemerită de drumuri care să vină din toate provinciile ţării.

Iniţiativa şi intenţia Societăţei Mărăşeşti erau la înălţimea cinstirii ce trebueşte dată aceste localităţi. Vroia anume să sistematizeze actuala întortochetură de străzi a oraşului şi să mai adauge o parte în care să facă suficiente pieţe pentru monumentele de ridicat faptelor vitejeşti şi eroilor ce s'au ilustrat aci; în noua parte, să stabilească invalizi şi orfani de războiu, să construiască un muzeu militar în care să se strângă toate rămăşiţele războiului, o şcoală militară care să facă educaţie viitorilor ofiţeri în

atmosfera celei mai mari glorii ostăşeşti, o mulţime de alte şcoli, orfelinate, căminuri şi aziluri.

Vroiau să amenajeze tranşeele şi să le încununeze în trandafiri şi flori naturale, ca o expoziţie reală a stărilor de războiu.

Dar intenţia şi iniţiativa au rămas un vis.

Sistematizarea şi complexul de lucrări voite nu se poate face.

Pentru ce? Pentru ce?

Pentru că nu avem de loc cultul locurilor sfinte şi prea avem mult cultul afacerilor nepermise.

Pentru că Mărăşeşti actual e strâns în cleşte; de jur împrejur cu moşia neexpropriată şi... „pe aicea nu se trece". Pentru că... multe altele.

Doar eroii morţi să răscolească generaţia ce vine, cu sângele ce nutreşte pâinea şi ei să făurească o nouă deviză: „Pentru ţară şi pe aicea se trece".

Architect FLOREA STĂNCULESCU

Arhitect Florea Stănculescu

ŞCOALA DE ARHITECTURA

NOTE DE DRUM

de T. T. SOCOLESCU
Arhitect

TRIESTE

Intr'o dimineaţă limpede de Noembrie, peste dealuri pietroase şi sărace de orice fel de vegetaţie, în mersul încet al trenului, ne apropiem de unul din cele mai frumoase porturi — până mai ieri al Austriei — Trieste.

Urmele războiului se văd încă cu tristeţea şi pustiul lor peste tot locul.

Deodată, atunci când ne aşteptam mai puţin, o explozie de lumină pe luciul imobil ca al unei oglinzi ne ia văzul. E marea care irizează cele mai frumoase variaţiuni de albastru, Adriatica reflectând lumina şi cerul vestit al Italiei.

Dealungul şi în fundul golfului, Trieste se desfăşoară panoramic, în amfiteatru, pe dealul înalt care-l adăposteşte dinspre uscat. Trenul coboară către gară pe coasta mării imense, de unde se vede ca în abiz, castelul dela Miramare. Intrăm astfel într'un oraş mare, în care forfoteşte lumea cosmopolită şi interlopă a porturilor; un cheiu larg dealungul mării, o piaţă spaţioasă şi impunătoare în faţa Primăriei, înconjurată de clădiri mărete.

Tot centrul e încheiat cu clădiri masive, cu multe etaje; făcând impresia unui oraş terminat şi în care nimic nu s'a schimbat de curând şi nu se va schimba încă multă vreme.

De-abia pe dealul din spate, la care se ajunge repede, încep străzile înguste, pavate cu dale mari de piatră, cari urcă în pante repezi, pline de copii sgomotoşi cari ies din casele sărăcăcioase cu rufele întinse pe la ferestre, aşa cum le cunoaştem din ilustraţiile ce vin şi pe la noi; sunt vechile mahalale ale oraşelor italiene.

Ajungem pe un platou care domină oraşul la muzeul „Lapidario", unde pe lângă multe şi importante antichităţi romane se ridică, la umbra copacilor seculari, monumentul în marmoră, făcut de unul din elevii lui Canova, al entusiastului care a fost I. Winckelmann, părintele arheologiei ştiinţifice, omorît la Trieste în anul 1768 [1]).

La doi paşi de aci, în cea mai frumoasă poziţie, se înaltă vechea catedrală a oraşului, simbol al latinităţii sale, San Giusto care în forma actuală datează dela începutul veacului al XIV-lea, când au fost reunite într'una singură două biserici foarte vechi, datând din veacul al V-lea şi al VI-lea. Mozaicuri romane din veacul al VI-lea şi bizantine din al XII-lea secol pe fond de aur, acoper cerul şi pereţii altarelor, — iar un frumos tavan de lemn, sculptat în chesoane, din al XVI-lea veac, acoperă nava centrală.

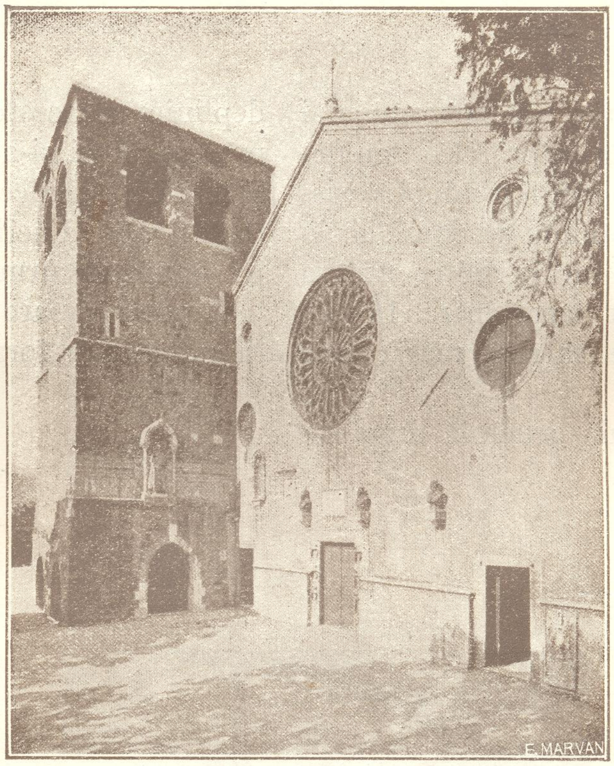

Trieste — Catedrala San Giusto

Nici una din bisericile şi clădirile importante nu amintesc însă frumuseţile Renaşterii care nu a lăsat nici o urmă în acest oraş.

De altfel chiar primele şcoli italiene au fost deschise în Trieste de către Napoleon cel Mare, care a locuit în două rânduri aci, întorcându-se pentru a doua oară la 1809 pentru mai mult timp şi căruia i se datoreşte redeşteptarea unei conştiinţe italiene, precum şi clădirile frumoase în neoclasicul napoleonian, stilul „Empire" cum i s'a zis, construindu-se astfel: Bursa, Teatrul Verdi, palatul Carciotti, etc., etc.

In muzeul din piaţa Lipsia se găseşte o frumoasă colecţie de vase antice, precum şi vestitul cap de „rhyton" în argint, operă de artă ionică dela finele secolului al V-lea.

Cu un taximetru dealungul mării, pe lângă vile în toate stilurile până şi la cel rusesc cu turnuleţe imitând pe ale bisericilor lor, cu grădini frumoase încă verzi, în terase, ajungem la coasta stâncoasă, pe care într'una din cele mai splendide poziţii pitoreşti, ce se pot închipui, se află situat castelul şi grădinile, foste ale Habsburgilor, dela Miramare.

E atâta linişte aci... atâta ordine şi frumuseţe

---

1) L'Italia Monumentale-Trieste-Arc. A. Berlam.

SATELE NOUI FORMATE IN LEGĂTURĂ CU REFORMA AGRARĂ

Aşezarea satelor noastre a fost făcută pe vremuri, — după împrejurări. Cele mai vechi aşezări de sate şi oraşe s'au făcut pe valea râurilor. Aveau astfel apă necesară vitelor şi oamenilor, precum şi o lesnicioasă comunicaţie pe lângă albia râurilor.

Cu timpul, din cauza deselor prădăciuni ale duşmanilor ce năvăleau în ţară, satele s'au retras prin cutele văilor cât mai ascunse şi departe de drumurile mari. Aşa avem drumuri principale, şosele naţionale, care trec pe alături de sate mari şi nu le traversează, cum este şoseaua naţională dela Focşani până la Bacău şi mai departe. Sunt sate mari, cum este Valea Seacă de lângă Bacău, care nu numai că este retras dela şoseaua naţională dar este vârât în nişte viroage de nu se poate merge cu un car încărcat pe uliţele din sat.

Mai târziu, satele au fost făcute pe moşiile boereşti, pe moşiile unde boerul a avut nevoe de braţe şi au fost aşezate acolo unde boerul convenea să le dea pământ pentru case.

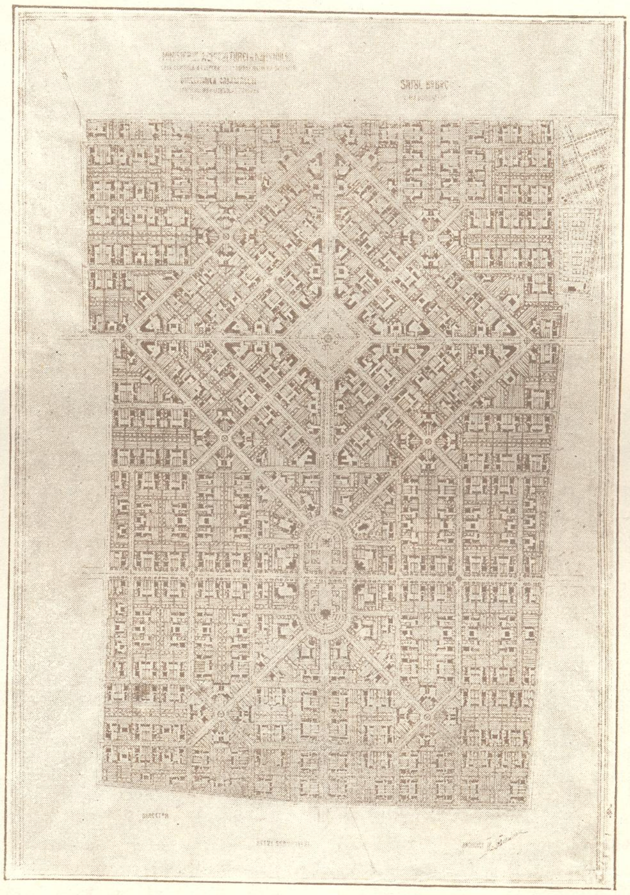

Plan de sistematizarea unui sat. Arhitect Fl. Stănculescu

Improprietărirea dela 1864, a strâns câteva grupuri de cătune şi a format sate noui, acolo unde a fost posibil.

Actuala reformă agrară a constat din două operaţiuni distincte : Exproprierea şi Improprietărirea. Odată exproprierea făcută s'a căutat a se pune în primul plan interesele de ordin obştesc şi general, iar apoi a venit a doua operaţiune : împroprietărirea.

Printre nevoile obşteşti era şi mărirea actualelor sate ca şi înfiinţarea altora noui. Unele sate ne mai putându-şi mări suprafaţa, pentrucă satul era înconjurat de moşia boerească numărul familiilor s'a înmulţit cu fiecare generaţie până ce ajunseseră că pe o parcelă de circa 1.600 m. p., să se înghesue 3—4 gospodării, sau în alte cazuri şi mai triste într'o casă cu două încăperi şi o vatră, să trăiască 2—3 familii. Cazurile acestea sunt cele mai multe. Alte sate s'au găsit într'o situaţie într'adevăr disperată : Unele aşezate pe marginea râurilor, când apele veneau mari, avutul lor era sub apă sau purtat de apă şi prăpădit. Sunt cazuri multe şi din acest fel. Ele nu se puteau mută căci n'aveau unde şi sufereau astfel de ani dearândul. Alte sate erau aşezate pe terenuri fugitive şi gospodăriile lor erau purtate una peste alta, casele sucite, dărâmate, împrăştiate, la voia parcă a unui duh rău, care îşi bătea joc de neputinţa omenească.

Odată cu reforma agrară s'a cercetat fiecare comună în parte şi unele s'au mărit unde populaţia era prea înghesuită şi vatra bine aşezată ; altele cele sinistrate s'au mutat cu totul, formându-se sate noui, iar în regiuni cu populaţia rară şi teren disponibil, s'au înfiinţat sate de colonişti.

Pentru aceste noui sate s'a avut în vedere a fi plasate în condiţiuni cât mai bune : pe terenuri salubre, adăpostite pe cât posibil de vânturi puternice şi curenţi, pe un teren stabil, neaccidentat, de obiceiu cu o uşoară înclinare pentru scurgerea

apelor, având apă potabilă la adâncimi nu prea mari, punându-se în legătură lesnicioasă cu centrele învecinate, etc. S'a ţinut seamă adesea şi de nevoile de mărire viitoare.

Proectele nouilor sate s'au întocmit după normele generale ale grupărilor de locuinţe rurale şi mai ales cercetându-se toate ţinuturile României mărite şi culegându-se date preţioase de modul cum se comportă gospodăria ţărănească în alcătuirea satului.

Proectele s'au studiat în ansamblul de gospodării, după cum se poate vedea la proectul satului Boboc.

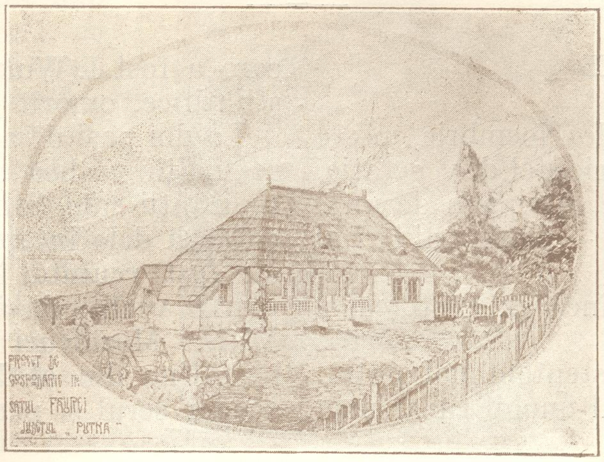

Schiţă. Arhitect Fl. Stănculescu

S'a căutat a se da în fiecare sat una sau mai multe pieţe după mărime în suprafaţă minimă de 2°/o din suprafaţa parcelelor. S'a adoptat sistemul străzilor drepte, exceptându-se doar acolo unde configuraţia terenului nu permite. Artera sau arterele principale sunt largi între 15—30 metri şi peste, în cazurile satelor mari; cele secundare 12 metri minim.

Forma lotului este în regulă generală dreptunghiulară, având latura mare cel mult de două ori lungimea celei mici. Tarlalele de loturi închise între străzi, având şi ele pe cât posibil forma dreptunghiulară, coprind cel mult 16—20 loturi, după mărimea loturilor.

In fiecare sat s'au prevăzut loturi pentru instituţiile publice, administrative, culturale, economice, precum şi terenuri de sport. Cimitirile conform legei sanitare sunt depărtate de sat la 200 metri şi aşezate în partea din care nu suflă vânturile dominante în regiune, sau mai sus de sat.

Pentru aducerea la îndeplinire a acestor lucrări, Casa Centrală a Improprietăririi şi-a format serviciul de Arhitectură şi lucrări technice de colonizare pe lângă Direcţia Cadastrului. Lucrările expuse mai sus sunt aproape terminate urmând acum să se dea îndrumările technice necesare pentru întocmirea gospodăriilor în satele nou formate.

Arhitect FLOREA STĂNCULESCU

Schiţă. Arhitect G. Cristinel

NOTE DE DRUM

de T. T. SOCOLESCU
Arhitect

TRIESTE

Intr'o dimineață limpede de Noembrie, peste dealuri pietroase și sărace de orice fel de vegetație, în mersul încet al trenului, ne apropiem de unul din cele mai frumoase porturi — până mai ieri al Austriei — Trieste.

Urmele războiului se văd încă cu tristețea și pustiul lor peste tot locul.

Deodată, atunci când ne așteptam mai puțin, o explozie de lumină pe luciul imobil ca al unei oglinzi ne ia văzul. E marea care irizează cele mai frumoase variațiuni de albastru, Adriatica reflectând lumina și cerul vestit al Italiei.

Dealungul și în fundul golfului, Trieste se desfășoară panoramic, în amfiteatru, pe dealul înalt care-l adăpostește dinspre uscat. Trenul coboară către gară pe coasta mării imense, de unde se vede ca în abiz, castelul dela Miramare. Intrăm astfel într'un oraș mare, în care forfotește lumea cosmopolită și interlopă a porturilor; un cheiu larg dealungul mării, o piață spațioasă și impunătoare în fața Primăriei, înconjurată de clădiri mărețe.

Tot centrul e încheiat cu clădiri masive, cu multe etaje; făcând impresia unui oraș terminat și în care nimic nu s'a schimbat de curând și nu se va schimba încă multă vreme.

De-abia pe dealul din spate, la care se ajunge repede, încep străzile înguste, pavate cu dale mari de piatră, cari urcă în pante repezi, pline de copii sgomotoși cari ies din casele sărăcăcioase cu rufele întinse pe la ferestre, așa cum le cunoaștem din ilustrațiile ce vin și pe la noi; sunt vechile mahalale ale orașelor italiene.

Ajungem pe un platou care domină orașul la muzeul „Lapidario", unde pe lângă multe și importante antichități romane se ridică, la umbra copacilor seculari, monumentul în marmoră, făcut de unul din elevii lui Canova, al entusiastului care a fost I. Winckelmann, părintele arheologiei științifice, omorît la Trieste în anul 1768 [1]).

La doi pași de aci, în cea mai frumoasă poziție, se înalță vechea catedrală a orașului, simbol al latinității sale, San Giusto care în forma actuală datează dela începutul veacului al XIV-lea, când au fost reunite într'una singură două biserici foarte vechi, datând din veacul al V-lea și al VI-lea. Mozaicuri romane din veacul al VI-lea și bizantine din al XII-lea secol pe fond de aur, acoper cerul și pereții altarelor, — iar un frumos tavan de lemn, sculptat în chesoane, din al XVI-lea veac, acoperă nava centrală.

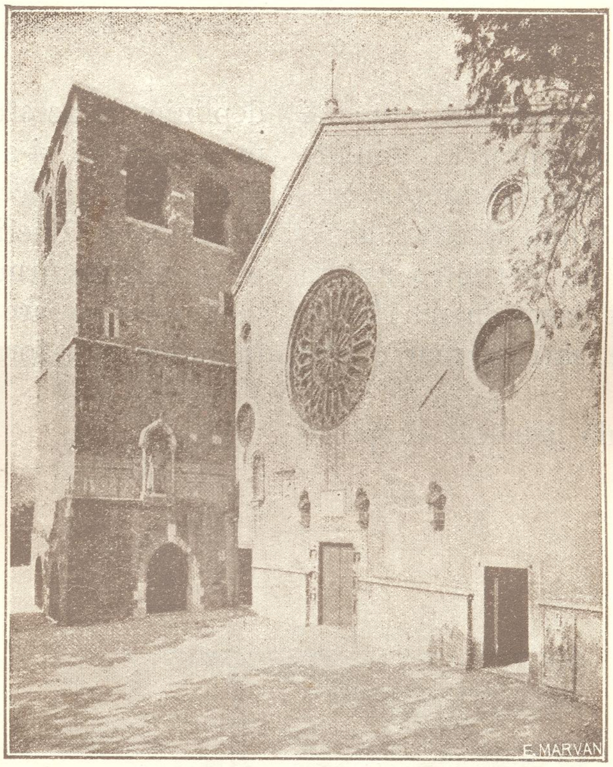

Trieste — Catedrala San Giusto

Nici una din bisericile și clădirile importante nu amintesc însă frumusețile Renașterii care nu a lăsat nici o urmă în acest oraș.

De altfel chiar primele școli italiene au fost deschise în Trieste de către Napoleon cel Mare, care a locuit în două rânduri aci, întorcându-se pentru a doua oară la 1809 pentru mai mult timp și căruia i se datorește redeșteptarea unei conștiințe italiene, precum și clădirile frumoase în neoclasicul napoleonian, stilul „Empire" cum i s'a zis, construindu-se astfel: Bursa, Teatrul Verdi, palatul Carciotti, etc., etc.

In muzeul din piața Lipsia se găsește o frumoasă colecție de vase antice, precum și vestitul cap de „rhyton" în argint, operă de artă ionică dela finele secolului al V-lea.

Cu un taximetru dealungul mării, pe lângă vile în toate stilurile până și la cel rusesc cu turnulețe imitând pe ale bisericilor lor, cu grădini frumoase încă verzi, în terase, ajungem la coasta stâncoasă, pe care într'una din cele mai splendide poziții pitorești, ce se pot închipui, se află situat castelul și grădinile, foste ale Habsburgilor, dela Miramare.

E atâta liniște aci... atâta ordine și frumusețe

1) L'Italia Monumentale-Trieste-Arc. A. Berlam.

în parcul pururea verde, din care nu lipsesc acum decât florile plăpânde ale verii; statui în marmora de zăpadă a Cararei cari sclipesc la soare, alei boltite pe sub care ajungi în luminişuri tot mai bogate, cu tot mai multă verdeaţă, cu palmierii altei clime, cu chiparoşii opaci şi cu rare obiecte de artă şi fântâni din cari picură uşor apa clară a isvoarelor reci,—e o adevărată şi splendidă frumuseţe clasică. Şi am mers aşa tot mai sus pe alei şerpuite care domină castelul şi marea, mai bine de o jumătate de oră, fără să întâlnim pe nimeni, fără să se mişte o frunză, pare ceva din altă lume, ceva, care a încremenit aşa de veacuri, ca în poveşti.

Doar în castelul care nu e nici prea vechiu şi nici de mare interes, câţiva funcţionari şi un bătrân împuţinat de vârstă, cu o mare barbă albă, îmbrăcat în haine de gală cu fireturi, pare a fi unul din cei cari au slujit aci Impăratului. Ne conduce prin sălile pustii, din cari tot ce a fost de valoare, obiecte de artă, bibliotecă, amintiri istorice, au fost ridicate şi duse la Viena în timpul războiului.

E o tristeţe apăsătoare în acest loc care a fost locuit odată de acel Maximilian de Habsburg, pe care fantazia romantică a lui Napoleon al III-lea l-a sacrificat trimiţându-l cu armată franceză şi instalându-l pentru scurtă durată împărat al Mexicului latin.

Sfârşitul i-a fost tragic, iar de atunci liniştea de moarte a luat în stăpânire acest castel înfipt în stânca sură, acest frumos parc care coboară până în valurile mării, care singură când urlă înfuriată strică liniştea stranie a acestor locuri.

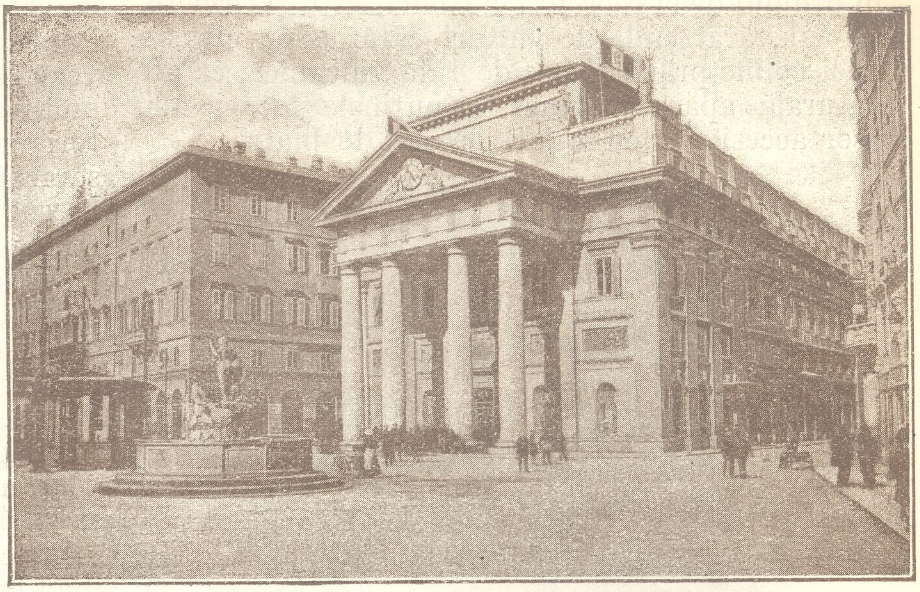

Bursa din Trieste

De atunci şi ,,Paula sărmana“ a lui Duiliu Zamfirescu a părăsit pentru totdeauna aceste locuri fără noroc, ca să-şi ducă în lume jalea şi pustiul din suflet.

,,Cum, Paulă sărmană, vii tu din Miramare,
,,Unde-ai cântat în duo cu întristata mare suspinul unui val,
,,Vii astăzi să-ţi duci harpa prin orişice tavernă,
,,Să-ţi pleci frumoasa-ţi frunte pe orişicare pernă, la orişicare bal!

ORVIETO

Cum foarte bine arată undeva d-l Iorga, viaţa românească s'a desvoltat în lungul văilor, acele văi care adăpostesc aşezările noastre şi pe unde se strecoară drumurile mari şi mici, vinele de circulaţie ale acestei vieţi. Satele şi orăşelele au fost ca şi azi complect deschise. In casele de apărare, cule, etc., se închidea cel care avea ceva de apărat, boerul; iar în puţinele cetăţui ce am avut se zăvoria Domnitorul cu mica lui armată, după tactica de luptă a vremii.

Cu totul altă impresie ai străbătând Ombria Italiei. Aci a fost o viaţă medievală trăită de toată lumea; orăşelele lor mai vechi le vezi agăţate pe vârful colinelor, cu zidurile caselor având mai multe caturi, spânzurate până pe eşindeul cel mai primejdios al stâncii, înghesuite din cauza locului puţin şi formând astfel adevărate cetăţui în cari locuiau oameni veşnic în apărare.

Parcul şi Castelul de la Miramare

Unul din multele orăşele de acest fel,

în drumul de la Florența la Roma, este și Orvieto, un adevărat cuib de vulturi cățărat pe creasta unei coline prăpăstioase de tufă vulcanică, cetate naturală apărată numai în puținele locuri mai ușor accesibile, cu ziduri groase de piatră.

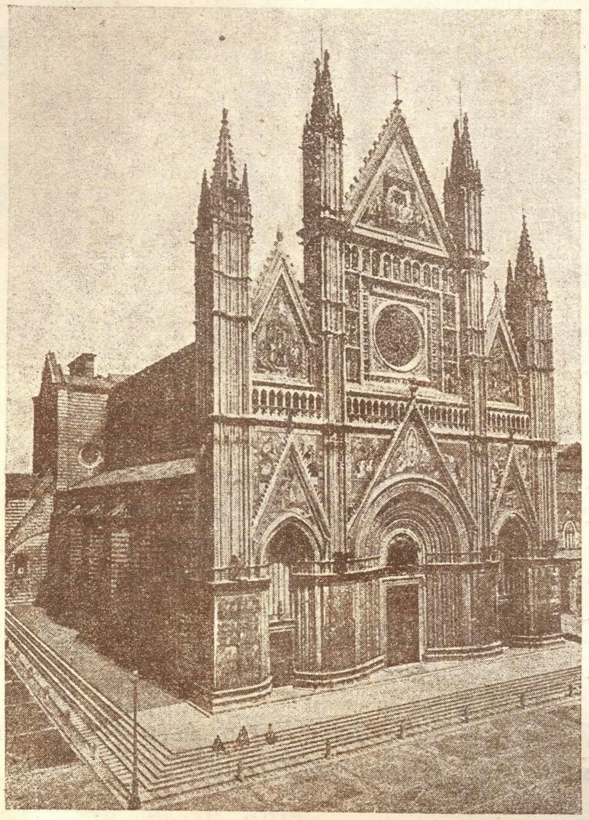

Domul din Orvieto.

Un funicular urcă din spatele gării, trecând printr'un tunel tăiat pe sub vechea fortăreață, azi grădina publică a orașului și ajunge în câteva minute într'o piățetă la începutul „corso“-lui Cavour.

E o priveliște cu totul nouă, care se desfășoară de jur împrejur dela acești peste 300 metri înălțime de stânca dreaptă ca un perete, făcând astfel din acest mic orășel un fel de insulă, care plutește în mijlocul abizului. Pe străzi înguste și întortochiate ca în toate orașele vechi ale Italiei, printre case cu mai multe rânduri, înghesuite, murdare, de culoarea cenușie a tufului vulcanic din care au fost zidite, ajungi în așa zisul centru, o mică piață către capul opus al orașului, Victor Emmanuel, cu vechea Primărie din veacul al XII-lea a cărei fațadă actuală datează din al XIV-lea secol.

In general este un orășel azi într'o relativă mizerie, în care vremea nu a adus nici o schimbare, care a încremenit așa în forma ce va fi avut-o în plin ev-mediu, când oraș liber pe atunci a servit ca loc de refugiu strategic și reședință a 32 Papi. Sigur că a cunoscut vremuri mai bune ca cele de azi, palatele, cum este și cel al „Capitano del Popolo“ din sec. XII-lea restaurat pe la finele veacului trecut, precum și bisericile destul de multe pentru acest mic orășel de 8—10.000 locuitori azi, toate aceste clădiri impunătoare, așa cum se mai păstrează, o dovedesc îndeajuns și mai presus de toate acea splendidă catedrală „Domul“ care prin sculpturile, mozaicurile, frescele și vitrourile ce conține, este cu adevărat una din comorile de artă ale Italiei.

S'a început zidirea lui pe la sfârșitul veacului al XIII-lea după planurile lui Arnolfo di Cambio și mai târziu s'a continuat după ale Sienezului Lorenzo Maitani căruia i-a urmat în curs de vre-o 300 ani un mare număr de artiști. „Armonia desăvârșită până în cele mai mici amănunte ale arhitecturii fațadei principale, cu mozaicurile pe fond de aur, fericita dispoziție a liniilor orizontale și verticale, face din această fațadă una din cele mai frumoase creațiuni ale artei gotice Italiene“[1].

Pe cei patru piloni de marmură între porțile acestei fațade principale se desfășoară „o vastă poemă creștină, o epopee cum nici capela Sixtină nu adăpostește sub bolta ei una mai solemnă“[2].

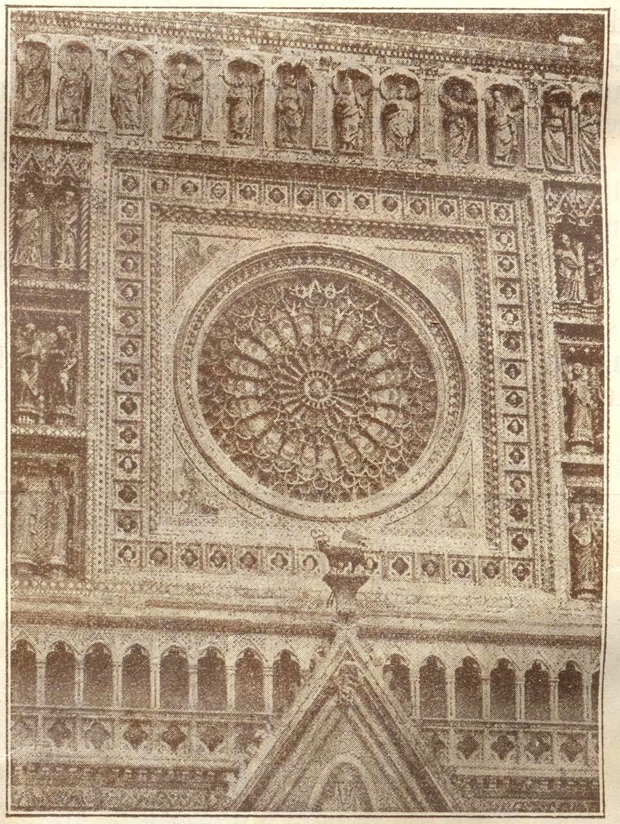

Detaliu, fațada principală. Catedrala din Orvieto.

Andrea și Nino Pisano sunt singurii dintre artiștii cari au lucrat la această catedrală, cărora li se

[1]) Il Duomo di Ovieto de Cav. Prof. Michele Mattioni pag. 24.
[2]) Histoire de L'art, André Michel. Tom III, partea a doua de Emile Bertaux, pag. 625.

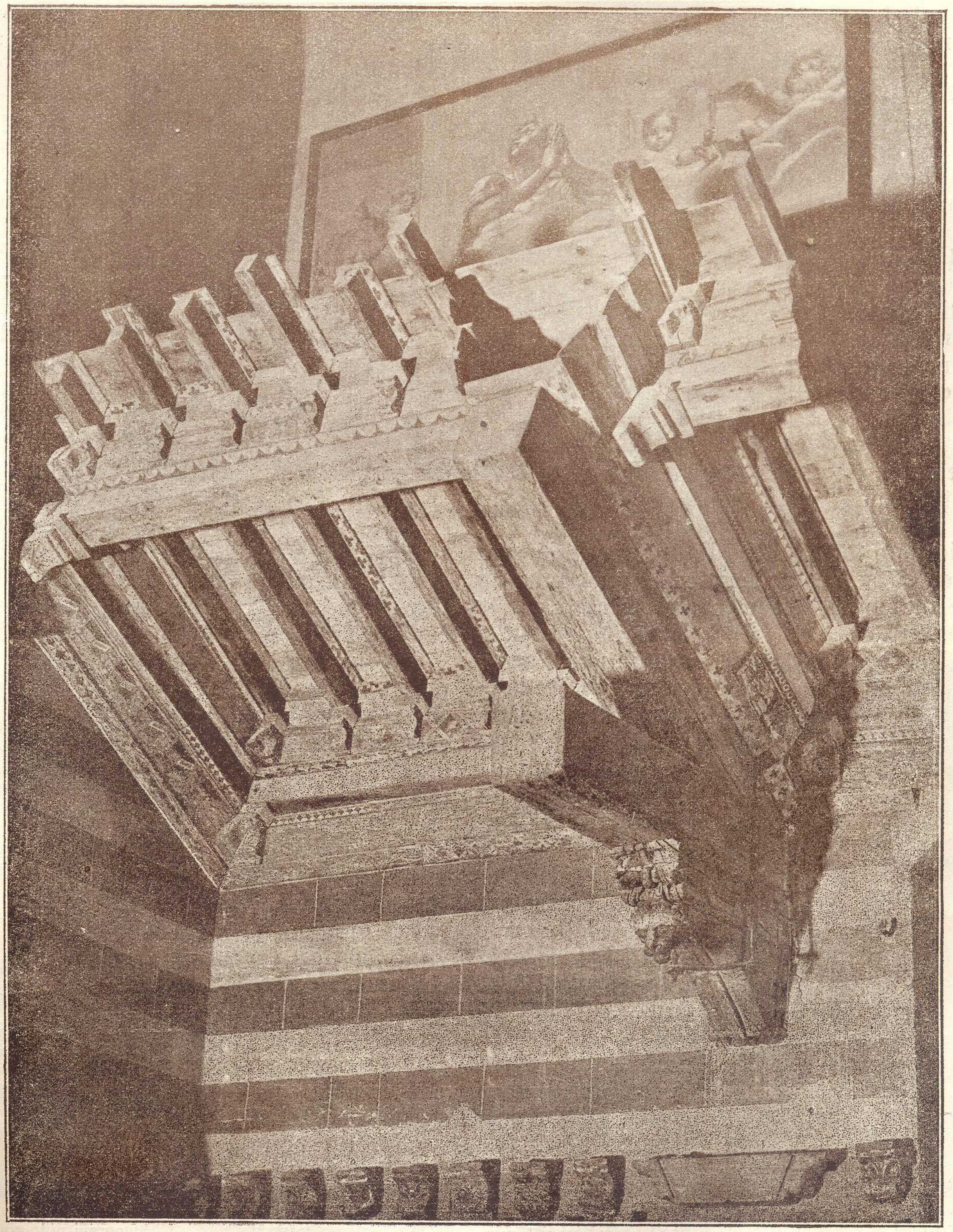

Fragment din vechile sofite (XVI sec.) — ale Catedralei din Orvieto

poate atribui aceste reliefuri cari „sunt opera cea mai neașteptată și cea mai desăvârșită a sculpturii secolului al XIV-lea din întreaga Europă“[1]).

De fapt această catedrală combină tipul anticelor bazilice cu o imitație a catedralei din Sienna și cu goticul francez[2]), este o „bazilică latină îmbrăcată cu ornamente gotice“[3]) și dacă această frumoasă fațadă corespunde ca împărțire a liniilor verticale, cu bazilica din spate, ca linii orizontale însă, conturul secției, în cea mai mare parte nu corespunde

Corul Profeților de Beato Angelico

Incontestabil că Italia a înțeles mai puțin ca alte țări stilul gotic de o logică atât de riguroasă și care era și greu să se acomodeze cu temperamentul unei rase mai mult sentimentale decât logice și abilă în arta de a aranja până acolo că nu iubește adevărul decât înfrumusețat[4]).

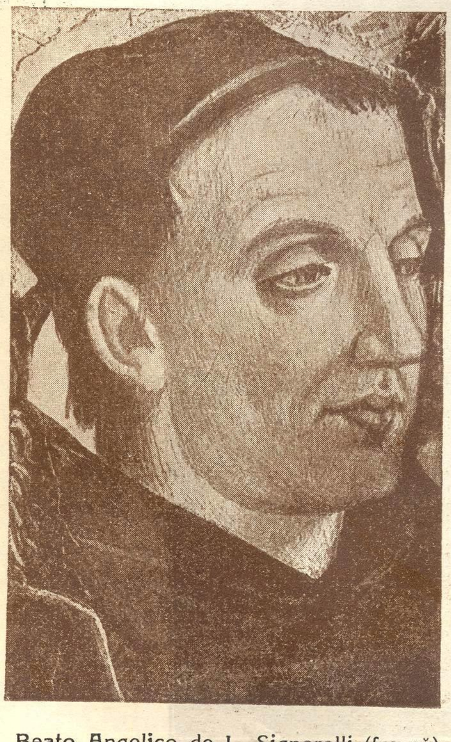

Beato Angelico de L. Signorelli (frescă).

După cum se poate vedea din clișeul alăturat intrările mici din margini, ale Domului, corespund cu navele laterale mult mai joase față cu nava centrală, astfel că zidul fațadei se ridică în bună parte în gol, pur decorativ, lucru obișnuit și mai târziu, în Renaștere, dar care constitue o mare eroare în artă. Intr'o bună parte din arhitectura italiană și a Renașterii în deosebi, nu s'a ținut seamă de acel principiu fundamental moștenit dela clasici, care a rămas și va trebui să se perpetueze, de a fi adevărat, de a corespunde fațadele cu interiorul adică cu rostul clădirii, de a modela haina exterioară după formele și nevoile trupului, formând astfel un tot organic, apropiindu-te deci cât mai mult de creațiunea divină a naturii, de a fi cât mai rațional. Arta clasică este pentru arhitectură — această artă de pură imaginație — ceeace natura este pentru pictură și sculptură. Ea a creiat legi imutabile isvorîte din nevoi de construcție, ea a realizat cele mai desăvârșite proporții; toate acestea pot evolua pentru rezolvirea complicatelor probleme moderne, dar principiile de bază vor rămâne cât va fi lumea.

Interiorul Domului contrastează complect cu cele ale bisericilor noastre de manieră bizantină. In afară de dimensiunile enorme, neobișnuite și neînchipuite la noi, 90 metri lungime cu vre-o 33 lărgime, colonadele acestea înalte, zidite în rânduri de piatră albă și neagră ca și fațadele laterale, cu fermele acoperișului aparente sculptate formând sofite bogat decorate, cu zidurile simple lipsite de bogăția decorațiunilor colorate ale Bizantinilor, dau acestor interioare un aspect de măreție care te înghiață. Singură absida pe zidurile căreia au rămas câteva fresce deteriorate, între cari și de Pinturichio, și cele două capele laterale acoperite

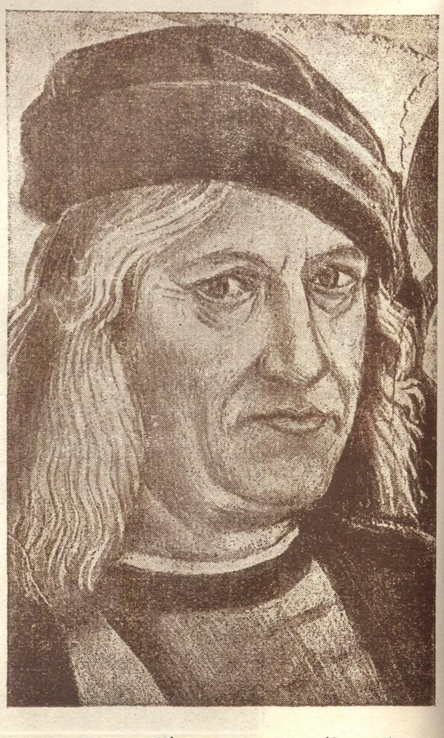

L. Signorelli auto-portret (frescă).

---

1) Ibid. pag. 627.
2) Ibid. Camille Enlart. pag. 553.
3) A. Choisy-Histoire de L'architecture. Vol. II, pag. 511.
4) Ibid-Histoire de L'art. Tome II prima parte. C. Enlart. pag. 80.

Detaliu-frescă de L. Signorelli. Domul Orvieto.

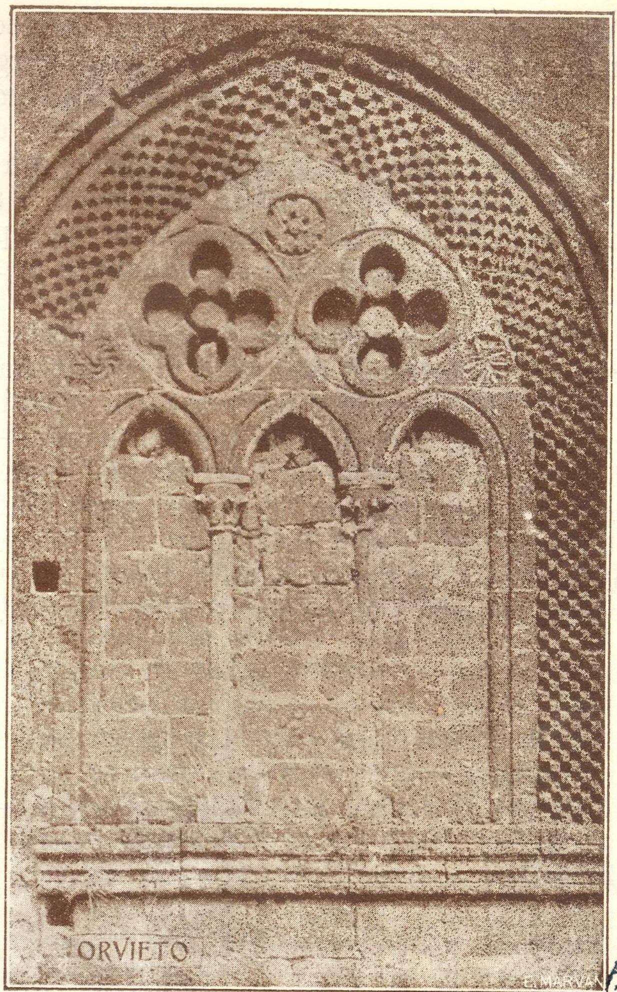

Detaliu

Primăria din Orvieto

cu fresce de o mare valoare artistică, înveselesc puţin monotonia acestor pereţi de piatră vărgată.

Capela din dreapta numită ,,La Cappella Nuova" începută în 1409 şi terminată la 1455 este, după aprecierea generală a oamenilor de artă, cea mai admirată şi cea mai frumoasă din toată Italia; această bogăţie artistică se datoreşte în mare parte frescelor sale incomparabile ca frumuseţe şi originalitate.

In 1447 începe pictura acestei capele acel sfânt, pe care nu l-a întrecut nici unul din marii maeştri în redarea desăvârşită a divinităţii, a acelui sentiment extatic, inocenţă şi graţie suavă, — Fra Beato Angelico da Fiesole. Dar chemat îndată la Vatican nu lucrează aci decât pe ,,Crist Judecătorul Lumii" şi ,,Corul Profeţilor".

In 1449 este trimis la această capelă un pictor care prin frescele sale cu figuri pline de viaţă, cu o intensitate de expresie neobişnuită până la el, deschide o eră nouă în artă. E Luca Signorelli, înaintaşul lui Michele-Angelo, care s'a inspirat aci în această mică capelă şi dela aceste fresce pentru marea sa creaţie: ,,Judecata din urmă", din capela Sixtină. Tradiţia spune că a rămas aci o săptămână, admirând şi studiind viguroasa ,,Judecată din urmă" a lui Signorelli.

Aşa de altfel e ţesută toată arta Renaşterii. Marii maeştrii nu sunt nişte izolaţi, ei se inspiră dela premergătorii lor şi dau motive de inspiraţie urmaşilor, ei ajută şi sunt ajutaţi de elevii lor, ei sunt creaţia ideologiei timpului lor, pe care o duc mai departe; ei sunt tradiţionalişti, căci numai astfel puteau să dea lumii cea mai puternică epocă de artă cu cele mai măreţe rezultate cunoscute până azi.

Arhitect T. T. Socolescu

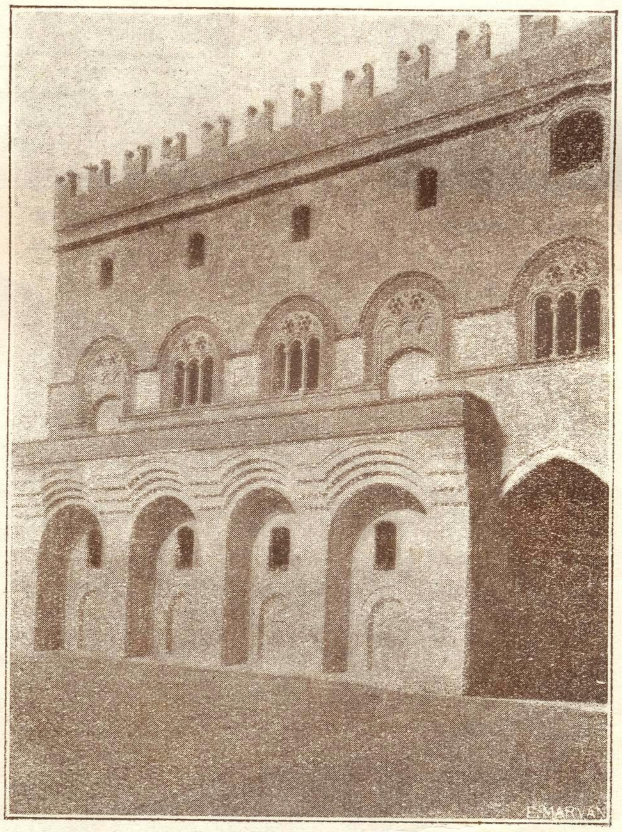

Palatul ,,Capitano del Popolo" Orvieto

AL II-LEA CONGRES GENERAL AL ARHITECŢILOR DIN ROMÂNIA

Şedinţa din ziua de 10 Martie 1924.

Arhitecţii romani s'au adunat în sala ,,Cercul Comerţului, Industriei şi Finanţelor'' din **Palatul Camerii de Comerţ din Bucureşti** în al II-lea Congres general al Arhitecţilor din România.

Congresul se deschide la ora 10 a. m.

Se procedează la constituirea biroului.

D-l *St. Burcuş*, preşed. Soc. Arhitecţilor români propune şi congresiştii prin aclamaţii vii aleg:

Preşedinte de onoare: **ERMIL PANGRATI**
Directorul Şc. sup. de Arhitectură

Preşedinte activ: **Arh. Gr. Cerchez**

Vice-preşedinţi: Arhitecţii
Sterian
N. Mihăescu
I. Berindei
I. Vlad reprezentantul Transilv.
St. Burcuş preşed. soc. arh. români
S. Vasilescu
I. Călinescu
St. Ciortan

Secretar General, **F. Stănculescu**

Secretari
V. Rădulescu
St. Baloşin

Delegaţi pe lângă presă:
E. Doneaud
I. Trajanescu
C. Mănescu

D-l *St. Burcuş* citeşte telegramele pe cari Congresul le trimite **M. S. Regelui,** D-lui **Prim Ministru I. I. C. Brătianu** şi D-lui **G-ral Moşoiu** ministru Lucrărilor Publice.

Citeşte apoi telegrama primită de la D-l *G-ral Moşoiu* ministru Lucrărilor Publice.

D-l *Gr. Cerchez*, preşedintele Congresului mulţumeşte congresiştilor de alegerea cu care-l onorează şi deschide desbaterile chestiunilor din program.

D-l *E. Pangrati*, preş. de onoare, arată rolul mare al acestui Congres şi încrederea ce o are în rezultatele ce se vor obţine.

D-l I. *Vlad*, reprezentantul arhitecţilor din Transilvania aduce mulţumiri colegilor de manifestarea de dragoste cu care a fost primit şi salutul colegilor din Trasnilvania. Manifestarea ce-mi faceţi o consider că este adresată ţinuturilor transilvănene care din cele mai vechi timpuri şi-au îndreptat privirile spre cei din România. Acolo sub influenţa străină, sentimentele româneşti căutau să răscolească vechi isvoade de artă românească şi în şcoli deşi ni se predau cursuri şi în altă limbă şi în alte simţiminte noi căutam să străbatem către raza ce ne venea din regat, căutam s'o înţelegem şi pe cât cu putinţă s'o urmăm. Toate lucrările de Arhitectură românească făcute în ţară erau cercetate şi căutate cu mare dragoste şi cu încredere că şi la noi Arhitectura românească se va întoarce la sursele originale.

Vă promit că toate desbaterile vor fi transmise colegilor noştri şi sper că cu acei puţini care suntem dincolo, de naţiune românească, să vă venim în ajutor ca toate lucrările ce se vor executà deacum încolo în Ţinuturile alipite la patria mumă să îmbrace haina stilului românesc pentru a fi la fel cu vorba noastră românească; — altfel nu se poate.

Discursul D-lui Vlad emoţionant ca sentimente ce exprimă a fost viu aplaudat şi aclamat.

D-l *St. Burcuş*, este raportor al următoarelor chestiuni din program: legea pentru organizarea corpului de arhitecţi din serviciile publice, îngrădirea titlului de arhitect şi necesitatea formării unui Consiliu tehnic superior de arhitecţi.

D-l *I. Trajanescu*, propune că până la votarea legei ce se studiază de guvern Congresul să stăruiască pentru aplicarea vechii legi.

Congresul aprobă şi votează moţiunile următoare:

MOŢIUNEA

relativă la legea corpului arhitecţilor.

Arhitecţii din toată ţara întruniţi în al doilea Congres şi luând cunoştinţă de piedicile puse, până în prezent pentru dobândirea legii de organizare a Corpului arhitecţilor funcţionari, hotărăsc ca, până la terminarea studiului ce-l va face comisiunea numită de Guvern pentru alcătuirea unei legi generale pentru toţi profesioniştii, să intervină cu stăruinţă pentru desăvârşirea aplicărei legei existente.

Totdeodată dau însărcinarea deplină delegaţilor desemnaţi de Societatea arhitecţilor în sus-numita Comisiune să uzeze de toate căile legale pentru do-

bândirea acelei legi alături de colegii noştri ingineri, ţinând însă seamă de cuprinsul legei existente şi de acel al moţiunei votate de primul Congres din 1916.

MOŢIUNEA

relativă la îngrădirea titlului de arhitect.

Membrii congresului hotărăsc ca delegaţii Societăţei Arhitecţilor în comisiunea instituită de Guvern pentru alcătuirea legii generale privind pe toţi profesioniştii, să stăruiască alături de colegii noştri ingineri pentru îngrădirea titlului, cerându-se să se introducă în lege articole speciale privind pe arhitecţi.

D-l *Arh. Suskind*: Consiliul technic superior? Am ajuns la convingerea că este de prisos. Corpul technic al arhitecţilor a fost conceput când nu aveam pleiada de arhitecţi valoroşi de astăzi. Tache Ionescu susţinea că trebue un Corp technic al arhitecţilor, pentru ca arhitecţii să nu facă toate concepţiile ce le trecea prin minte şi să nu compromită lucrările de Stat. Corpul technic al arhitecţilor ar fi monopolizarea lucrărilor Statului în mâna câtorva arhitecţi.

Arată responsabilităţile prevăzute de codul civil şi trece la camera arbitrară.

D-l *S. Vasilescu*. D-l Suskind susţine subordonarea Corpului technic al arhitecţilor camerii arbitrare, noi am susţine că aceasta din urmă să fie subordonată Corpului technic al arhitecţilor. Sunt de părere să le separăm şi să rezolvim chestiunea Corpului technic al arhitecţilor.

D-l *E. Pangrati* face un istoric al primelor formaţii a Arhitecţilor şi a Corpului technic al inginerilor. Pe vremea aceia Arhitecţii au refuzat să fie alături de ingineri şi să formeze un singur corp technic. Astăzi când chestiunea se pune din nou crede că este timpul oportun ca Arhitecţii să lupte alături de ingineri pentru stabilirea chestiunilor technice trebuitoare Ţării. Nu crede necesar formarea unui corp technic superior al arhitecturei pentru că urmând acest sistem fiecare specialitate technică ar urmà să-şi aibă corpul technic superior, lucrările s'ar îngreunà peste măsură şi nu s'ar ajunge la rezultate practice. Crede mai nimerit că în sânul corpului technic superior să fie o secţiune specială pentru arhitecţi care va studià chestiunile şi va depune un raport în Consiliul superior Technic.

Şedinţa se închide la ora 1 urmând a se continua după amiază.

Şedinţa din ziua de 10 Martie după masă.

Prezidează D-l *Gr. Cerkez*.

Şedinţa se deschide la ora 4 p. m.

D-l *I. Berindei* arată că prin îngrădirea titlului de arhitect nici celelalte congrese din străinătate n'au ajuns la un rezultat cu toate că au pus-o în discuţie. Citeşte mai multe pasagii ale raportorilor şi moţiuni de la Congresele din străinătate.

In ceeace priveşte legea, arată condiţiunile în care a luptat când a depus proectul de lege în Parlamentul de la Iaşi. Constată cu plăcere că lupta pe care Societatea Arhitecţilor o dă pentru aceste legi este bine condusă şi se asociază pentru obţinerea legilor.

D-l *Burcuş* cere Congresului : 1) Să admită demersurile făcute de Societatea Arhitecţilor pentru aplicarea legii.

Congresul aprobă să se continue aceste demersuri până la obţinerea aplicării legii.

2) Cere Congresului să admită să se ducă lupta comună cu inginerii pentru îngrădirea titlului.

Congresul aprobă.

3) Cere Congresului să aprobe ca la înfăptuirea nouii legi a Corpului technic Arhitecţii să ia parte prin comisiunea arătată în raport.

D-l *Remus Iliescu* cere să fie mai mulţi membrii în comisiunea alcătuirii legii.

D-l *Em. Pangrati* arată că atunci când a fost numit preşedinte al Comisiunii de întocmirea unui anteproect de lege s'a gândit ca să cuprindă toate ramurile technice şi a încunoştiinţat şi pe arhitecţi. Corpul technic ar avea astfel mai multe secţiuni cu specialităţi technice. Toate aceste specialităţi şi-au trimis membrii în comisiunea de alcătuire a legii în proporţie de 1—2. Societatea Arhitecţilor a ales şi delegat 3 membri. Comisiunea nu putea admite decât 2. Atunci a intervenit la D-l Ministru care a aprobat ca să facă parte din Comisiune şi un delegat al Ministerului şi D-l Ministru a desemnat pe D-l Arhitect inspector general P. Antonescu, care dealtfel era şi delegatul Soc. Arhitecţilor. Astfel că propriu zis Arhitecţii sunt suficient reprezentaţi prin 3 membrii.

Congresul aprobă şi a III-a propunere a D-lui Burcuş.

MOŢIUNEA

relativă la Consiliul superior de Arhitectură.

Membrii congresului menţin în totul hotărârile din 1916, privitoare la înfiinţarea unui Consiliu superior de arhitectură. Congresul admite în plus şi în legătură cu legea în studiu, ca acel Consiliu să facă parte ca secţie din Marele Consiliu al tuturor

profesioniştilor technici cu vot special pentru chestiunile de arhitectură.

In acelaş timp se va susţine ca Societatea Arhitecţilor Români să aibă delegaţi în acel Consiliu pentru apărarea intereselor arhitecţilor liber-profesionişti.

D-l *Fl. Stănculescu* este raportorul chestiunei : Stabilirea dreptului de a semnà planurile pentru obţinerea autorizaţiilor de construcţii. După expunerea se admite prin vot următoarea :

MOŢIUNE

Stabilirea dreptului de a semna planuri.

Opera de construcţie a ţării să fie încredinţată specialiştilor — arhitecţii titraţi — stabilindu-se dreptul ca numai ei să poată întocmi planuri şi obligaţiunea de a conduce lucrările de execuţie.

Oraşele în frunte cu Capitala ţării să nu libereze autorizaţii de construcţie decât în aceste condiţiuni.

D-l *I. Enescu* este raportorul chestiunei : Criza locuinţelor.

D-l *E. Pangrati* aduce felicitări D-lui Enescu pentru raportul documentat ce a făcut precum şi pentru faptul că nu s'a sfiit a arăta relele şi vinovaţii precum şi îndreptările ce trebuesc făcute.

Se aprobă următoarea :

MOŢIUNE

Criza locuinţelor.

Congresul arhitecţilor în şedinţa dela 10 *Martie* 1924, *hotărăşte să se intervină pe lângă Guvern solicitându-l să se ia urgente măsuri pentru înlăturarea crizei de locuinţe, care ameninţă nu numai să se perpetueze, dar să se agraveze, ameninţând ordinea socială, pe de o parte din cauza lipsei de locuinţe pe de altă din cauza lipsei de lucru care se anunţă, prin scumpetea excesivă a materialelor, lipsind astfel de ocupaţie şi deci de mijloacele de existenţă, mii de lucrători şi amploiaţi, întrebuinţaţi la lucrările de construcţii, sau la industriile în legătură cu construcţiile.*

Congresul propune ca mijloace practice pentru îndreptarea situaţiei grele în care ne găsim următoarele :

1. *Statul să contracteze un mare împrumut afectat exclusiv construcţiilor şi din care să ajute împrumutând toate societăţile, cooperativele şi particularii care construesc, împrumut ce se va rambursa prin anuităţi pe termen lung.*

2. *Să se reducă tarifele de transport pe C. F. R., pentru materialele de construcţie, stabilindu-se tarife reduse excepţionale pentru aceste materiale.*

3. *De asemenea taxele vamale să se reducă pentru materialele de construcţii.*

Să se împiedice cartelurile între producătorii de materiale de construcţie.

Scutiri reale de impozite, pentru clădirile noui construite, pe termen lung de 20 *ani, pentru a înlesni amortizarea cheltuelilor de construcţie, şi pentru a pune la adăpost pe cel ce construeşte, de riscuri materiale, provocate de nestabilirea valutară, dându-i posibilitatea să-şi plătească anuităţile, în caz de împrumut.*

De asemenea Comunele să reducă în mod simţitor taxele de construcţie.

4. *Să se oblige în mod hotărât şi cu sancţiuni în caz de neconformare, societăţile şi Intreprinderile să-şi construiască case, atât pentru trebuinţele serviciilor cât şi pentru lucrătorii şi funcţionarii lor şi primul exemplu să-l dea Statul, Judeţele şi Comunele, construindu-şi localuri pentru serviciile publice, când situaţia de azi, unde* 90% *din localurile în care sunt instalate serviciile publice, fiind case închiriate, numai poate dăinui, fără să se compromită cu desăvârşire gospodăria noastră publică.*

De asemenea Statul, Judeţul şi Comunele să construească pentru funcţionarii lor, cotele actuale ce li se plătesc pentru chirie, servind pentru anuităţile cu care să se acopere cheltuelile de construcţie ale locuinţelor pentru funcţionari.

Şedinţa din ziua de 11 Martie dimineaţa.

Congresul se deschide la ora 10.

D-l *St. Burcuş* este raportorul chestiunei : Sistematizarea estetică, edilitatea, salubritatea Capitalei.

CHESTIUNEA SISTEMATIZARII

Chestiunile de sistematizare, de extensiune şi de înfrumuseţare a oraşelor, într'un cuvânt de urbanism, sunt la ordinea zilei în toate ţările civilizate. Chiar vecinii noştri, Jugo-Slavii, au procedat şi procedează încă la proectarea şi executarea sistematizării oraşelor lor, cum a fost cazul cu oraşul Belgrad şi cum este cazul acum cu oraşul Spalato de pe coasta Dalmaţiei. La noi însă aceste chestiuni se interpretează adeseori în mod greşit.

Unii neagă orice importanţă acestor chestiuni, cum s'a întâmplat într'o şedinţă recentă la Societatea Arhitecţilor. Alţii nu le apreciază la justa lor valoare. Alţii în fine le apreciază cum se cuvine, dar pretind că aplicarea lor este aşa de oneroasă încât constitue o imposibilitate. Foarte puţini sunt aceia cari au dobândit convingerea ; nu numai de

Troiţă părăsită. Aquarelă de G. Chirovici

importanţa lor, dar şi de posibilitatea aplicării lor practice. Imi propun, ca în aceste puţine cuvinte să încerc a pune la punct, aprecierile cari socotesc, că trebue să fie împărtăşite de toţi acei cari doresc buna desvoltare şi propăşire a oraşelor.

Chestiunea sistematizării, înfrumuseţării şi extinderii oraşelor prezintă un *triplu* interes pentru arhitecţi.

In primul rând îi interesează condiţiunile, situaţia şi viitorul edificiilor ce proectează şi construesc.

Pentru un arhitect, care nu este preocupat numai de interesul material, este important ca lucrarea lui să fie situată pe străzi cât mai frumoase, mai bine întocmite şi adaptate genului de clădire ce şi-a propus. O vilă perdută într'un şir de case comerciale, cu multe etaje va perde din valoarea sa şi invers, o casă de raport va face un efect displăcut în mijlocul unor clădiri joase, lăsându-i-se calcanele aparente.

In privinţa edificiilor monumentale este mai cu seamă imperioasă această nevoie a armonizării mediului înconjurător cu edificiul. De asemenea, pentru o mai bună punere în valoare a monumentelor, este necesar, a li se creia perspective favorabile prin strade perpendiculare pe frontul principial al clădirei şi prin crearea de pieţe înconjurătoare.

Bucureştii posedă o sumă de clădiri publice de o valoare reală ce nu se poate aprecia îndestul din cauza relei aşezări. Cazuri tipice sunt acelea ale Băncei Naţionale şi ale Şcoalei de Arhitectură.

Este învederat că atâta timp, cât vom merge pe această cale, fără să prevedem din vreme amplasamentele clădirilor cu caracter monumental, cu atât haosul construcţiunilor va creşte şi se vor crea obstacole din ce în ce mai mari pentru o bună rânduială.

In afară de aceasta, prezenţa în centrul oraşului a tot felul de uzine, cazărmi, arsenale, spitale, contribueşte la aspectul lui urât şi strică armonia ce ar trebui să existe între clădirile lui. Indepărtarea lor ar lăsa libere spaţiuri întinse, cari ar permite înzestrarea oraşului cu tot felul de creaţiuni artistice.

Oraşele americane, prea industriale, au simţit acestea, deşi cam târziu şi au încercat să le remedieze. Astfel, cunoscutul Urbanist francez Gréber, în lucrarea sa asupra arhitecturii din Statele-Unite spune despre oraşul Filadelfia :

,,Acest oraş admirabil situat, înzestrat cu un ,,parc ce încadrează un curs de apă pitoresc, a ,,vrut şi el să aibă bulevarde largi, grădini şi per- ,,spective monumentale şi a gonit din chiar ,,centrul său uzine şi întrepozite aflate în plină ,,prosperitate, ca să facă loc la spaţiuri libere".

Din toate acestea reese că buna întocmire a oraşelor favorizează operile arhitecţilor, punându-le în valoare.

In al doilea rând vine interesul pe care orice bun cetăţean îl poartă oraşului său.

Un oraş modern, cu complexitatea vieţii sale, poate fi comparat cu o uzină vastă, în care fiecare parte, fiecare maşină, nu este îndestul numai să fie bine construită, dar trebue să fie plasată în mod judiţios, astfel că mersul operaţiunilor să se poată face fără întreruperi, isvor de pierdere de timp şi deci de pagube.

In această privinţă, iată cum se exprimă maestrul Urbanist Jaussly :

,,Scopul Urbanismului, în lumea noastră mo- ,,dernă, este mai întâiu de a organiza oraşele, ,,pentru a le pune în stare să realizeze cel mai ,,bun rendement economic. Un fel de aplicare a ,,sistemului Taylor în mare, într'un imens atelier, ,,care cere cu atât mai mult ordine, cu cât ruajele ,,sale sunt mai numeroase şi mai complexe, aşa ,,încât să nu existe nici un punct de *rebrusment* ,,şi să nu se piardă nici un efect ; şi nici un *ruaj* ,,să nu se învârtească în vid.

,,Acest mai bun rendement economic este esen- ,,ţial în lumea modernă, căci este factorul desvol- ,,tărei bunei stări sociale, în care cuprindem şi ,,arta ; şi întrucât ne priveşte aci, arta urbană,— ,,ea are de obiect primordial deviza :

,,Trebue să procedăm mai bine pentru a trăi ,,mai bine şi să trăim mai bine pentru a produce ,,mai bine. Aceasta este problema societăţii mo- ,,derne ; ea domină complect pe acea a vieţei ge- ,,nerale, pe aceea a aglomeraţiunilor şi pe aceea ,,a particularilor".

Trebuie deci ca toate organele oraşului, acelea de circulaţie, ca străzi, căi ferate, eventual căile navigabile, organele de nutriţiune ca târguri, hale, abatorii, cele de viaţă comercială, cele de locuinţă, cele de respiraţie (grădini, parcuri), cele de viaţă intelectuală, şi de administraţie să fie bine chibzuite şi bine aşezate.

Unele persoane susţin că urbanismul este o simplă chestiune de alinieri şi de lărgiri de stradă ; altele văd mai departe dar nu îndeajuns, susţinând că problema urbanizărei se reduce la crearea a două trei artere radiale şi a câtorva artere inelare. Din cele ce am spus mai sus se poate vedea că chestiunea este mult mai complexă.

D-nul Gréber, vorbind iarăşi despre oraşele americane spune.

,,Sforţările aşa de necesare pe cari toate oraşele ,,mari americane le-au făcut de câţi-va ani pentru ,,a câştiga dreptul de a se numi oraşe civilizate ,,dau deja roadele lor".

,,Zidite prea repede şi defectos, ele studiază

Colţ la arhondaricul M-rei Ciorogârla.

„acum remedierea „dezordinei tra- „seurilor lor, şi „previn astfel a- „gravarea răului.

„Planurile lor, „în general rectan- „gulare, se cori- „jează în chiar ini- „ma oraşelor şi „fără considera- „ţiune pentru chel- „tuială, prin ad- „juncţiunea unui „plan de Hausma- „nizaţiune, care le „înregistrează cu „artere diagonale, „cu pieţe publice, „cu bulevarde, „combinând îm- „bunătăţirea tra- „ficului şi a hi- „gienei cu înfrumuseţarea oraşului.

„In plus planurile de extensiune prevăd şi ex- „tinderea oraşului, reglementate de aci înainte pe „principii de estetică şi de higienă socială, care „vor permite *evitarea de corecţiuni ulterioare din* „*ce în ce mai costisitoare*,,.

In special prevederile pentru liniile ferate de viitor, gările urbane, căile navigabile şi porturile din regiunea urbană indică şi mai mult complexitatea problemei.

Această complexitate reesă încă şi mai bine din programul concursului pentru extensiunea Parisului în care se spune că :

„Concurenţii nu trebue să piardă niciodată din „vedere că Parisul şi comunele înconjurătoare „limitrofe sau nu, au o comunitate de relaţiuni „şi de interese astfel că în practică nici o problemă „economică şi socială nu poate fi considerată şi „rezolvată numai pentru Paris, dar cel puţin şi „pentru o fracţiune a aglomeraţiunei dacă nu „pentru aglomeraţiunea întreagă. In consecinţă „se recomandă concurenţilor să întreprindă studiul „cerut cu vederile cele mai largi, fără a se ocupa „de circumscripţiunile administrative şi cuprin- „zând în planul lor comunele judeţului Sena, şi „chiar dacă se crede necesar, părţi din judeţele „vecine ; într'un cuvânt, tot ce în concepţiunea „lor constitue aglomeraţiunea pariziană, nu numai „aşa cum poate fi definită în prezent, ci cum „şi-o închipue în desvoltarea şi extensiunea ei „viitoare".

La noi necesitatea unui studiu serios şi aprofundat al acestor chestiuni nu s'a simţit încă în mod clar în marele public şi chiar în sferele diriguitoare. Ţinând seama de toate aceste consideraţiuni, se poate înţelege că numai o propagandă şi o iniţiativă activă pot introduce ideia că lucrările de sistematizare sunt absolut necesare, vitale. Numai o propagandă activă poate arăta modalităţile de înfăptuire a sistematizărei şi dovedi de asemenea că atunci când sunt bine chibzuite şi conduse, această operaţiune ne este oneroasă, ba poate uneori să fie producătoare de venituri. (Bruxelles).

Această propagandă incumbă în special arhitecţilor cari sunt direct interesaţi în chestiune fiind chemaţi să o pună în practică.

Şi în aceasta constă al treilea interes al arhitecţilor români :

Aproape nici un oraş din România nu are plan de sistematizare. Mai toate se desvoltă la întâmplare şi la periferia lor se înmulţesc ţigăniile, ruşinea ţării noastre.

Legi speciale în aproape întreaga ţară obligă comunele să-şi întocmească planuri de sistematizare după anumite norme. O să vie timpul ca şi la noi legea votată pe timpul lui Lascar Catargiu să fie complectată şi aplicată. Şi arhitecţii noştri vor avea de proectat planurile oraşelor noastre.

Dar pentru colaborarea lor trebuie o pregătire specială. Ar fi util ca societatea Arhitecţilor Români, urmând exemplul societăţilor din străinătate să provoace studiul acestor chestiuni prin conferinţe, expoziţiuni, etc.

Ar trebui de asemeni ca Societatea, însuşindu-şi aceste principii, să facă cunoscut punctul ei de vedere autorităţilor şi să facă impulsiunea necesară.

Ar mai fi util ca cel puţin pentru Bucureşti, care va trebui să dea exemplul întregei ţări, să ceară în mod stăruitor a se proceda în mod public la înfăptuirea acestui plan, care interesează întregul public, adică prin concurs în care fiecare să-şi expună părerile şi competinţa.

Repet cu convingere că acest concurs trebuie să fie public şi internaţional. Prevăd multe obiecţiuni la această propunere. Mai întâi dintr'un sentiment de ambiţie explicabilă, arhitecţii noştri sunt în contra concursului internaţional, şi cei mai mulţi se socotesc în destul de competinţi spre a întocmi planul ei singuri. Lucrul este posibil, dar exemplul ţărilor străine, al Franţei, al Germaniei şi al Americei, în care găsim pe cei mai calificaţi urbanişti şi care totuşi nu se sfiesc să pună la contribuţie ştiinţa urbaniştilor străini ţării lor, ar trebui să ne arate că această ideie este eronată. In plus nu putem contesta că, cu tot talentul evident al multora dintre colegi, nu avem o practică suficientă în această chestiune, *et pour cause*.

Dar chiar dacă aş fi greşit în această părere, un succes al arhitecţilor români la un concurs internaţional nu poate să le atragă decât glorie.

Al doilea rând de obiecţiuni ar veni din partea autorităţilor care se sperie de greutăţile financiare.

Intr'o recentă comisiune comunală s'au estimat lucrările edilitare mai urgente la 2 miliarde. Totalitatea celor necesare ar fi mult mai mare. Concursul de sistematizare pe baza căruia s'ar ordona toate aceste lucrări aşa de costisitoare ar necesita cel mult unul până la două milioane, sumă derizorie în raport cu prima. Avantajele în schimb ar fi incontestabile. Mai întâi efortul şi soluţiunile participanţilor la un concurs sunt mult superioare acelora obţinute printr'o însărcinare izolată.

Mai trebuie considerat că pentru crearea legislaţiei de care are nevoie înfăptuirea planului de sistematizare existenţa unor planuri obţinute prin concurs internaţional şi întărite prin autoritatea pe care o conferă acest concurs va influenţa favorabil mediurile parlamentare şi va contribui la formarea opiniunei publice.

Chestiunea este urgentă şi fiecare zi ce trece înseamnă îngrămădire de greutăţi noui şi deci sarcini financiare crescânde.

Termin această comunicare cu o citaţiune a urbanistului american Ford:

„Cea mai mare parte din cheltuelile ocazionate de reconstrucţia oraşelor constitue astăzi o sarcină care ar fi putut fi evitată, dacă s'ar fi arătat mai de timpuriu mai multă prevedere. Plătim astăzi lipsa de prevedere a predecesorilor noştri şi nu este un motiv ca să facem de asemenea, ca generaţiile viitoare să plătească consecinţele aceloraşi greşeli".

D-l *I. Berindei* arată importanţa acestei chestiuni şi urgentele măsuri ce trebuesc luate, modul cum a fost făcută sistematizarea în trecut şi proectele ce comisiunile au întocmit.

D-l *I. Costinescu*, primarul Capitalei, spune: prin atavism sunt legat de arhitecţi prin părinţii şi moşii mei. In viaţă mi-a plăcut să mă ocup de lucrările D-voastră şi dacă nu am contribuit cu ceva la ele, însă v'am ajutat şi nu v'am împiedicat. De aceia viu cu mare plăcere în mijlocul D-voastră să asist la desbaterile atât de interesante şi care mă privesc ca conducător al treburilor Capitalei. Soluţiile D-voastre sunt binevenite pentru mine şi voi face tot posibilul să poată avea realizarea practică. Vă rog însă a ţine seama în soluţionarea

Aquarelă. Arhitect Virg. Andreescu

lor pe lângă gustul şi dorul D-voastre de binele perfect şi de mijloacele pecuniare reduse de care dispune Primăria. Arată care este bugetul Comunei pe care îl are la dispoziţie pentru aducerea la îndeplinire a edilităţii şi salubrităţii, neputându-le satisface, şi nici îndrăsnind să se gândească la sistematizare.

D-l *C. Sfinţescu*, Directorul Cadastrului de la Primăria Capitalei arată diferitele feluri de sistematizări făcute în străinătate şi dificultăţile unei sistematizări. D-sa mai presus de sursele materiale găseşte necesar pentru sistematizare legea de sistematizare care trebueşte votată, apoi lucrările şi partea materială. Cere pentru sistematizarea Capitalei concurs naţional pentru că acei din ţară cunosc viaţa şi obiceiurile noastre locale şi sunt mai apţi pentru rezolvirea problemelor ce se pun în viaţa Capitalei noastre.

D-l *Trancu-Iaşi*, fost ministru al Ocrotirilor Sociale : Mă iertaţi că n'am putut veni eri când s'a discutat criza locuinţelor. Şi pentru că am de spus vederile mele, am venit. Am întocmit o lege bună-rea, dar care protejà şi încurajà construirea. Am scutit de taxe construcţiile şi guvernul actual a făcut tot ce i-a stat în putinţă de a răsturna şi a împiedicà construcţiile. Nu vreau să fac politică în mijlocul D-voastre, ci să contribuim cu toţii la îndreptarea relelor. Taxele de trotoar pentru construcţii s'au înzecit ; sunt scutite construcţiile noui de impozite după legea votată de parlamentul trecut, însă guvernul actual percepe impozite asupra venitului şi asupra averii globale care întrec de 20 ori impozitele. Aşa că ceeace se dă cu o lege se ia înzecit cu alte legi. In asemenea condiţiuni construcţiile vor stagna, iar criza de locuinţe se va accentuà. Celula socială este locuinţa şi dacă şi capitalurile străine nu pot veni să ia parte la construcţii de vină sunt legile care n'au stabilitate.

Cere ca urmaşii să respecte legile anteriorilor.

D-l *Pangrati* relativ la sistematizare : Este de părere să fie chemaţi urbaniştii recunoscuţi din străinătate pentru soluţionarea problemei sistematizării în liniile mari, — arterele mari — lăsându-se să se dea caracterul local de specialiştii de aici. Comisiunea compusă din 5 ingineri şi 5 arhitecţi a fixat condiţiunile în care poate să se facă sistematizarea care a preconizat ca o grupare să întocmească un plan care să fie îndreptat de competinţele străine.

Şedinţa se închide la ora 1.

Şedinţa din 1 Martie 1924 după amiază.

Prezidează D-l *Gr. Cerkez.*

Se deschide la ora 4 p. m.

D-l *St. Burcuş* consultă Congresul asupra continuării discuţiei în privinţa sistematizării. Se admit expuneri scurte.

Congresul aprobă continuarea discuţiilor asupra chestiunilor nerezolvate în ziua III.

D-l *I. Davidescu* este de părere că pentru sistematizarea Capitalei este neapărată nevoe de concurs internaţional.

D-l *I. Enescu*, propune să se treacă în moţiunea sistematizării ca la lucrările edilitare şi de sistematizare ale Capitalei, cheltuelile să fie suportate de întreaga ţară de oarece Bucureştii nu este numai al Bucureştenilor, ci Capitala întregei ţări şi mândria întregii ţări.

D-l *Suskind*, zice că se pune pe teren practic ca sistematizare : Bucureştii trebue să fie chintezenţa ţării şi zice că Bucureştii e rău plasat. Bucur s'a rătăcit şi numai astfel se explică poziţia lui insalubră. Trebue însă să ne acomodăm, dar cum? Sunt societăţi în străinătate pentru planuri de oraşe noui. Bucureştii are avantaje. El a fost şi trebue să rămână oraşul grădină. Să nu construim pe tot locul ci să lăsăm o parte grădină. Bucureştii suferă de o boală specială şi îi trebue un medic special : Arhitect.— Calea Victoriei nu e bine să fie îndreptată, aşa cum e strâmbă dă perspective, — însă îi trebuesc pe părţi bulevarde de descongestionare. S'a făcut greşală cu B-dul Lascăr Catargiu care e mare dar nu e de circulaţie. Ministerele să fie pe bulevarde. Facultăţile, autorităţile, liceele pe cartiere. Propun mărirea Dâmboviţei cu apa din Argeş şi făcut Bucureştii port la Dunăre având numai 60 km. până acolo. Se pune la vot şi se admite următoarele :

MOŢIUNE

relativă la sistematizarea, estetica, edilitatea, salubritatea Capitalei şi Regulamentul de construcţiuni.

Congresul examinând raportul prezentat pentru această chestiune, precum şi discuţiunile urmate şi ţinând seamă de starea înapoiată în care se găseşte Capitala României, în ce priveşte „Sistematizarea", estetica, edilitatea, salubritatea şi regulamentul de construcţiuni", stare care nu mai poate fi prelungită,

HOTĂREŞTE :

1. *A se interveni pe toate căile legale să se înceapă neîntârziat, studiul în detaliu a tuturor chestiunilor privitoare la nevoile oraşului Bucureşti, spre a se obţine un ansamblu al lucrărilor. In acest scop Comisiuni de specialişti, să fie chemate spre a le pregăti din timp.*

2. *A se pune la concurs planul de sistematizare, între specialiştii români : consultându-se la nevoe specialiştii recunoscuţi din străinătate pentru redactarea programului de concurs şi controlarea rezultatului.*

3. *Se cere alcătuirea legilor necesare pentru întocmirea planului, cuprinzând exproprierea şi comasarea.*

4. *Se cere colaborarea Statului la punerea în execuţie a acestei mari opere, fără de care ea nu poate lua fiinţă.*

D-l *St. Ciocârlan* înlătură acuzaţia ce i s'a adus de acapararea lucrărilor la Primărie.

D-l *N. Stănescu* este raportor al cestiunei „Invăţământul technic mediu". După expunere se votează următoarea :

MOŢIUNE

relativă la învăţământul mediu technic.

1. *Ministerul Cultelor şi Artelor să dea putinţa unei desvoltări mai mari Secţiei de Conductori de pe lângă şcoala superioară de Arhitectură.*

2. *Ministerul Instrucţiunei Publice să introducă în programul Şcoalei de meserii specialităţile artei de a clădi zidărie, dulgherie, pietrărie etc., făcându-se ateliere speciale.*

3. *Ministerul Muncei şi Ocrotirilor Sociale să subvenţioneze şi să dea ajutoare învăţământului meseriilor artei de a clădi.*

4. *Un apel la iniţiativa particulară, la patronii întreprinderilor a Societăţilor de construcţie să întreţină la olaltă cu Societatea Arhitecţilor şcoli elementare pentru conductori, ucenici, lucrători şi maeştrii.*

D-l *I. Trajanescu* este raportorul chestiunei : „Restaurarea monumentelor istorice".

RESTAURAREA MONUMENTELOR ISTORICE

Onorat Congres,

Făcând parte din serviciul technic al Comisiunei monumentelor istorice de la 1908 până la 1922, timp de 14 ani, am avut dese ocaziuni să constat multe lipsuri în ceeace priveşte organizarea interioară a serviciului de arhitectură cum şi lipsa unei legi eficace care să pue la adăpost monumentele istorice ale ţărei, de arbitrariul organelor oficiale locale cum şi al particularilor *amatori* de obiecte de artă veche românească.

Căci, legea din 1864 erà prea generală, ocupându-se mai mult de inventariarea monumentelor istorice, stabilind unele responsabilităţi şi unele restricţiuni faţă de deliquenţi ; iar legea din 1919, de şi mai apropiată de obiect, însă fără de vitalitate, din cauza insuficienţei organice pentru realizarea prevederilor ei.

In revista „*Analele Arhitecturei*" se poate vedea lupta dusă de înaintaşii noştri arhitecţi *Gh. Sterian, Gh. Mandrea, N. Gabrielescu, Ioan Socolescu, Ioan Mincu* şi *Ştefan Ciocârlan* pentru felul cum se restaurau Monumentele de la Curtea-de-Argeş, Sf. Dumitru din Craiova, Mitropolia din Târgovişte, Trei Ierarhi din Iaşi, de către arhitectul francez *Leconte de Nouy*, fără de nici un rezultat practic, pentru că lucrările de restaurare s'au făcut cu serioase modificări ale acestor monumente, faţă de făptura lor originară, alterându-se astfel valoarea lor istorică şi documentară.

Câteva din ele : Sf. Dumitru din Craiova, Mitropolia din Târgovişte şi Sf. Nicolae domnesc din Iaşi, au fost dărâmate din temelie şi refăcute după proectele hypotetice ale arhitectului restaurator Leconte de Nouy, în ciuda legei din 1864 şi a arhitecţilor români.

Tot în acest timp Ministerul Cultelor a încredinţat spre *conservare* şi *restaurare* arhitectului *Băicoianu* bisericile Sf. Nicolae din Dorohoi, Păpăuţii din Botoşani, Sf. Gheorghe din Hârlău, biserica din Burdujeni şi Cetăţuia din Iaşi ; iar arhitectului *N. Gabrielescu*, restaurarea turnului Golia din Iaşi.

Aceste lucrări de restaurare s'au făcut cu respectul adevărului istoric, de şi cu unele interpretări greşite, dar remediabile, la formele date învelitorilor.

Mai târziu prin 1907, comisiunea monumentelor istorice se organizează pe baze de auontomie sub adăpostul „Casei Bisericilor" ; iar astăzi funcţionează din ce în ce mai prosper, pe lângă Ministerul Cultelor şi Artelor.

Spiritul conducător este acela al *conservărei şi restaurărei monumentelor, în respectul trecutului*, pe baze de cercetări minuţioase asupra prefacerilor petrecute în tip, asupra lor.

In acest spirit şi cu râvna încălzită la tot pasul de însufleţirea şi priceperea conducătorilor ei, *I. Calinderu* şi *Onciu*, cum şi de aceia a secondanţilor lor, D-nii *Alex. Lapedatu* — astăzi ministru al Cultelor şi Artelor — şi *Virg. Drăghiceanu*, s'a restaurat şi conservat numeroase monumente istorice ca Hurezu, Govora, Mainu, Sărăcineşti, Brâncoveni, biserica domnească din Curtea-de-Argeş, şi Târgovişte, Curtea vechie din Bucureşti, Palatul domnesc al Cetăţui din Iaşi, de către serviciul de arhitectură al comisiunea monumentelor istorice sub conducerea D-lui *N. Ghica*, cum şi biserica Stavropoleos din Capitală cu care a fost însărcinat Maestrul *Ioan Mincu*.

* * *

Aquarelă. I. Nachmansohn

(Aquarelă) Interior Schitu Fedelesoiu. I. Nachmansohn

Dar, în timpul studiilor și executării lucrărilor de restaurare, cutreerând sate și mânăstiri, cu câte greutăți n'au avut de luptat tinerii arhitecți ai comisiunei monumentelor istorice?

Numai elanul tinereței începătoare și pasiunea tot crescândă pentru studiul artei strămoșești au putut învinge contrarietățile de fapt ale frumoasei cariere, căreia se destinaseră din convingere : Biserici, despuiate de icoane, sfesnice, candele, ca să împodobească interioarele unor „*admiralori*" ai artei străbune ; colecționari de „antichitate" care înlocuiau cu obiecte „*noui*" meschine, vechile odoare bisericești, pentruca puțin mai târziu să fie văzute la vitrinile magazinelor, din centrul Capitalei, *spre vânzare*. Toate acestea cu învoirea „cinstiților" părinți păzitori ai sfintelor lăcașuri.

Intr'un sat la „*drumul mare*" bătrânul preot, cu învoirea Prefecturei, dărâmă zidurile interioare ale bisericuței istorice, ca s'o facă mai „*mare*" ; podoabele de piatră din jurul ferestrelor, ca să fie mai multă lumină, căci bătrânul dascăl *numai vedea să citească* slovele cărților ; rama de piatră și *pisania* dela ușa bisericei, sunt smulse de la locul lor de veacuri, ca să mai lărgească ușa fiind prea îngustă ; și toate aceste lespezi de piatră cioplite frumos de geniul artistic al maeștrilor vechi și prin evlavia pictorilor creștini de odinioară, sunt înșirate de la poartă până la ușa bisericei, *cu sculpturile în sus*, ca să slujească *mai bine* pentru curățirea încălțămintei, evlavioșilor bine credincioși ai Statului !

Frumoasele coloane, capitele, steme, podoabe ale *palatului Brâncovenesc de la Poltogi*, împodobesc grădina casei unui „oficial" al zilei ; iar zidurile bătrâne ale palatului domnesc, cad sub lovitura sălbatecă a târnăcopului, târând după el năruirea splendidelor bolți, pentru ca, cu învoirea „*arendașului moșiei*" bunii săteni, să-și clădească case, la talpa cărora se mai pot vedea câte o sfărâmătură de coloană sau vreun rest de capitel !

Ce ironie crudă, pentru comorile de artă lăsate nouă moștenire, de străbunii noștri !

Am văzut în casa unui „amator de vechituri românești" cosoroabele de lemn sculptat, tăiate de la o veche biserică de lemn și puse ca „ușori" pe la uși, candele, sfesnice, evanghelii luate de pe unde le-a găsit, de sigur, cu învoirea inconștientă a oficialilor comunali și bisericești.

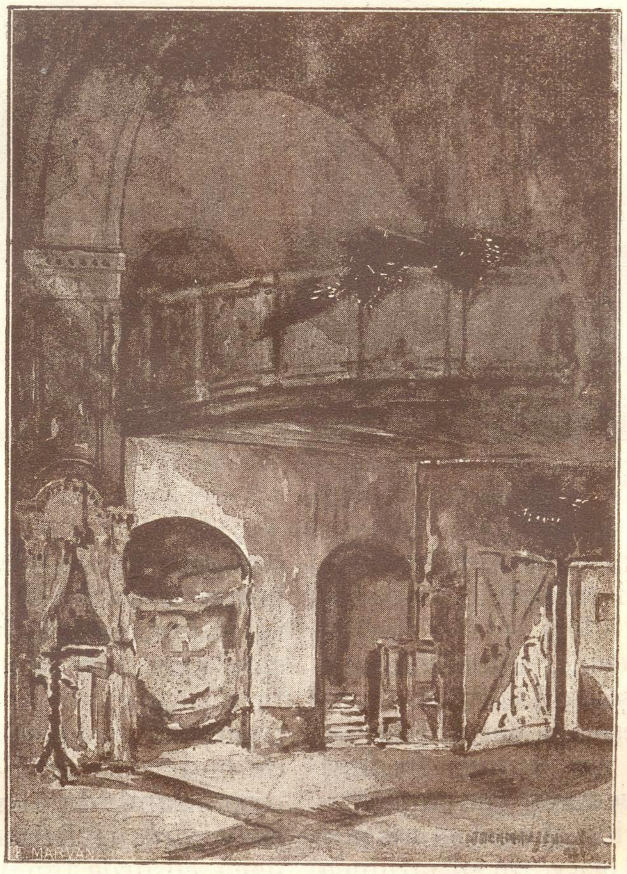

(Aquarelă) Interior de biserică. I. Nachmansohn

In Capitală, un preot, tânăr din noua generație, găsește de cuviință, sub ochii comisiunei monumentelor istorice, să aducă serioase modificări bisericuței istorice unde este paroh, punând printre altele să dărâme tencuelile acoperite cu vechi frescuri, spre a le reface cu tencuială nouă peste care bidineaua unui zugrav ordinar, și-a desăvârșit opera de distrugere astupând cu „imitațiuni de marmură" sau cu „ornamente" încâlcite, oribile ca forme și culori, splendidele frescuri istorice cari împodobeau biserica !

In grădina unui „om de afaceri" devenit după războiu proprietarul vilei din fața arcului de triumf, erau nesupărate de nimeni 2 coloane, cu capitelele lor, probabil coloanele fostului pridvor de la biserica Sf. Gheorghe din Capitală.

Frumoasele pietre sculptate de la dărâmata Mitropolie din Târgoviște ctitoria lui Matei Basarab și Const. Brâncoveanu, stau aruncate în curtea nouei biserici, reclădită de Leconte de Nouy, fără ca cel puțin să fie scoase la lumină spre a sluji tinerelor generații de artiști, la studiu renașterei artei românești... Și câte... și câte altele !

* * *

La ce folos, această neprețuită comoară artistică, dacă noi, în preocupările noastre de toate zilele, mânați mai mult de nevoile vieței materiale, o ignorăm și călcăm peste cerințele sufletești, a căror preocupare firească trebue să fie „frumosul" și „binele"?

Un monument istoric — public sau particular — este un document ce aparține istoriei și științei, și trebue păstrat cu sfințenie fără să i se clătească un fir din vechea lui alcătuire.

Deci, câtă nedumerire și revoltă sufletească ne cuprinde, când vedem azi, sub ochii noștri, în plină lumină a veacului XX, multe din monumentele noastre istorice, mutilate !

Sunt sigur, că în momentul de față se face reparații pe la diferite biserici istorice, dărâmân-

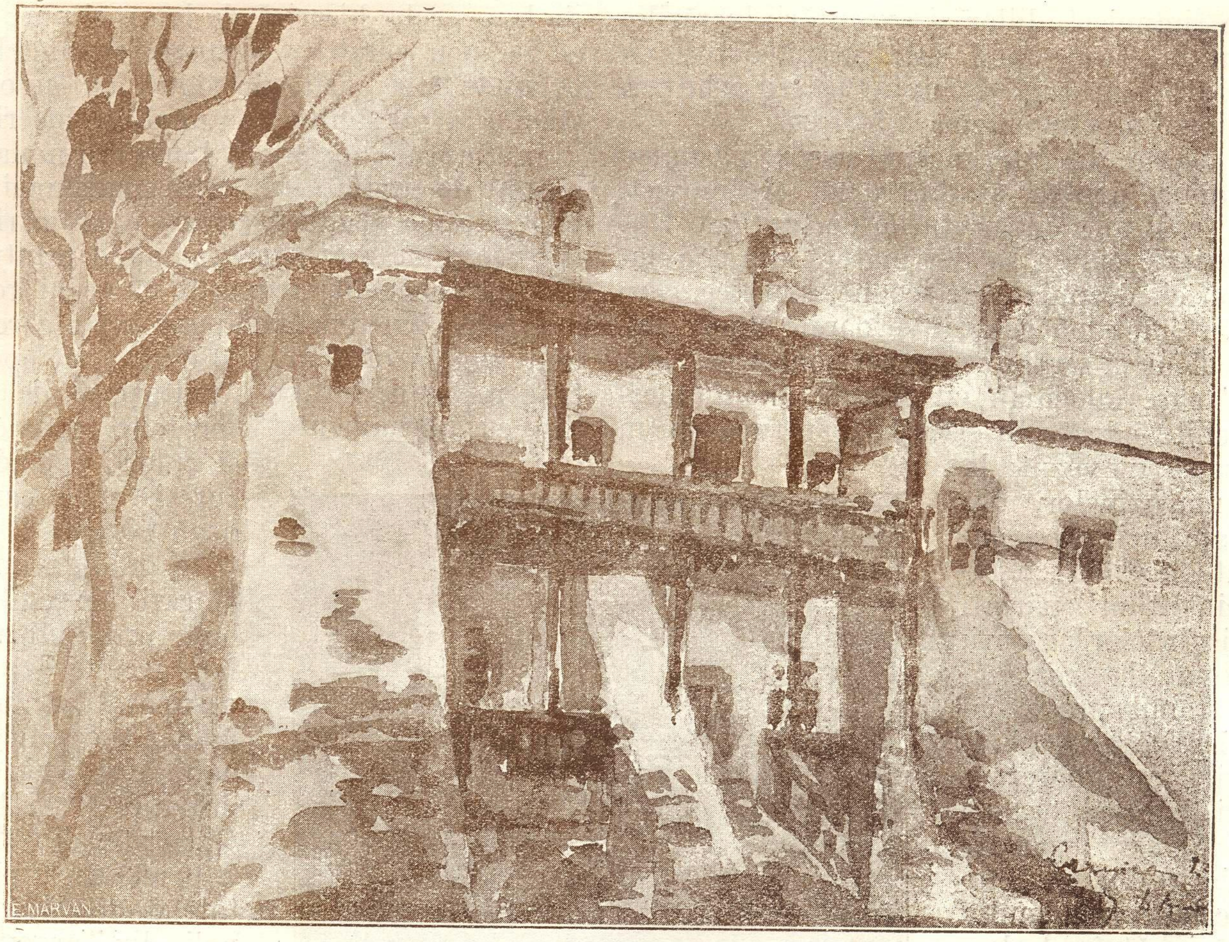

Ceardac vechiu la Cernica. Arhitect Virg. Andreescu

du-se ziduri interioare spre a se mai „mări biserica" sau lărgindu-se uşile şi ferestrele, sau zugrăvindu-se cu „picturi" în uleiu peste vechile frescuri cari se păstrau de secole, sfintele icoane şi cucernicele figuri ctitoriceşti, de voivozi, domniţe, boeri, jupâni şi jupânese cu coconii lor!

Nu este parohie, care să nu strângă fonduri sau să nu ceară ajutor, în vederea „îmbunătăţirilor" de adus bisericilor istorice, şi care să nu pue comisiunea monumentelor istorice, în situaţiunea dificilă a faptelor îndeplinite cu seninătatea că şi-a făcut datoria îngrijind de lăcaşul Domnului.

* * *

Faţă de această stare de lucruri, ridicăm iarăşi glasul de la această tribună, în dorinţa de a contribui la ameliorare, dată fiind misiunea arhitectului, ca factor activ în restaurarea monumentelor istorice.

Una din cauzele principale ale acestei stări de fapt, este aglomeraţia de atribuţiuni cu cari sunt împovăraţi arhitecţii comisiunei monumentelor istorice.

Căci din lipsa de personal technic, artistic şi administrativ, arhitecţii îndeplinesc cu un efort istovitor, funcţiunile de : a) *Arhitect* cu întocmirea proectelor de restaurare, reparaţiuni, releveuri şi cercetări locale în vederea inventarierilor şi întocmirea devizelor ; b) *Conductor de şantier*, trebuind să supravegheze lucrările ce-i sunt încredinţate spre executare ; c) *Casier*, trebuind să facă plăţile furnizorilor, meşterilor şi lucrătorilor ; d) *Magaziner*, trebuind să aibă grije de unelte, depozite de materiale, schelărie, etc. ; e) *Antreprenor*, fiind responsabil de toate riscurile în *bani*, *materiale* şi *lucrări* ; f) *Intendent*, trebuind să supravegheze dacă coşurile funcţionează bine, uşile şi ferestrele se închid, dacă lipsesc geamuri, dacă hasnalele sunt pline, dacă plouă în pod, dacă sunt materiale de rezervă şi de schimb în caz de defectare, etc.

Dar ceeace este mai isbitor, şi care constitue o latură *vicioasă* a poziţiunei arhitectului restaurator, este că *singur îşi execută lucrările a căror proecte şi devize le-a întocmit.*

Apoi, lucrările fiind împrăştiate în toată ţara, având în fiecare campanie de lucru câte 20—30 şantiere, este o imposibilitate a supraveghea singur mersul lucrărilor, încât fatal la încheerea campaniei, se întâmplă unele neajunsuri în bani sau în lucruri faţă de prevederile devizului întocmit de obiceiu cu un an mai înainte.

Şi atunci se iveşte conflictul între organele centrale şi acest factor vital al lucrărilor, fie pentru

aprobări de credite suplimentare, fie pentru defecte de lucrări semnalate la recepţionarea tardivă a lucrărilor, ce se face anevoios, dat fiind depărtările dintre şantiere şi centru şi cu întârziere de circa 1 an şi jumătate.

Ce se face *arhitectul* cu plăţile rămase în restanţă, faţă de furnizori şi lucrători, când aceştia nu vor să ştie de dificultăţile administrative, ci îl execută, la tot ceasul, şi la tot pasul pe arhitectul lucrărei, turburându-i liniştea în căminul său pentru achitare, şi fiind silit să achite din leafa lui de funcţionar mici avansuri până ce „comisiunea ministerului de finanţe" găseşte cu cale să acorde noui credite pentru „creanţele vechi"?

Cum toate aceste greutăţi morale şi materiale apasă aproape zilnic conştiinţa arhitectului restaurator, ne întrebăm : cum este posibil ca el să se mai ocupe şi de „poliţia" monumentelor istorice în general, sau să aprofundeze cum ar trebui delicatele probleme ce se ivesc la fiecare caz în parte, ca să corespundă adevăratei sale misiuni eminamente artistico-istorico-ştiinţific?

Ori, cea mai *largă şi generoasă bunăvoinţă*, dublată de *pasiunea* pentru studiul monumentelor din ţară sau celor de origină din lumea clasică, se risipesc în lungile aşteptări la ghişeul finanţelor pentru încasarea ordonanţelor; în calcule minuţioase de contabilitate măruntă ţinând în evidenţă „partidele" diverşilor furnizori şi meşteri; sau în conflicte cu diverşi stariţi de mânăstiri cari crezând că „*au de-aface cu un antreprenor*" cer lucrări suplimentare neprevăzute în devizul lucrărilor sau, unele avantaje băneşti, ruşinoase! Iată calvarul arhitectului restaurator în actuala stare de lucruri!

Şi pe lângă acestea nici o speranţă de îmbunătăţire morală sau materială :

Nici o preocupare din partea organelor conducătoare, pentru pregătirea elementelor mai tinere în această direcţiune, pentru crearea pe nesimţite a unei *şcoli de restaurare a monumentelor*, în care cei mai vechi, mai iniţiaţi să-i formeze treptat cu timpul şi cu importanţa lucrărilor; încât la un moment dat, când cei bătrâni vor ieşi la pensie sau vor deveni neapţi serviciului. Instituţia Monumentelor Istorice, se va vedea nevoită să recruteze elemente la întâmplare, fără de nici o pregătire şi de multe ori fără scrupule morale sau profesionale. Cât priveşte îmbunătăţirea materială, apoi, arhitectul restaurator este pus în stare de inferioritate faţă de ceilalţi colegi administrativi din minister, cari se bucură de avansări „automate" încât după un număr de ani de muncă conştiincioasă urcă treptele erarhice până la cea mai superioară, pe când arhitectul rămâne acelaş, cu slabe ameliorări de „diurne" sau avansări ridicole.

D-lor Colegi,

Faţă de această stare de lucruri, vă rog să-mi permiteţi a formula următoarele desiderate cu privire la Instituţia Monumentelor Istorice şi la poziţia arhitectului ce face parte din această instituţie :

1. Lucrările de restaurare să se facă pe cale de antrepriză restrânsă iar nu pe cale de regie, punând incompatibilitate între misiunea arhitectului ca organ de studiu, de concepţie şi de control şi aceia de antreprenor, funcţionar, casier, etc., cum este astăzi.

2. Arhitecţii comisiunei monumentelor istorice să se bucure de un regim remuneratoriu excepţional, întrucât această carieră îl absoarbe cu totul preocupărilor fireşti ale profesiunei libere.

3. Să nu mai fie încărcaţi cu gestiune bănească aceasta făcându-se de organe administrative de specialitate.

4. Să se deschidă larg uşile comisiunei monumentelor istorice, pentru tinerele elemente cari vor să îmbrăţişeze această nobilă carieră, în vederea formărei unei „*şcoale de restaurări*" prin care să se asigure continuitatea în bunele tradiţiuni ale rezolvirei diferitelor cazuri ce se ivesc în cuprinsul ţărei.

5. Să se răspândească cât mai mult *legea monumentelor istorice*, iar pe monumentele *clasate* să se bată plăci vizibile cu prescripţiunea articolelor privitoare pe deliquenţi în caz de înstrăinare de obiecte, alterare de forme originale sau profanări.

Supun congresului aceste deziderate cu convingerea că adoptându-le, Instituţia Monumentelor Istorice, va progresa potrivit timpurilor noui în care trăim.

D-l *Sterian* arată partea artistică a arhitecturei şi mica importanţă technică. Obţinerea legii monumentelor istorice s'a făcut prin propagandă. Mijloacele ce preconizează pentru a ajunge la înfăptuirea moţiunilor este propaganda individuală continuă.

Face un istoric al înfiinţării Comisiunii Monumentelor Istorice şi propune publicitate pentru lucrările comisiunii iar membrii corespondenţi să fie puşi în curent cu lucrările.

D-l *E. Pangrati* spune următoarele : La 1870 s'a lansat pentru prima oară restaurarea monumentelor istorice. Se gândise Bibescu-Vodă, dar opera era grea, căci în ţară nu erau specialişti nici măcar istorici, şi a fost nevoit să aducă streini din Austria mai ales, cari au restaurat rău M-rea Bistriţa, Putna, etc.

Pentru Episcopia din Curtea-de-Argeş s'a chemat Violet le Duc, dar care neputând veni a trimis un ucenic al său din atelier Le conte de Nouy

care avea oarecari pregătiri în acest sens în urma călătoriilor ce făcuse în Orient. Era un bun constructor, un fin desenator, dar nu iubia monumentele noastre considerându-ne ca barbari, căci totul ceeace era vechiu a distrus, nelăsând nici o urmă, construind altceva cu totul nou.

Mai târziu paralel cu atelierul Le conte de Nouy, s'a format o comisiune a monumentelor istorice cu oameni de valoare dar cari nu erau specialişti, căci D-l Sterian a fost întâmplător. Mai târziu au venit D-nii Cerchez, Balş, Pangrati, cari au început să restaureze: M-rea Horezu, Baia Moldova şi M-rea domnească din Curtea-de-Argeş, care era aproape imposibil de restaurat, având crăpături periculoase. Restaurarea se datoreşte în special D-lui arh. Cerchez. Comisiunea nu a putut însă ca să întindă acţiunea în teritoriile alipite cu deosebire în Bucovina unde avem adevărate odoare.

In rezumat cere ca arhitecţii dela Comisiunea Monumentelor Istorice să aibă un regim special, dându-li-se posibilitatea să se consacre studiului, nemai având nevoie să practice meseria decât în acest sens.

Al doilea cere ca de urgenţă să se unifice serviciile Comisiunii Monumentelor Istorice iar cu deosebire în Bucovina, sub paza Românilor trebue să se înfiinţeze de îndată un atare serviciu.

Se aprobă următoarea:

MOŢIUNE

Restaurarea monumentelor istorice.

1. *Arhitecţii Comisiunei Monumentelor Istorice să nu mai fie însărcinaţi cu gestiune bănească, lucrările să se facă pe cale de antrepriză prin oferte restrânse sub controlul şi conducerea arhitecţilor.*
2. *Arhitecţii Comisiunii Monumentelor Istorice să se bucure de un regim remuneratoriu excepţional, întrucât prin natura serviciului lor nu se mai pot bucura de avantajele profesiunei libere de arhitect.*
3. *Să se completeze serviciile regionale, iar la centru să se înfiinţeze un serviciu de studii cu atribuţiunea de a face relevări de pe monumentele istorice din ţară, inventarul general al monumentelor istorice din ţară şi controlul asupra lucrărilor în curs de execuţie.*

Şedinţa din 12 Martie 1924.

Şedinţa se deschide la ora 10 şi jumătate.

D-l *Simion Vasilescu* tratează chestiunea ,,Camerei arbitrare". Ia parte la discuţie şi D-l *Van Saanen.*

Se propune şi se admite următoarea moţiune:

MOŢIUNE

Camera arbitrară.

1. *Cerem să se lărgească camera arbitrară de pe lângă Bursa din Bucureşti deocamdată prin înfiinţarea uneia de construcţii şi arhitectură.*
2. *Cerem înfiinţarea unei Comisiuni de judecata litigiilor pe lângă Consiliul technic superior.*
3. *Până la realizarea punctului 1 Societatea Arhitecţilor să institue un comitet de arbitraj compus din trei membrii care să organizeze şi să dirijeze judecarea litigiilor prin arbitri. Să ţie un tablou de arbitrii aleşi în fiecare an pe răspunderea Societăţii.*

Să studieze prin subcomisiuni diferite piese care fac parte din contractul de lucrări de arhitectură şi construcţie, caete de sarcini, redactarea precisă a devizelor, contractelor, etc.

4. *Să se intervie pe lângă arhitecţi ca în mod obligatoriu să nu înceapă o lucrare fără să facă o convenţie scrisă şi autentică în care să se treacă şi clauza următoare: ,,părţile contractante se angajează formal a supune arbitragiului instituit pe lângă Societatea Arhitecţilor Români, toate diferendele ocazionate prin interpretarea sau executarea prezentului contract, încheind la timp compromisul prevăzut de procedura civilă".*
5. *Comitetul Societăţei Arhitecţilor este însărcinat şi obligat a aduce la îndeplinire în cel mai scurt timp punerea în aplicare a prezentei moţiuni. Transitoriu alegerea de arbitrii din acest an se va face printr'o adunare extraordinară care va aproba şi regulamentul Camerii de arbitraj, instituită în baza acestei moţiuni.*

D-l *St. Ciortan* vorbeşte despre ,,Intreţinerea clădirilor şi monumentelor publice prin serviciile Statului.

Domnia sa pune în evidenţă insuficienta atenţie ce se dă acestei avuţii imense a Statului.

In aceiaşi chestiune dă explicaţiuni şi D-l *Enescu.*

Se votează apoi următoarea:

MOŢIUNE

Referitoare la întreţinerea clădirilor şi monumentelor publice.

Arhitecţii Români, întruniţi în al doilea congres general, luând act de rapoartele colegilor lor funcţionari — referitoare la modul insuficient cum înţeleg instituţiunile publice să-şi întreţină clădirile lor, şi, conduşi de sentimentul înalt al datoriei ce au către Instituţiunea cea mare a Statului, atrage luarea aminte organelor în drept asupra acestei insuficienţe, repetată în fiecare an, care poate con-

duce la ruinarea clădirilor şi monumentelor publice, şi deci la pierderea unei întregi avuţii pe care Statul se sprijineşte.

Roagă aceste organe să facă toate sacrificiile pentru conservarea în bune condiţiuni a acelor clădiri şi monumente, asigurându-le o cât mai lungă durabilitate, considerând, că greutăţile actuale întârziază executarea clădirilor din nou şi deci să nu fie expuşi a pierde prea din vreme pe cele existente.

Congresul, până la studierea unei tabele complecte pentru diversele categorii de clădiri, recomandă tuturor Instituţiunilor să socotească un minim de întreţinere, care să rezulte din calculul aplicărei deocamdată a unui coeficient de cel puţin 1% la estimaţia de azi a clădirilor sau monumentelor.

Sumele rezultate, trebuesc cheltuite în fiecare an, pentru ca să se împiedice agravarea situaţiunei clădirilor şi monumentelor publice.

Se înţelege că, dacă reparaţiunile nu s'au făcut într'un şir de ani — suma să fie luată de atâtea ori, câţi ani s'au scurs, fără să se facă vre-o reparaţiune.

D-l *Rădulescu* este raportorul chestiunei „Onorariile Arhitecţilor", arătând nepregătirea publicului care nu se poate obişnui cu ideia că arhitectului trebue să i se plătească pentru planurile ce întocmeşte şi pentru conducerea lucrărilor.

Se aprobă următoarea :

MOŢIUNE

Onorariile Arhitecţilor.

1. Tabela de onorarii minime votată de Societatea Arhitecţilor se consideră obligatorie pentru toţi arhitecţii diplomaţi şi va figura în convenţia ce se va încheia în conformitate cu punctul 4 al moţiunei Camerii arbitrare.

2. Abaterile se vor supune Camerii de arbitraj — şi până la înfiinţarea ei Consiliului de onoare instituit pe lângă Societatea Arhitecţilor Români — care vor putea prescrie sancţiuni prevăzute în regulament.

D-l Vlad propune ca al III lea Congres al arhitecţilor să se ţie la Temişoara.

Inainte de închiderea Congresului, D-l Burcuş propune ca să se organizeze o expoziţie anuală de arhitectură în 2—3 centre din ţară şi în acest scop să obţinem şi Concursul şcoalei superioare de Arhitectură şi al Ministerului Artelor.

D-l Cerchez, preşedintele Congresului, mulţumeşte tuturor pentru interesul şi activitatea ce au depus în această ocaziune şi declară Congresul închis.

D-l Berindey propune o telegramă prin care se trimite salutul arhitecţilor români Societăţei arhitecţilor francezi.

Casa Anton Filiti. Arhitect St. D. Baloşin
Parcul Inginerilor C. F. R.

Casa Iordan Ştefănescu. Arhitect St. D. Baloşin
Parcul Funcţionarilor.
Prelungirea Dorobanţi.

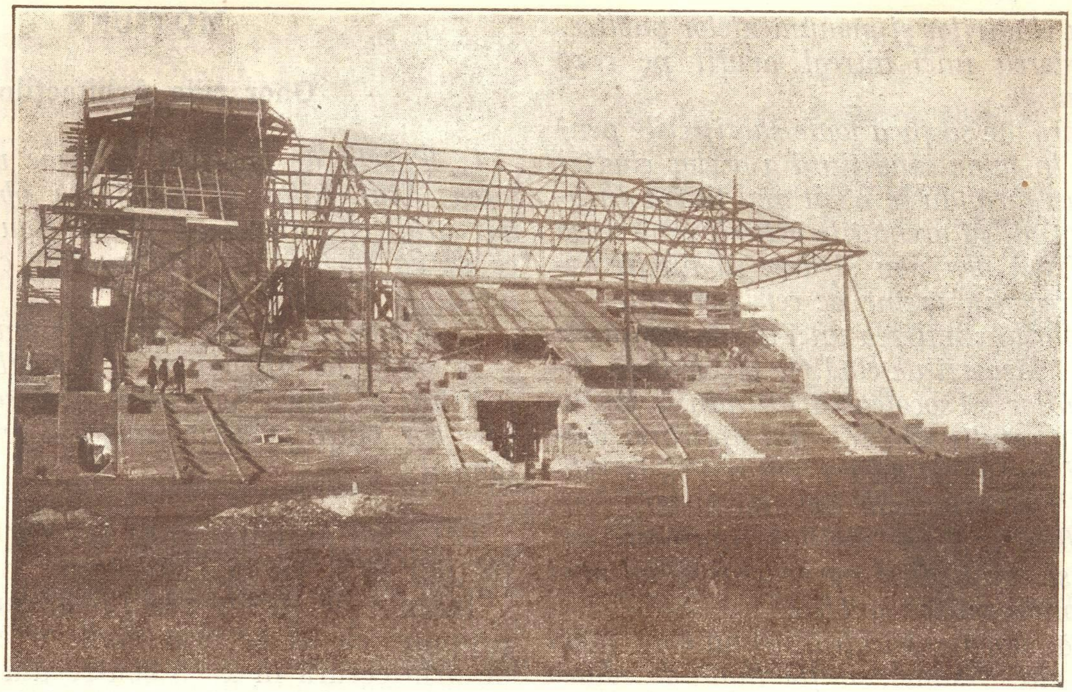

Tribuna Hipodromului Floreasca (în construcție). Arhitect Smarandescu

NOTE ASUPRA CONSTRUCŢIUNEI TRIBUNELOR HIPODROMULUI FLOREASCA

Prin diversitatea elementelor constructive componente, lucrarea tribunelor dela hipodromul Floreasca[1]) este un interesant exemplu de aplicaţiune a betonului armat, în combinaţiune cu celelalte materiale de construcţiune.

Intr'adevăr construcţiunile speciale impuse la aceste tribune de scopul deosebit al fiecărui element de clădire, se depărtează de normele curente ale lucrărilor de construcţiune urbană şi impun numeroase probleme technice, în soluţionarea cărora alegerea materialelor are un rol precumpănitor.

Pentru a lămuri mai clar aceste afirmaţiuni voi da câteva deslușiri asupra ansamblului proectelor hipodromului Floreasca.

* * *

Pe un front de circa 100 metri lungime, ansamblul tribunelor coprinde trei clădiri deosebite, legate între dânsele prin coridoare şi pasage de trecere, ocupând o suprafaţă clădită totală de 1650 m. patraţi, repartizaţi astfel:

a) *Pavilionul Regal* conţinând parter, etaj şi o culă ocupă ca 120 mp. şi constitue un corp de clădire obişnuită în zidărie, cu planşee de beton armat.

b) *Pavilionul Oficial* având parter şi etaj cu trepte până la nevelul +6,97 ocupă 280 mp. complect acoperiţi.

c) *Pavilionul Public* având parter, etaj şi trepte până la cota +8,67 ocupă circa 750 mp. cu un turn de observaţie având 28 m. înălţime totală. In afară de această suprafaţă clădită planul treptelor destinate publicului, se întinde pe tot frontul spre pistă, ocupând în plus 250 mp.

d) Pasagii între pavilioane, scări de acces, balcoane, etc.

In parterul clădirilor au fost adăpostite localurile anexe ale tribunelor precum: restaurante, saloane, săli de garderobă, toilette, depozite, etc.; deasupra acestora şi a etajului I, stabilit în mod general la cota +3.57, au fost construite locurile pentru public adoptându-se în scopul unei mai bune vederi a câmpului de curse, construcţiunea de trepte (grădini), având lăţimea de 0,90—1.20 m. şi înălţimea 0,51—0,68 m.; în spaţiul disponibil între planul acestor trepte şi planşeul etajului s'au menajat ghişeele pentru pariuri, coridoare de circulaţie, etc.

Din punct de vedere arhitectonic faţada tribunelor spre curtea de acces a fost tratată în stil

1) Proectele de arhitectură ale acestei lucrări au fost executate de d-nul arhitect P. Smarandescu.

românesc având la etajul II un ceardac deschis, cu stâlpi ciopliţi în lemn ; în spre câmpul de curse tribunele sunt complect deschise şi permit prin amplasamentul lor o vedere complectă asupra întregului traseu al pistei. Spre a nu jena vederea publicului, stâlpii ce susţin acoperişul spre câmpul de curse, au fost depărtaţi la distanţe mari (la tribuna oficială 11,32 m. iar la acea publică 14,88 m.) şi s'a urmărit reducerea dimensiunilor lor, la minimum posibil. Intregul spaţiu clădit este acoperit cu acoperişuri de ţigle cu panta 111,2 având dedesubt tavane uşoare.

In ceeace priveşte materialele de construcţie s'a întrebuinţat : betonul în fundaţii şi zidurile parterului, zidăria de cărămidă, betonul armat, ferul la învelitori şi foarte puţin lemnăria.

* * *

Din punct de vedere al încărcărilor de avut în vedere la dimensionarea elementelor construcţiunei, a fost nevoe ca în afară de sarcinile curente accidentale : vânt şi zăpadă, să se ţină în seamă efectul marilor aglomeraţiuni de public ; astfel s'a admis la calculul elementelor grădinilor şi a planşeelor coridoarelor o sarcină accidentală de 800 kg. mp. la calculul planşeelor ghişeurilor, localurilor anexe 350 kg. mp. la calculul scărilor, al podestelor etc. 500 kg. mp.

In stabilirea anteproectului s'au luat de bază elementele arhitectonice ale constructiunei, alegându-se distanţa cadrelor şi grinzilor de susţinere aşa, ca să corespundă pe cât se poate cu stâlpii din parter şi entr-axele deschiderilor.

In ceeace priveşte învelitorile, în special a celor două tribune : publică şi oficială, problema prezinta dificultăţi numeroase.

Astfel la tribuna publică, pentru o lăţime totală de 19.60 metri măsurată la picătura streaşinei, nu se putea conta pentru reacţiunile orizontale decât pe un singur punct de reazim constituit de linia zidului interior al coridorului etajului ; într'adevăr de partea câmpului de curse stâlpii, puţini la număr, (distanţaţi de 14,88 m. şi având 7,70 m. înălţime liberă) nu puteau servi a lua eforturile orizontale ale vântului, iar în spre faţada principală, cons rucţiunea ceardacului cu stâlpii de lemn era numai aparentă, fără a putea servi în mod practic de reazim.

In această situaţiune a fost nevoie a se adopta în construcţiune dispozitive cu totul speciale şi anume : uşurarea construcţiei prin execuţia fermelor în fier şi ancorarea fermelor, prin intermediul unei grinzi orizontale de beton armat, de capetele stâlpilor ce constitue prelungirea cadrelor din beton armat ale construcţiunilor inferioare de susţinere. In acest mod stâlpii menţionaţi (mascaţi de zidul exterior al tribunei) pot lua reacţiunile orizontale ale vântului pe învelitoare (circa 35.000 kg. în total) iar stâlpii de susţinere din faţadă sunt dimensionaţi numai pentru reacţiunea verticală şi construiţi ca articulaţi la ambele capete, putându-li-se astfel da dimensiuni reduse (Pendelsàule). Capătul fermelor deasupra ceardacului a fost executat în consolă, liberă peste reazimul fix menţionat precedent.

S'a putut realiza astfel o învelitoare uşoară şi sigură pentru dimensiile mari ce avea de acoperit ; tavanul executat, dedesubt a fost suspendat prin ancoraje metalice de fermele acoperişului.

* * *

Toate planşeele, treptele, (grădini) grinzile de

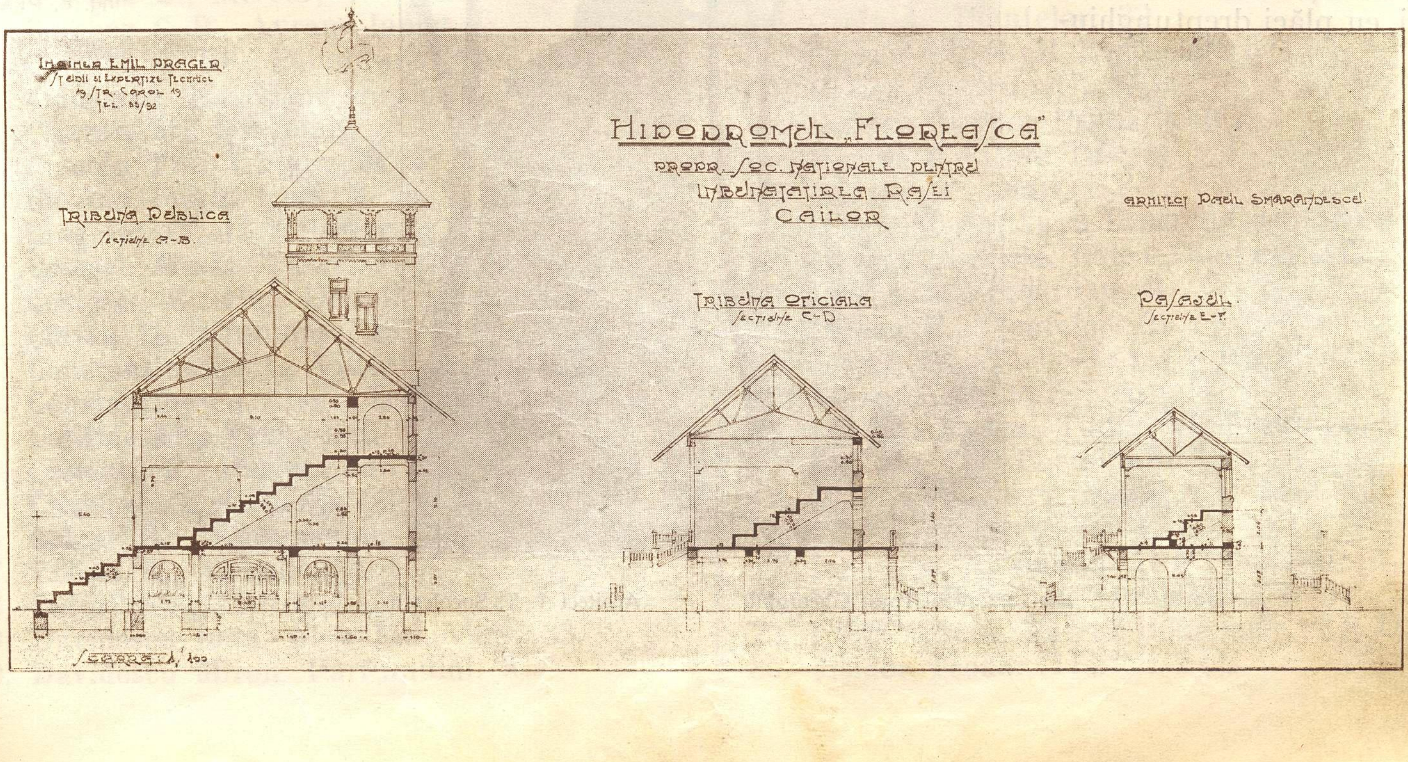

susţinere, etc., au fost executate în beton armat.

Asupra acestor elemente constructive voiu menţiona în primul rând că construcţiunea treptelor (grădini) constitue un exemplu pentru potrivita folosire a betonului armat; într'adevăr înălţimea relativ mare a treptelor (până la 0,70 m.) şi legătura lor prin plăci orizontale a permis a se dimensiona aceste elemente ca grinzi verticale aşa ca să reziste liber pe deschideri de 5.000 m. până la 8.000 metri (tribuna oficială).

Cadrele de susţinere ale acestor elemente au putut fi alese astfel ca să se impună modificării în poziţiunea stâlpilor şi zidurilor de susţinere din parter.

In ce priveşte aceste cadre ele sunt constituite din grinzi înclinate sprijinite pe stâlpi verticali, formând cadre cu stâlpi intermediari (tribuna publică), sau cadre trapezoidale libere (tribuna oficială). Dimensionarea acestor cadre nu prezintă nimic deosebit şi a fost făcută după normele impuse de calculul elastic de deformaţiune.

Pentru susţinerea fermelor învelitorilor, stâlpii extremi ai cadrelor precedente au fost prelungiţi de-asupra nivelului superior, constituind un fel de console verticale ale reazimului fermelor metalice şi le transmit construcţiunei de susţinere, sub forma unor momente de încovoere.

Ar mai fi a se menţiona exemple numeroase de dificultăţi ce au prezintat în amănunte elementele realizărei proectelor şi care au fost impuse de scopul construcţiunei; voi cita în treacăt:

a) Planşeul tribunelor mari, cu plăci dreptunghiulare de beton armat, având dimensiunile teoretice 4,95 m. 5,90 m. executate cu plăci de 12 cm. grosime, armate încrucişat.

b) Planşeul pasajului dintre tribunele publică şi oficială ce susţine prin intermediul a trei grinzi transversale construcţiunea treptelor pentru public, de-deasupra.

c) Cadrele de la capăt ale construcţiunilor treptelor (grădinilor) unde a fost nevoe de diferite artificii constructive.

d) Construcţia balcoanelor, a scărilor în consolă, consolidările turnului, precum şi numeroase alte elemente.

* * *

Din punct de vedere al materialelor întrebuinţate în construcţiune, acestea au fost în special betonul de ciment şi betonul armat, întrucât din terenurile vecine s'a putut procura pietrişul şi nisipul în mod avantagios.

S'au executat astfel fundaţiuni în
beton de ciment . . . . 524.60 mc.
Zidăriile parterului în beton în cofrage 653.80 mc.
Beton armat în planşee, grinzi, stâlpi 477.60 mc.

In ce priveşte aceste din urmă lucrări au necesitat în total 38.000 kg. fer rotund în bare.

Restul lucrărilor de zidărie au fost executate în cărămidă.

Construcţia de fer a învelitorilor a necesitat o cantitate de circa 48.000 kgr. fer prelucrat, în forme, grinzi, cu zăbrele, etc.

Lucrările începute în Iunie 1922 au fost terminate în anul 1923.

Ing. E. PRAGER

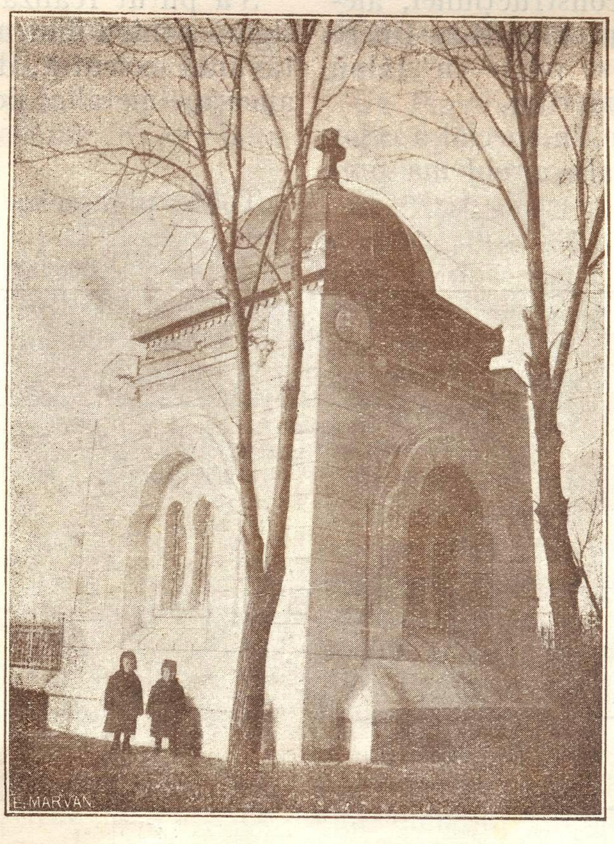

Cavoul Fam. Gheorghiu Ploeşti. Arhitect T. T. Socolescu

SOCIETATEA ARHITECȚILOR ROMÂNI

FONDATĂ IN ANUL 1891, FEBRUARIE 29

RECUNOSCUTĂ PERSOANĂ MORALĂ ȘI JURIDICĂ LA 7 MARTIE 1903

Sediul: STRADA ENEI, No. 8. – București

TABLOUL
MEMBRILOR TITULARI

a) ***Membrii cu domiciliul în București:***

1. **Antonescu P.**, Splaiul Mihai-Vodă, 6
2. **Andreescu Maria Virginia**, G-ral Berthelot, 62
3. **Asquini V.**, Cezar Boliac, 14
4. **Aprihăneanu Nic.**, G-ral Berthelot, 57
5. **Abramovici S.**, Labirint, 40
6. **Baloșin St.**, Crepusculului, 2
7. **Berindei I.**, Calea Victoriei, 258
8. **Berindei I.**, Sf. Constantin, 24
9. **Berthet E.**, Maria Rosetti, 3
10. **Becu St.**, Francmazonă, 75
11. **Bilargiu N.**, Costache Negri, 5
12. **Bolomei R.**, Dr. Calinderu, 32
13. **Brătescu Gh.**, Știrbei Vodă, 138
14. **Burcuș Jean**, Aleea Blank B, 31
15. **Burcuș St.**, Aleea Blank B, 44
16. **Calleia O.**, Cometa, 57
17. **Călinescu Gr.**, Popa-Soare, 46
18. **Cănănău Const.**, Șos. Kiseleff, 3
19. **Cegăneanu Sp.**, Vaselor, 43
20. **Cerchez G.**, Mercur, 4
21. **Cerchez C. P.**, Avram Iancu, 6
22. **Cerchez G. Gr.**, Dumbrava Roșie, 16
23. **Ciocârlan St.**, Calea Moșilor, 203
24. **Ciortan St.**, Brezoianu, 12
25. **Ciocoiu Th.**, Traian, 59
26. **Ciortan Iorgu**, Enei, 6
27. **Ciugolea C.**, 11 Februarie, 12
28. **Cotescu Maria**, Lascar Catargiu, 12
29. **Costescu E.**, Bul. Domniței, 39
30. **Clejan H.**, Frumoasa 49 et. II
31. **Constantinescu I.**, Viitor, 5
32. **Constantinescu Alex.**, Transilvaniei, 22
33. **Coțifide St.**, Vespasian, 35
34. **Cretzoiu C.**, Parfumului, 25
35. **Cristinel G.**, Cometa, 53
36. **Culcer R.**, Câmpineanu, 40
37. **Culina A.**, Melodiei, 8
38. **Culuri Gh.**, Maltopol, 5
39. **Davidescu Ioan**, Alex Lahovary, 33
40. **Davidescu Miron**, Parfumului, 9
41. **Dinulescu I.**, Occident, 45
42. **Dobrescu C.**, Romană, 188
43. **Dobrescu T.**, Știrbei Vodă, 146
44. **Doneaud E.**, G-ral Tell, 19
45. **Dumitrescu P.**, Vasile Lascar, 153
46. **Dudescu Radu**, Jules Michelet, 20
47. **Dumitrescu Ștefan**, Prelungirea Polonă, 23
48. **Duțulescu C.**, Columbelor, 11 bis
49. **Enescu I.**, Cobălcescu, 16
50. **Em. Arnet**, Furtunei, 3
51. **Feldștein I.**, Brezoianu, 1
52. **Friedman Irineu Maria**, Bozianu, 34
53. **Fonescu I.**, Ștefan Mihăileanu, 23
54. **Gabrielescu Adrian**, Fabr. de Chibrituri, 8
55. **Georgescu Nicolae**, Carol, 19
56. **Ghiaciu Achile**, Suter, 1
57. **Ghika N. Budești**, Sevastopol, 10
58. **Goldman N.**, Parcul Ioanid, str. Nouă, 1
59. **Goldman M.**, Epureanu, 9
60. **Goilav St. Mihail**, Grivița, 138
61. **Grefu I.**, Plantelor, 32
62. **Grossu E.**, G-ral Berthelot, 67
63. **Guneș M.**, Tunari, 47
64. **Grossu Adrian**, Primăria Iași
65. **Harjeu C.**, Pref. Tulcea
66. **Hârjeu D.**, Olari, 5
67. **Hogaș Maria**, Aleea Tancred C-tinescu (Grivița)
68. **Hergot Dimitrie**, Calea Călărași, 253
69. **Iliescu St.**, Smârdan, 9
70. **Iliescu R.**, Romulus, 29
71. **Ioanid M.**, Vasile Lascar, 161 bis
72. **Ionescu Ion**, Paris, 10
73. **Ionescu Eugen**, Tudor Vladimirescu, 22
74. **Ionescu Gh.**, Cosminului, 3
75. **Ionescu C.**, Serv. Sanitar, B-dul Carol
76. **Iotzu C.**, Aurel Vlaicu, 6
77. **Ioanovici Antonetta**, D-r. Felix, 41
78. **Ionescu Berechet**, D-r Orațiu, 6 bis
79. **Ipcar Mircea**, Parcul Bonaparte, str. D, 142
80. **Jisidor Teodor**, Horiei, 7 bis

81. **Körner Jack**, Sf. Vineri, 8, et. III
82. **Lăzărescu V.**, Academiei, 19
83. **Leon A. Hirsch**, Udricani, 1
84. **Luca Teodor**, Găitănarilor, 6
85. **Maimarolu D.**, Şaguna, 1
86. **Manea Constantin**, D-r Sergiu, 12
87. **Maller M.**, Calea Dudeşti, 15
88. **Marcu Duiliu**, Clopotarii Vechi, 2
89. **Maxenţianu Mih.**, Banu Mărăcine, 8
90. **Mayer I. G.**, Aurel Vlaicu, 174
91. **Melun Jean**, Popa Tatu, 2
92. **Mihăilescu N.**, B-dul Ferdinand, 18
93. **Mihăilescu I.**, Hotin, 50
94. **Mihăilescu Iamandi**, Austrului, 1
95. **Mihalcea M.**, Rondă, 47
96. **Mingopol C.**, Olimp, 3 bis
97. **Moga V.**, Armenească, 16
98. **Mohor D.**, Aleea Costinescu, 2
99. **Mandi Ioan**, Smârdan, 4, et. II
100. **Nănescu C.**, Popa Tatu, 56
101. **Niculescu Moroianu P.**, Călăraşi, 152
102. **Niga Ioan**, G-ral Lahovary, 69
103. **Negrescu L.**, Calomfirescu, 14
104. **Nenciulescu N.**, B-dul Elisabeta, 6
105. **Nicolau Gr.**, Orientului, 14
106. **Nicolăiţă I.**, Cazărmei, 71 bis
107. **Niculescu A.**, Polonă, 108
108. **Onişor Tiberiu**, Romulus, 46
109. **Paxino Ioan**, Sapienţei, 6
110. **Plăcintaru Gh.**, Clucerului, 46
111. **Petculescu Sc.**, Schitu Măgureanu, 43
112. **Peterneli St.**, Dr. Varnali, 6
113. **Petrescu D.**, Popa Tatu, 24
114. **Pompilian I.**, Şincai, 34
115. **Pomponiu C.**, Prel. Dorobanţi, 163
116. **Popescu Ilie**, Buzeşti, 105
117. **Popovici Alex.**, Ciclopi, 28
118. **Pozzi Pozzana**, Dragoş-Vodă, 74
119. **Popescu N. C.**, Calea Moşilor, 197
120. **Radu Ştefan**, Mântuleasa, 21
121. **Rădulescu Vasile**, Gh. C. Cantacuzino, 43
122. **Sachelarie Gh.**, Plevnei, 35
123. **Simionescu C.**, Toamnei, 60
124. **Schmidigen A.**, Berzei Prelungire, 9
125. **Secară V.**, Depărăţeanu, 24
126. **Simionescu Ioan**, Splaiul Magheru, 7
127. **Simionescu Merei M.**, Duzilor, 29
128. **Simionescu Victor**, Enei, 9
129. **Simota Gh.**, Aleea Mitropoliei, 15
130. **Smarandescu P.**, Luterană, 13
131. **Schmidts E.**, Avedic, 17
132. **Socolescu Toma**, Popa Tatu, 56
133. **Sonenfeld M.**, Calomfirescu, 5
134. **Steinbach H.**, Traian, 176
135. **Stănculescu Florea**, Clucerului B, 3
136. **Stănescu N.**, Calea Victoriei, 149
137. **Susskind H.**, Tunsului, 8
138. **Silion Leon**, Bul. Brătianu, 26
139. **Ştefănescu Victor**, Sf. Ionică, 7
140. **Ştefănescu V. V.**, B-dul Mărăşeşti, 60
141. **Tăruşanu Ioan**, 11 Iunie, 1
142. **Traianescu I.**, Clucerului B, 1
143. **Teodossiu Lucian**, Lucaci, 28
144. ✝ **Van Saanen Algi**, Corăbiei, 9
145. **Vasilescu Simion**, B-dul Ferdinand, 72
146. **Vignali I.**, D-r Felix, 60
147. **Vulcan I.**, Depărăţeanu, 4
148. **Zane A. Dimitrie**, Hotel Capşa
149. **Zumino L.**, Şaguna, 1

b) ***Membrii cu domiciliul în provincie:***

1. **Albu Eugeniu**, Piatra-Neamţ
2. **Artimescu I.**, Galaţi
3. **Balaban N.**, Serv. Technic Com. Bazargic
4. **Busuioc I.**, R.-Vâlcea
5. **Gabrielescu N.**, Mărăşeşti Panciu
6. **Lischnewscky Marcu**, Primăria Brăila.
7. **Michaelescu Z.**, Ploeşti
8. **Niculcea C.**, Primăria Brăila
9. **Păunescu A.**, Tg.-Jiu
10. **Popescu M.**, Galaţi, str. Tecuci, 92
11. **Referendaru Alex.**, R.-Vâlcea
12. **Renard**, Paris
13. **Rădulescu Alex.**, Primăria Buzău
14. **Radu Stan**, Soc. Loc. Eftine, Iaşi
15. **Sima D. E.**, Primăria Oraşului Piteşti
16. **Udrescu N.**, Ploeşti
17. **Zăgănescu Ada Beza**, Londra, Legaţia Română

Preşedintele Societăţii, **SP. CEGĂNEANU**

Secretar, **C. Pomponiu**

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

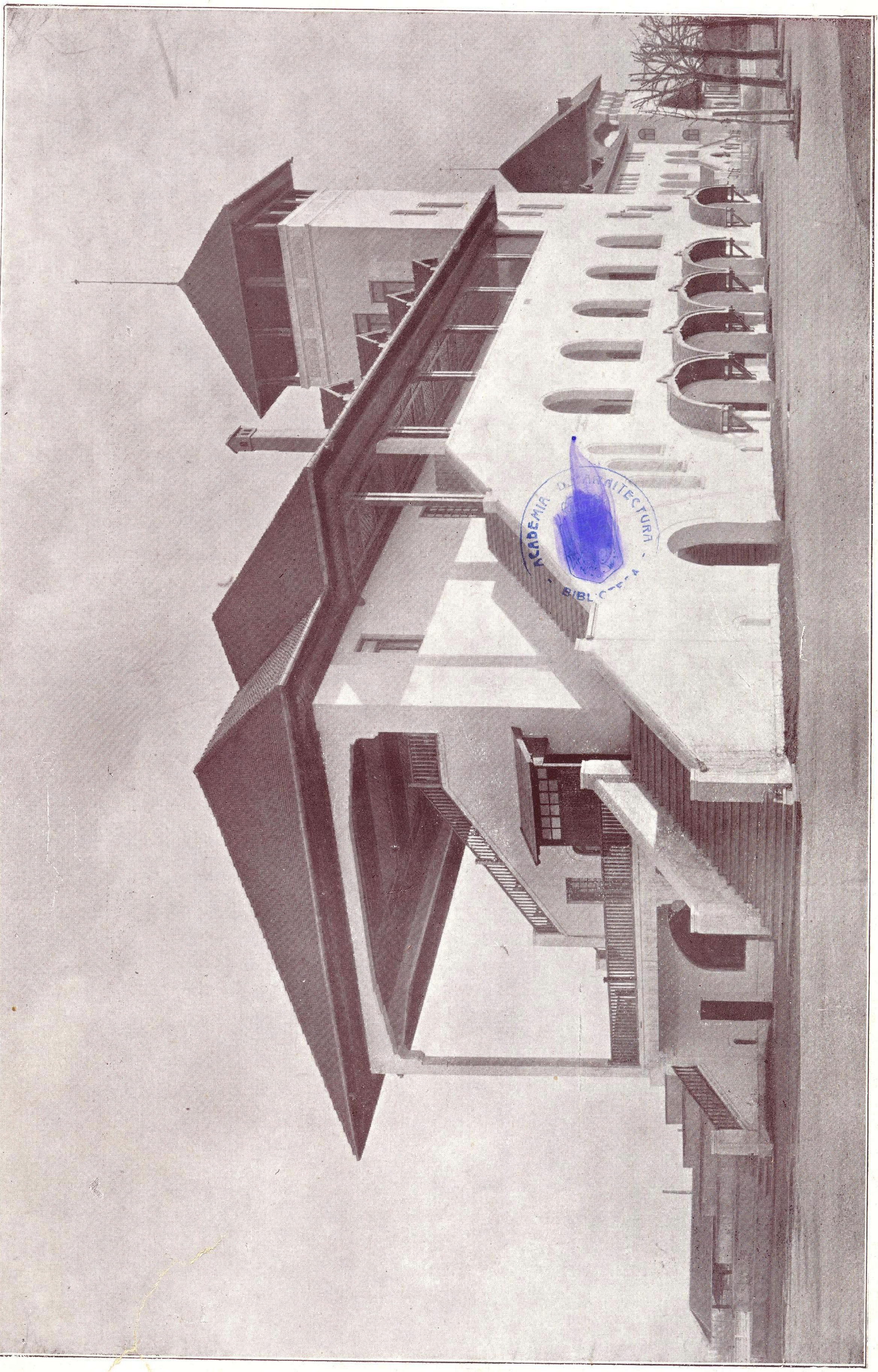

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

Tribunele Hipodromului Floreasca.

Arhitect P. Smarandescu

Foto-Tehnica

Foto-Tehnica

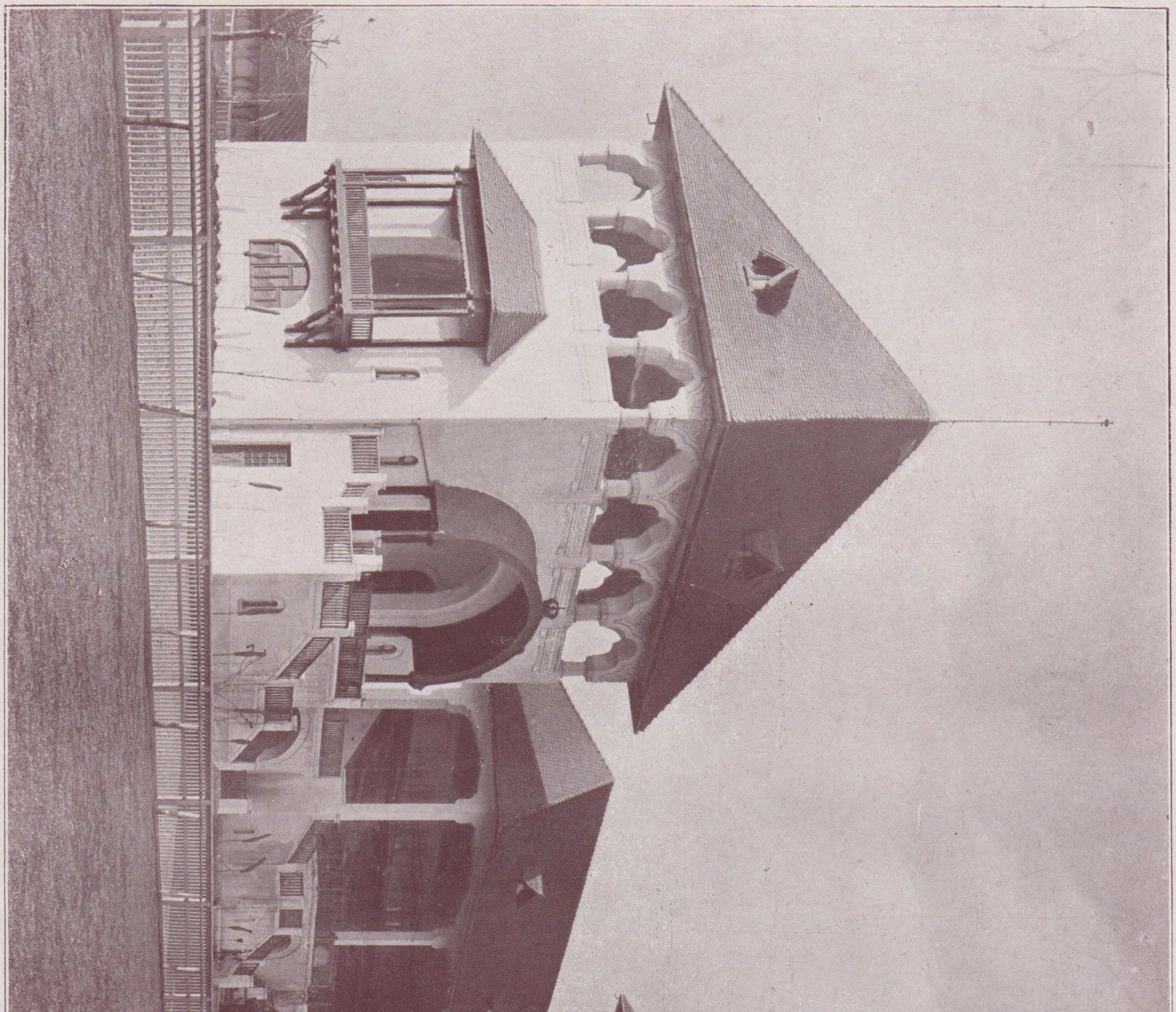

Hipodromul „Floreasca“. Vedere generală a tribunelor.

Arhitect Paul Smarandescu

DONAȚIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

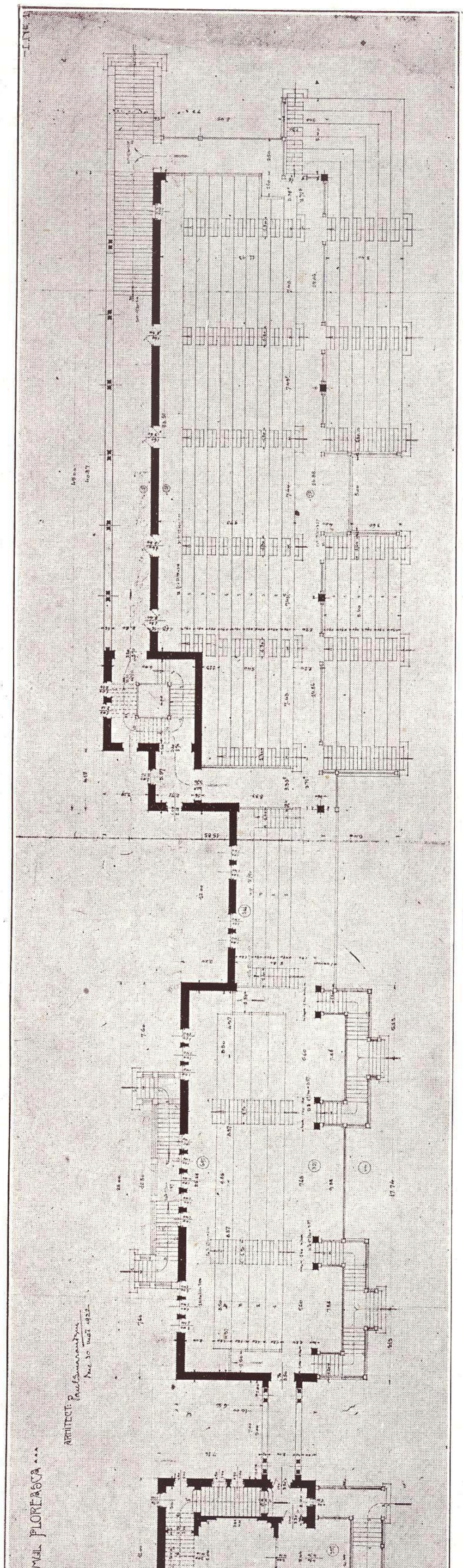

Hipodromul „Floreasca“ (Planul general al tribunelor).

ACADEMIA DE ARHITECTURĂ
BIBLIOTECA

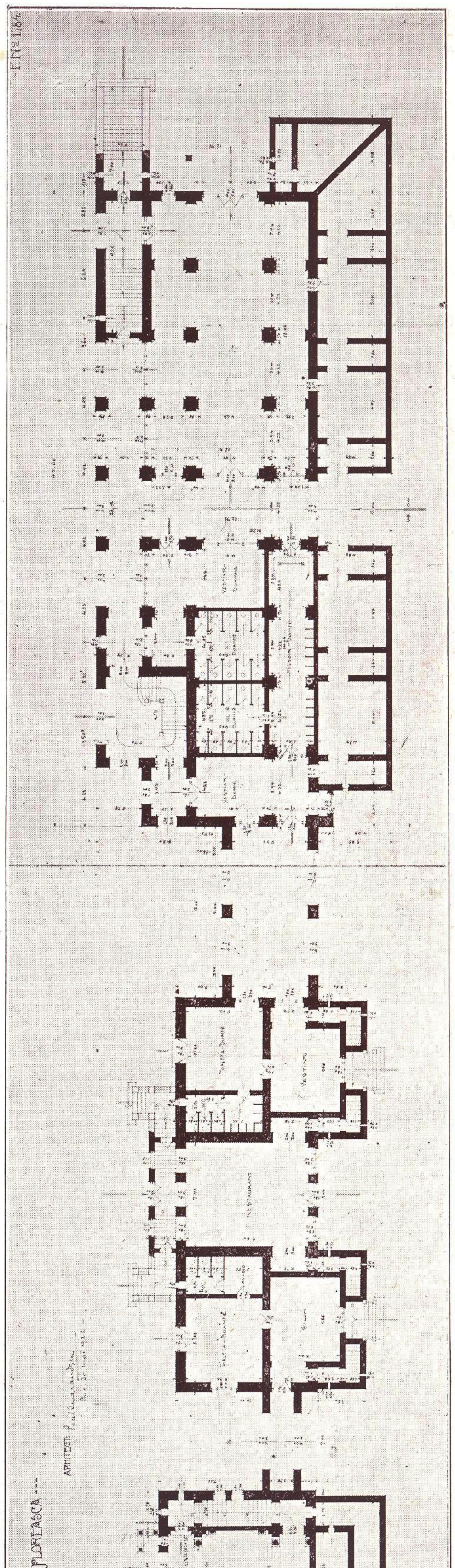

Hipodromul „Floreasca“ (Planul încăperilor de sub tribune).

Arhitect Paul Smarandescu

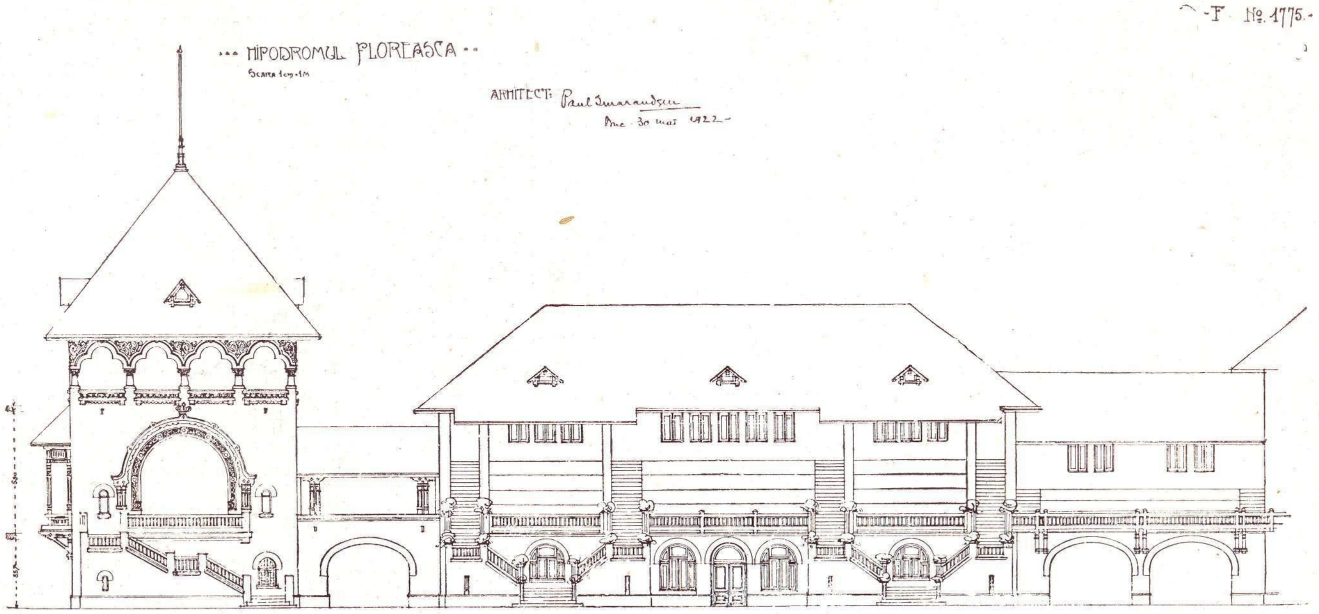

Hipodromul „Floreasca“
Pavilionul regal şi Tribuna oficială — Faţadă.

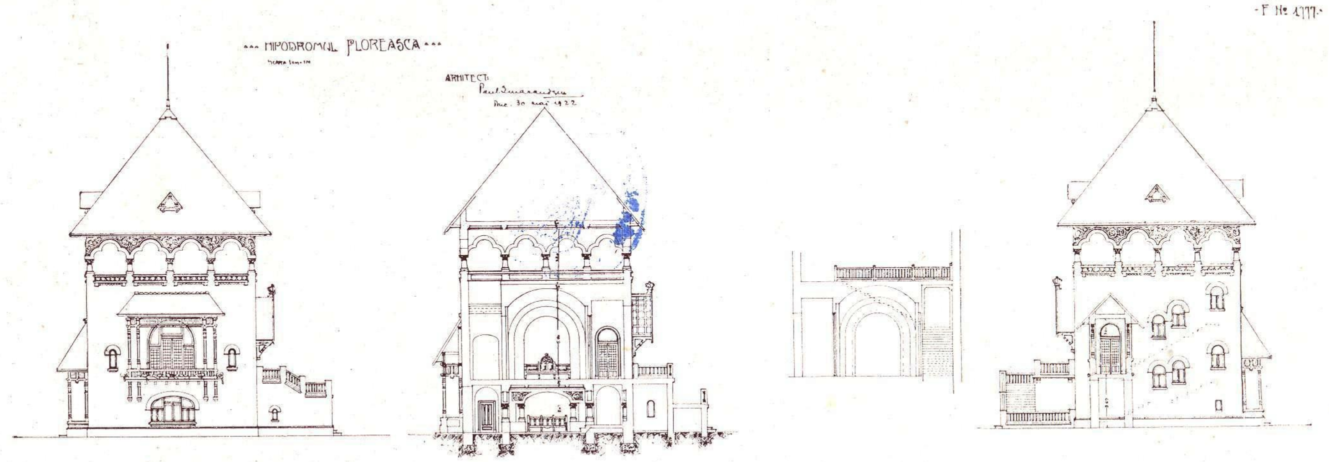

Hipodromul „Floreasca“
Pavilionul regal — Faţade şi secţii.

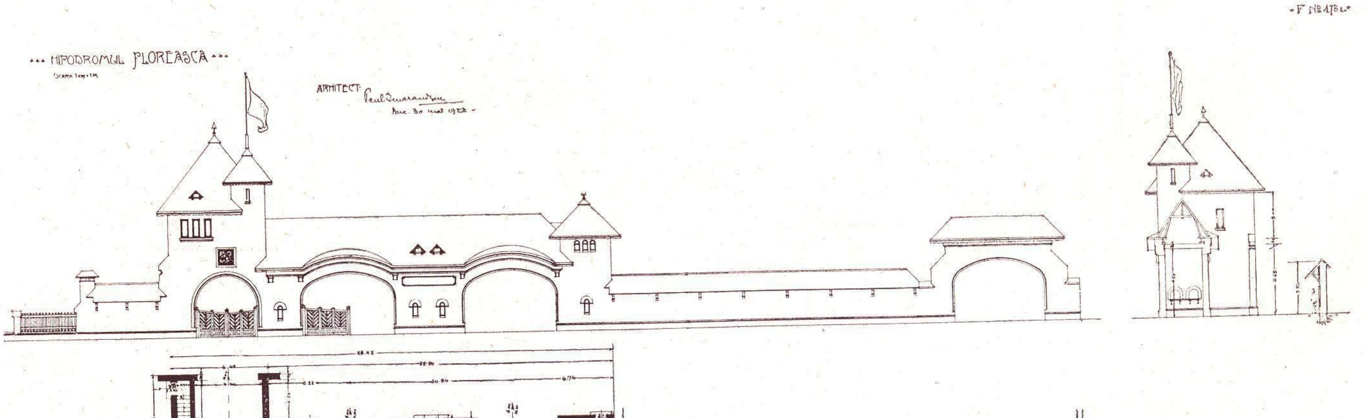

Hipodromul „Floreasca“
Pavilionul dela intrare — Faţadă, secţie, plan.

Arhitect Paul Smarandescu

DONAȚIA ARCHITECT IOAN EHRLICH

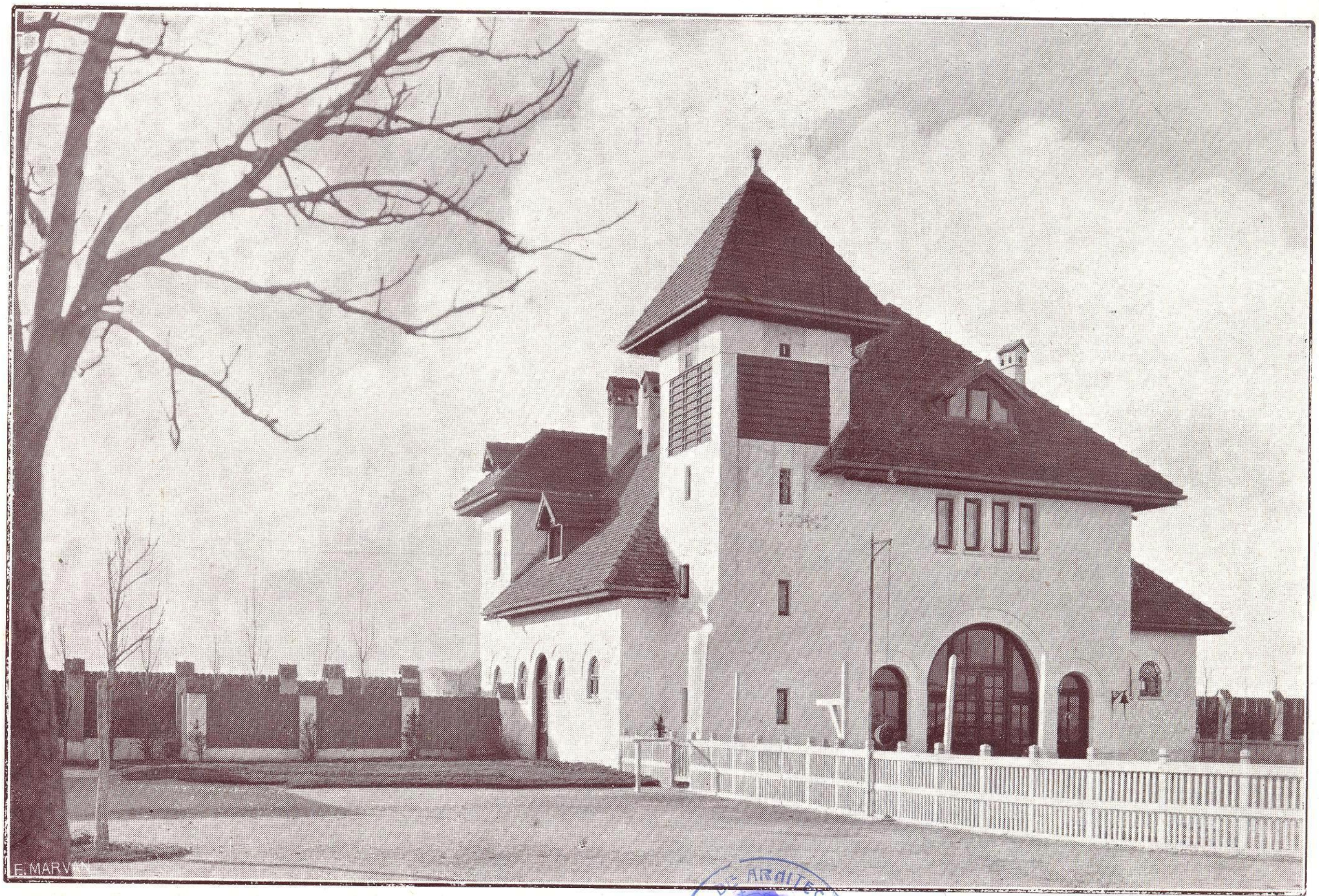

Hipodromul „Floreasca“ (Pavilionul cântarului — Vedere generală.

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

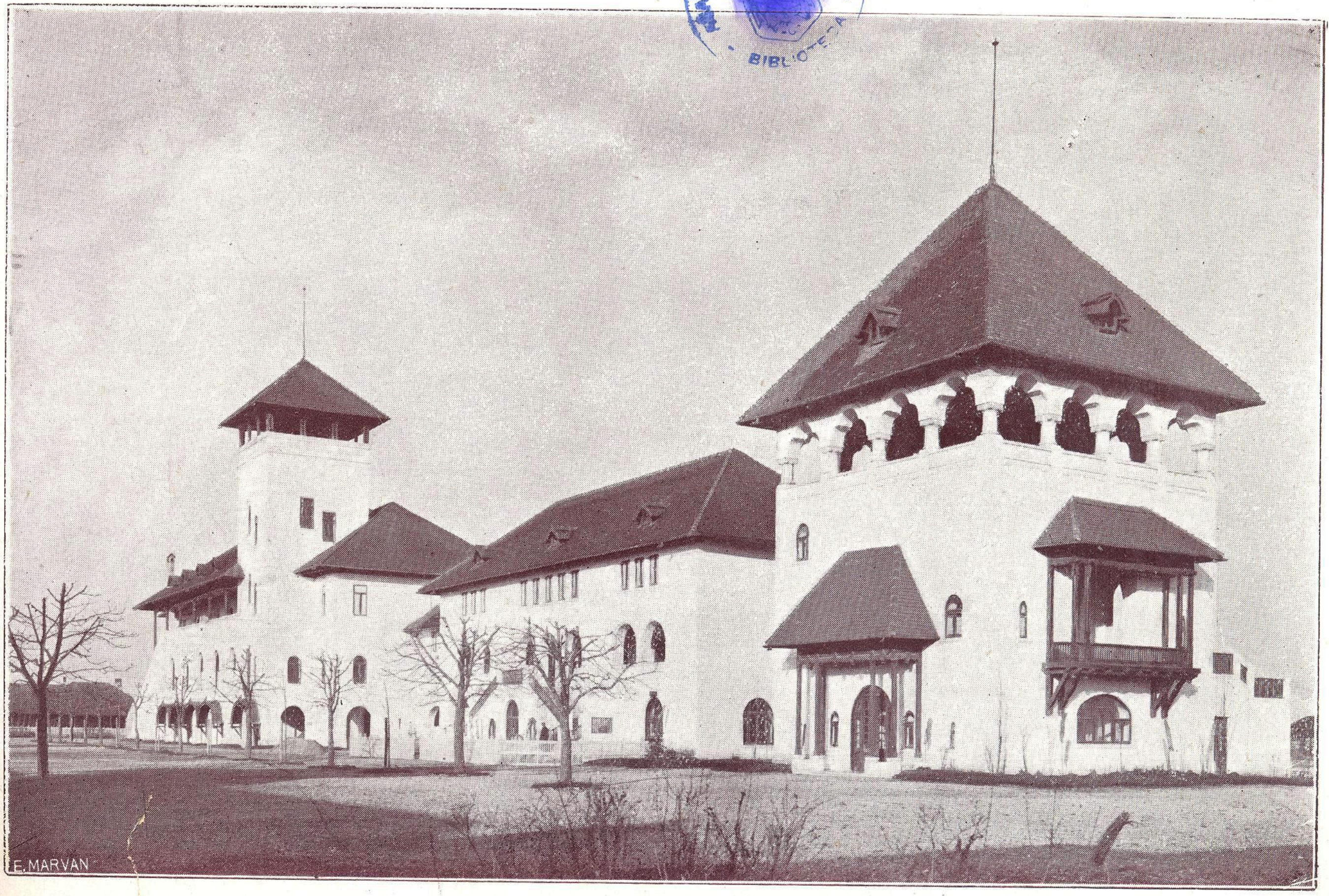

Hipodromul „Floreasca“ (Vedere generală dela intrare).

Arhitect Paul Smarandescu

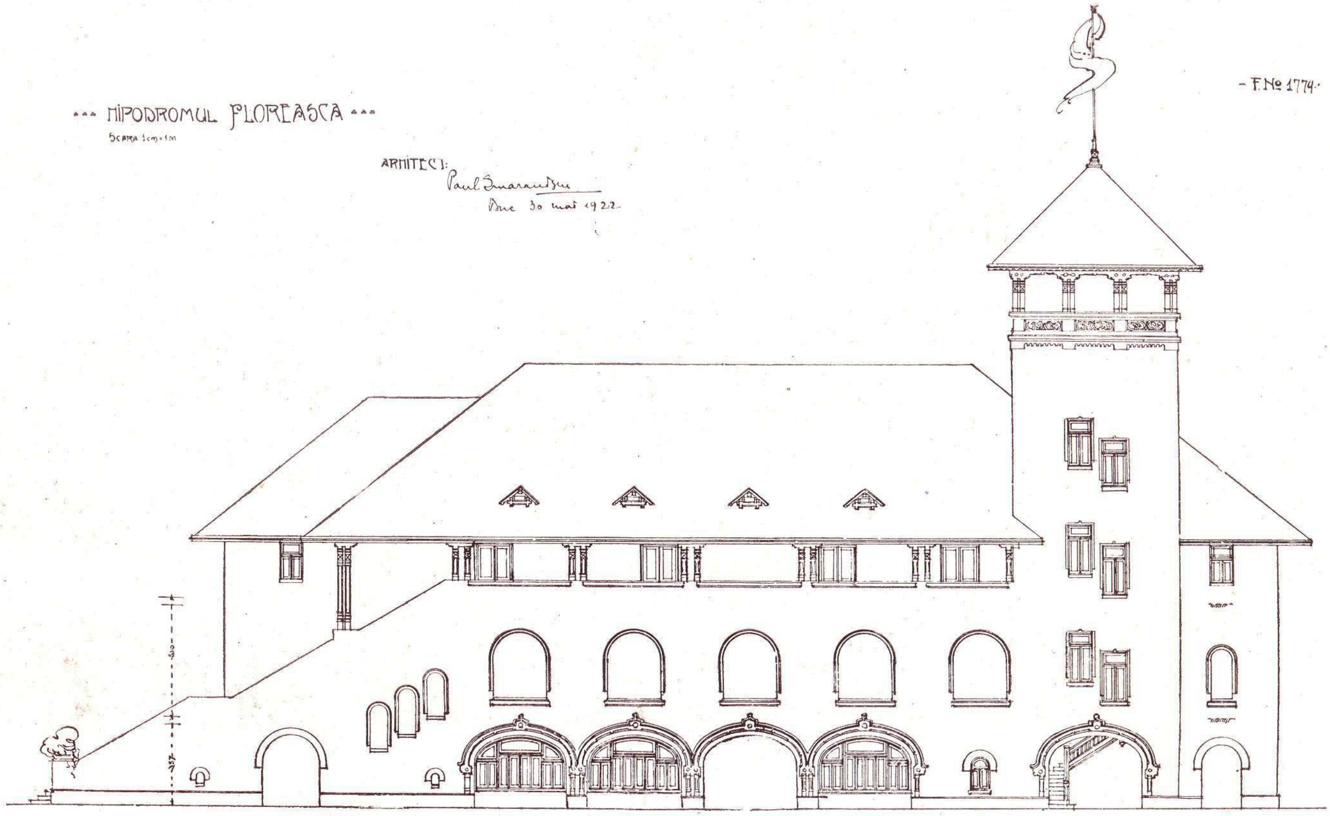

Hipodromul „Floreasca“
Tribuna publică — Faţada spre intrare.

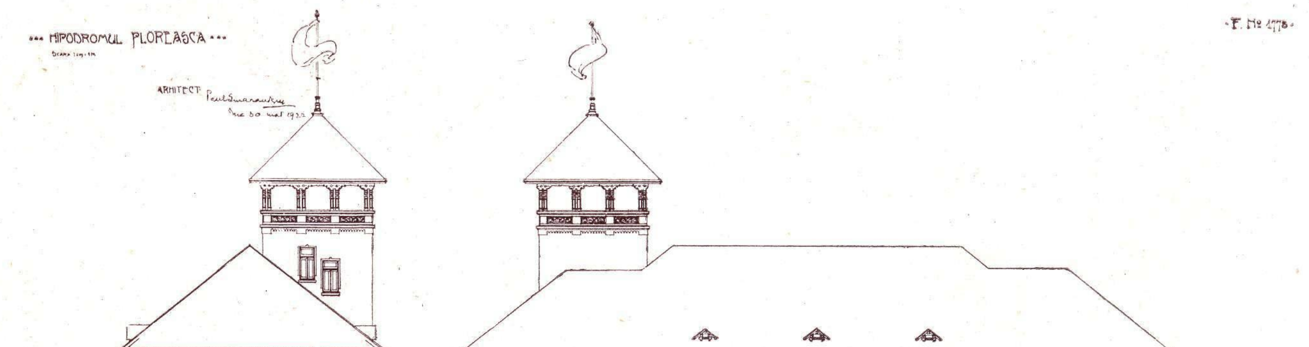

Hipodromul „Floreasca“
Tribuna publică — Secţie şi faţada spre câmpul de curse.

Arhitect Paul Smarandescu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

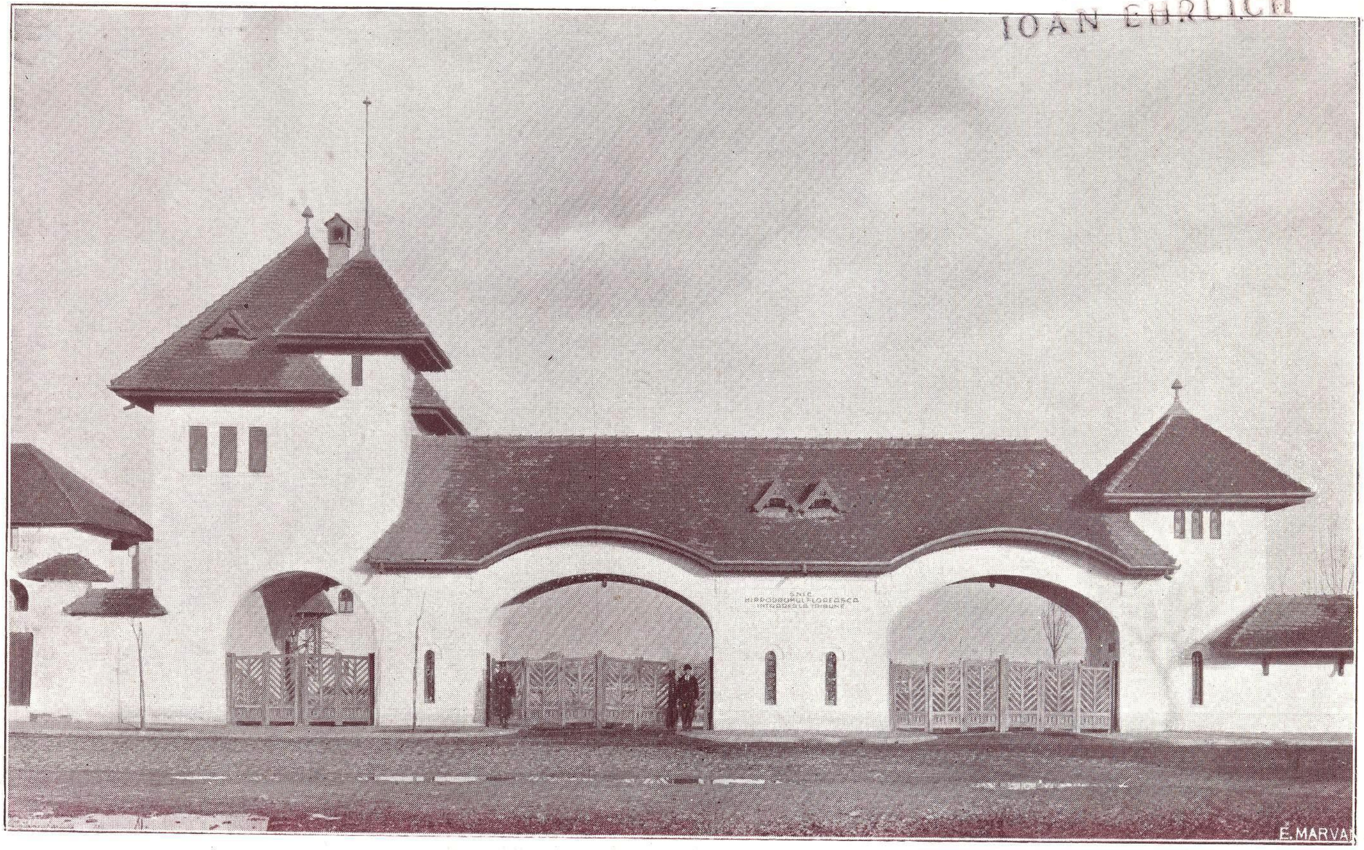

Hipodromul „Floreasca"
Pavilionul dela intrare — Vedere generală.

ACADEMIA DE ARHITECTURA · BIBLIOTECA

Hipodromul „Floreasca"
Pavilionul regal — Vedere Laterală.

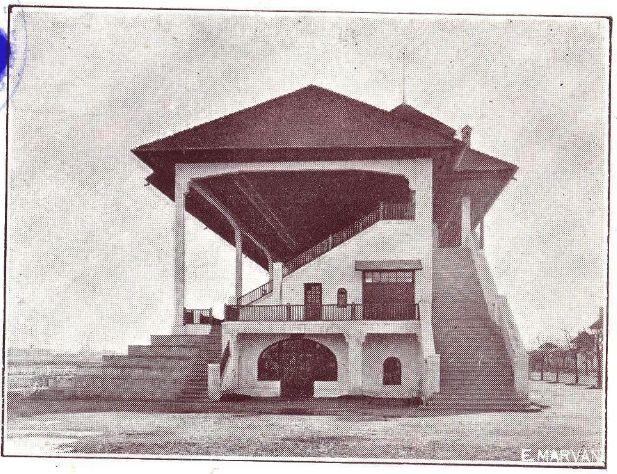

Hipodromul „Floreasca"
Tribuna publică — Vedere laterală.

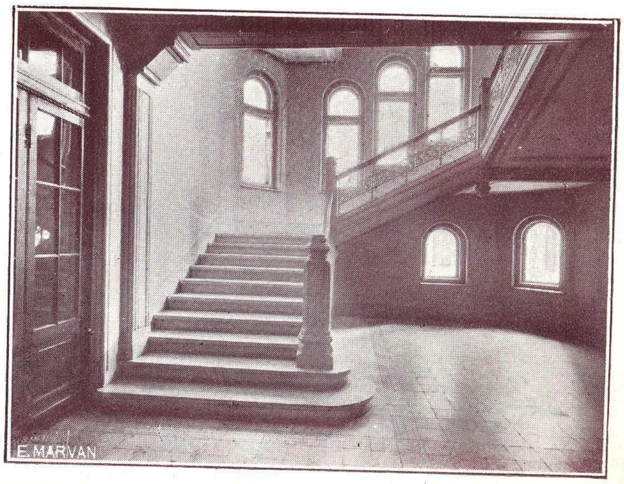

Scara principală
Palatul Soc. Astra Română.

Arh. P. Smarandescu

Palatul Societății Astra Română. Arhitect P. Smarandescu

Foto-Tehnica

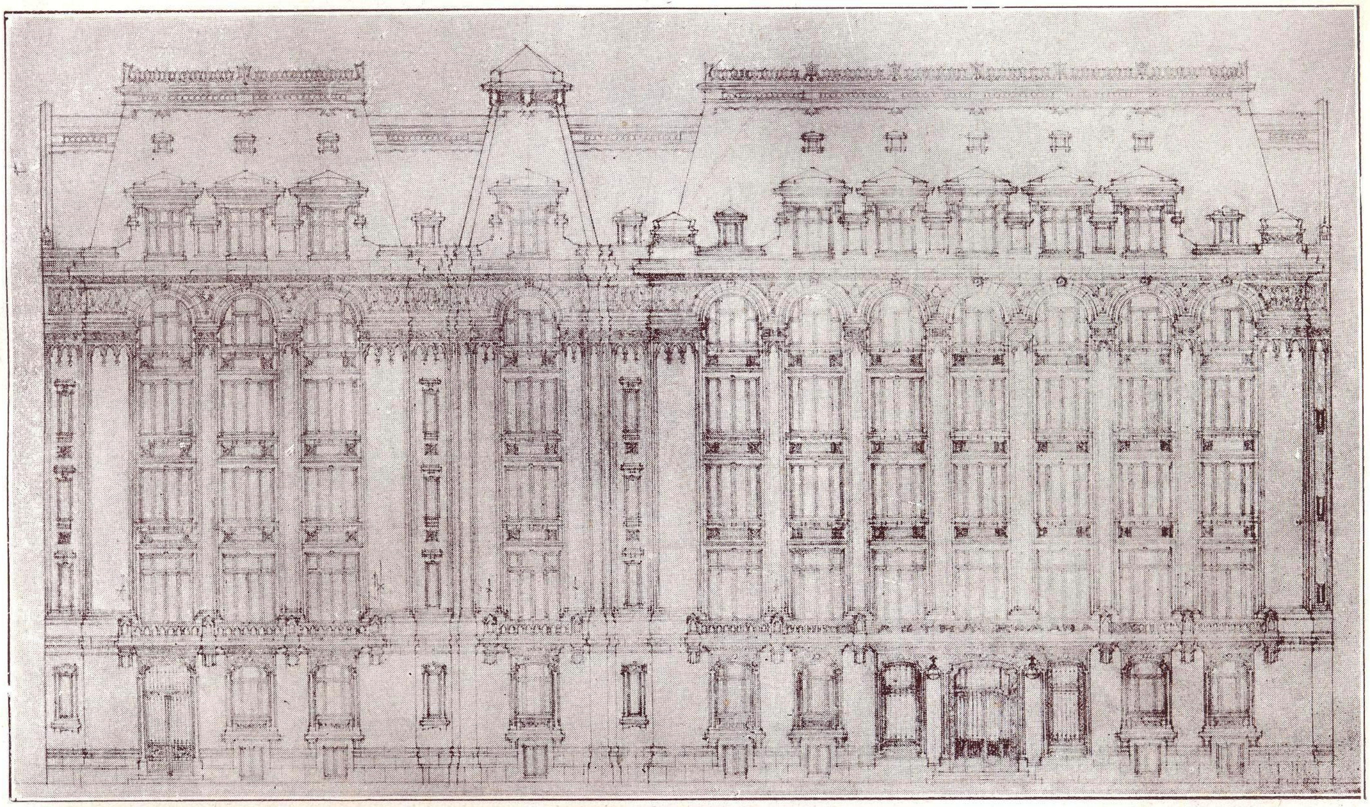

Palatul Soc. Astra Română.

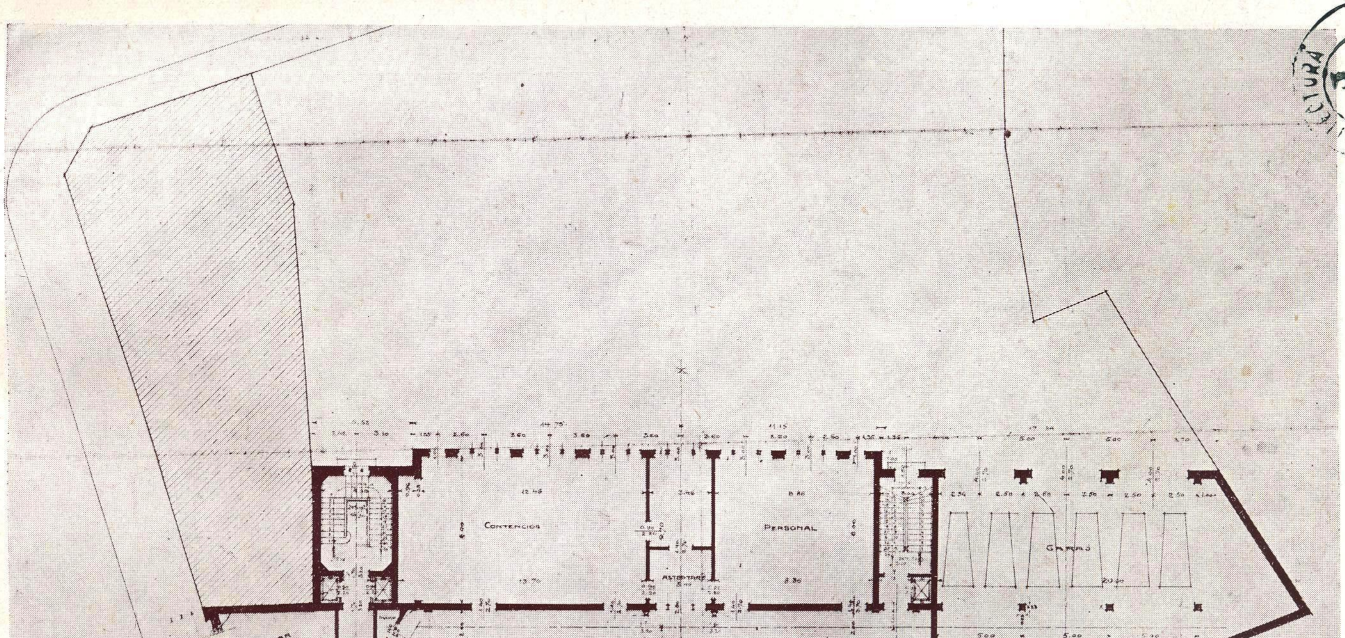

Palatul Soc. Astra Română — Planul parterului.

Arhitect P. Smarandescu

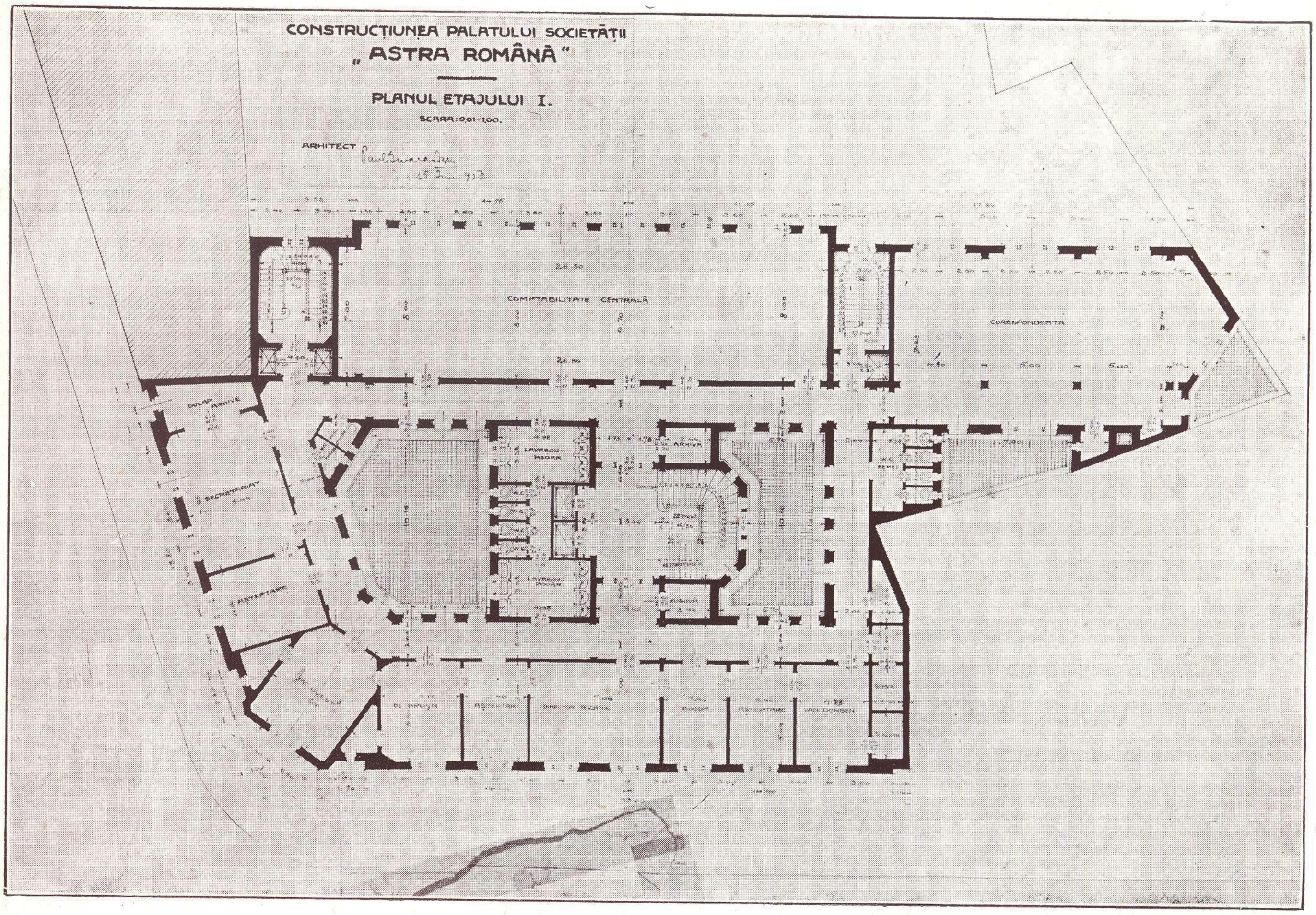

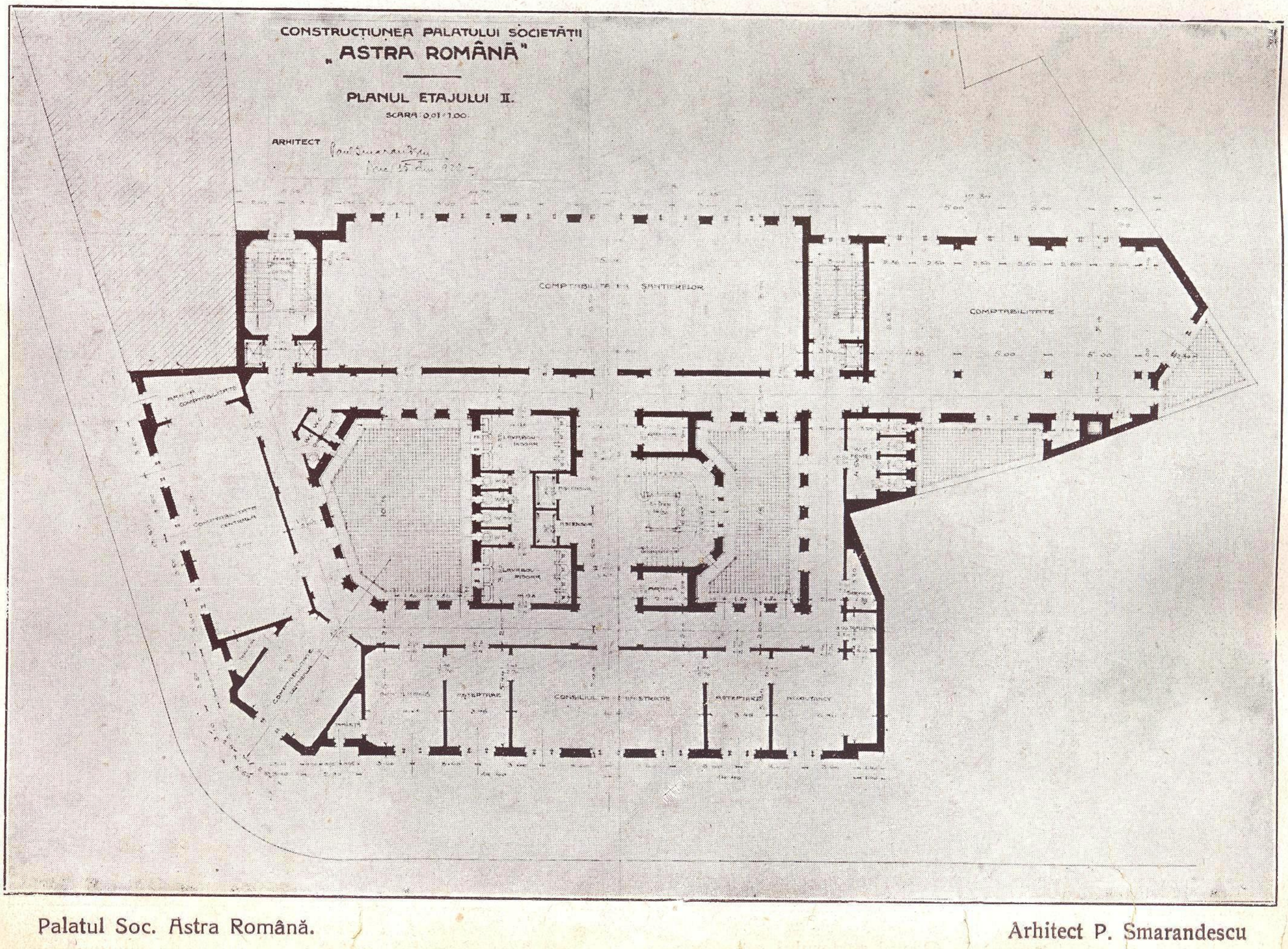

Palatul Soc. Astra Română. Arhitect P. Smarandescu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

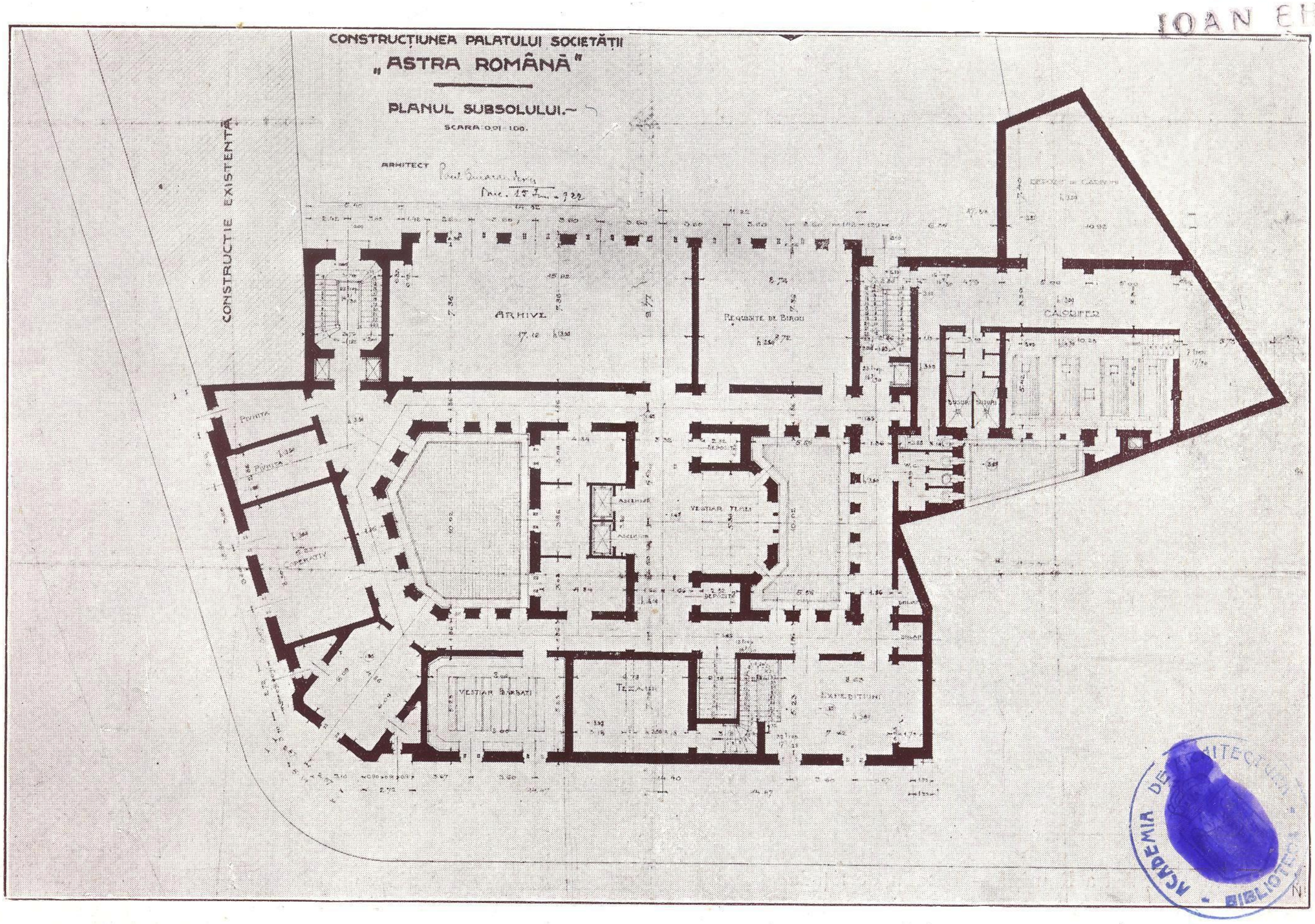

ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

Palatul Soc. Astra Română — Intrarea principală. Arhitect P. Smarandescu

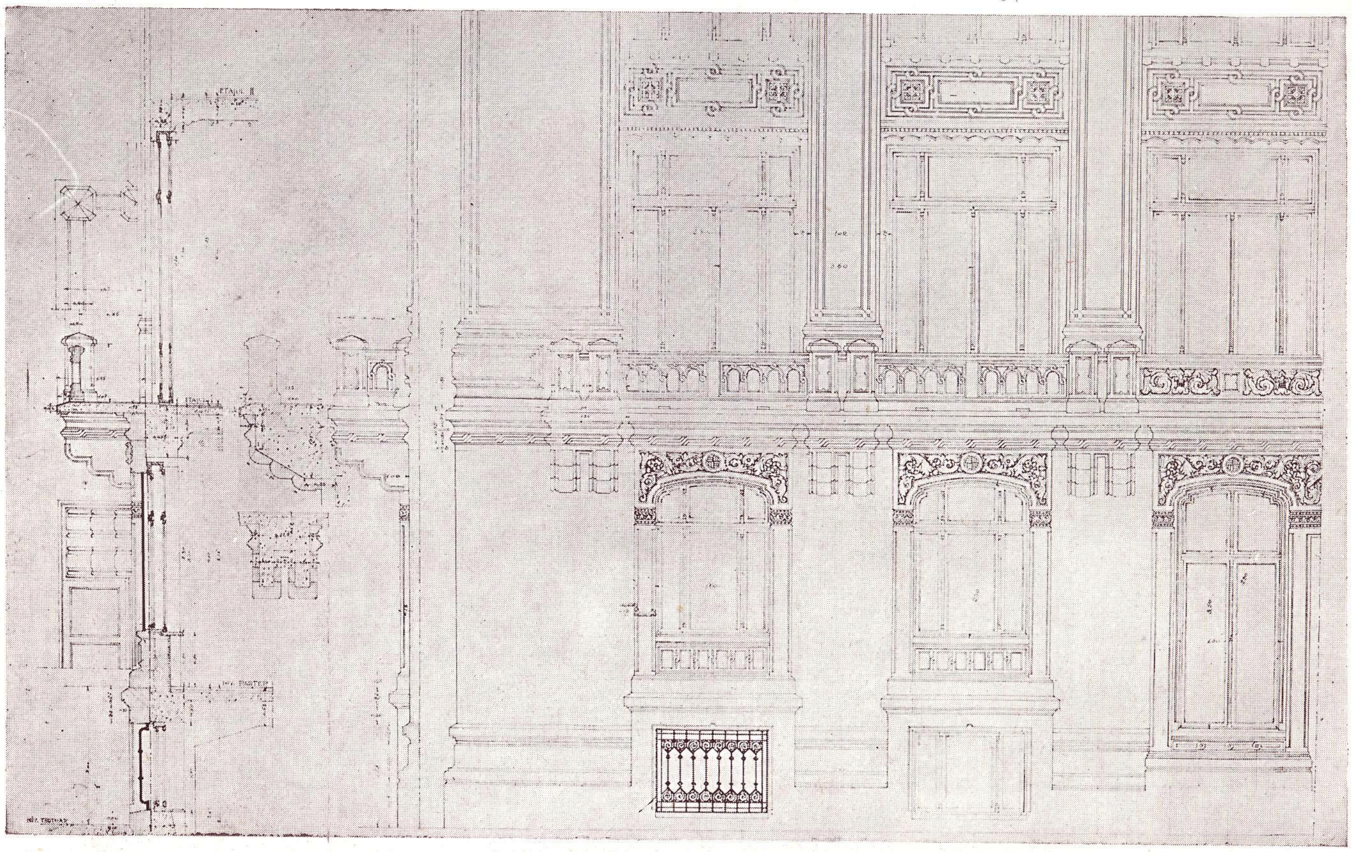

Palatul Soc. Astra Română — Detaliu de fațadă.

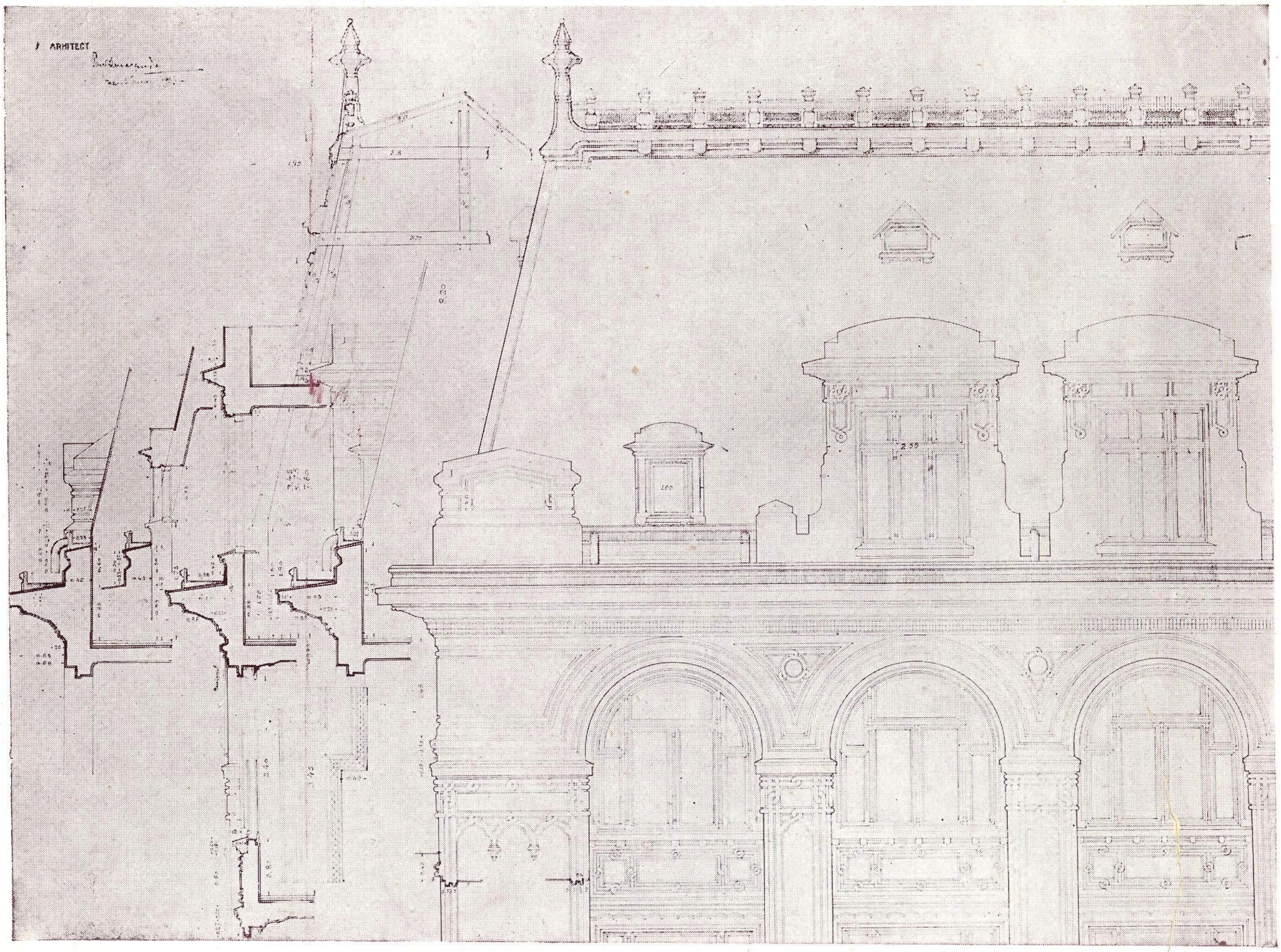

Palatul Soc. Astra Română — Detaliu de fațadă. Arhitect P. Smarandescu

DONAȚIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

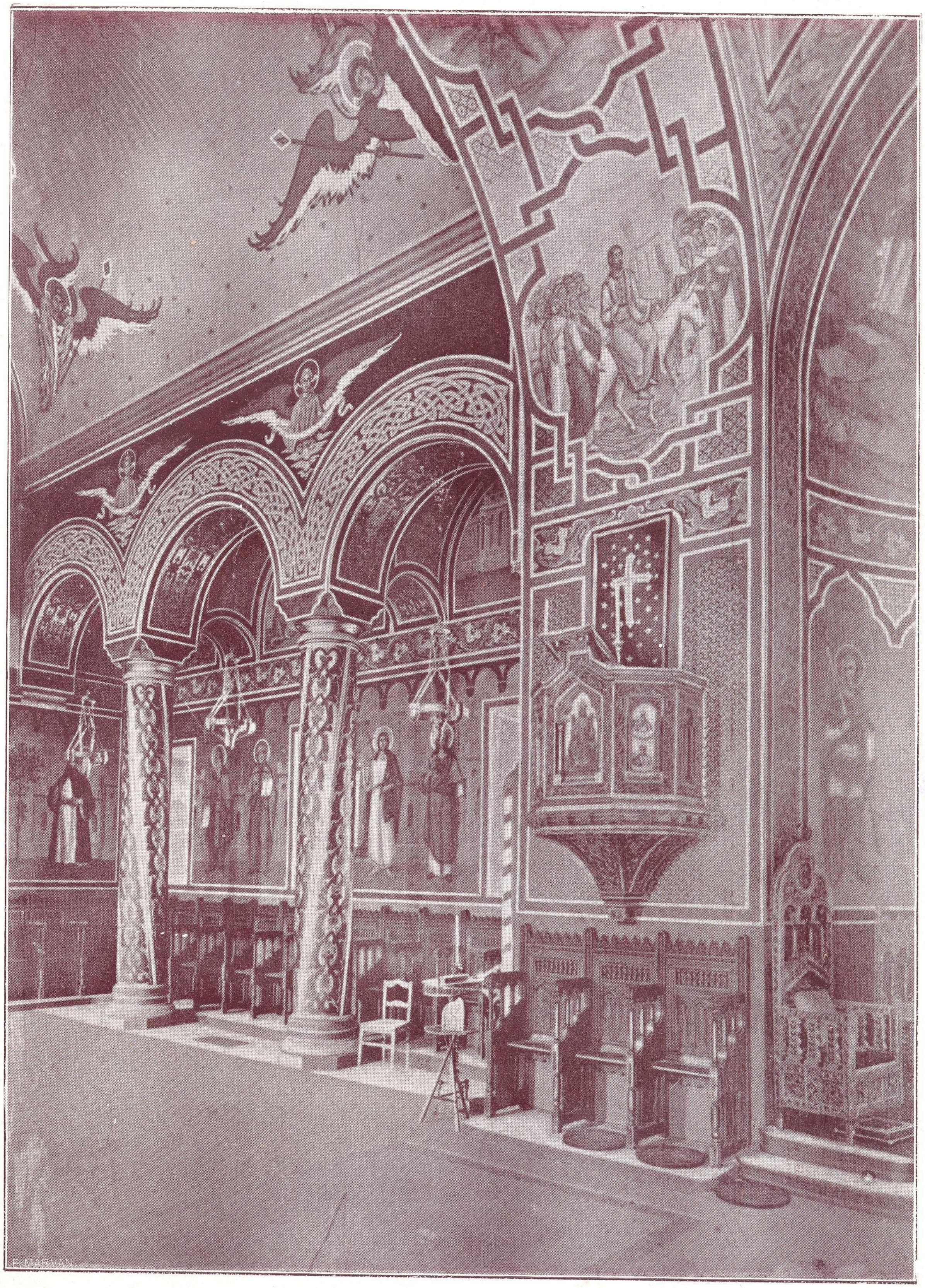

ACADEMIA DE ARHITECTURA - BIBLIOTECA

Mânăstirea Sinaia — Interiorul Bisericei. Arhitect I. Pompilian

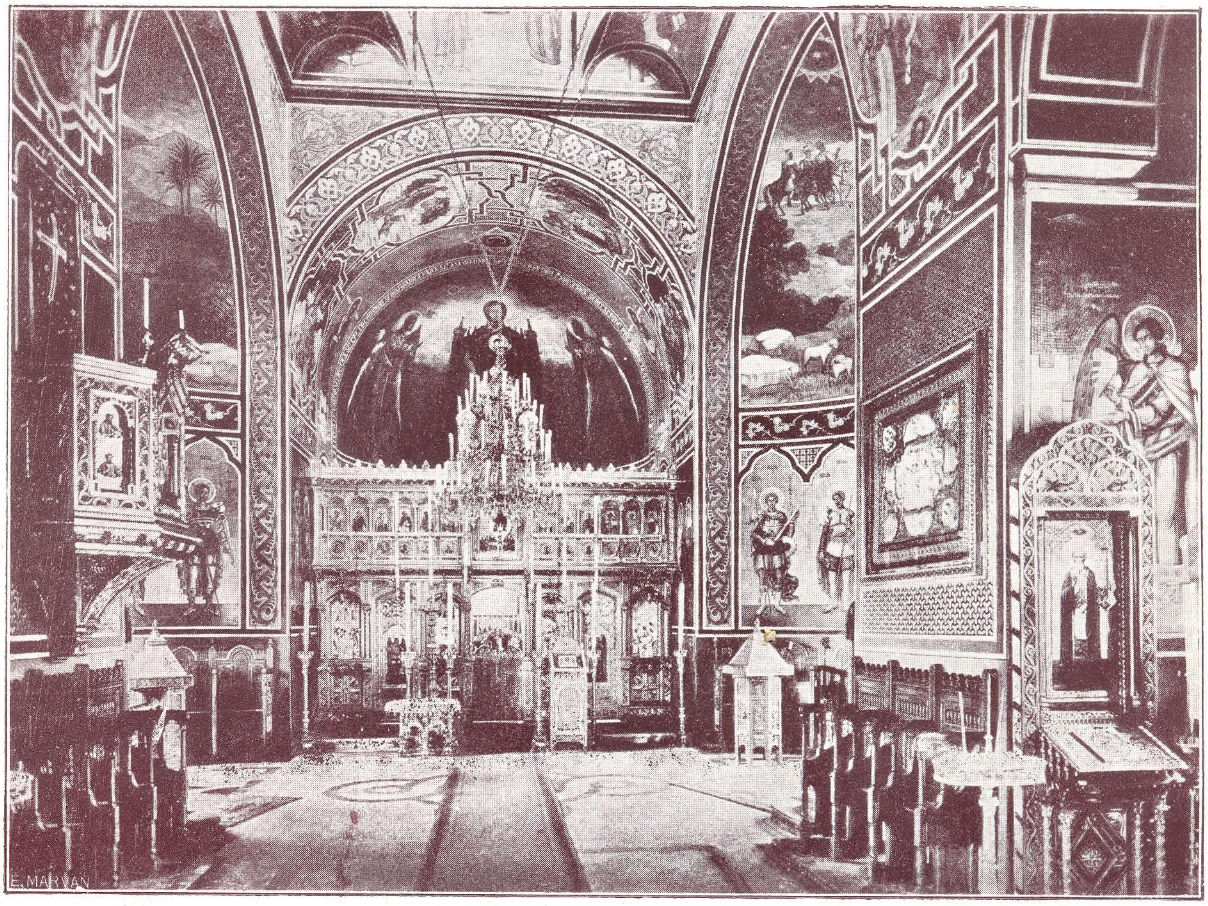

Mânăstirea Sinaia — Interiorul Bisericei.

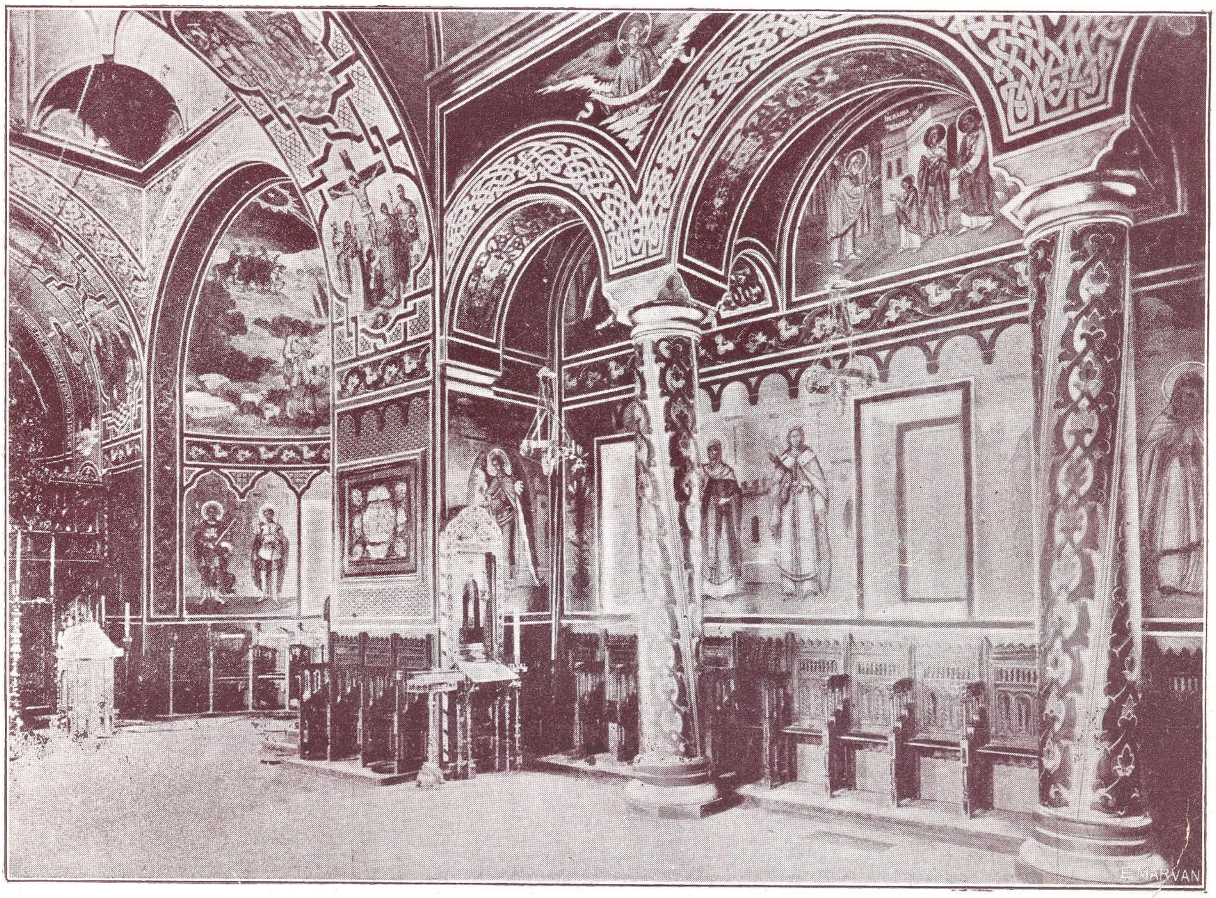

Mânăstirea Sinaia — Interiorul Bisericei.

Arhitect. I. Pompilian

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

Portalul Băncii Chrisoveloni.

Arhitect St. Burcuş

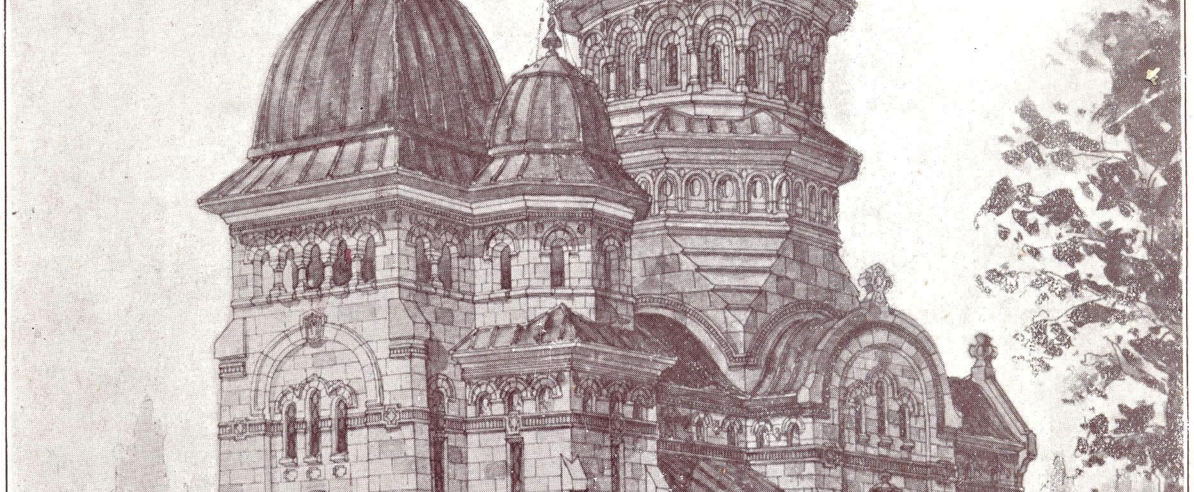

Arhitect I. D. Trajanescu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

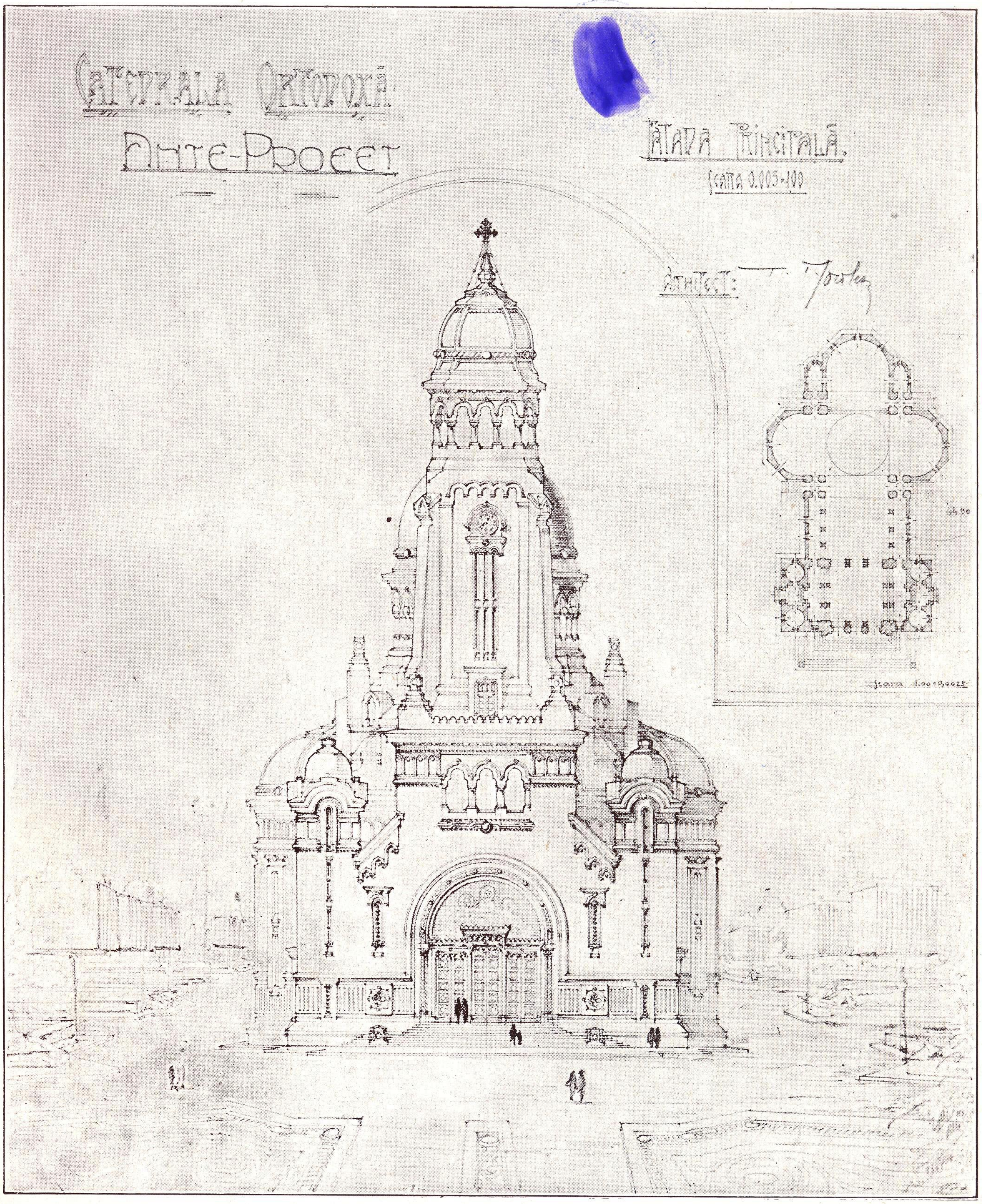

Arhitect T. T. Socolescu

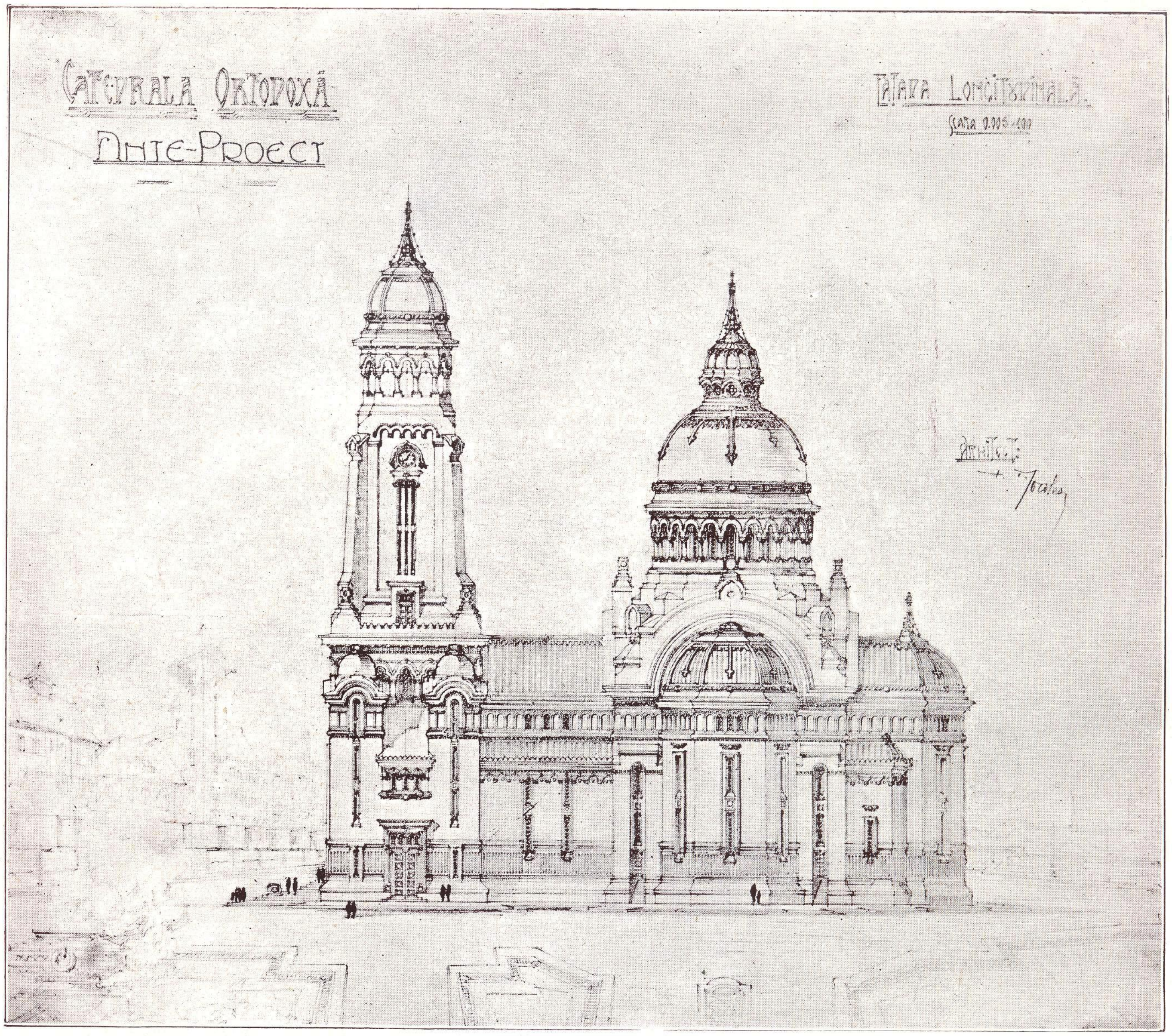

Arhitect T. T. Socolescu

Vila proprie — Sinaia „Cumpătul". Arhitect T. T. Socolescu

BIBLIOTECA

Vila proprie — Sinaia — „Cumpătul".

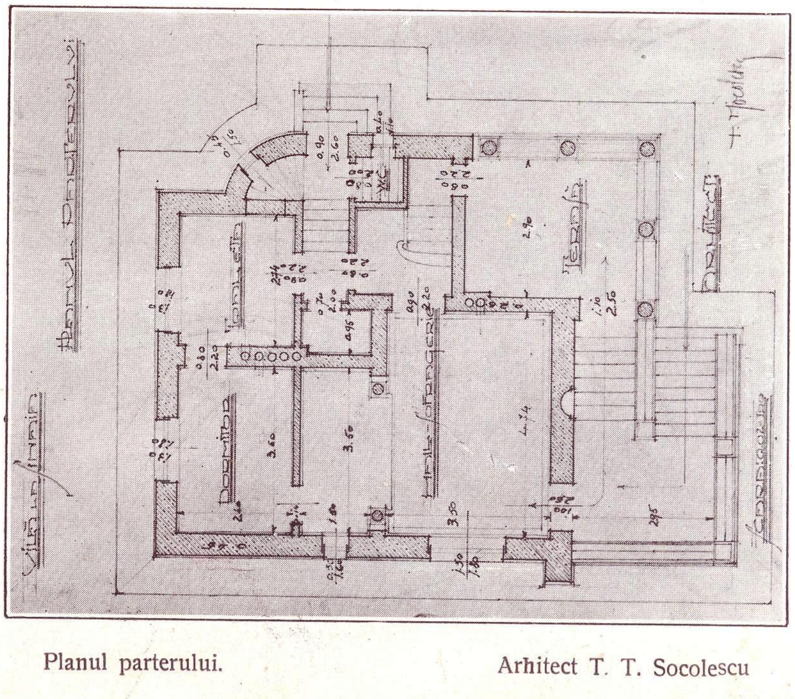

Planul parterului.

Arhitect T. T. Socolescu

Vila N. Scorţeanu — Sinaia — „Cumpătul".

Arhitect T. T. Socolescu

DONAȚIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

Vila Avocat Gr. Ivănceanu – Ploeşti.

Arhitect T. T. Socolescu

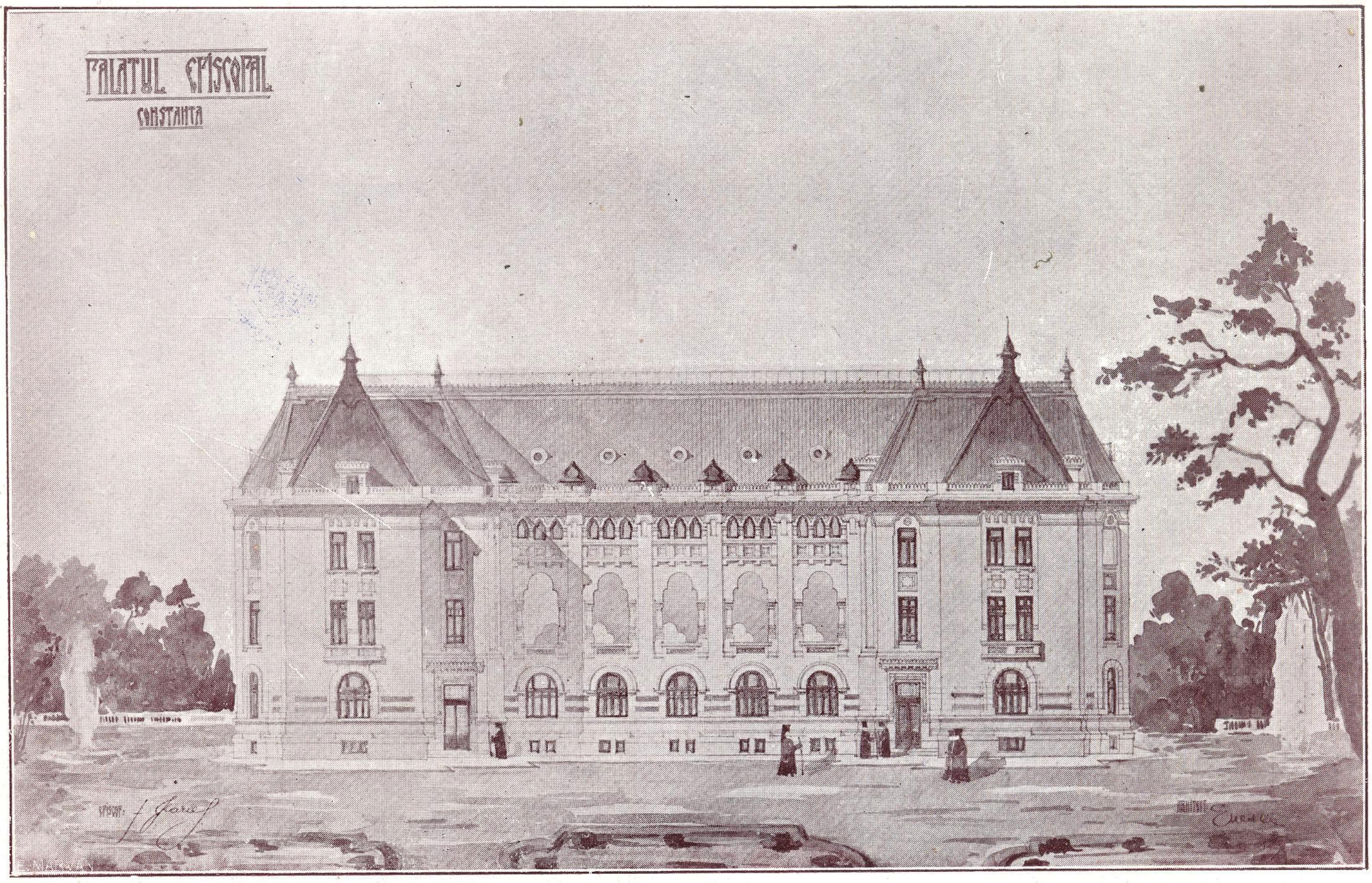

Arhitect I. D. Enescu

Arhitect Eug. Grosu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

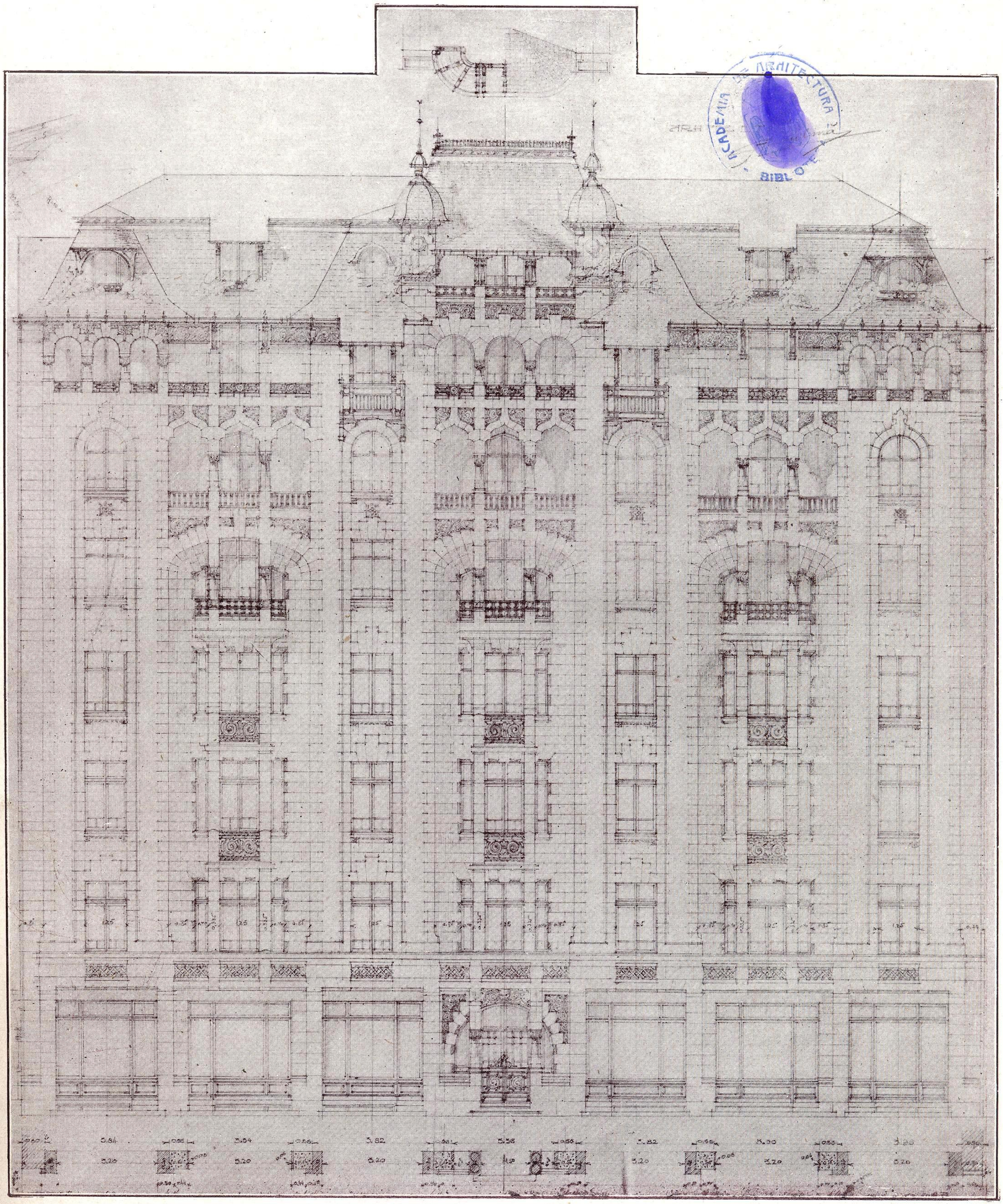

Casa proprie B-dul Domniței.

Arhitect A. Culina

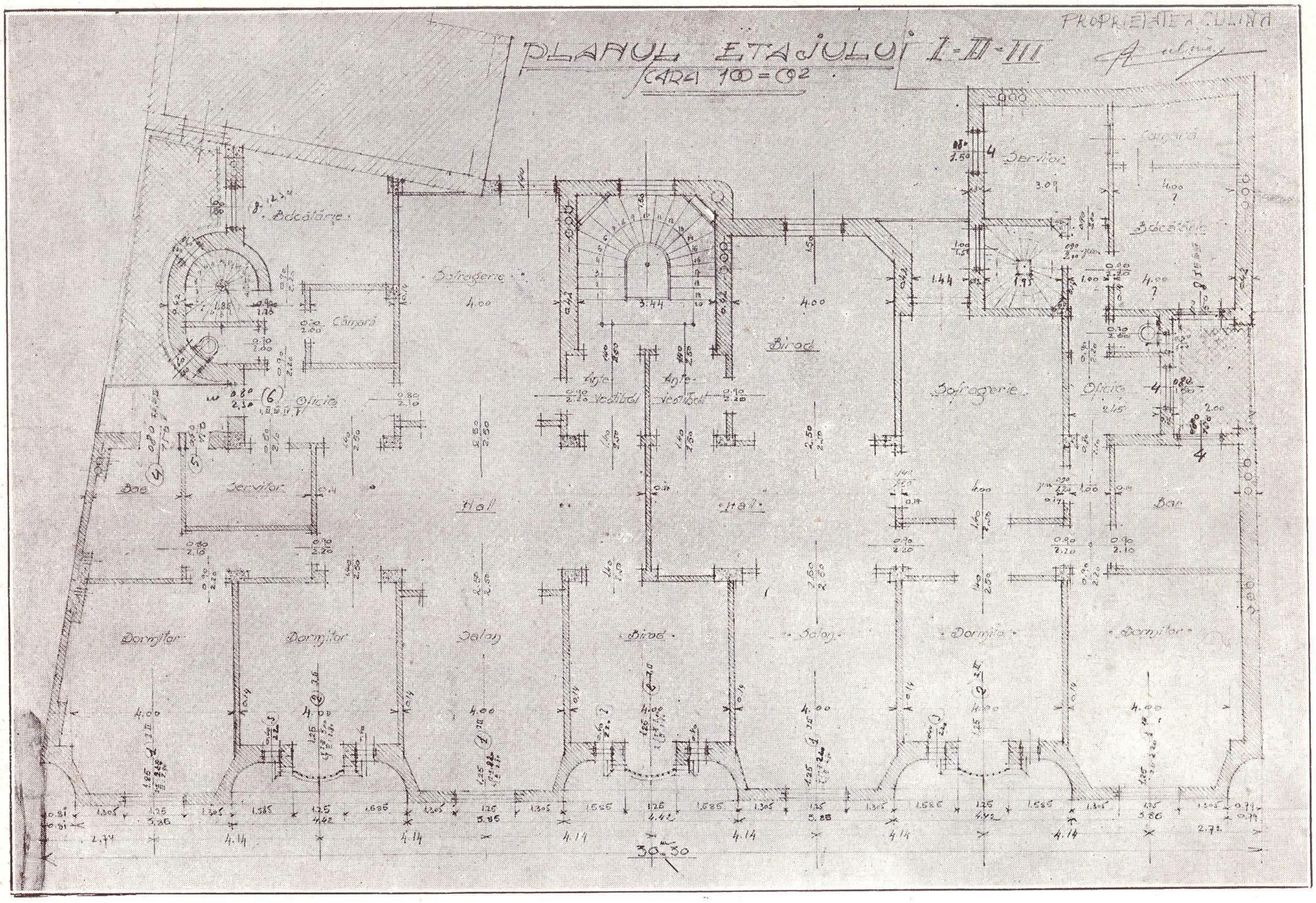

Casa proprie — Planul etajelor. Arhitect A. Culina

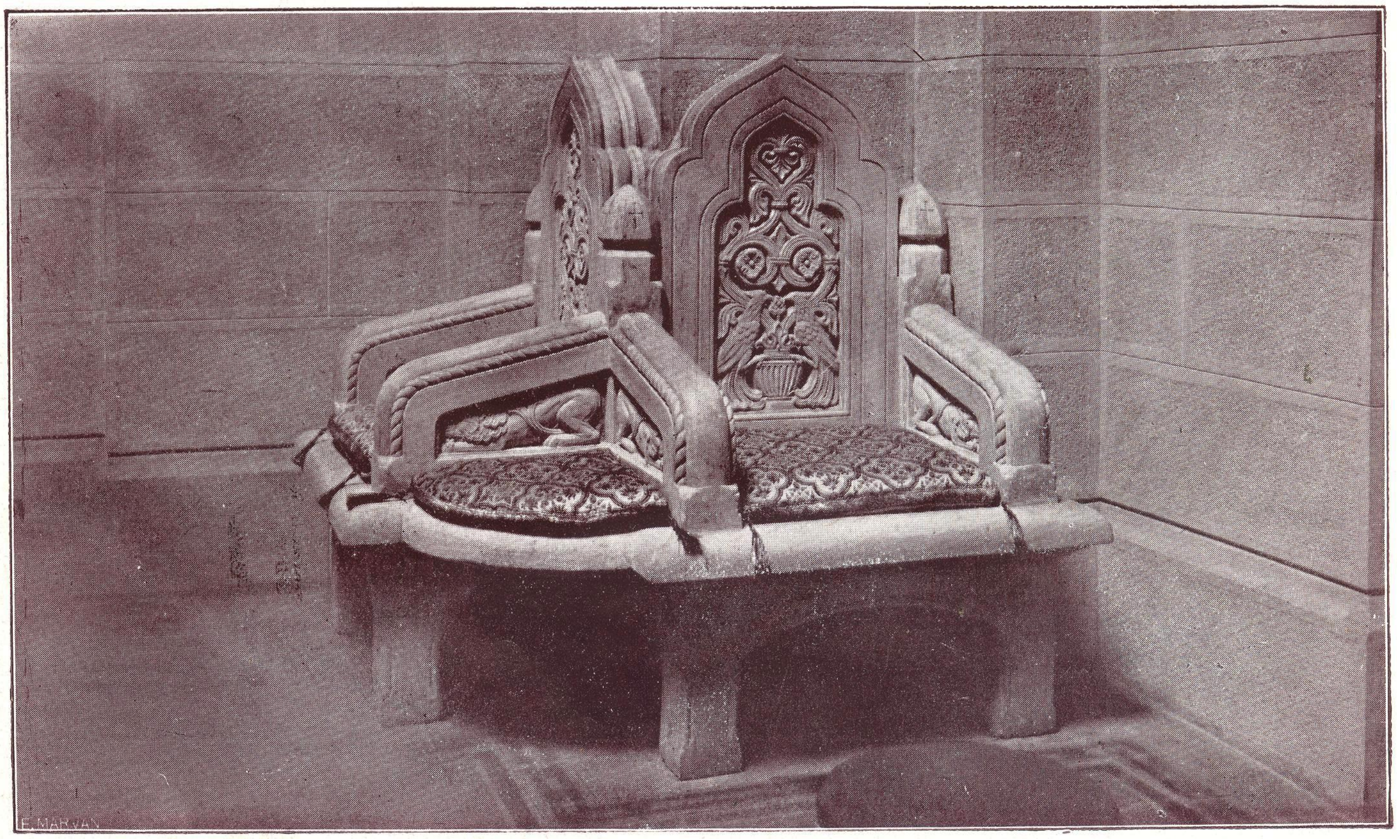

Bancă în interiorul Mausoleului dela Mărăşeşti. Arhitecţi: G. Cristinel — C. Pomponiu
Sculptor: Becker

ARCHITECT
IOAN EHRLICH

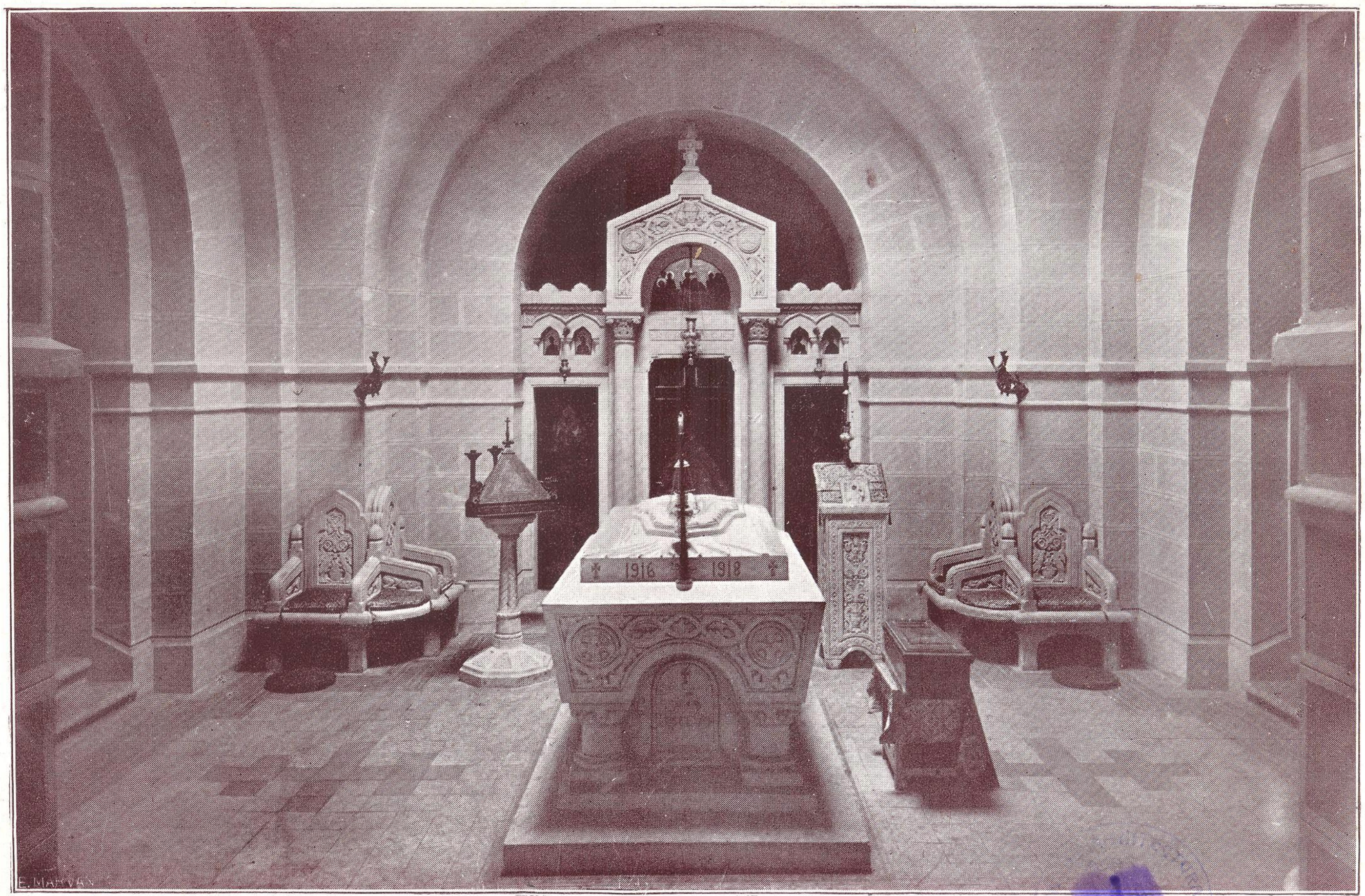

Interiorul Mausoleului dela Mărăşeşti.

Arhitecţi: G. Cristinel — C. Pomponiu

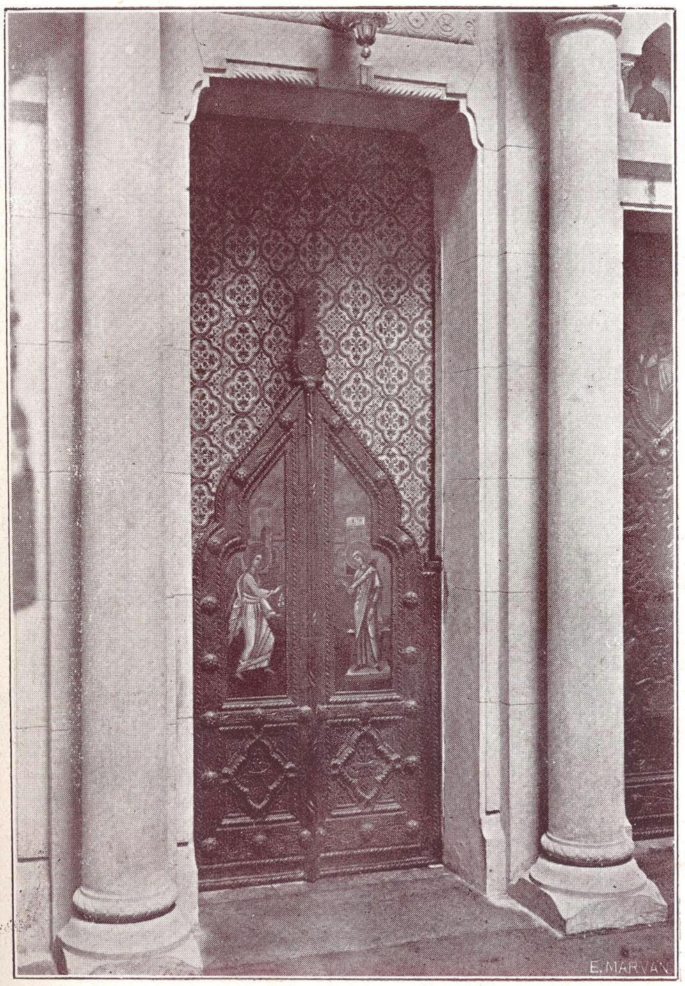

Uşi la Altarul Mausoleului dela Mărăşeşti.

Arhitecţi: G. Cristinel — C. Pomponiu
Sculptor: Becker

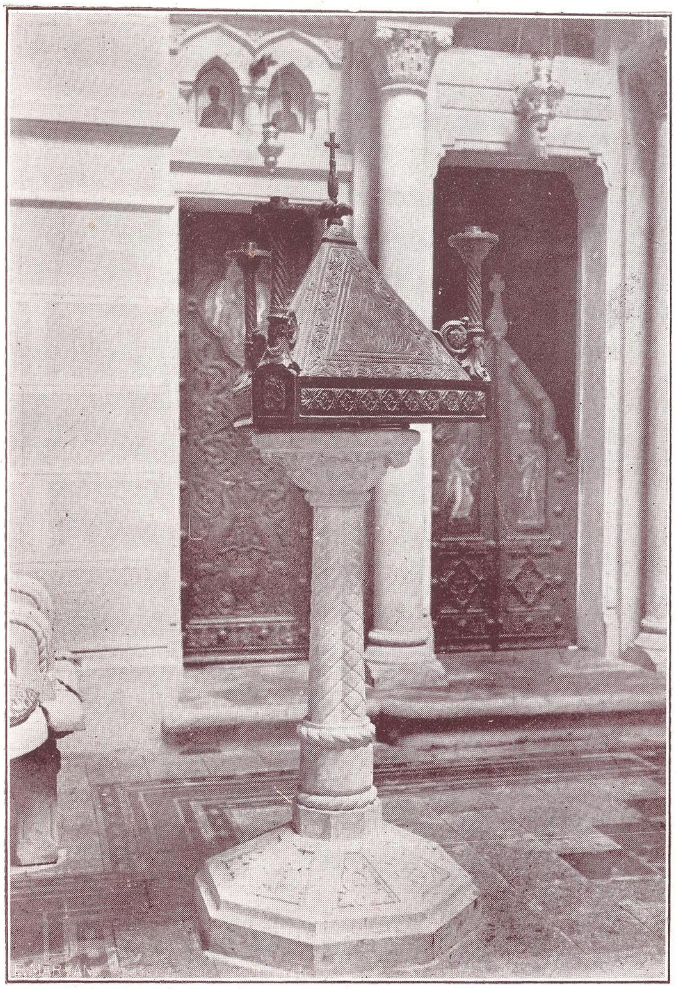

Tetrapod în interiorul Mausoleului dela Mărăşeşti.

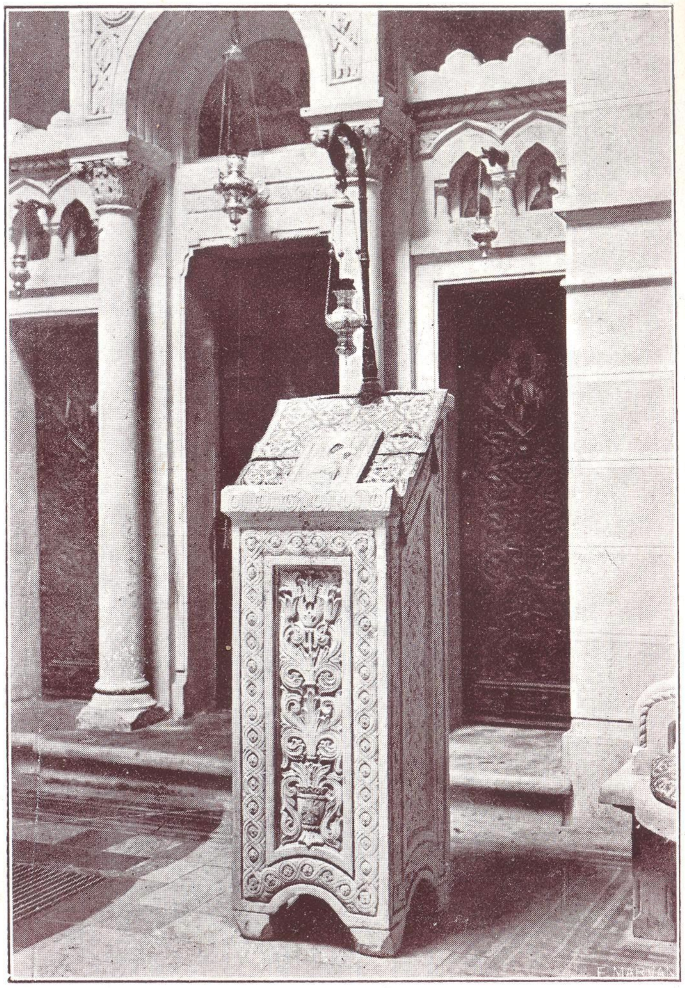

Iconostas în interiorul Mausoleului dela Mărăşeşti.

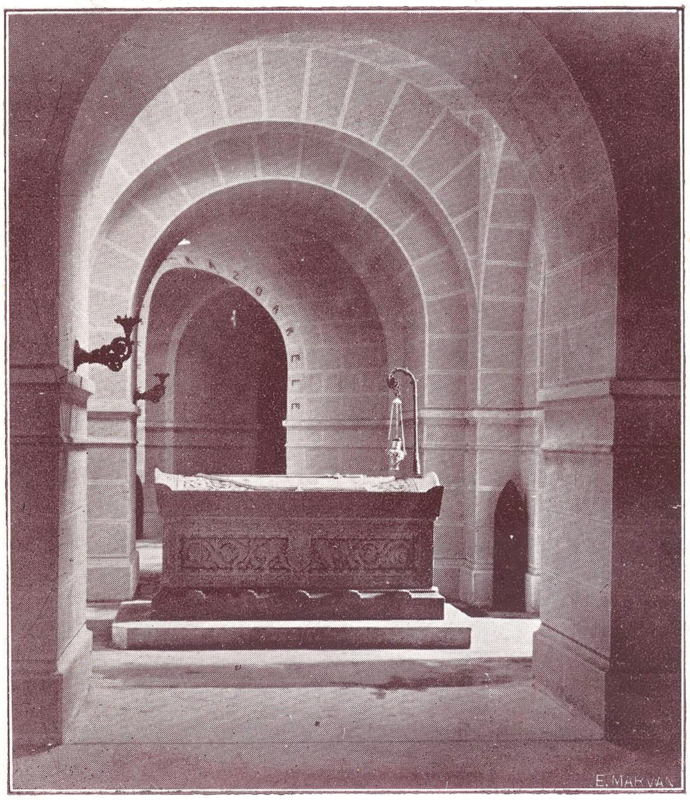

Sarcofagul G-ral C. Cristescu.

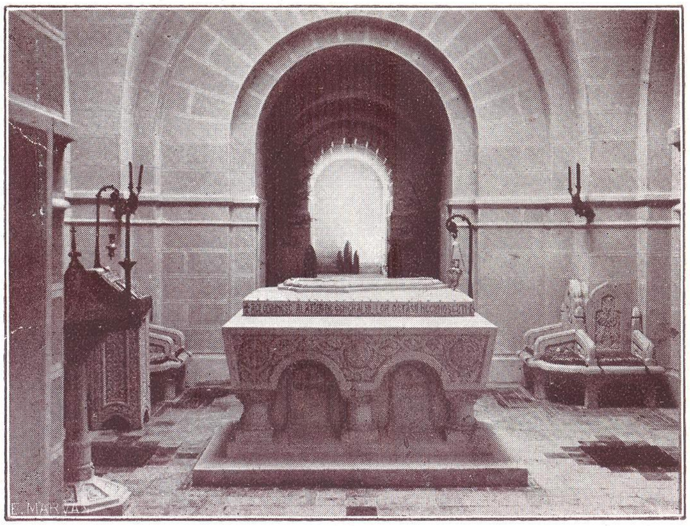

Sarcofagul G-ral I. Grigorescu.

Arhitecţi: G. Cristinel — C. Pomponiu
Sculptor: Becker

CONCURSUL CAMEREI DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE DIN IAȘI

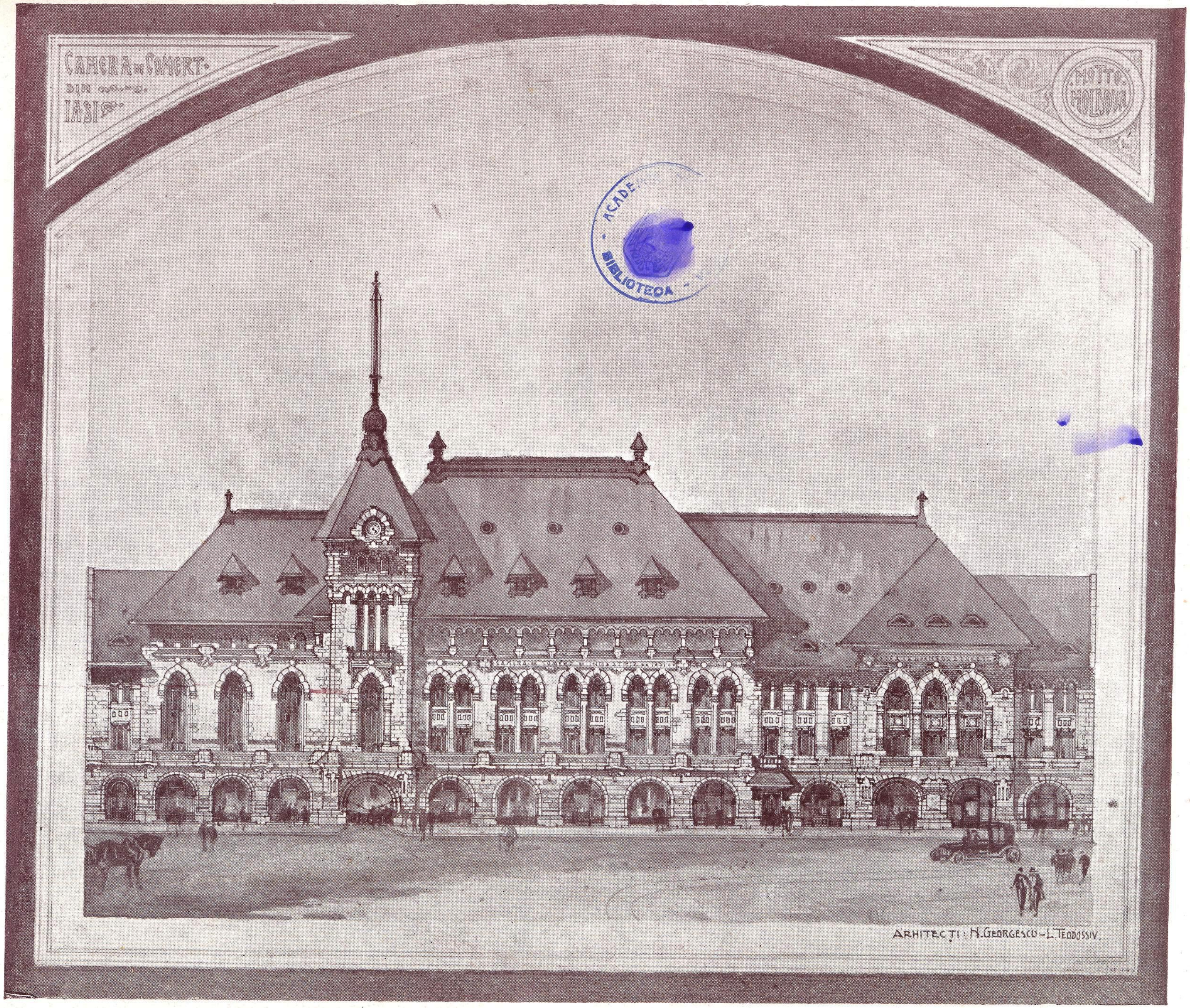

Proect premiat I — Fațada principală.

Arhitecți: N. Georgescu — L. Teodossiu

DONAȚIA ARCHITECT IOAN EHRLICH

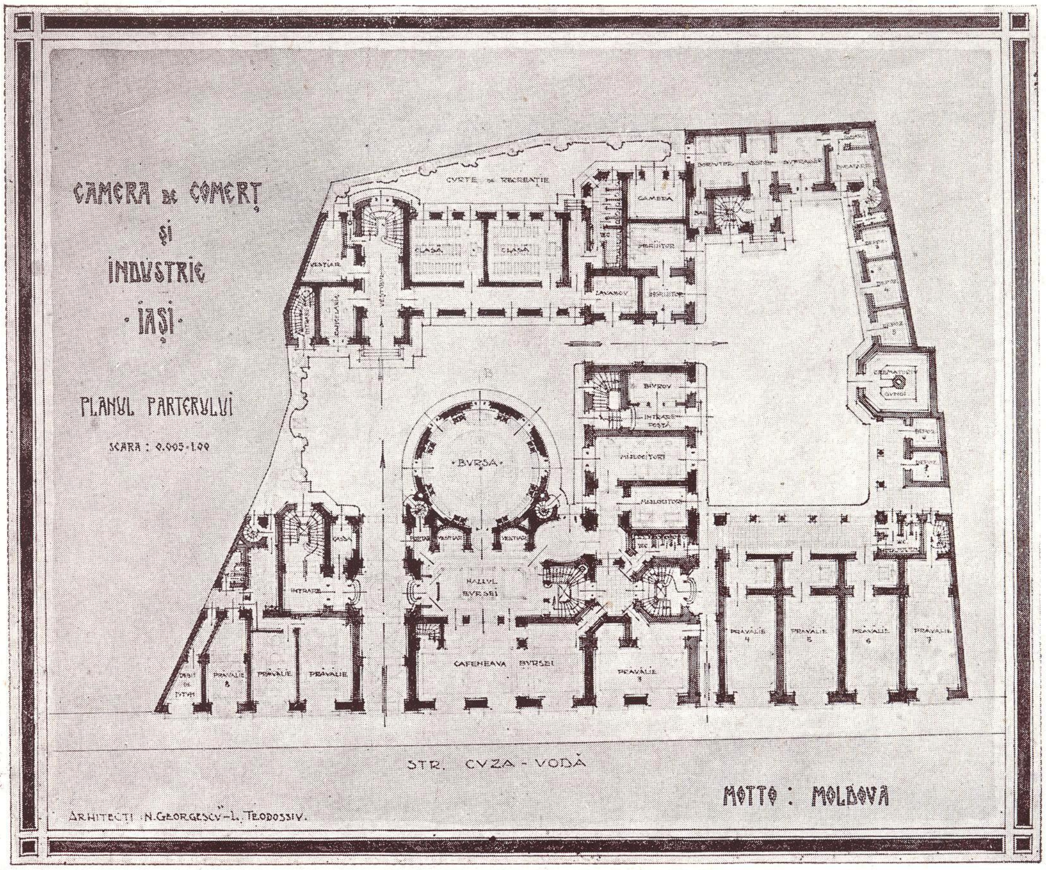

La concursul pentru „Camera de Comerţ şi Industrie" din Iaşi s'au prezentat 7 proecte. Juriul având ca membrii pe D-nii Prof. arhitecţi Ghica Budeşti şi I. Berindei, a acordat premiul I şi executarea lucrării proectului cu Motto: „Moldova" al Domnilor arhitecţi N. Georgescu şi L. Teodossiu şi premiul II proectului cu Motto „Moldova — Iaşi" al D-nilor arhitecţi R. Dudescu şi R. Stan.

Planul Parterului. Arhitecţi: N. Georgescu — L. Teodossiu

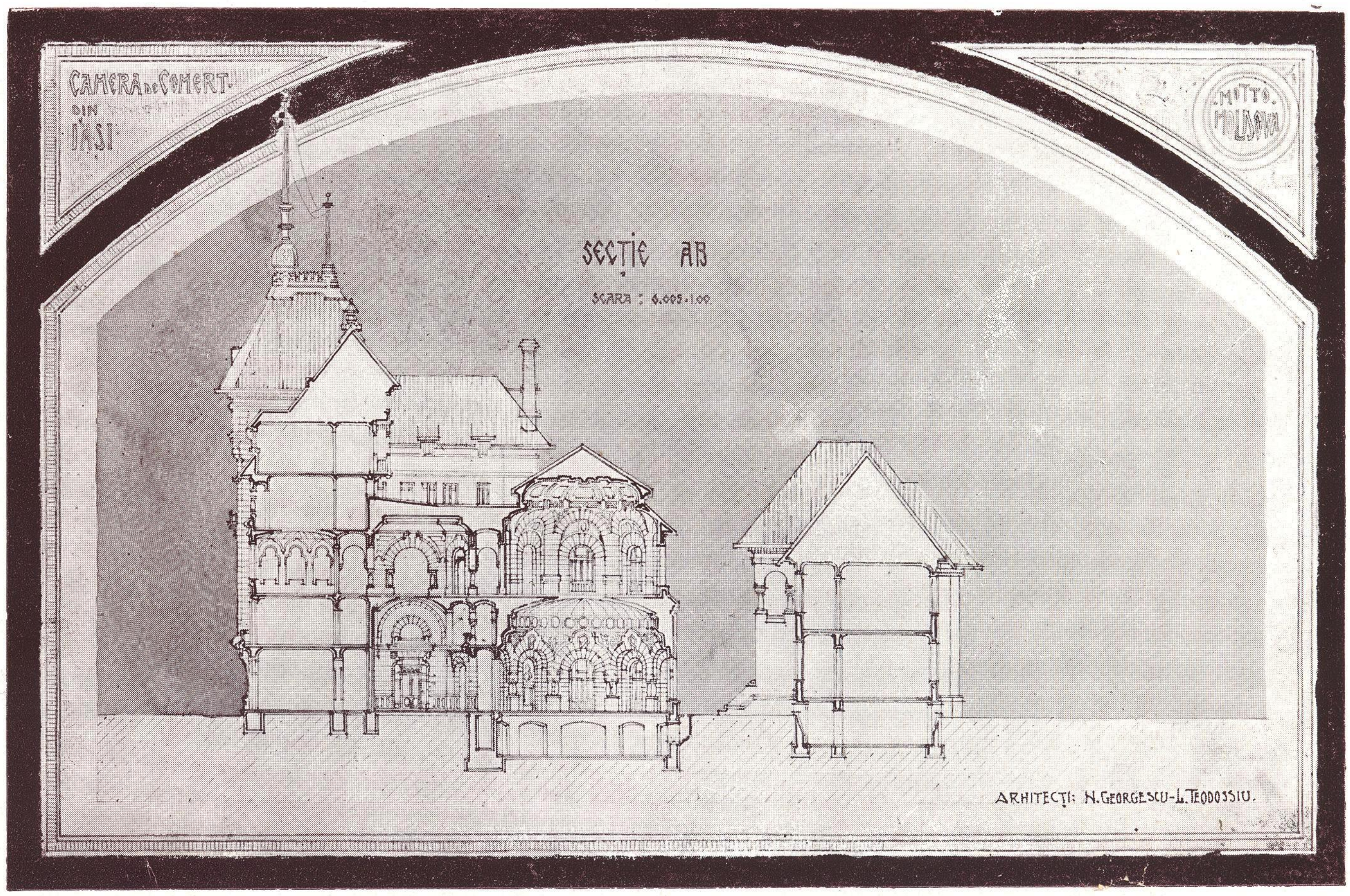

Secţiune. Arhitecţi: N. Georgescu — L. Teodossiu

DONATIA ARCHITECT IOAN EHRLICH

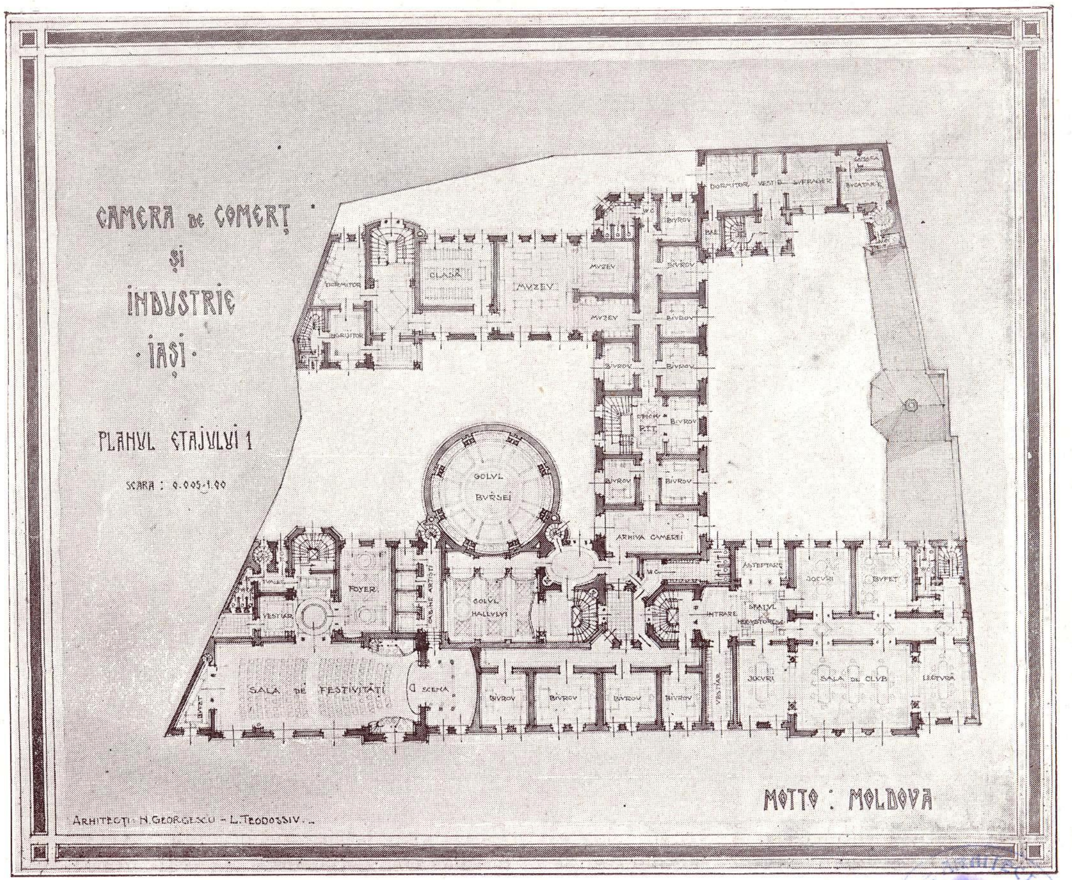

Planul Etajului 1. Arhitecţi: N. Georgescu — L. Teodossiu

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

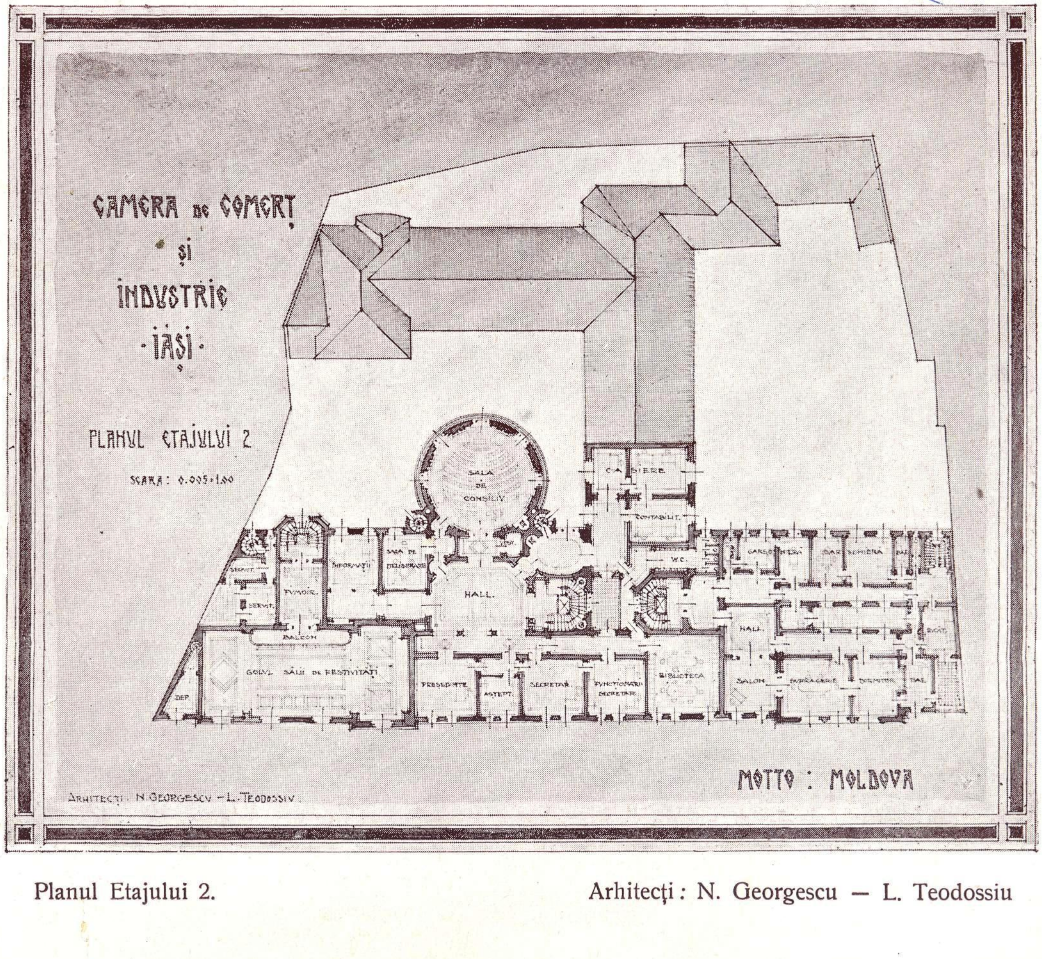

Planul Etajului 2. Arhitecţi: N. Georgescu — L. Teodossiu

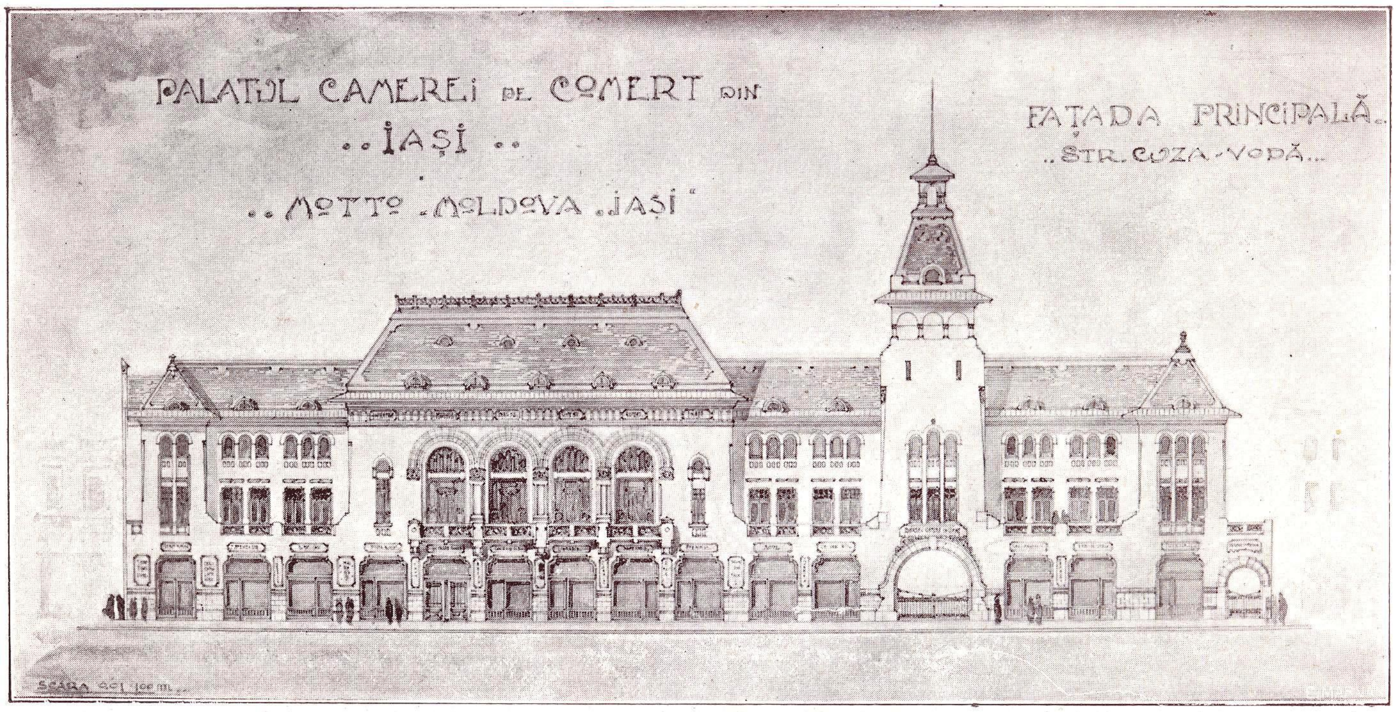

Proect premiat II-lea — Faţada Principală. Arhitecţi: R. Dudescu — R. Stan

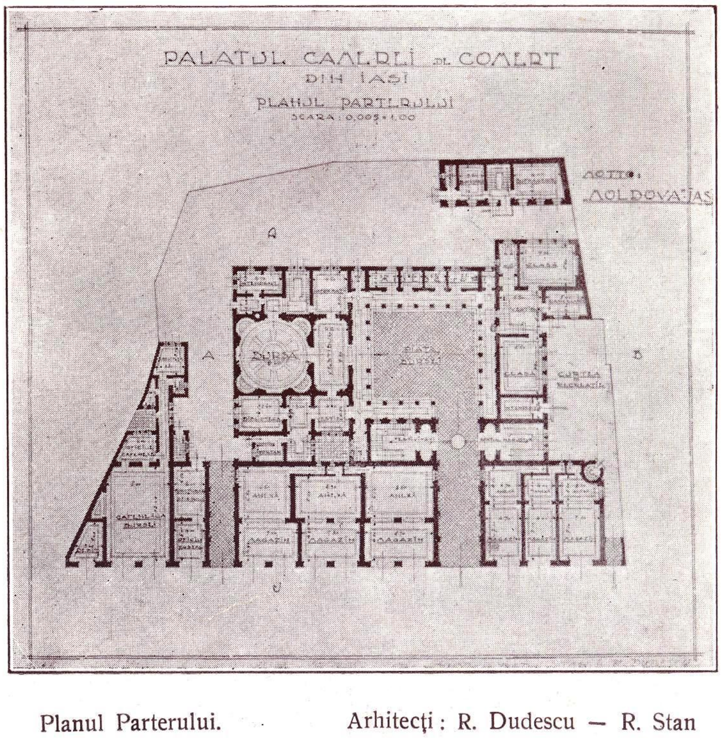

Planul Parterului. Arhitecţi: R. Dudescu — R. Stan

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

CONCURSUL CAMEREI DE COMERȚ DIN TEMIȘOARA

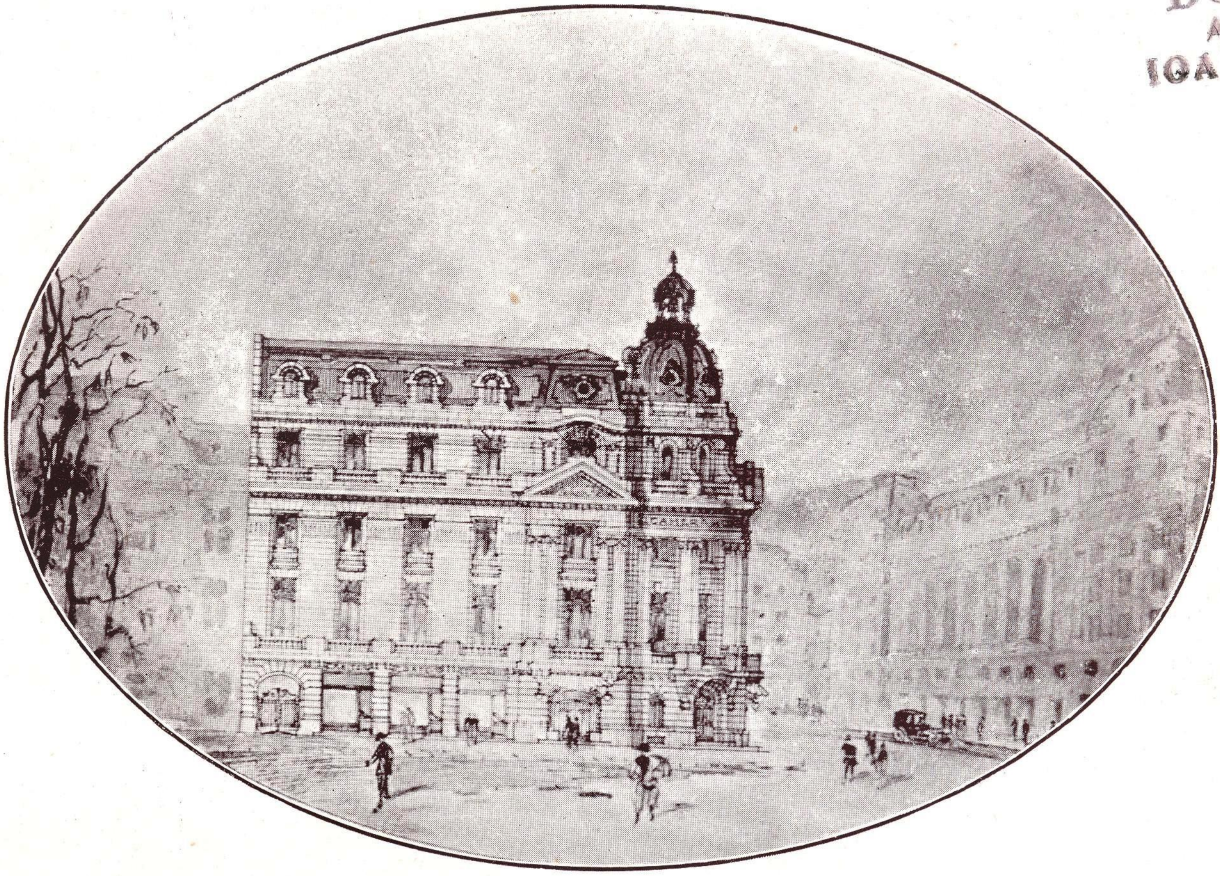

Fațada Principală.

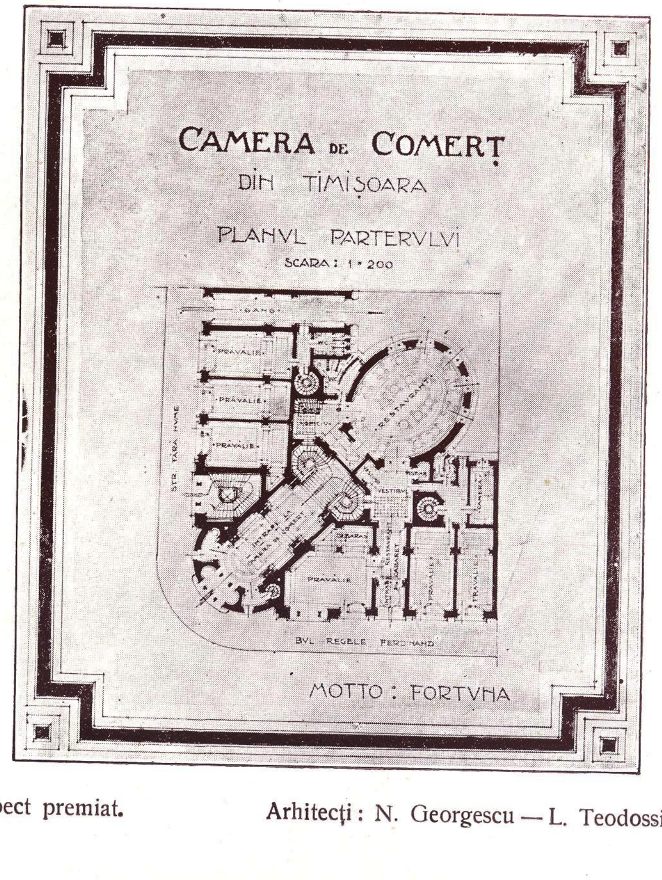

Proect premiat.   Arhitecți: N. Georgescu — L. Teodossiu

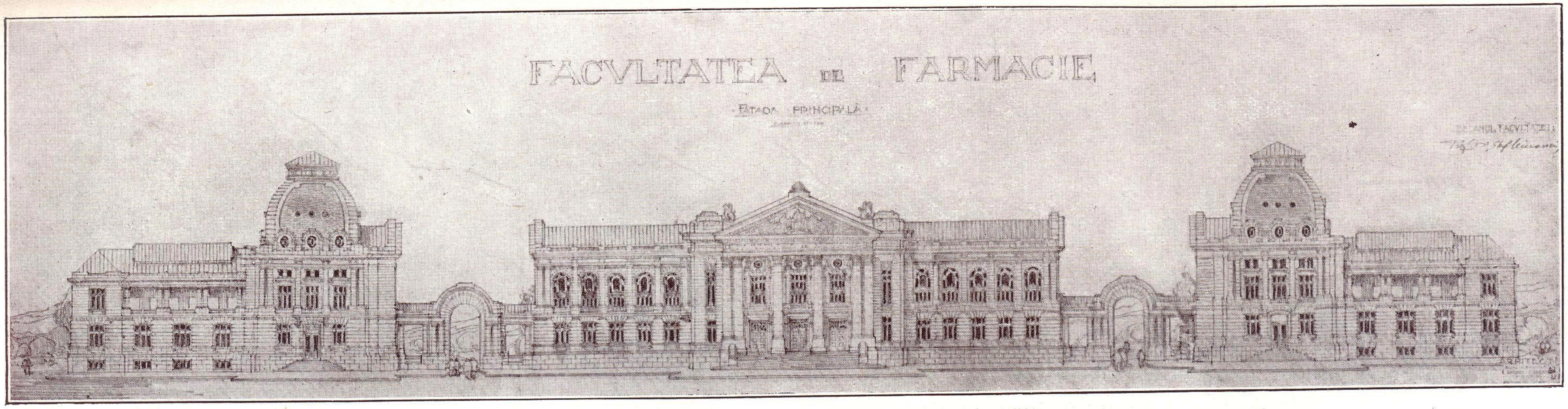

Facultatea de Farmacie din București — Fațada principală.

Arhitecți: N. Georgescu — L. Teodossiu

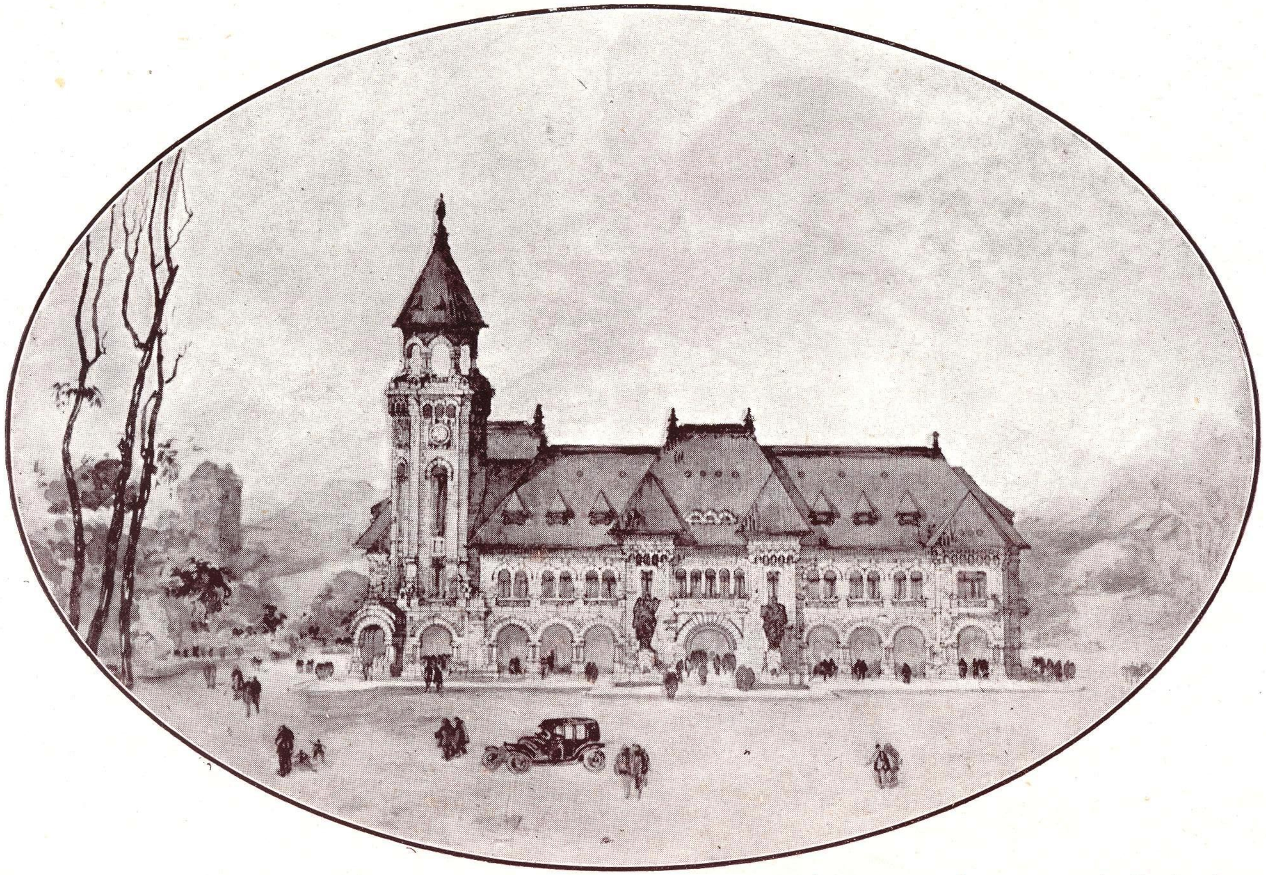

Proect pentru Primăria din Făgăraș
(Proect premiat).

Arhitecți: N. Georgescu — L. Teodossiu

DONAȚIA ARCHITECT IOAN EHRLICH

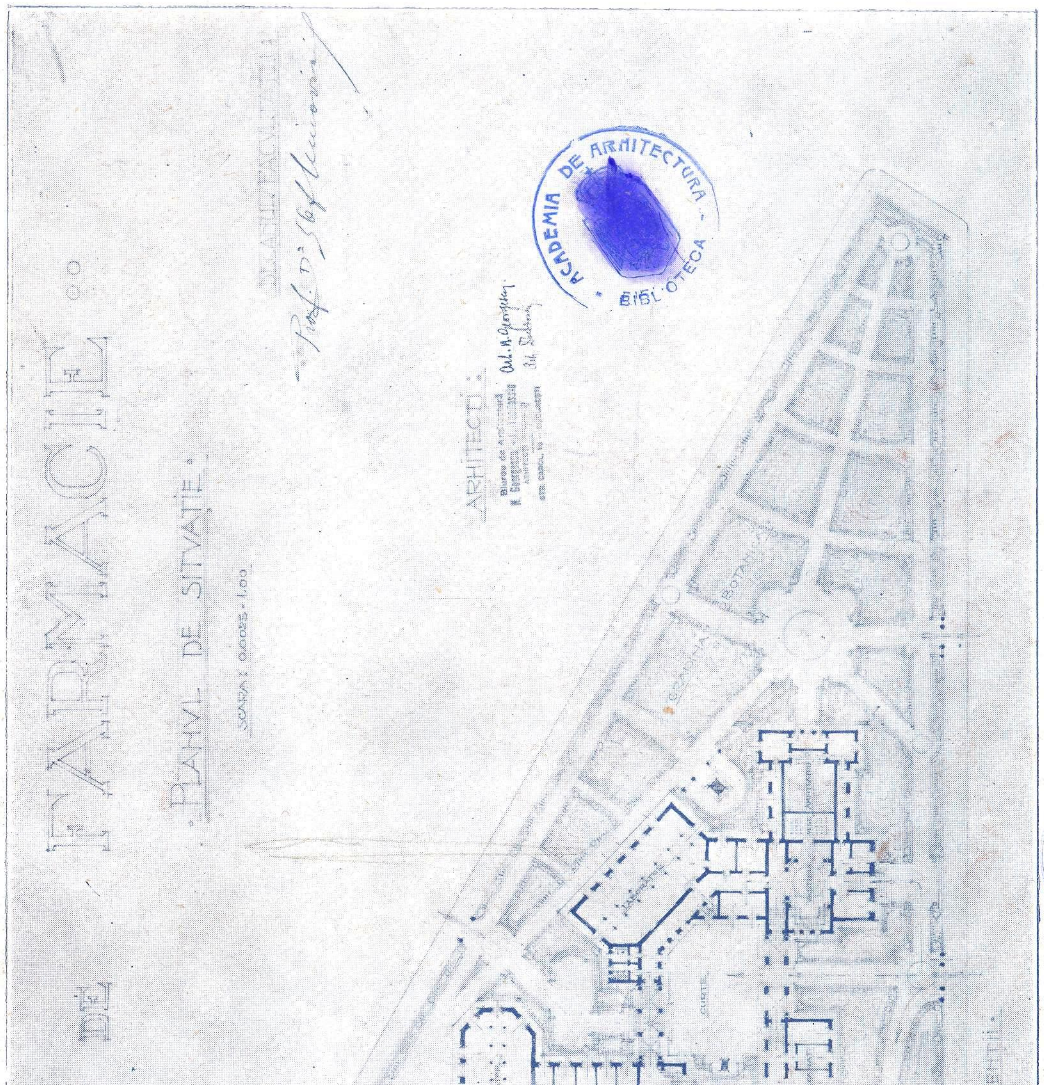

Facultatea de Farmacie din București — Planul Parterului.

Arhitecți: N. Georgescu — L. Teodossiu

ACADEMIA DE ARHITECTURA - BIBLIOTECA

Casa D-nei şi D-lui J. Czernovitzer — Str. Sf. Ştefan. Arhitecţi: N. Georgescu — L. Teodossiu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

Casa D-lui St. Morărescu - Adria
Parcul Bonaparte.

Arhitecți: N. Georgescu — L. Teodossiu

Stradă în Ragusa — Schiță. Arhitect G. Simotta

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

ACADEMIA DE ... BIBLIOTECA

Biserica Sf. Nicolae Curtea-de-Argeş — Schiţă. Arhitect G. Simotta

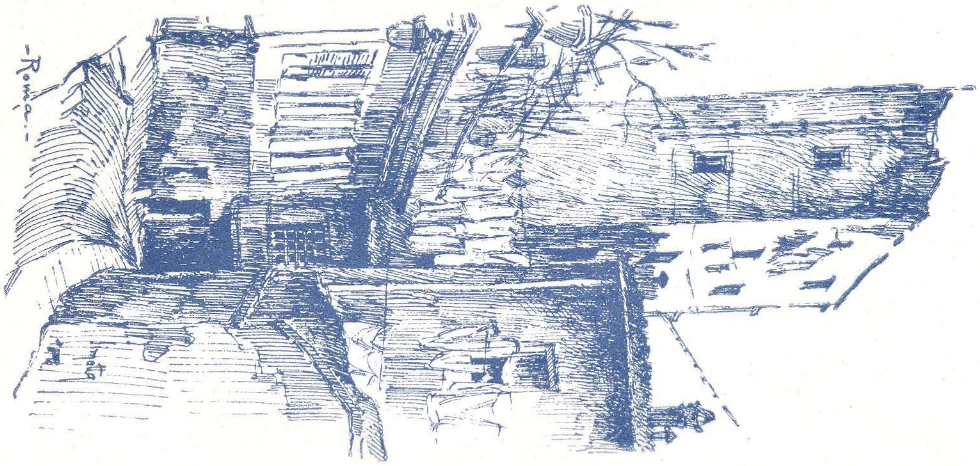

Schiță — Roma. Arhitect G. Simotta

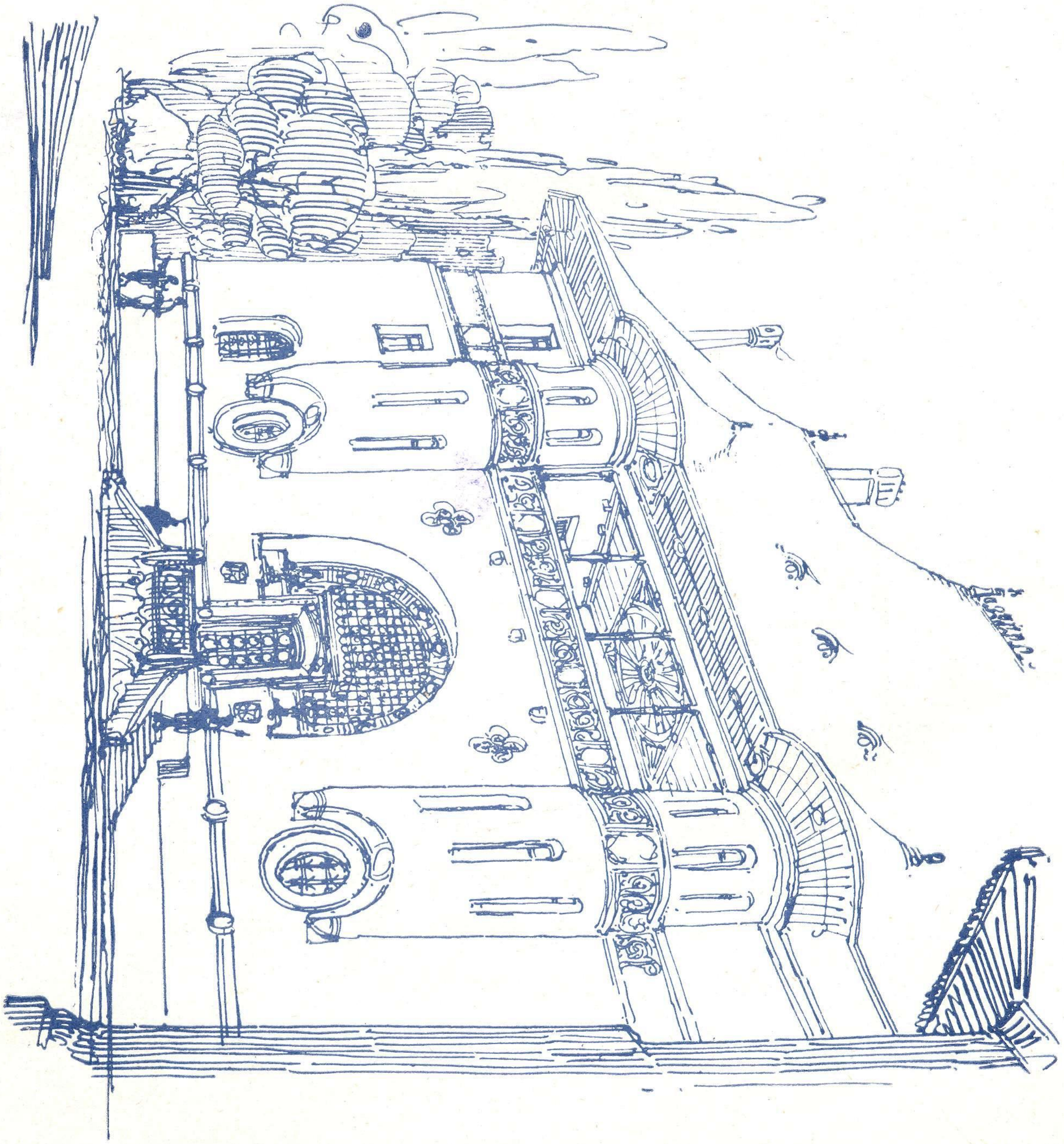

Schiță de arhitect Zogoritz.

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

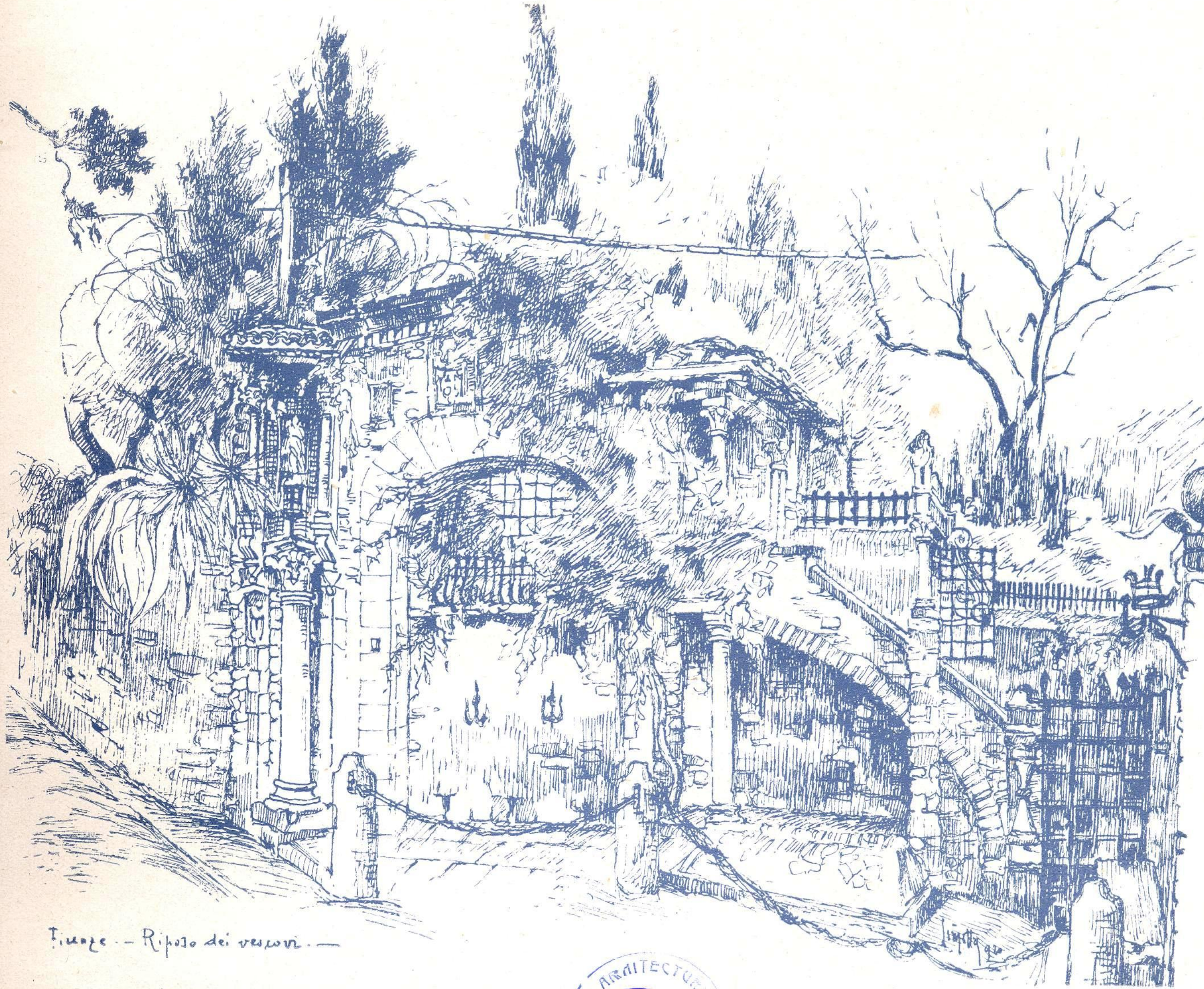

Firenze – Schiță. Arhitect G. Simotta

ACADEMIA DE ARHITECTURA · BIBLIOTECA

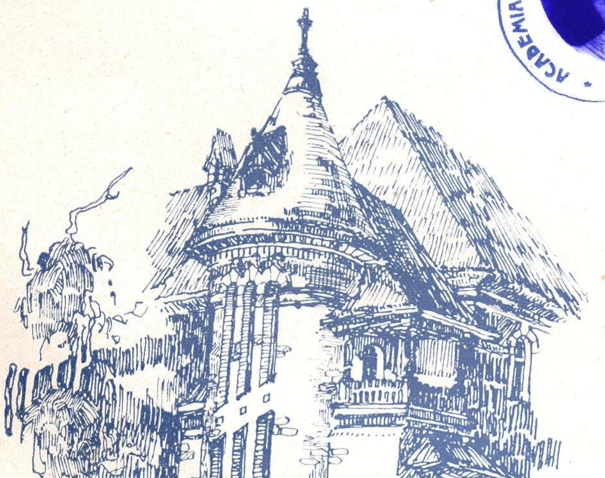

Casa A. I. Arhitect N. Georgescu

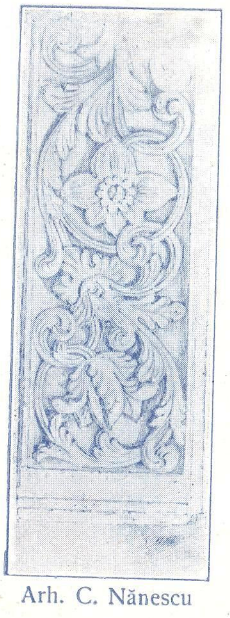

Arh. C. Nănescu

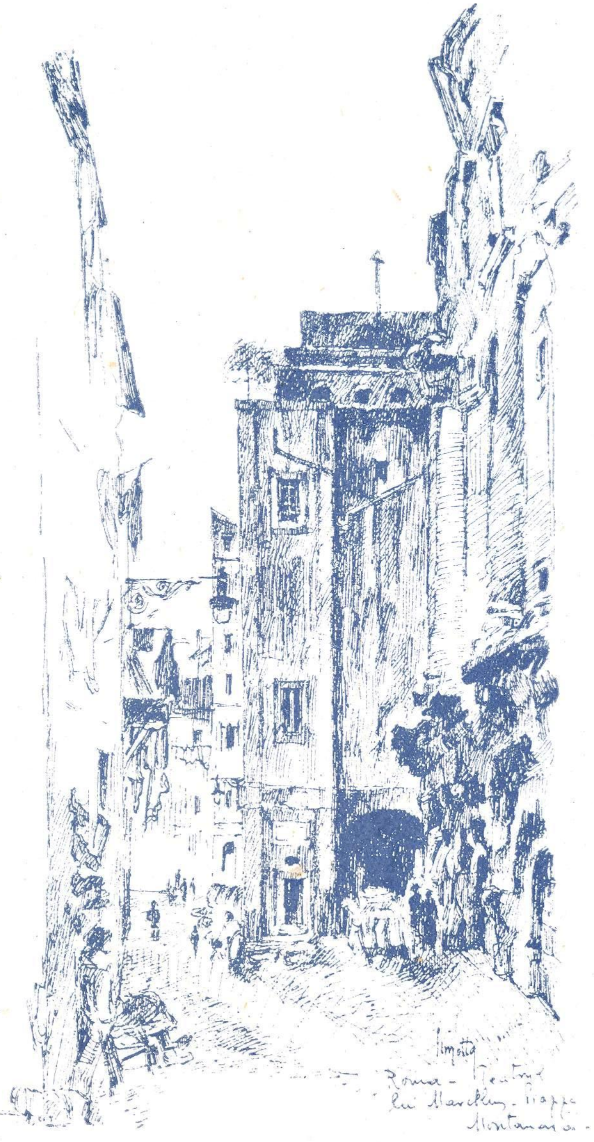

Teatrul lui Marcellus
Roma — Schiță.

Arhitect G. Simotta

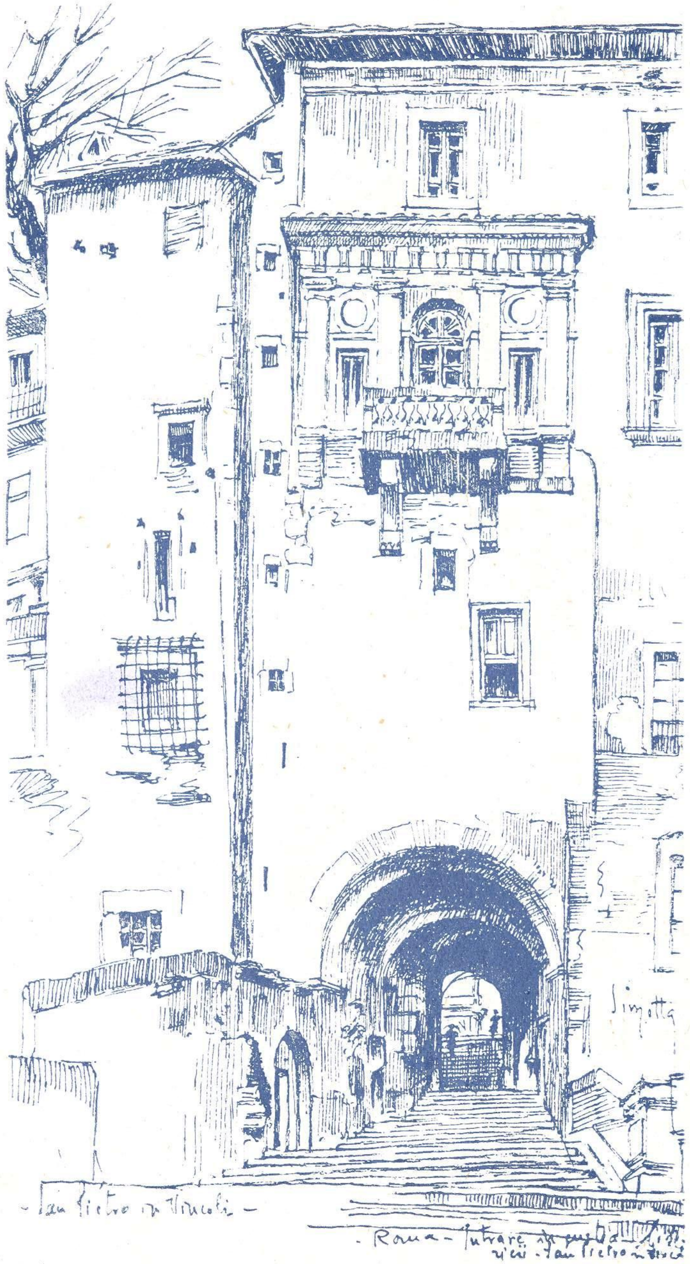

San Pietro in Vincoli
Schiță din Roma.

Arhitect G. Simotta

DONAŢIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

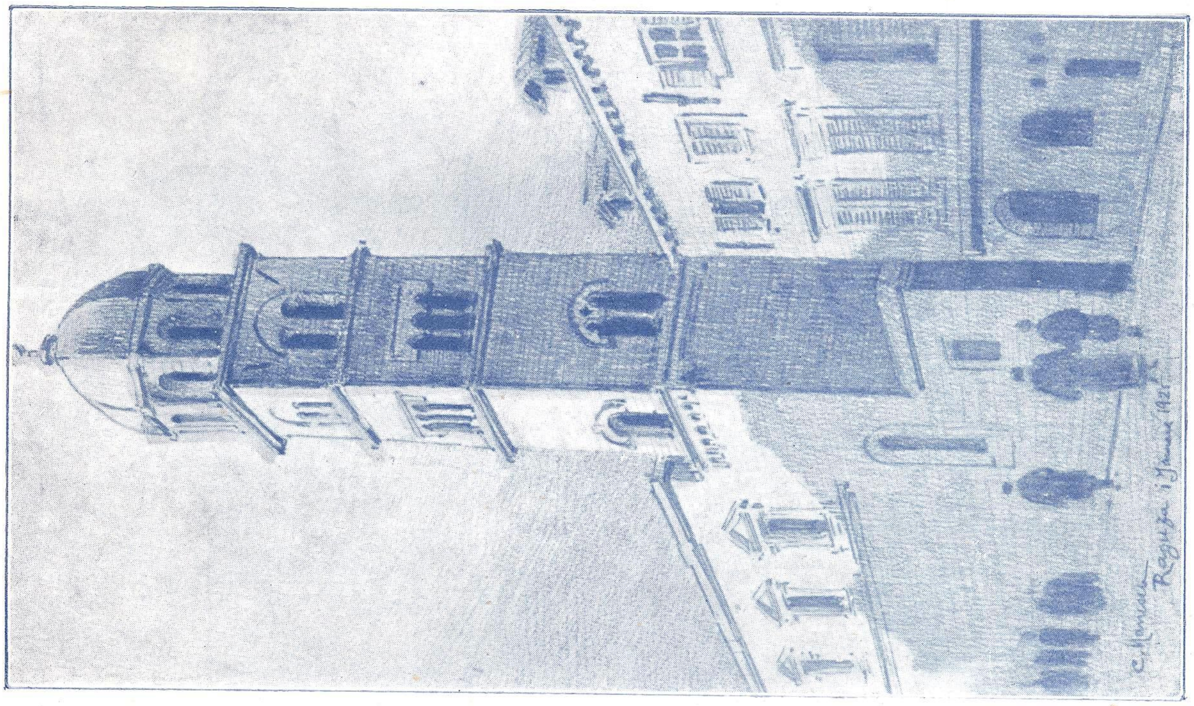

Raguza — Schiţă. Arhitect C. Nănescu

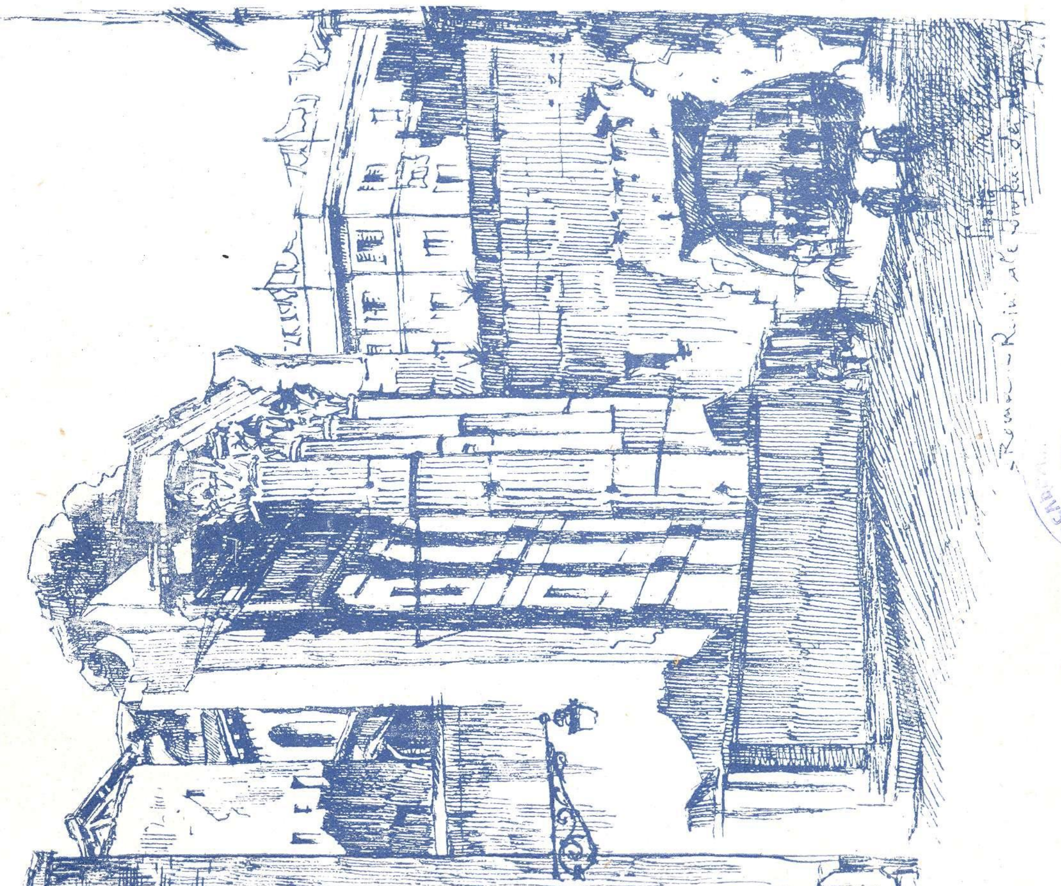

Roma — Schiţă. Arhitect Gh. Simotta

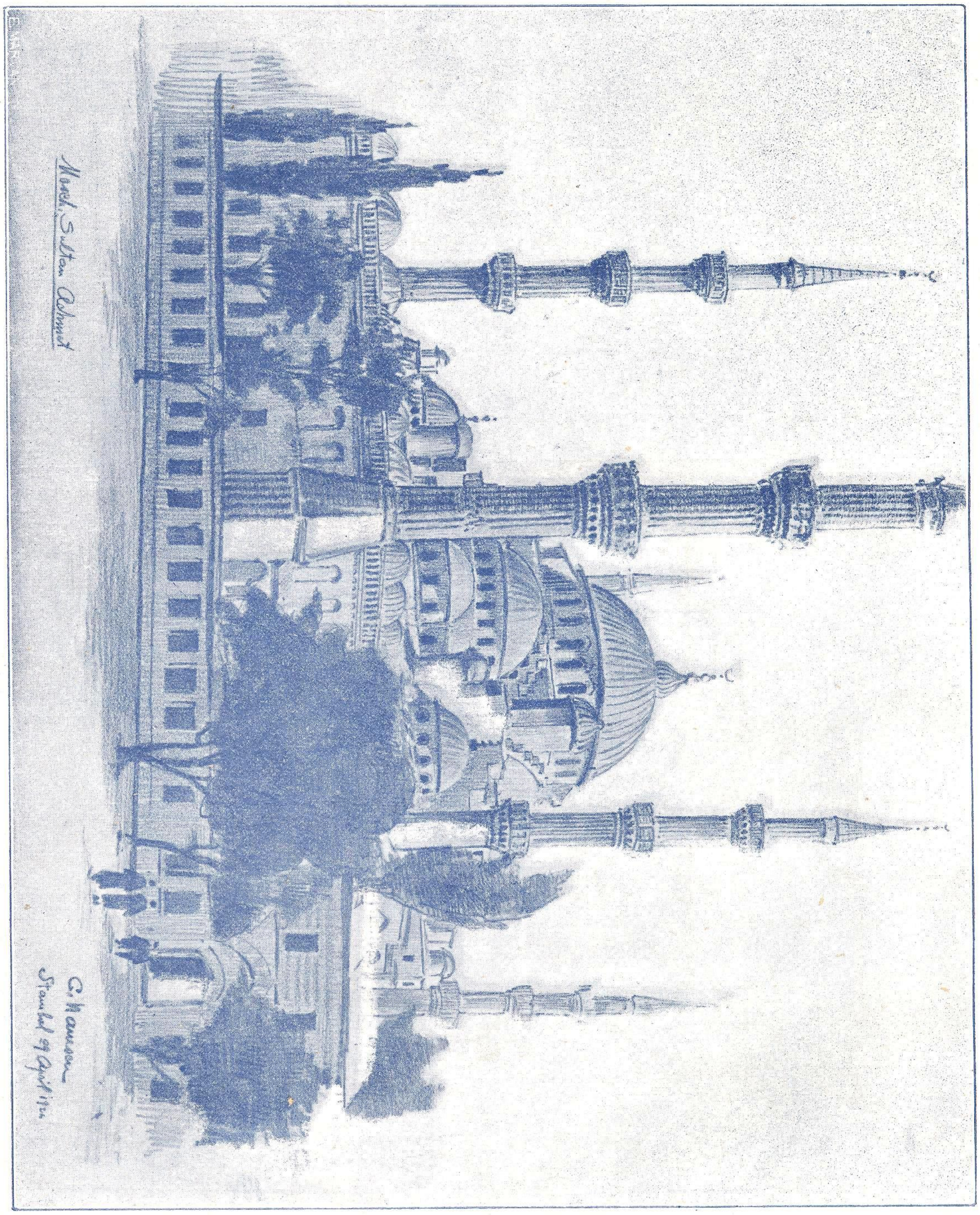

Schiță — Stambul.

Arhitect C. Nănescu

DONAŢIA ARCHITECT IOAN EHRLICH

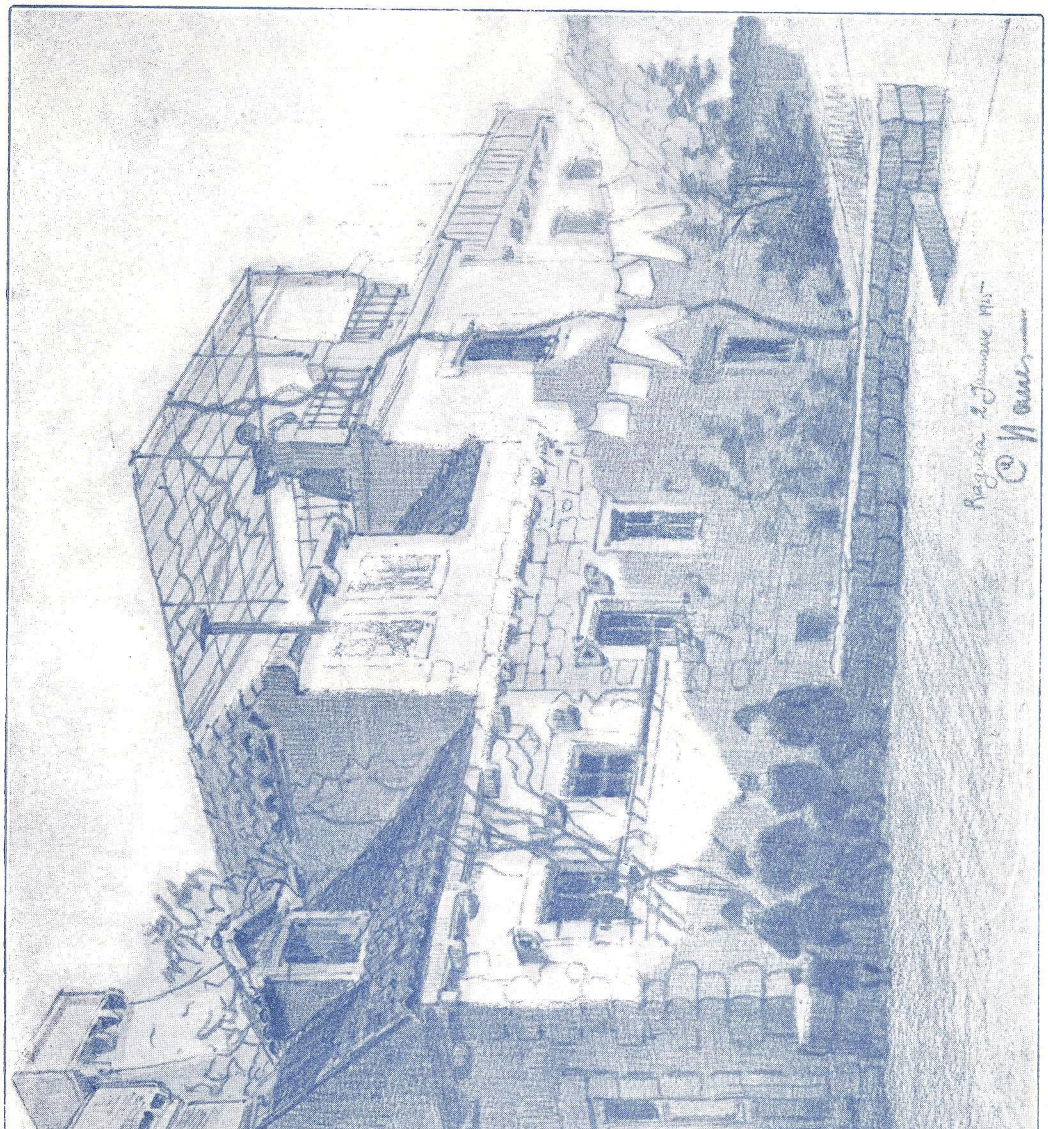

Case vechi din cetatea Raguzei — Dalmaţia.

Arhitect C. Nănescu

ACADEMIA ... BIBLIOTECA

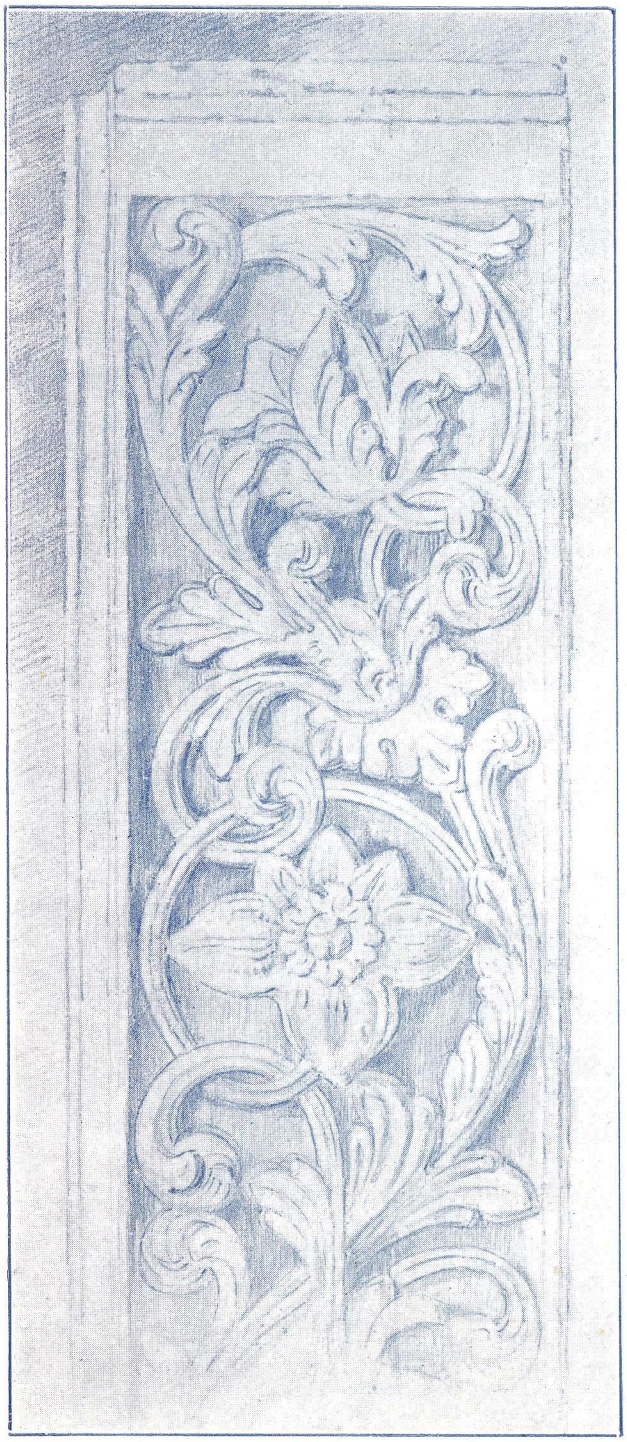

Chenar la uşa Bis. Stavropoleos
Schiţă.

Arhitect C. Nănescu

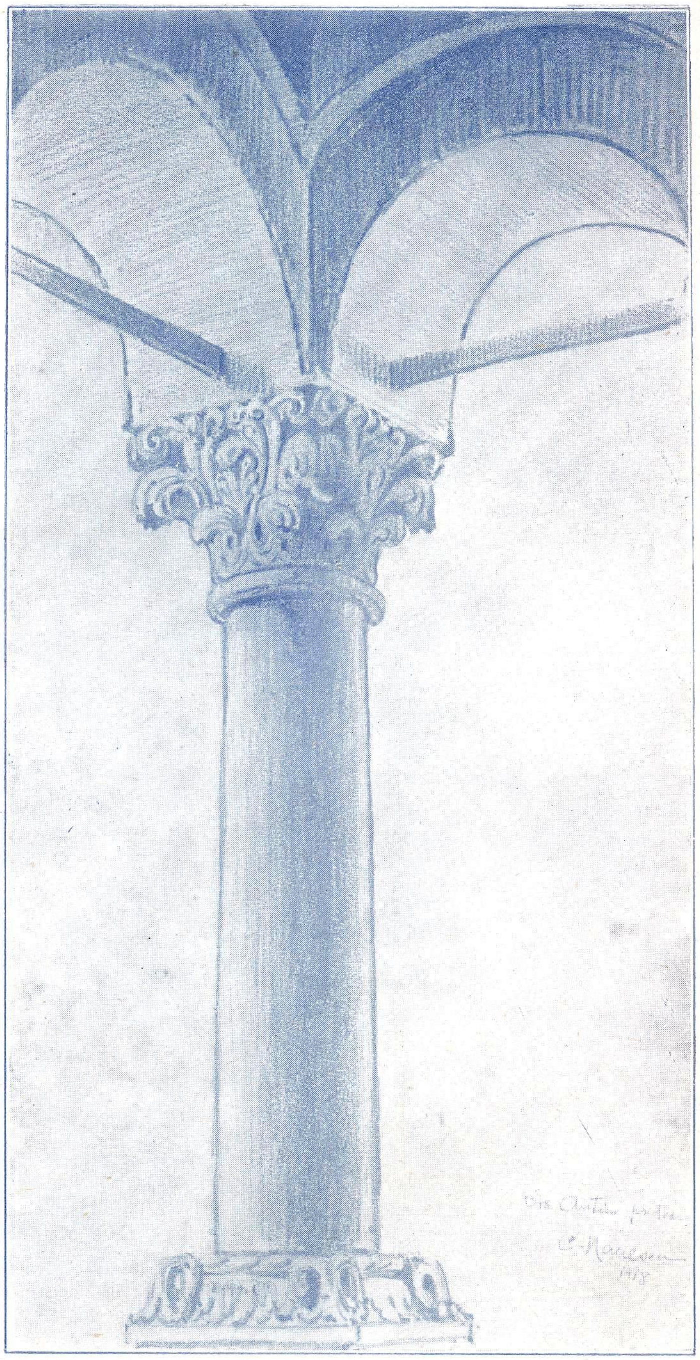

Coloană la pridvorul bis. Antim
Schiţă.

Arhitect C. Nănescu

DONATIA ARHITECT IOAN

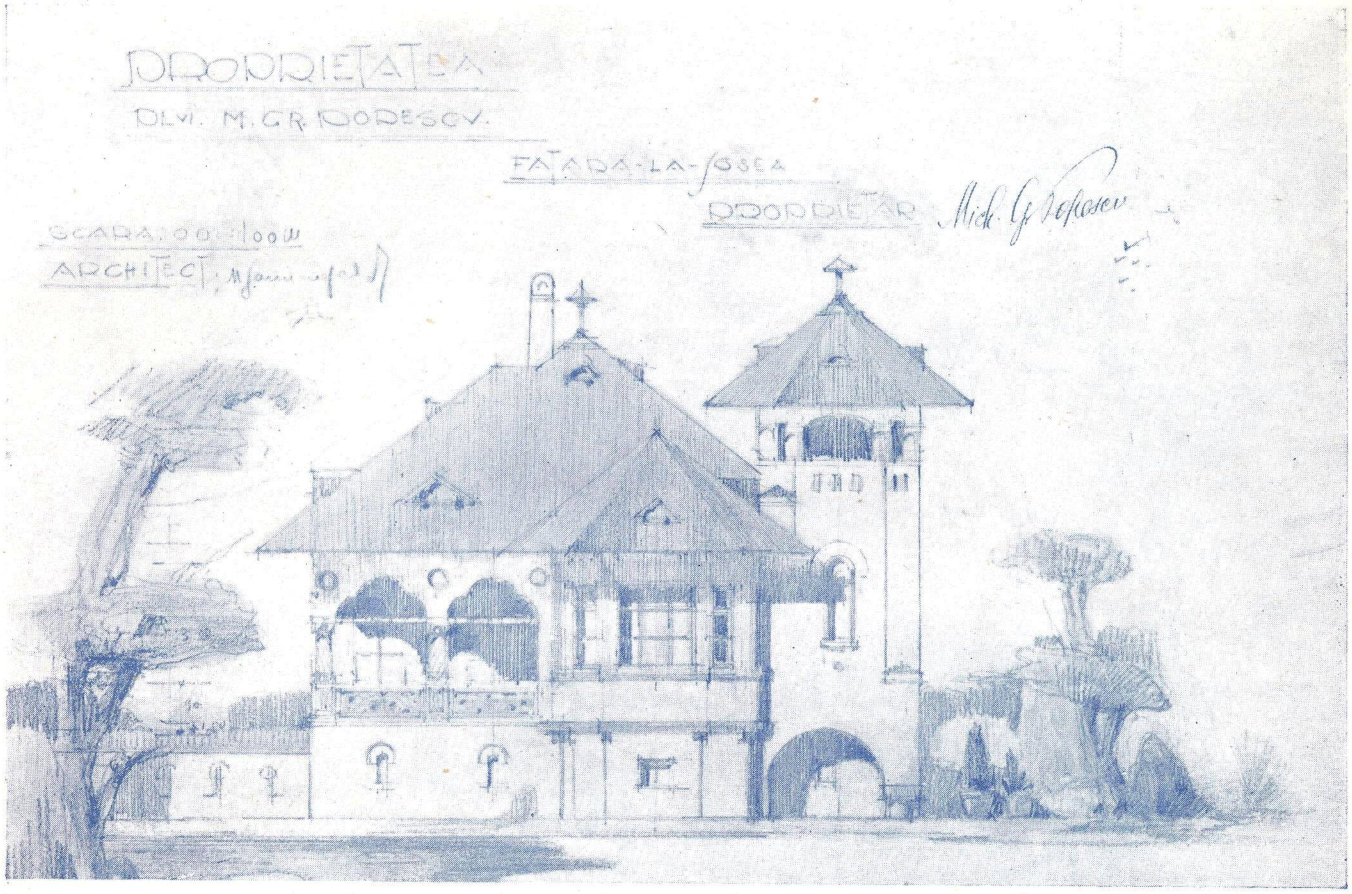

Arhitect M. Sonnenfeld

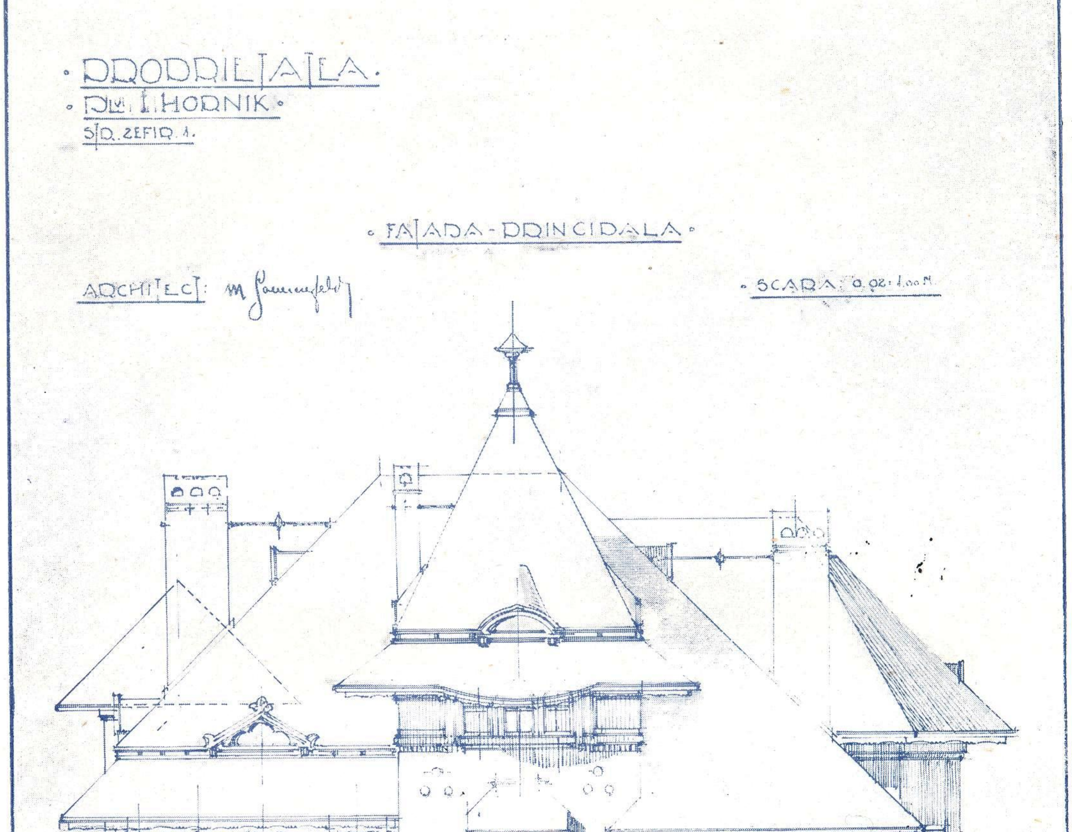

Arhitect M. Sonnenfeld

ARCHITECT
IOAN EHRLICH

Casa D-lui Titus Constantinescu
B-dul Pake Protopopescu.

Arhitect R. Dudescu

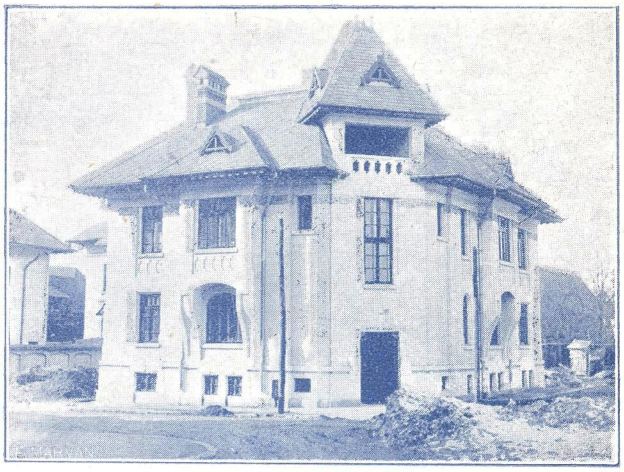

Casa Doamnei Antoniu
Str. Vasile Lupu.

Arhitect R. Dudescu

ACADEMIA DE ARHITECTURA

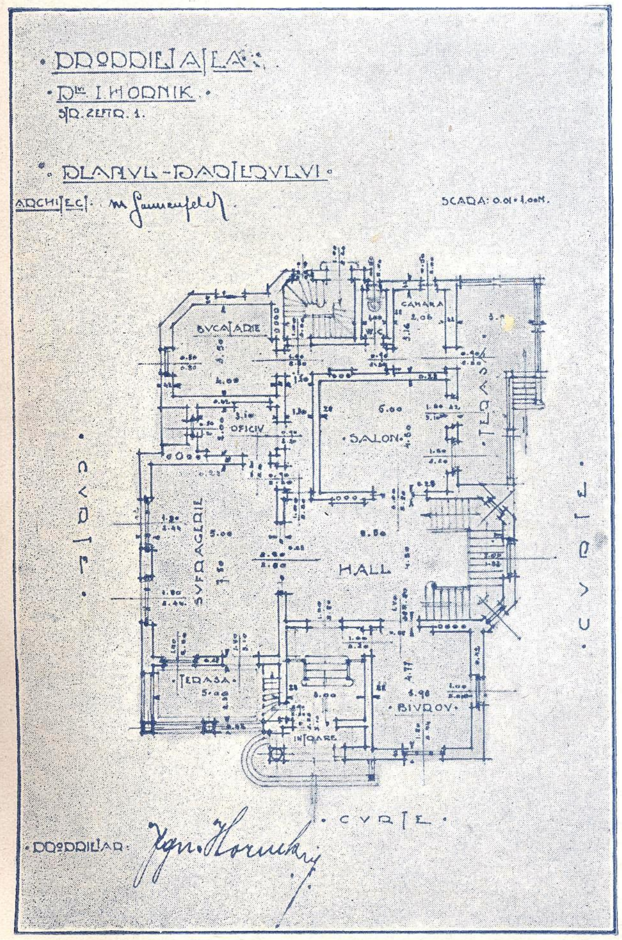

Arhitect M. Sonnenfeld

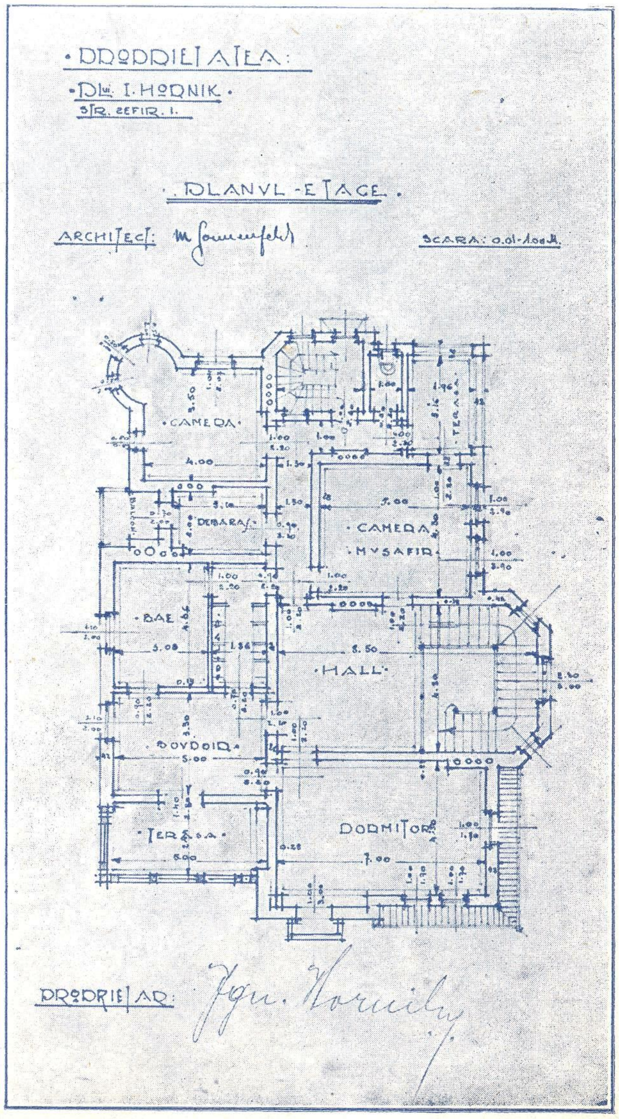

Arhitect M. Sonnenfeld

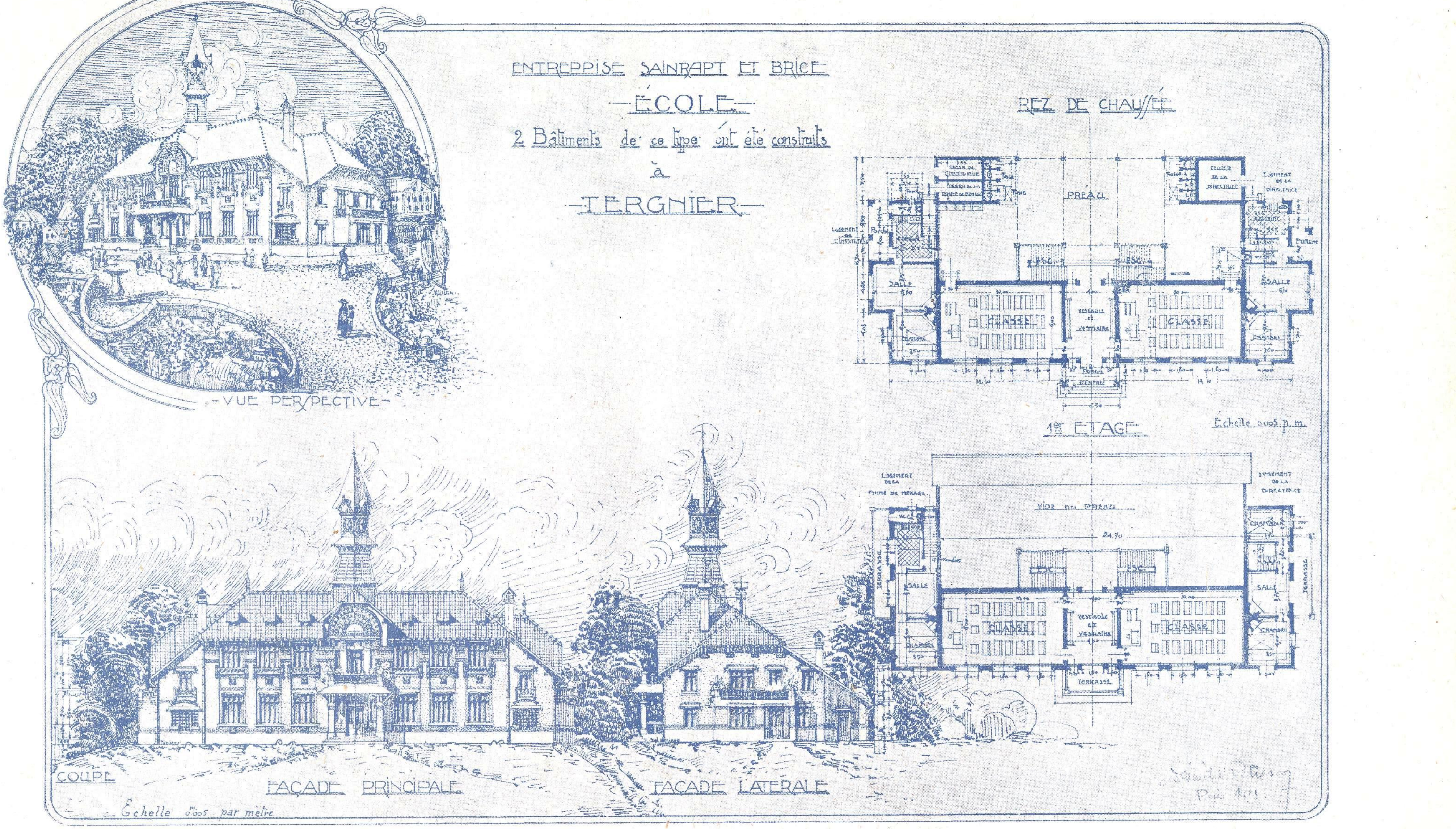

Proect de şcoală pentru regiunile liberate în Franţa.

Arhitect D. G. Petrescu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

ACADEMIA ... BIBLIOTECA

Proect pentru o biserică într'un oraş de provincie expus la salonul oficial — Paris. Perspectivă.

Arhitect D. G. Petrescu

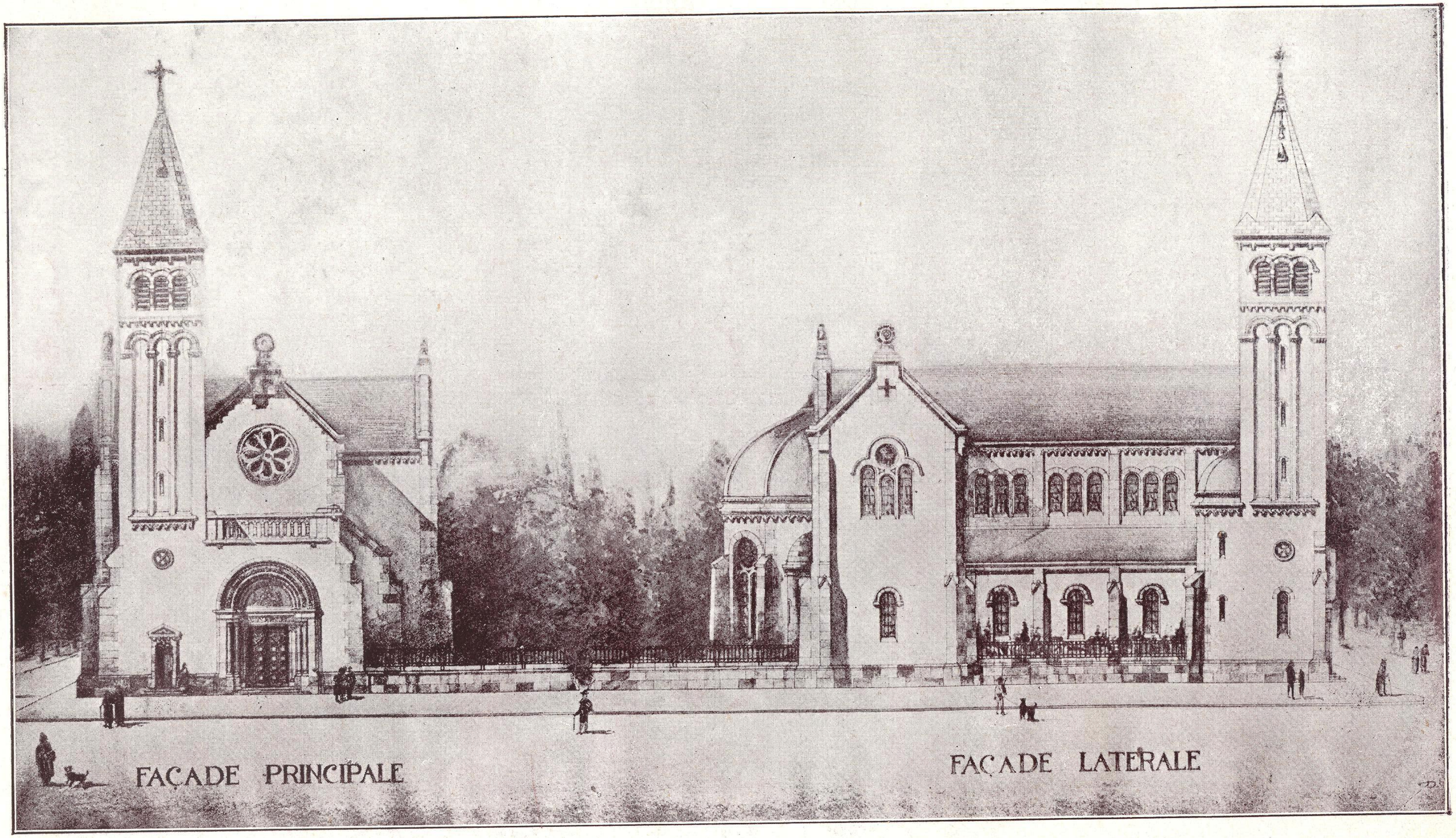

Proect pentru o biserică într'un oraș de provincie expus la salonul oficial — Paris.
Fațada principală.

Arhitect D. G. Petrescu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

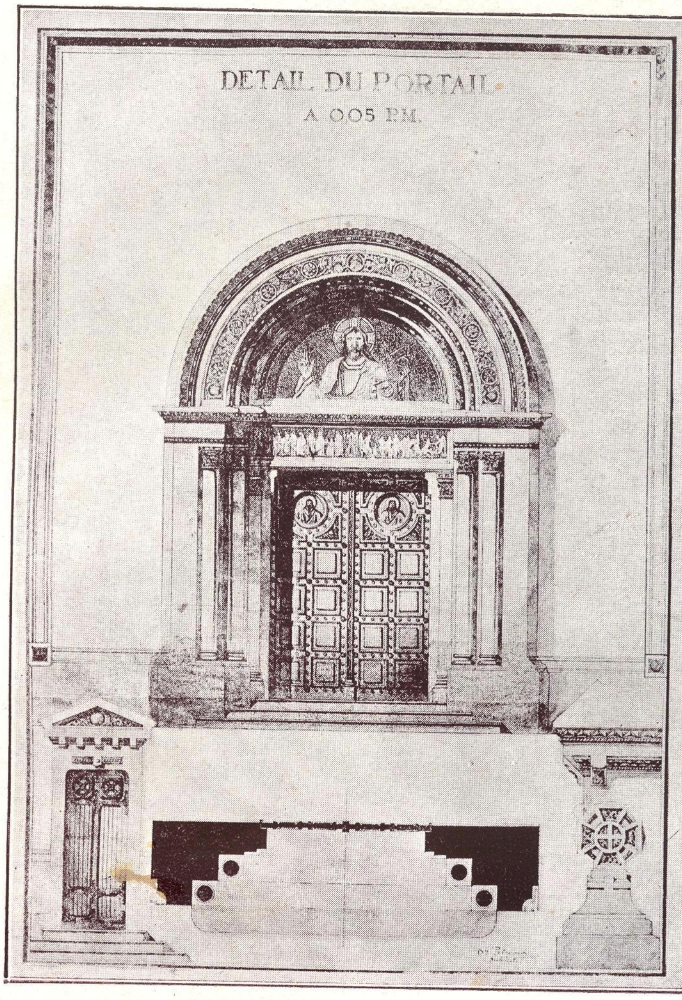

Detaliu de portal.

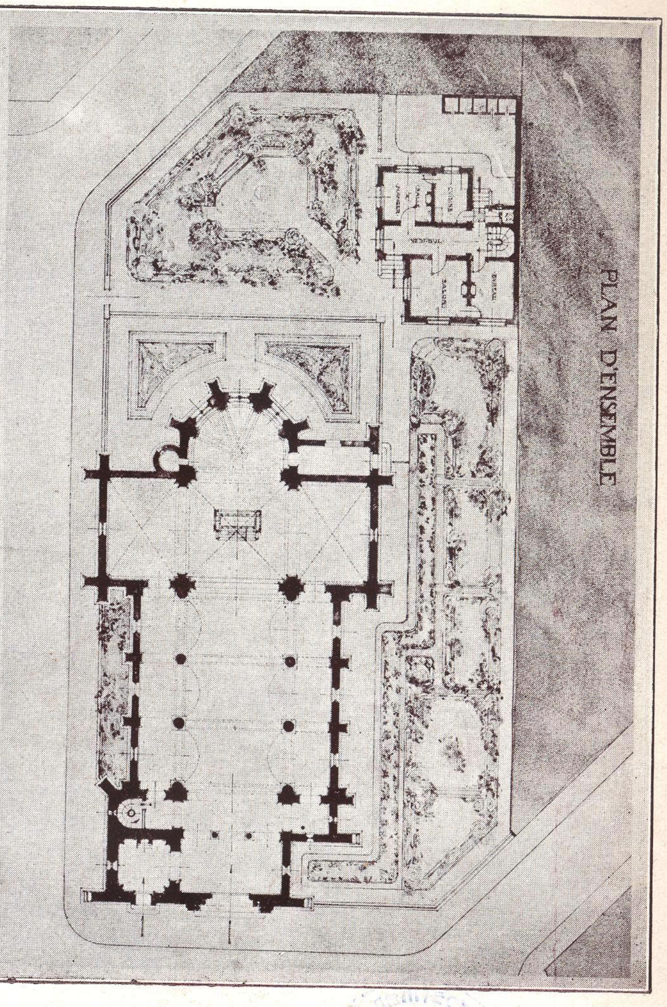

Planul Bisericii.

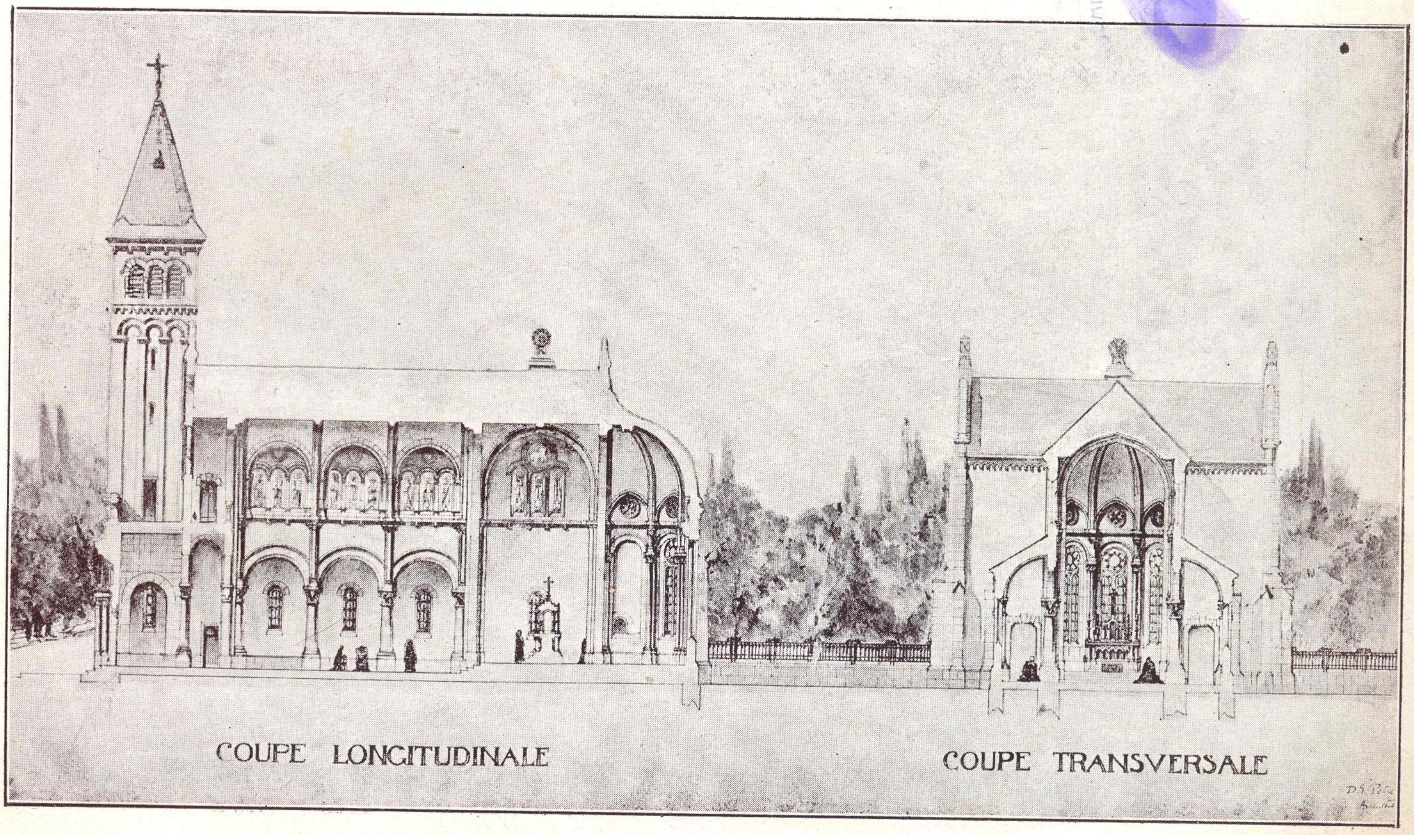

Secţiunile.

Arhitect D. G. Petrescu

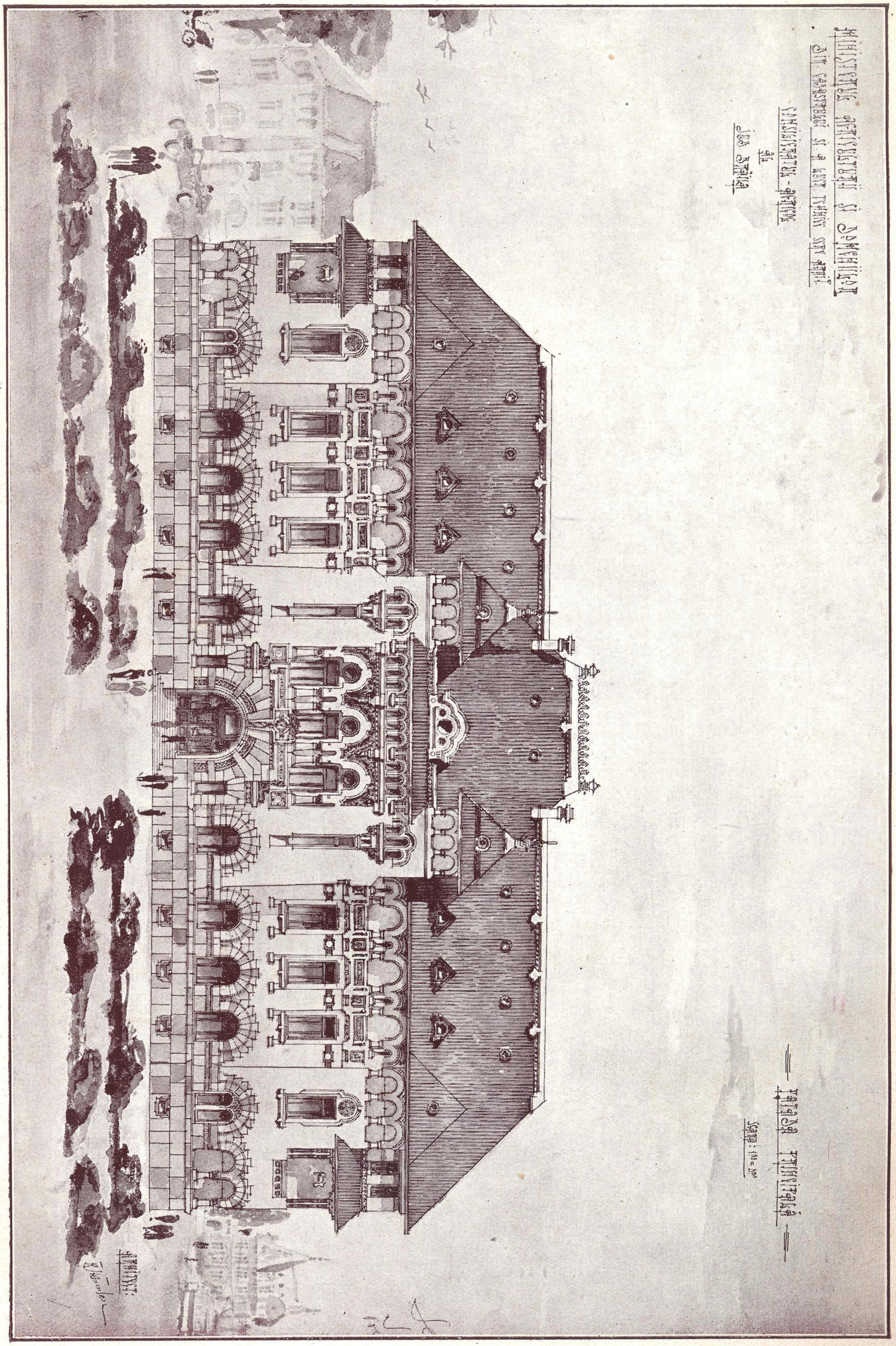

Consilieratul Agricol al Județului Brăila.

Arhitect Fl. Stănculescu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

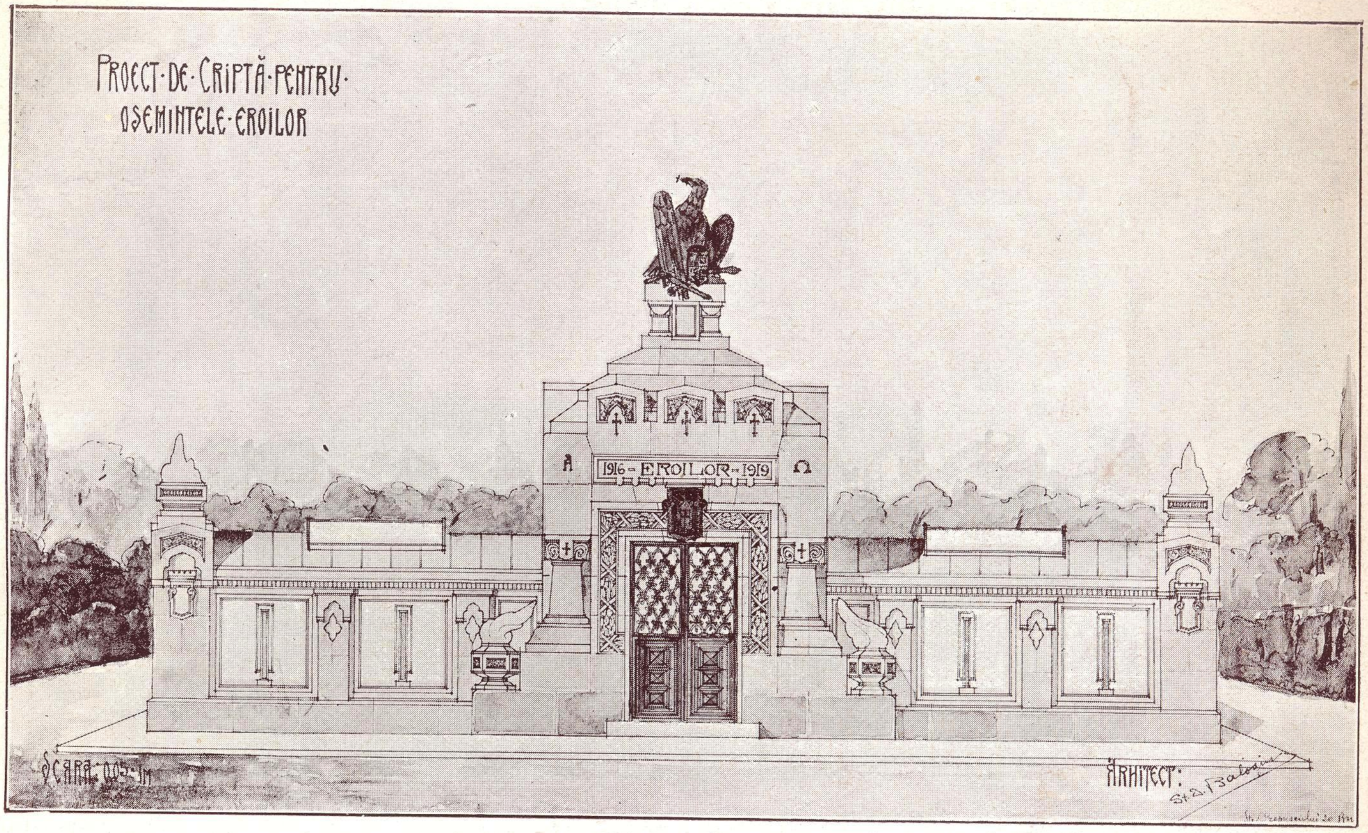

Arhitect St. D. Baloşin

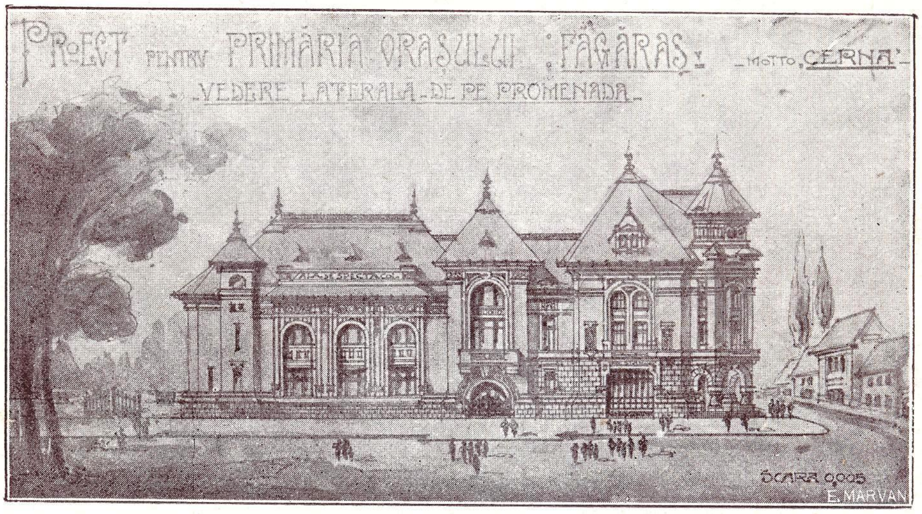

Proect premiat. Arhitecţi: Virg. Andreescu – G. Simotta

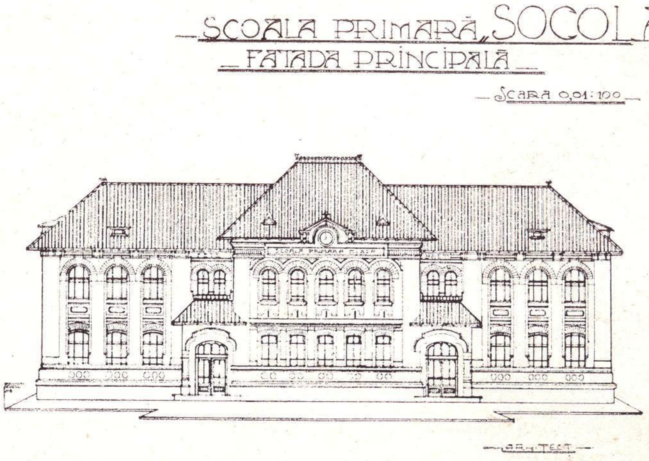

Arhitect Virg. Andreescu

DONATI
ARCHITECT
IOAN EHRL

PROPR. D-LUI DR. DANIELOPOL

CALEA DOROBANȚI No

FAȚADA PRINCIPALĂ

PROPRIETAR
S. Danielopol

ARHITECT

SCARA 0.01

ACADEMIA DE ARHITECTURA

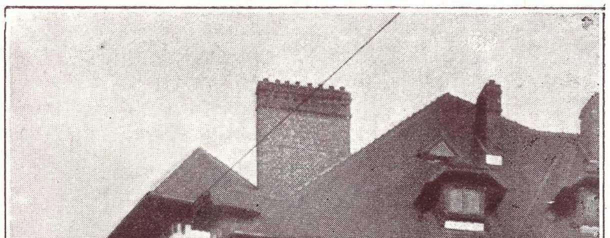

Propr. Dr. Danielopol. Arhitect Virg. Andreescu

SOC. GOVORA-CĂLIMĂNEȘTI

PAVILIONUL MEDICAL

FAȚADA PRINCIPALĂ

ARHITECT

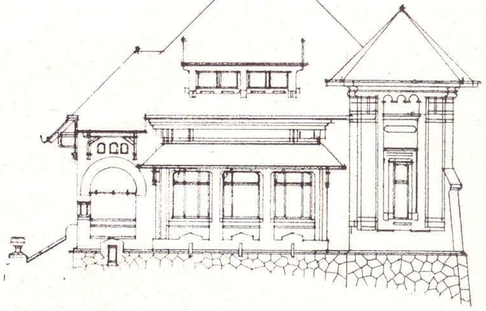

SCARA 0.01

Arhitect Virg. Andreescu

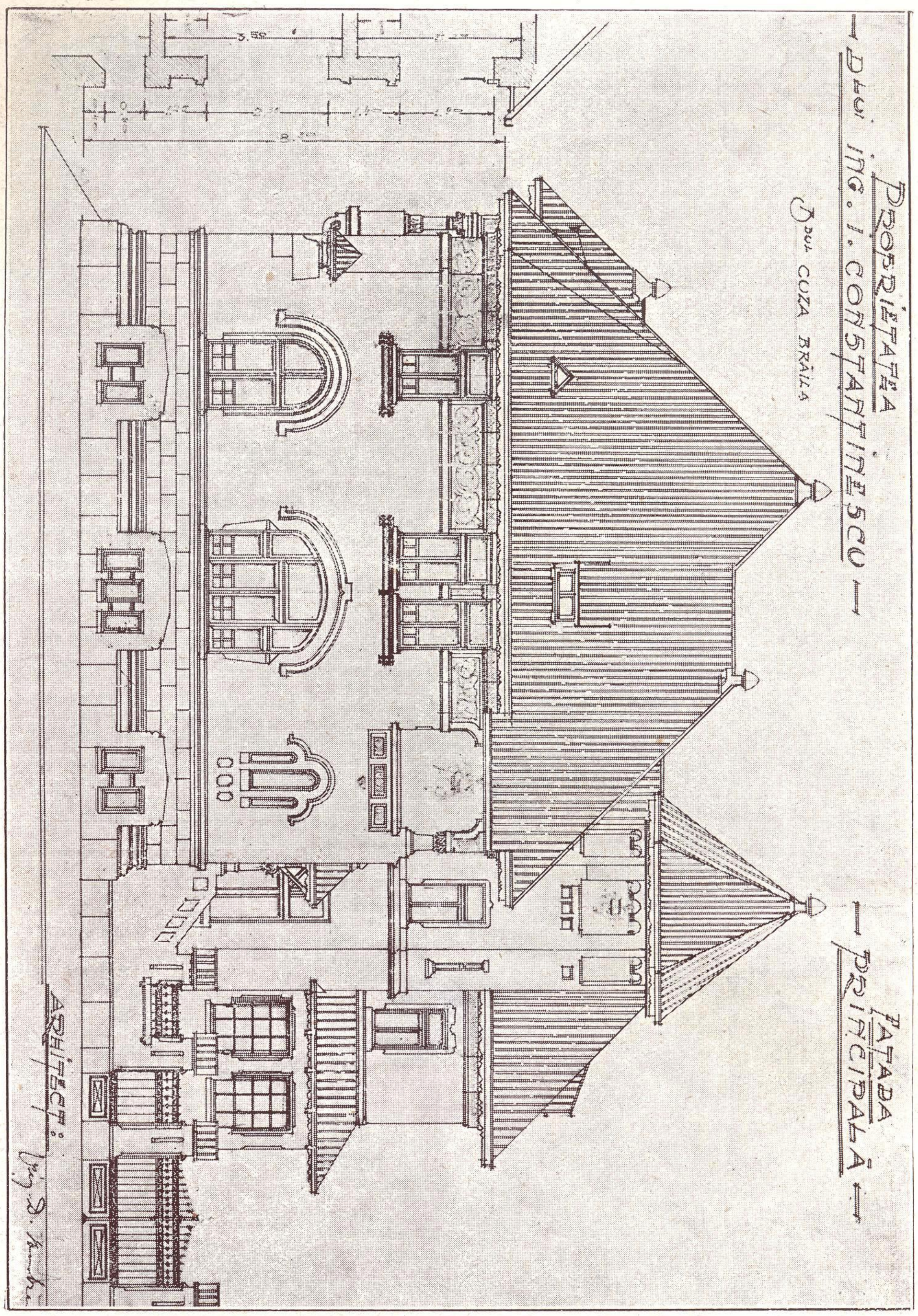

Arhitect Virg. Andreescu

Propr. Dr. Danielopol. Arhitect Virg. Andreescu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

Studiu pentru un monument al Unirii La Alba-Iulia sau la Cluj. Arhitect I. Ciortan — Sculptor Sp. Georgescu

Macheta-proect pentru Monumentul Unirii din Cernăuţi.

Arhitect: I. Ciortan
Sculptor: Sp. Georgescu

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

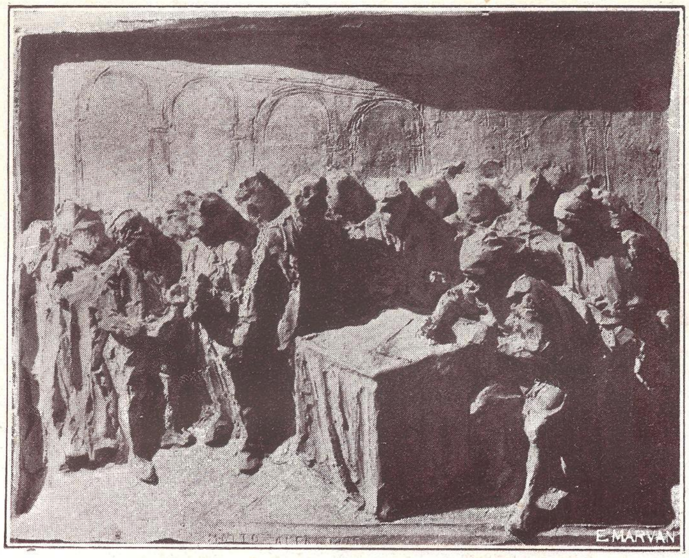

Cesiunea Bucovinei.

Proclamarea Unirii.

Arhitect : I. Ciortan
Sculptor : Sp. Georgescu

BIBLIOTECA ACADEMIA DE ARHITECTURA

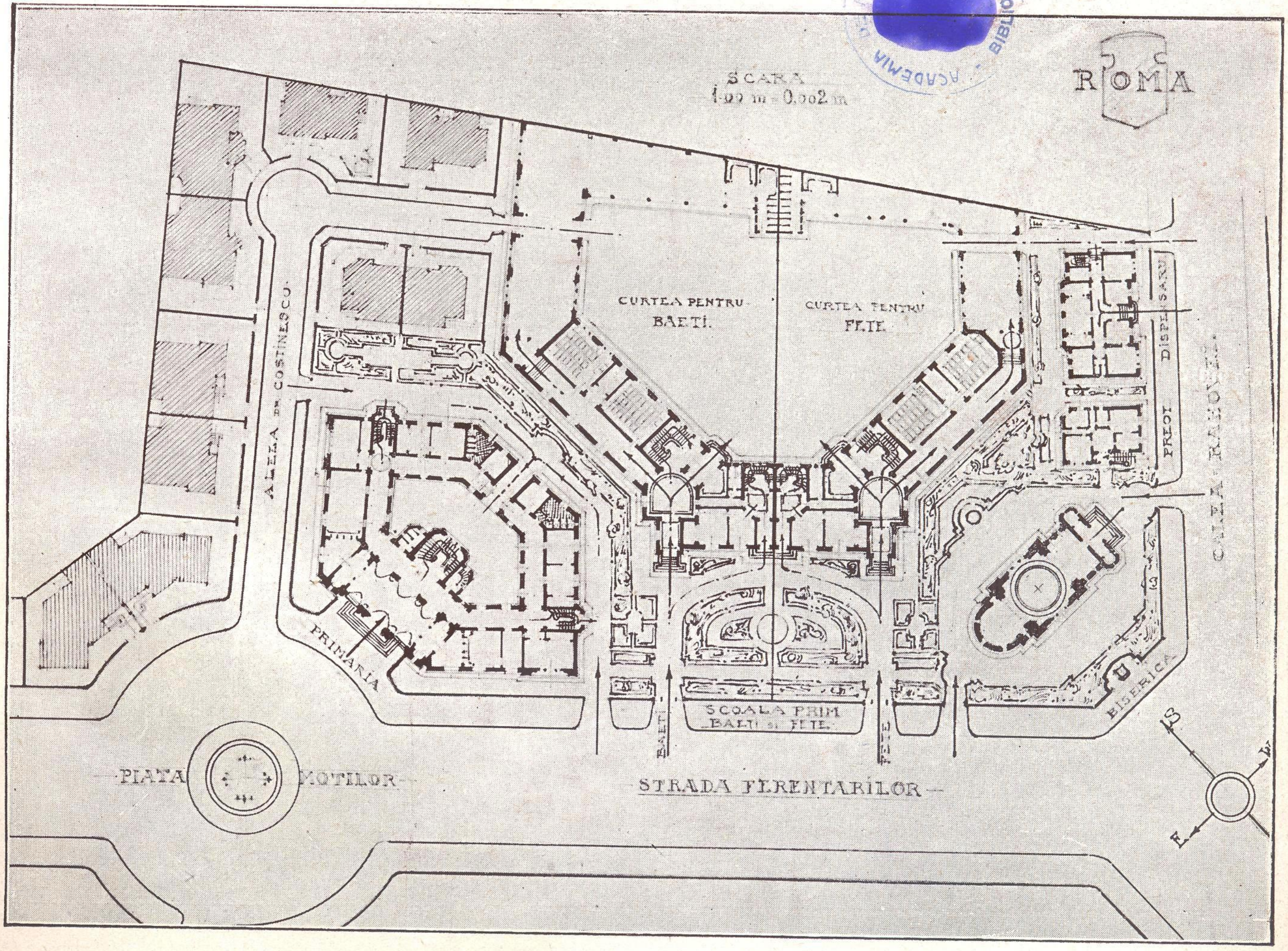

Concurs pentru sistematizarea unui loc al Comunei în Str. Ferentari. Premiul I.

Arhitect J. Burcuş

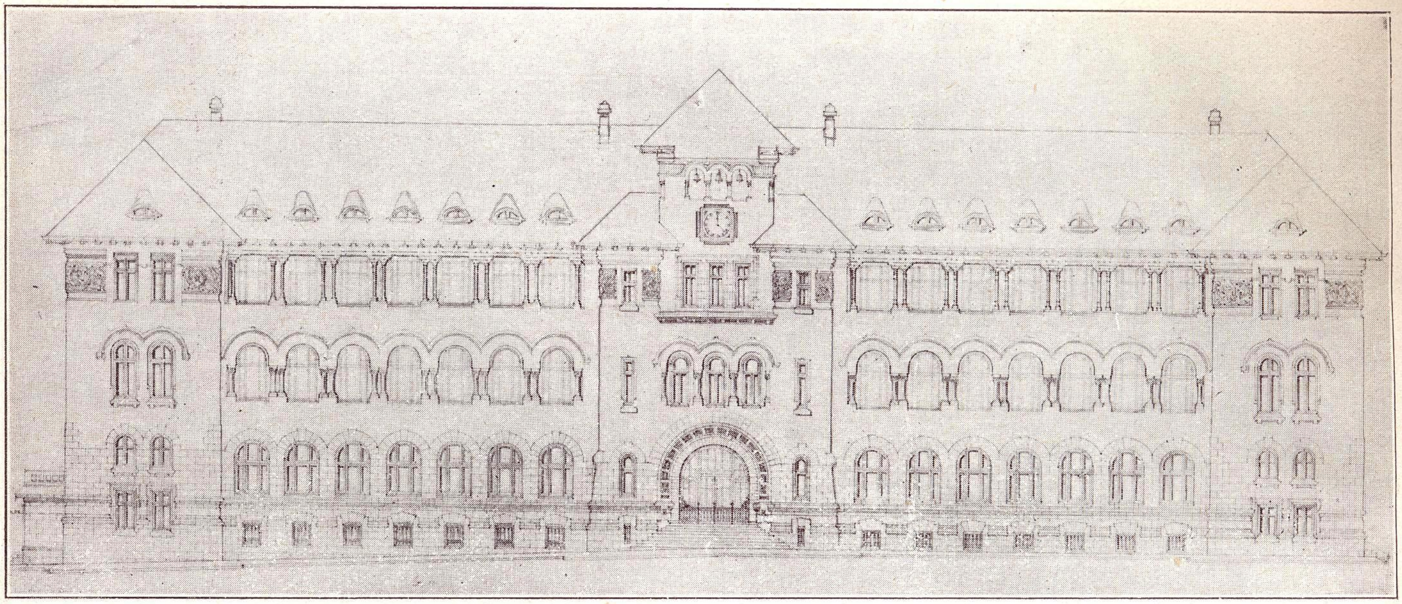

Şcoala de ucenici – Faţada.

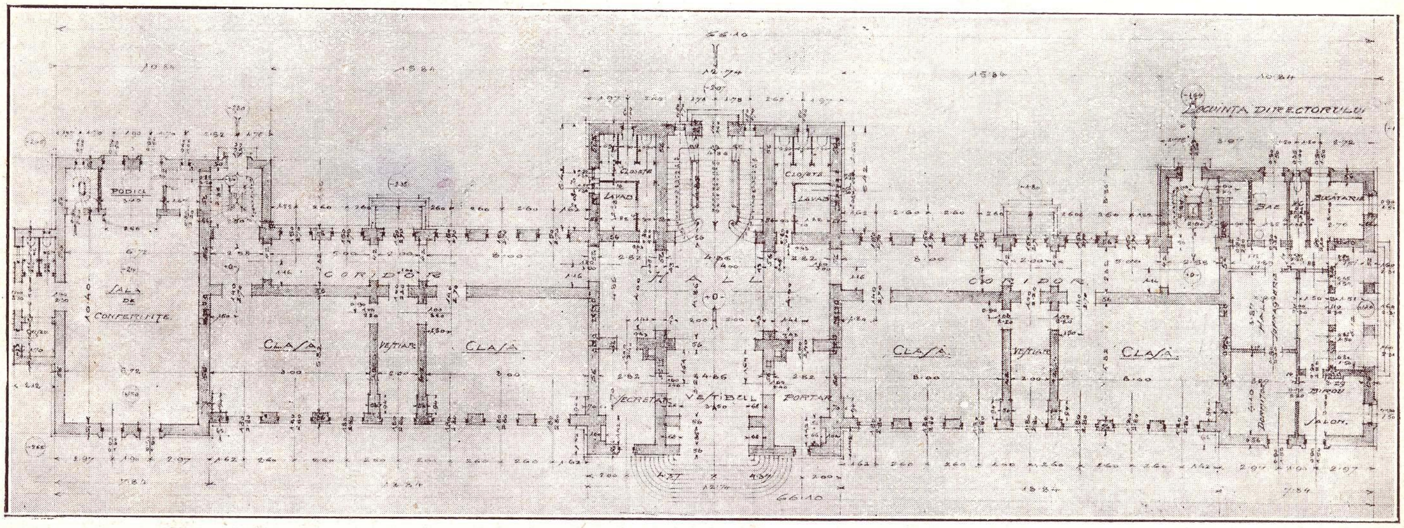

Planul parterului.

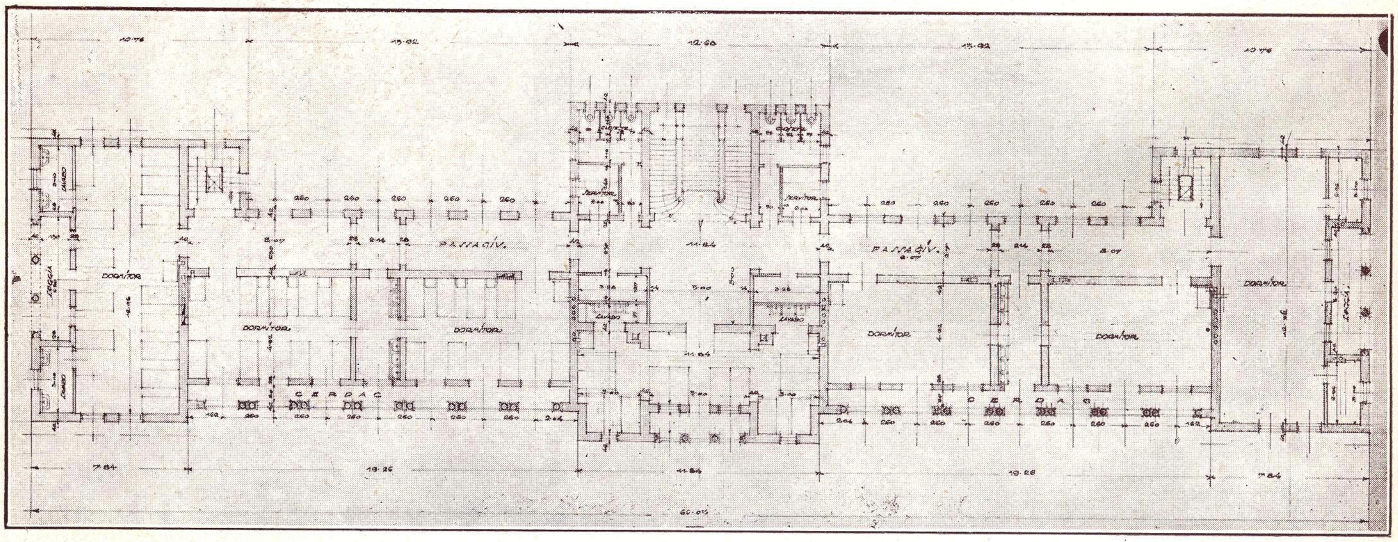

Planul etajului.

Arhitect C. Pomponiu

DONAȚIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

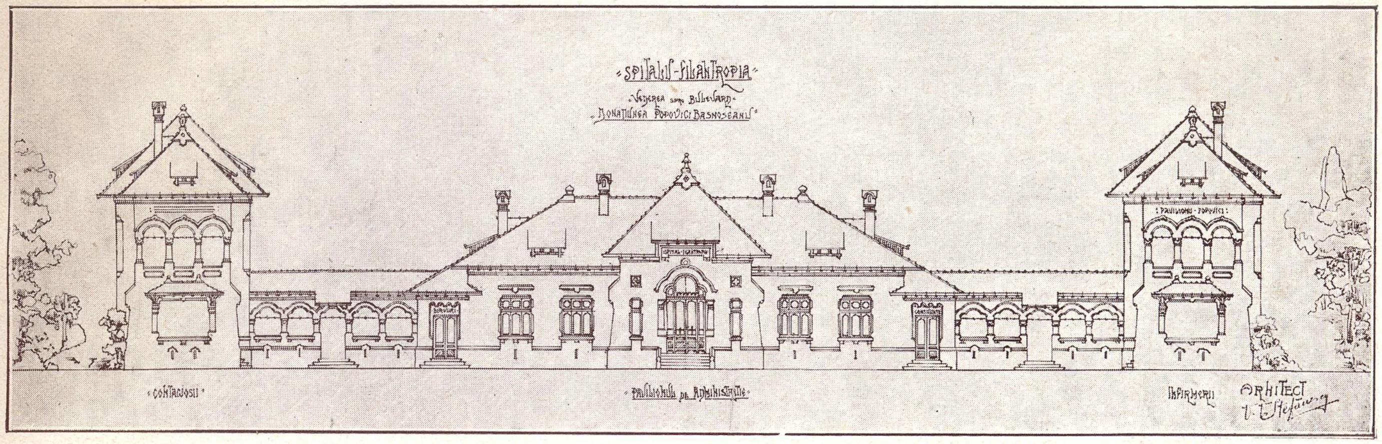

Spitalul Filantropia — Botoșani — Fațada.

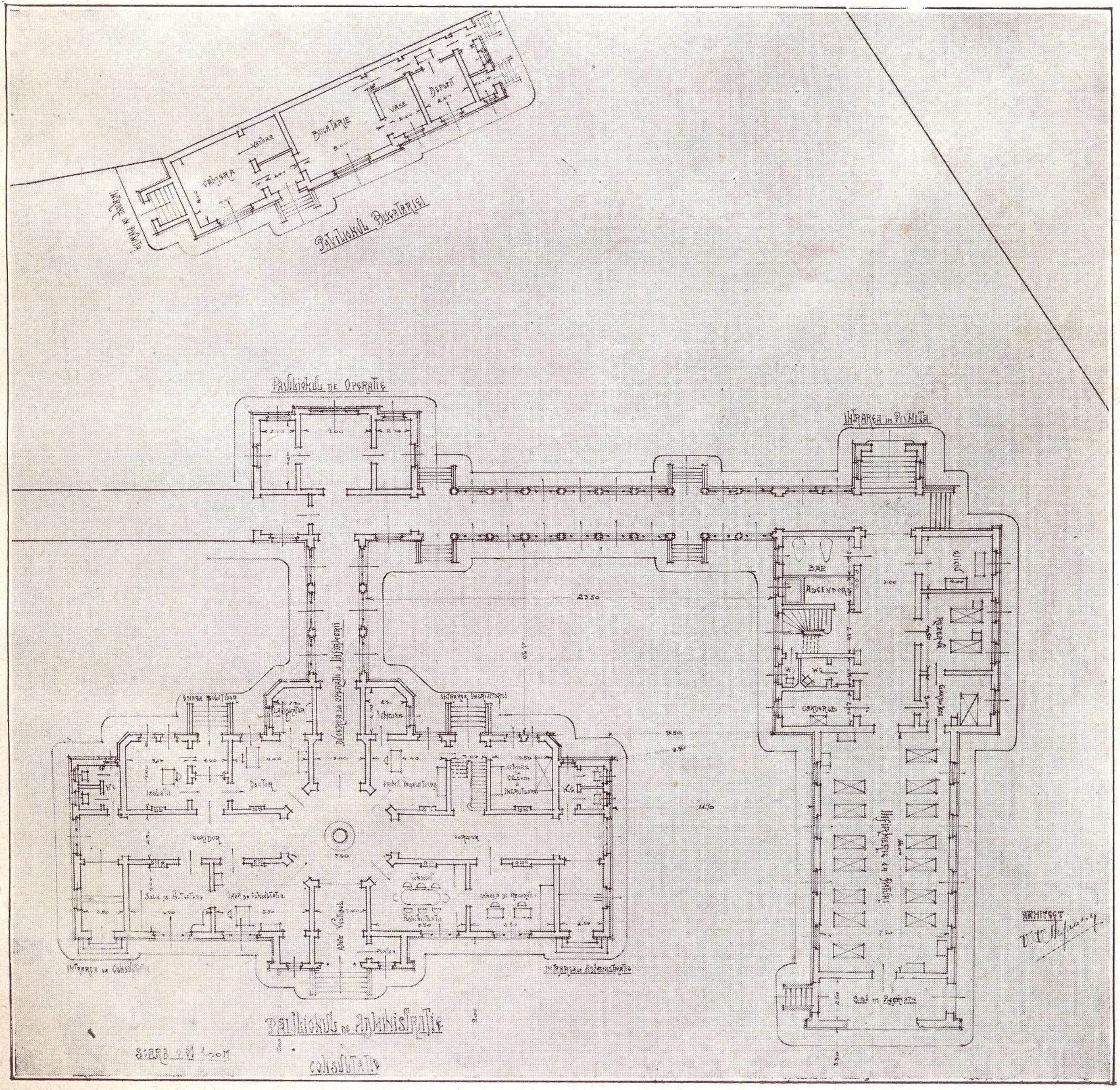

Spitalul Filantropia — Botoșani — Planul parterului.

Arhitect V. V. Ștefănescu

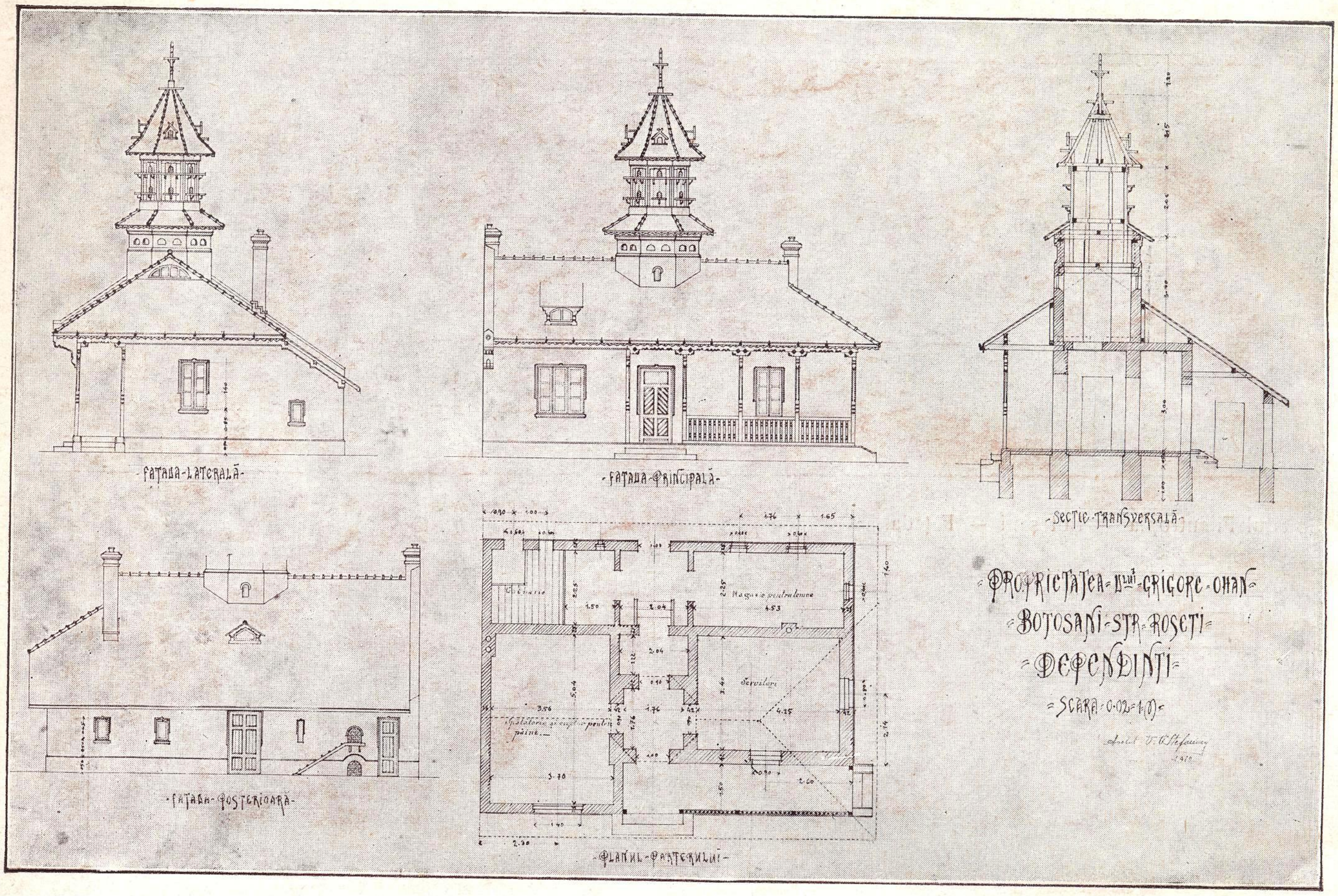

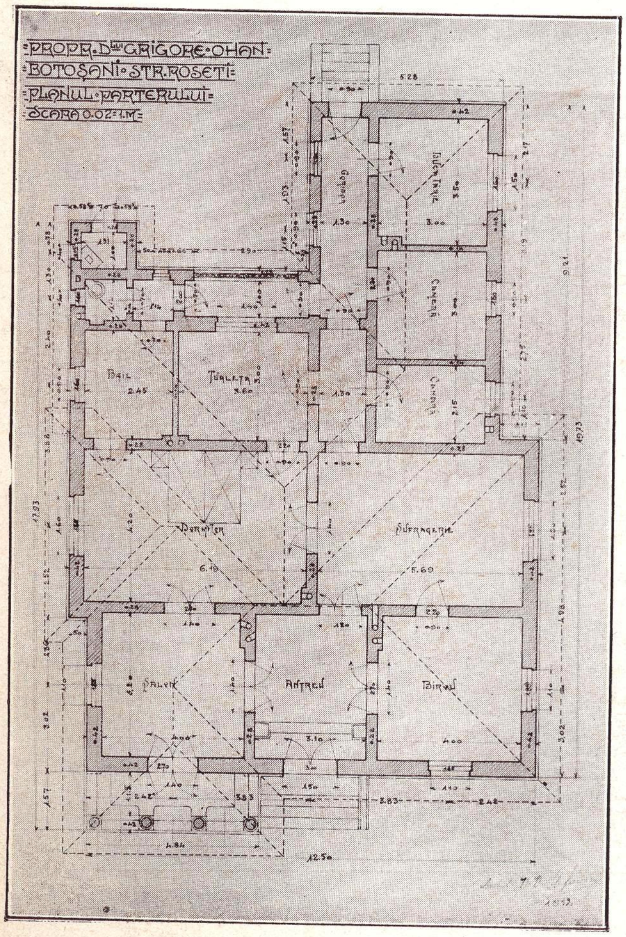

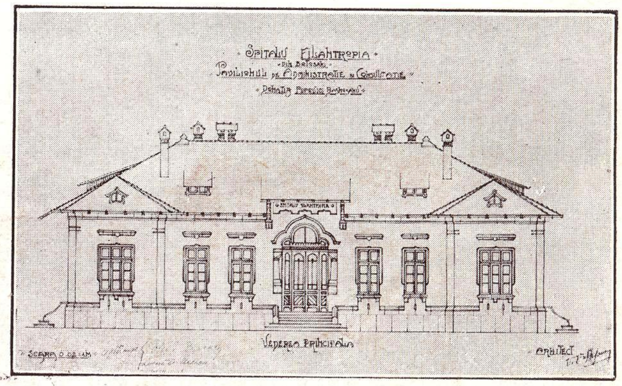

Spitalul Filantropia — Botoșani
Pavilionul de Administrație și Consultație.

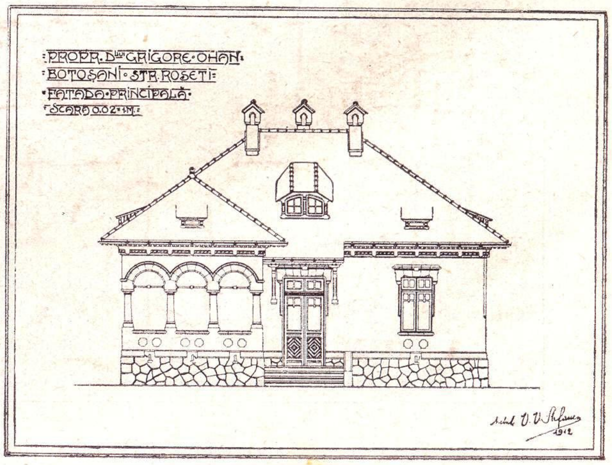

Arhitect V. V. Ștefănescu

DONAȚIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

Casa D-lui Inginer Sfințescu
Șoseaua Kiseleff.

ACADEMIA DE ARHITECTURĂ BIBLIOTECA

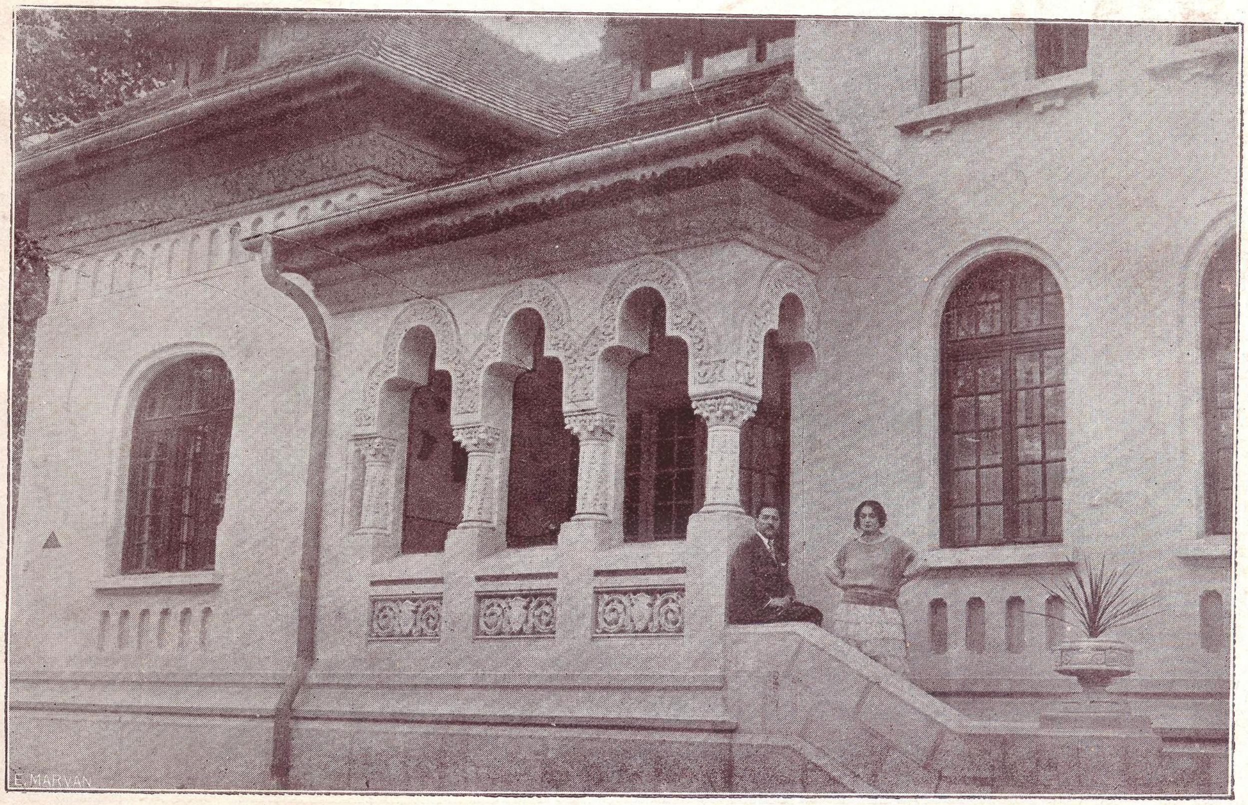

Casa D-lui Inginer Sfințescu.

Arhitect C. Dobrescu

Palatul Soc. Acțiunea economică a României. Arhitect L. Silion

DONAȚIA ARCHITECT IOAN EHRLICH

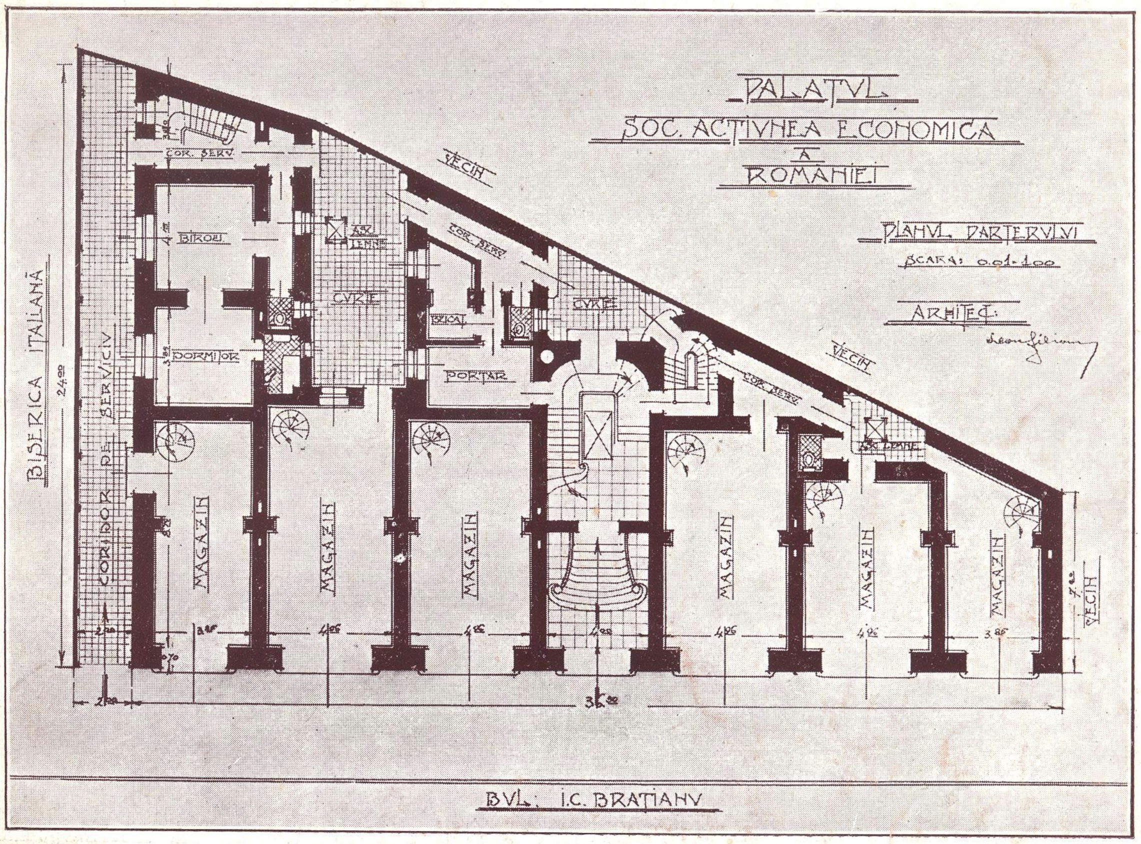

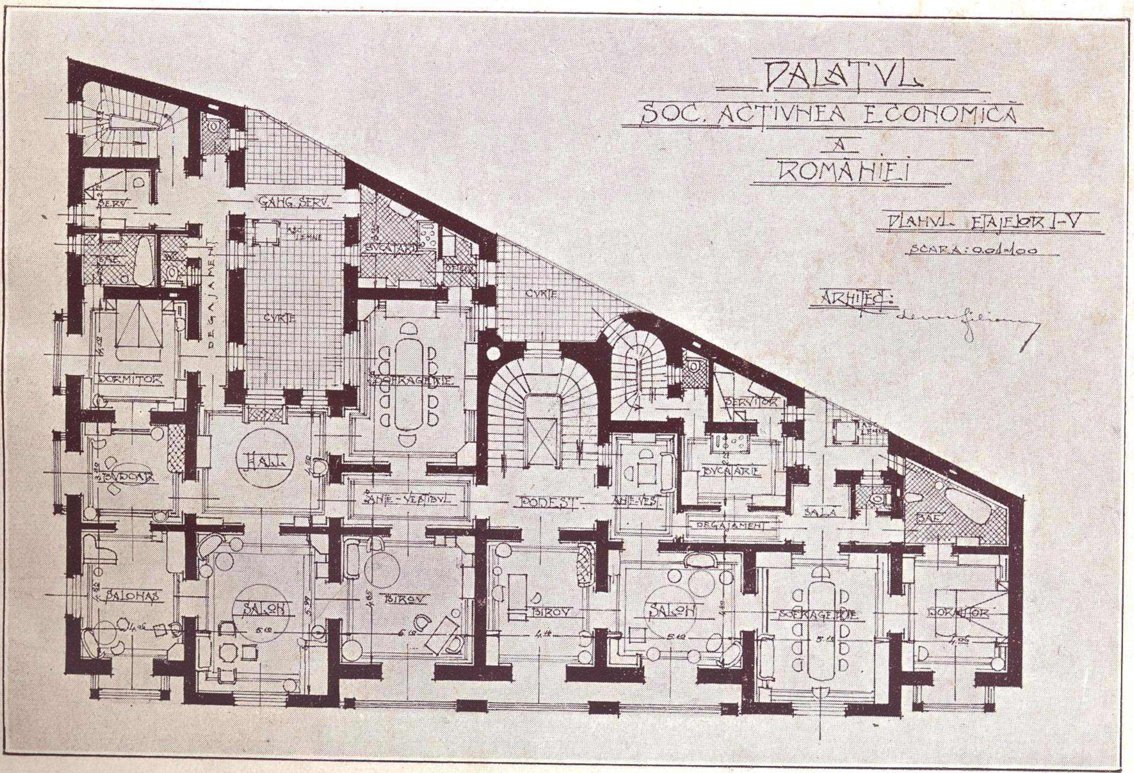

Arhitect L. Silion

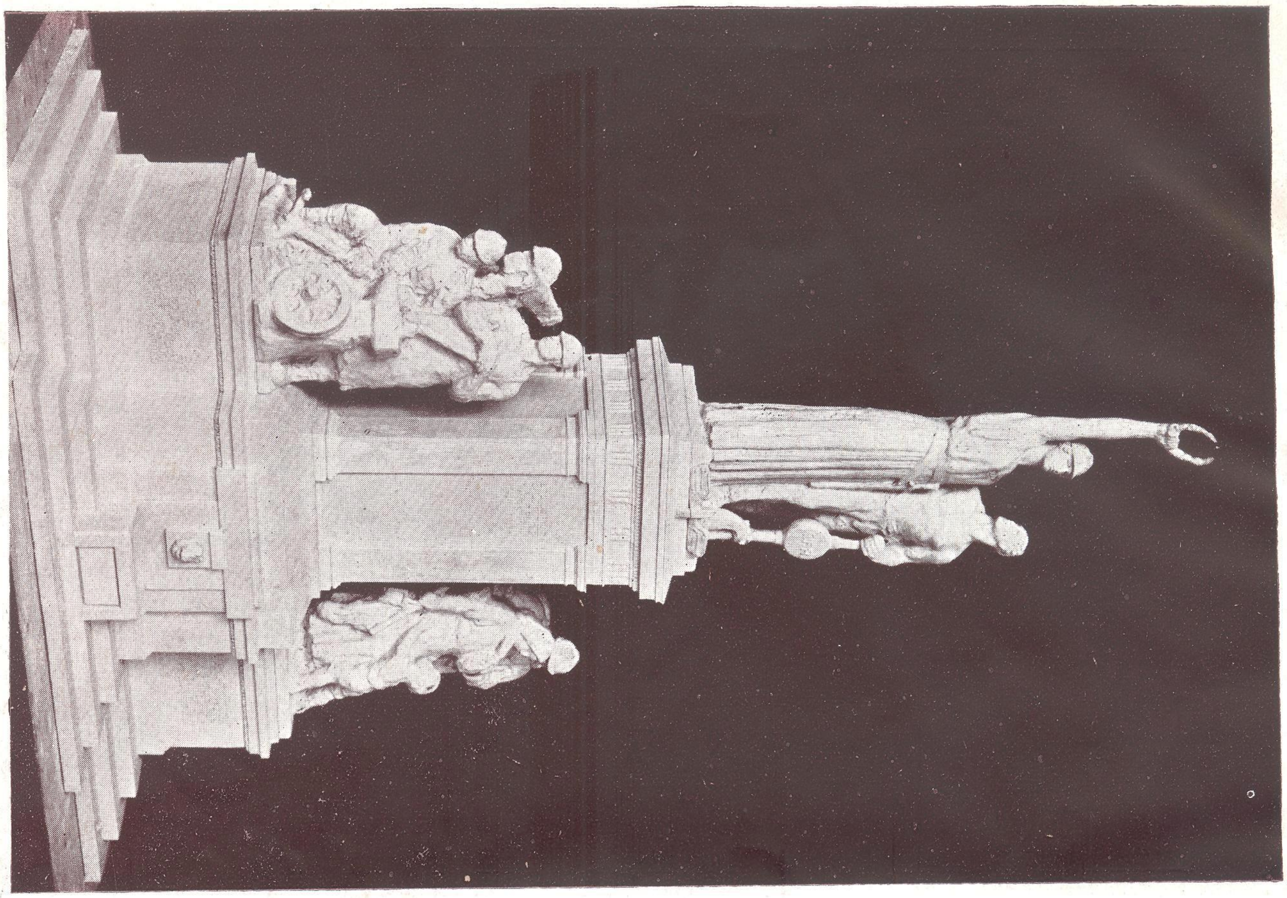

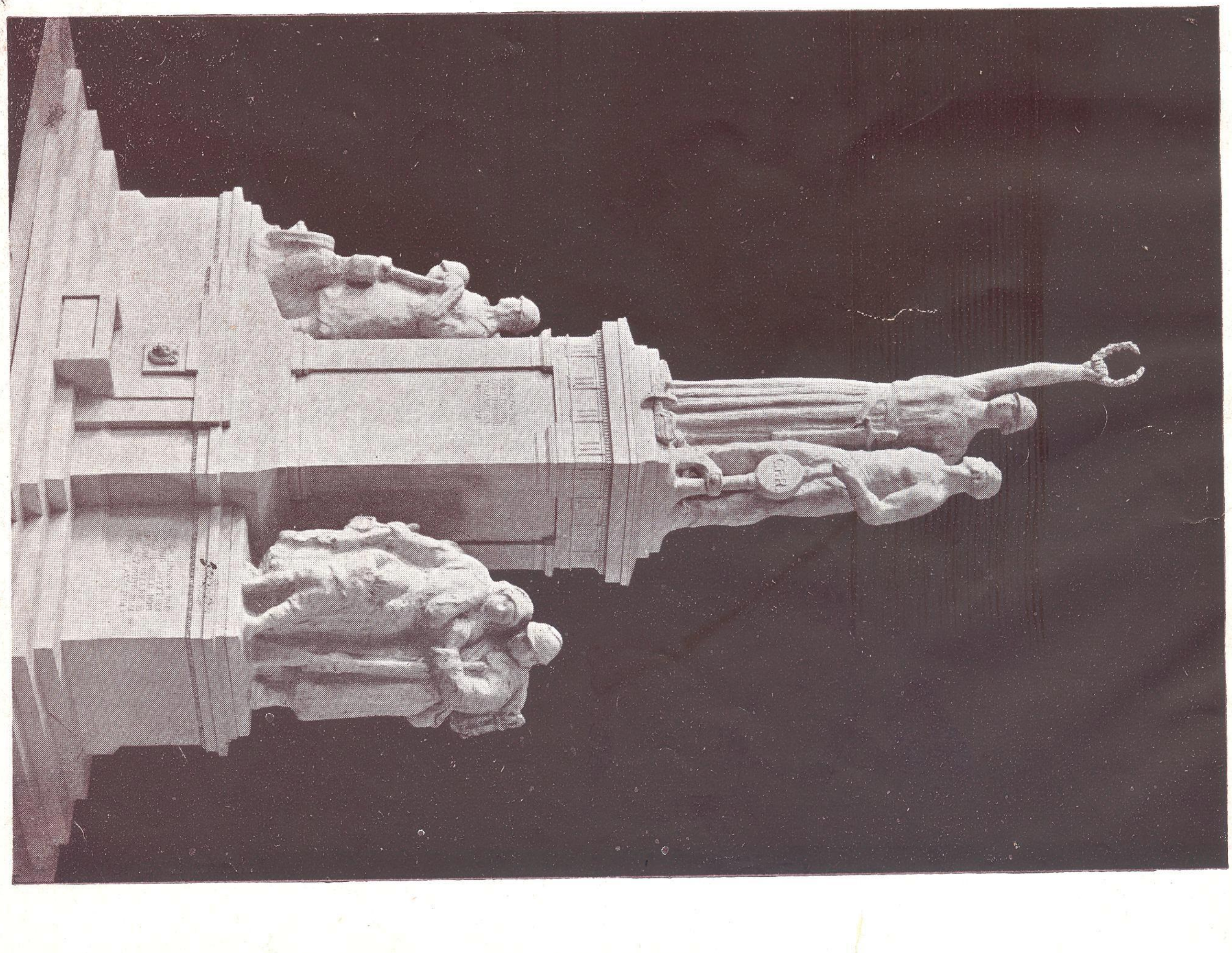

Concursul pentru Monumentul personalului C. F. R. căzut în războiul de întregire. Premiul I și execuția.
Sculptori: I. Jalea și C. Medrea — Arhitecți: I. Niga și R. Dudescu

DONAŢIA ARCHITECT IOAN EUCLICH

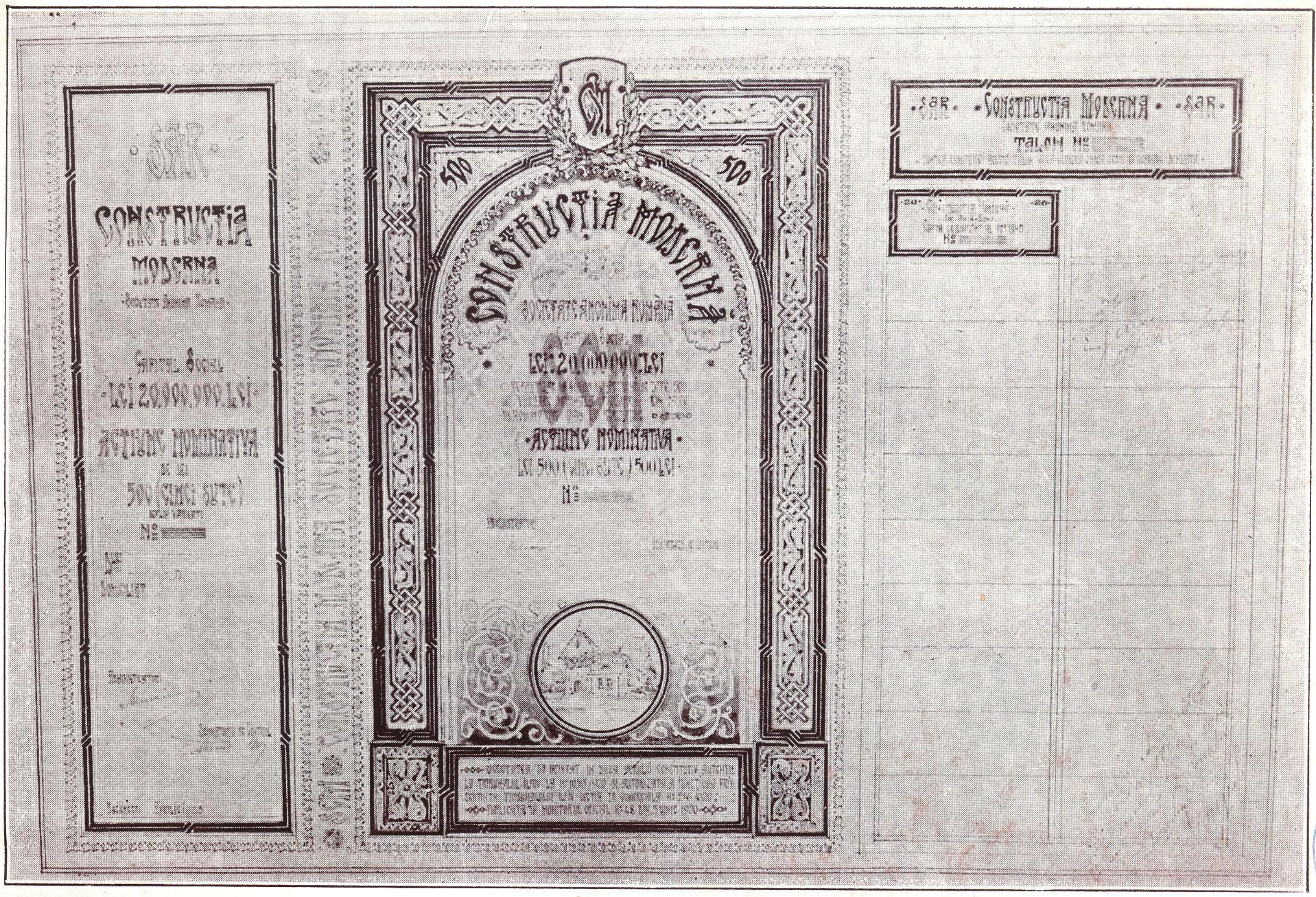

Proect pentru Acţiune. — Premiul I.

Arhitecţi: E. Ganciu şi Hempel

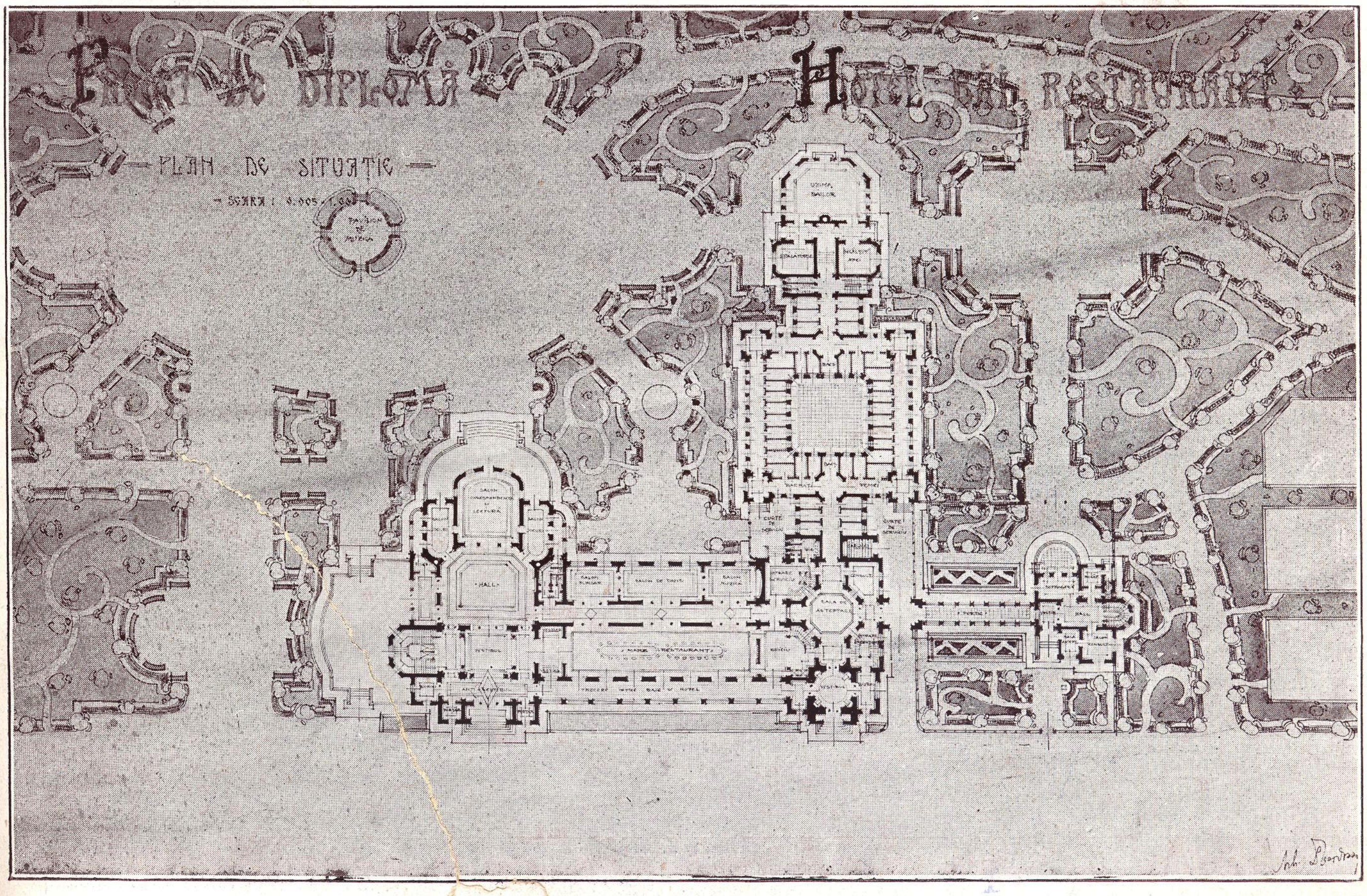

Arhitect L. Teodossiu

PROECT DE DIPLOMĂ
FAȚADA PRINCIPALĂ
HOTEL, BĂI, RESTAURANT

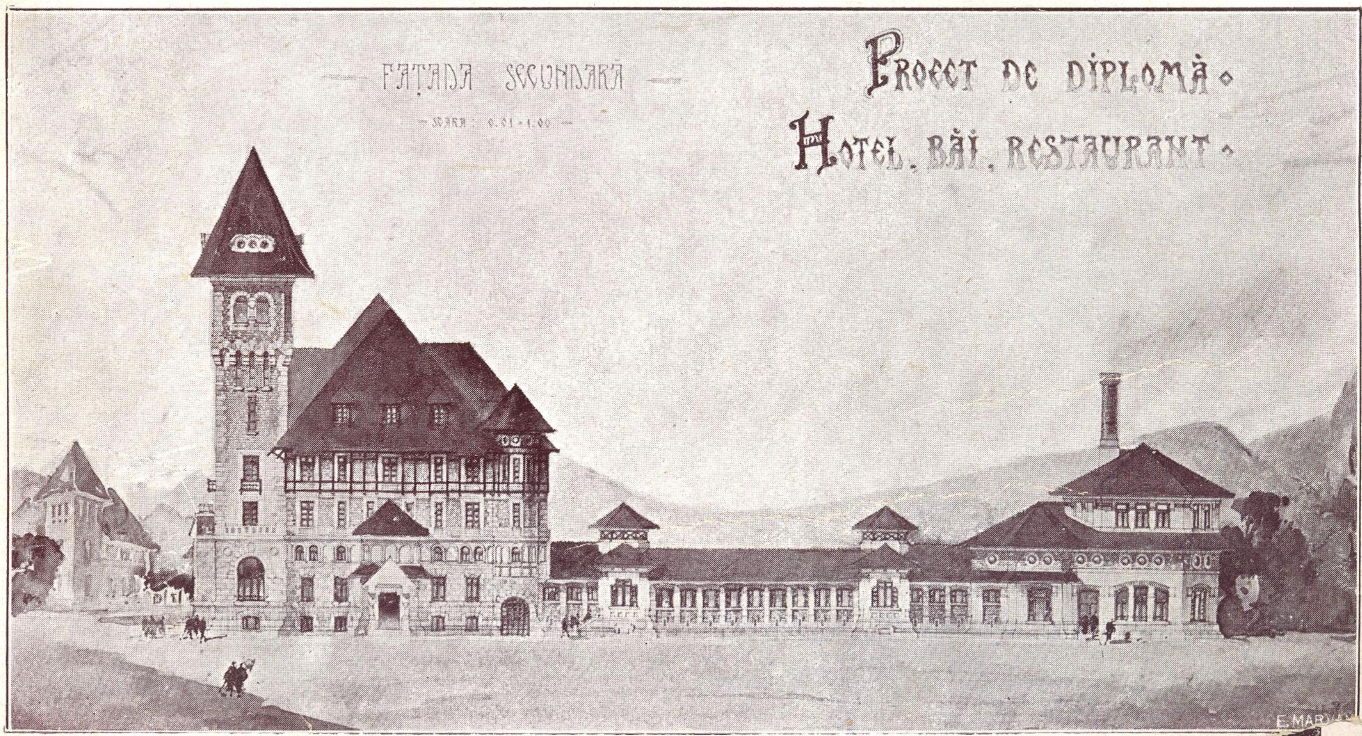
FAȚADA SECUNDARĂ
PROECT DE DIPLOMĂ
HOTEL, BĂI, RESTAURANT

DONATIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

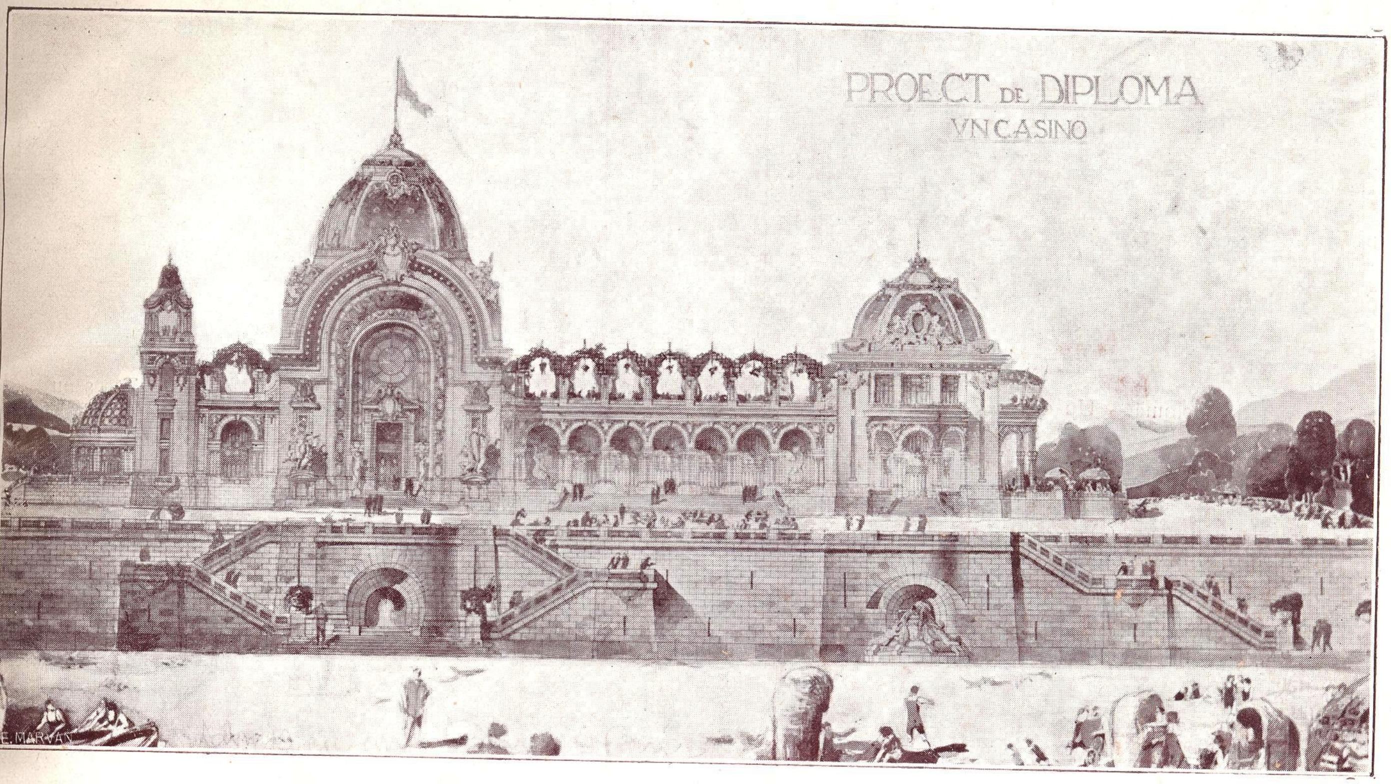

ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

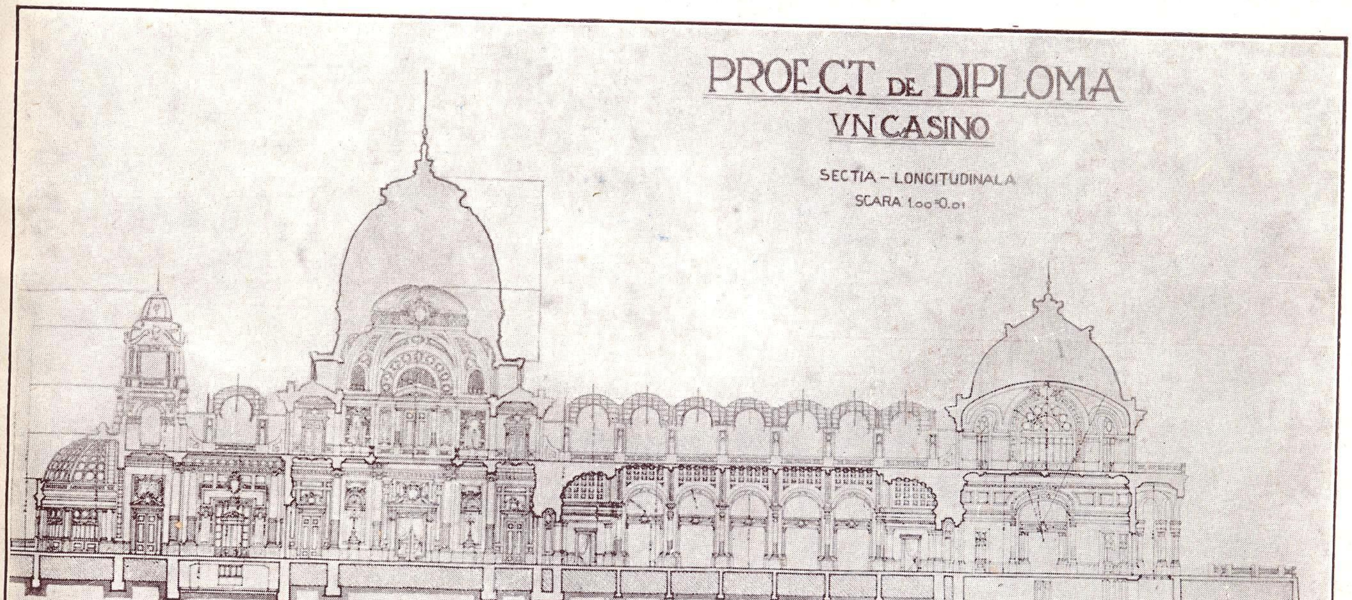

Arhitect I. Țărușanu

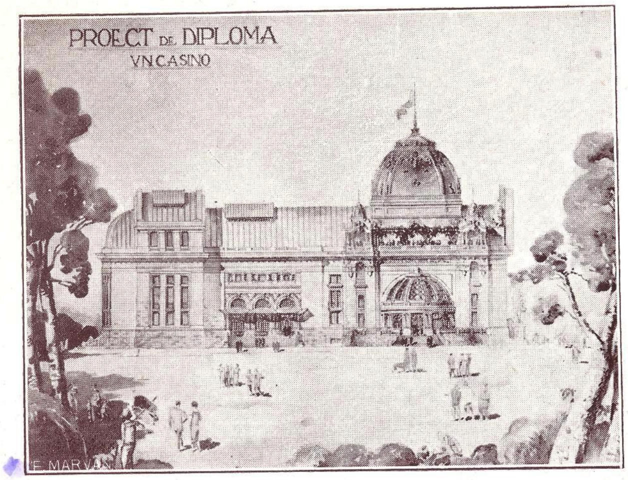

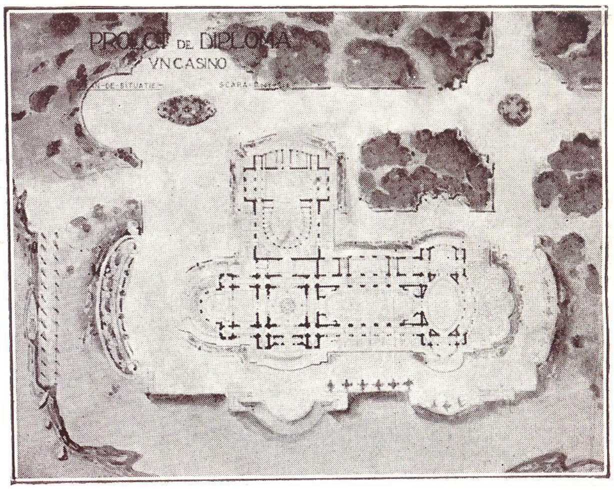

Proect de diplomă — Un casino.

Arhitect I. Ţăruşanu

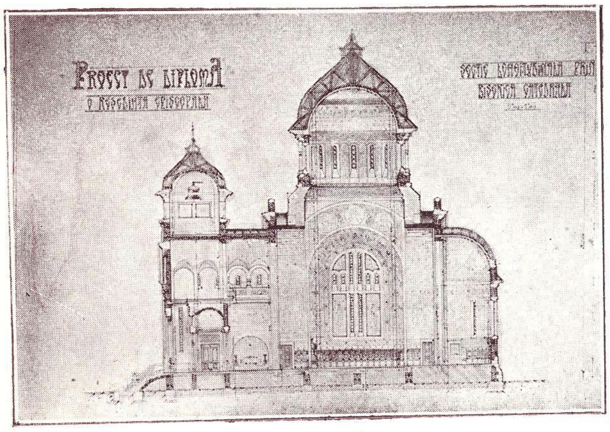

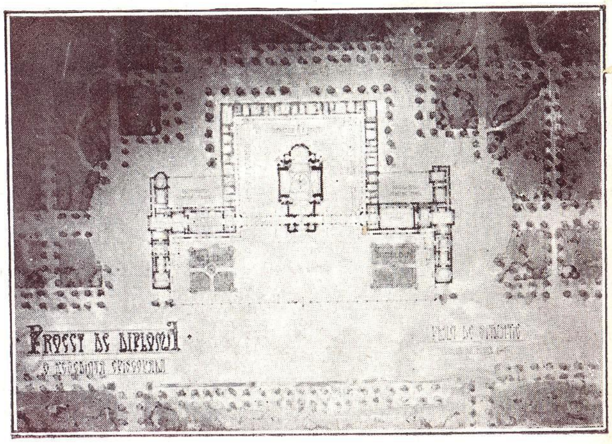

Arhitect G. Plăcintaru

DONAȚIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

Vilă — Parcul Filipescu. Arhitecți: E. Lăzărescu — A. Culina

DONAȚIA
ARCHITECT
IOAN EHRLICH

Tiparul Imprimeriei Fundației Culturale „Principele Carol".

Clișee: E. Marvan.